

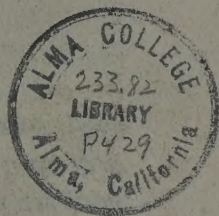
D E
IMMACULATO B. V. MARIAE CONCEPTU

A N
DOGMATICO DECRETO

DEFINIRI POSSIT
DISQUISITIO THEOLOGICA
IOANNIS PERRONE

E SOCIETATE IESU

IN COLL. ROM. THEOL. PROF.

R O M A E

EXCUDEBANT IOANNES BAPTISTA MARINI ET BERNARDUS MORINI

MDCCCXLVII.

30752

1871

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

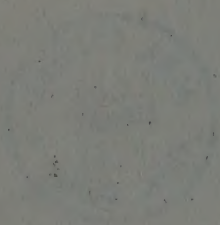
CHICAGO

1871

LIBRARY

CHICAGO

CHICAGO

1871

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1871

PIO IX

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

IOANNES PERRONE

Cum tanta fuerit, BEATISSIME PATER, benignitas animi tui, atque humanitas, ut hoc, quale tandem cumque sit, opusculum excipere non sis dedignatus, ac benevole passus fueris, ut illud Nomini tuo Augusto inscriptum vulgaretur, mecum ipse sedulo reputabam, qua excusatione uterer, ut me apud lectores purgarem, qui libellum et mole exiguum et pretio

parvum tantae Maiestati offerre ausus fuerim. At quam neque in me, neque in meo opusculo deprehendere excusationis rationem potui, eam in Te, BEATISSIME PATER, tuaque benignitate comperire mihi datum est cumulatissimam. Ecquis enim ignorat quanta clementia, quantaque humanitate polleas, qua non modo quaeque licet minima non despicias, sed benevollo potius favore complecteris, eorumque auctores ad maiora usque capessenda hortaris, excitas, exstimulas? Sed, ut verum fatear, non tam studium, quo bonis hominum coeptis faves, ad id me impulit, quam ille, quo ardentissimo semper amore in Angelorum Reginam flagra-
sti. Probe enim norunt omnes, quanta diligentia et industria et studio iam inde a iuvenilibus annis non solum per Te Ipse Deiparam et sanctissime observaveris et ferventissime di-

lexeris, verum et aliorum animos curæ tuæ concreditos ad hanc tenerrimam dilectionem informare, hac illos imbuere, ad hanc eos excitare atque inflammare studueris. Qui quidem animi fervor in Dei Parente veneranda, atque in eius cultu amplificando ardor tum in Te effulsit splendidior, cum episcopali ornatus dignitate filiolos, quos Tibi commendaverat Ecclesia, lacte Marianæ pietatis fovebas atque educabas. Atque hæc tua obsequentissima in communem christianorum Matrem pietas si in ceteris illius colendis præerogativis elucebat, ea in immaculati Conceptus veneratione exardescebat. Istoc enim tam Dei Genitrici decorum, tam dulce ac iucundum christianis omnibus privilegium singulari semper ac penito amoris sensu non modo es prosecutus, verum et prædicare et colendum proponere

nullo tempore dubitasti. Quod si tam diligenter tamque studiose Marianum cultum propagaveris, cum exiguam adhuc christiani gregis pasceres partem, quidnam sperandum cum in tanta imperii excelsitate locatus universae Ecclesiae praesides militanti? Quare iure meritoque existimavi, immo et absque ulla dubitatione mihi persuasi, factum iri unquam non posse, ut qui ab ineunte fere aetate immaculatam Dei Genitricem observantissime coluisset atque amasset tenerrime, is opusculum, quod tantum illius privilegium vindicaret, aequi bonique non esset consulturus. Quamquam opella istaec non in vindicando solum hoc Deiparae privilegio, verum in disquirendo versatur praecipue, an illud talibus tantisque instruatur veritatis notis, quibus fieri possit, ut dogmatico decreto definiatur. Quod

quidem decretum licet ab una Sede apostolica sit expectandum, nil tamen prohibet, quominus ad augendam scientiae supellectilem privati homines, rationum momentis aequa utrimque lance pensatis, ostendant et hasce veritatis notas minime in praesentia desiderari, ac dogmaticam definitionem iis non immerito posse fulciri. Huc porro tota quanta est dirigitur lucubrationcula mea, in qua an finem, quem mihi praestitui, attigerim, profecto affirmare non audeo. Illud tamen unum me in hac dubitatione solatur, quod hisce temporibus quaestioni finiendae non incommodis, viam ego prior illi recluserim, quam alii fortasse validiori mente pollentes ac pleniori eruditione praestantes felicius postmodum percurrent. Mihi satis superque erit factum, si quod virium mearum exiguitati inchoare dumtaxat est

datum, id potentioris ingenii alacritati perficiendum concedatur. Quare ea, qua par est, in re tanti momenti verecundia ac reverentia, ego libellum istunc et Sanctitati tuae offero ac tuae auctoritati penitus submitto. Ex quo non aliud unquam pollicitum mihi me esse credas velim, quam benevolentem tuae voluntatis in eam causam inclinationem, quam pro virili parte propugnare ac luce aliqua spargere sum conatus. Hac spe fretus, quae mihi inter scribendum laborum vigiliarumque molestias non minimum lenivit, finem facio, illud a DEO OPTIMO MAXIMO enixe precatus, ut Te ad universi Orbis catholici diutinam felicitatem diu etiam feliciterque sospitet.

Ex aedibus Collegii Romani idibus sextilibus anno christiano M. DCCC. XXXXVII.

PROOEMIUM

Non deerunt profecto qui in ipso haerentes operis titulo existiment me consilio sin minus inutili at parum certe opportuno animum ad scribendum appulisse. Hanc enim spartam scriptores bene multi, iique eruditionis fama praestantes sibi ornandam suscepere, adeo ut in eorum commentationibus non multa desiderentur quin eae numeris absolutae omnibus habeantur: deinde in eam aetatem incidimus, in qua piaculum videretur vel dubitando affirmare, originalem, quam dicimus, noxam ad Sanctissimam Dei Matrem eandemque integerrimam Virginem vel punctum temporis adhaesisse. Qua in re tanta catholicos inter viget consensio, ut nemo fere hoc decus eximium Virgini non deferat libentissime, non omni qua potest opera praedicet, non omni obsequiorum genere testetur. Quamobrem illum abundare otio non immerito diceres, qui sibi hoc Virginis decus asserendum et vindicandum proponeret. Quid enim hoc rei esset nisi actum agere, et ligna, ut fert adagium, in silvam conferre? At enimvero alio plane mea haec pertinet disquisitio. Quorsum autem? Eo nimirum ut argumenta afferam atque expendam,

quae ferendae dogmaticae de immaculato Virginis Conceptu sententiae vel officere videntur vel suffragari.

Hanc sane dogmaticam sententiam tum saeculis anteactis, tum hac ipsa aetate expetierunt sane multi; quos inter cl. Cardinalis Lambruschinius in egregia, quam de immaculato B. Mariae Virginis Conceptu non ita pridem divulgavit, dissertatione. Neque pauciores forte numero ii censendi sunt, qui illud ipsum veluti consectorium deduxerint. At vero qui collatis sententiae utriusque rationum momentis ad dogmaticam definitionem deveniri posse comprobaverint, fuere hactenus, quod ego sciam, sane pauci. Quamquam, ut manus huic operi admove-rem non una haec me ratio incitavit, sed tempus ipsum quod videtur huic agitandae controversiae accommodatum quam quod maxime. Quandoquidem plurimorum animos novus quidam ardor incessit Deiparam hoc titulo in sacra ipsa liturgia salutandi, sive illum ex apostolicae Sedis indulto, ut vocant, profectum putemus, sive ex miro quodam studio atque amore quo titulum eiusmodi Christifideles prosequuntur, sive ex novis operibus hac ipsa de re perscriptis et vulgatis enatum. Neque vero ea meo insidet animo confidentia, ut nova et ore alio indicta me prolatum esse pollicear, vel eo usque mihi ipse blandior aut placere cupio, ut mihi facile persuadeam meo fieri opere posse, ut quod fere ab omni-

bus expetitur decretum aut omnino, aut maturius feratur. Sentio enim quanta sit cum virium mearum tenuitas tum rei gravitas et difficultas. In eam tamen spem venio futurum esse, ut ipsa tractationis ratio quam mihi sectandam proposui, et studium quo quidquid ad praesentem attinet controversiam versavi diligentissime, et accurata quae a nobis est instituta collatio, aliquid huic disquisitioni lucis affundat.

Quam sane ad controversiam animo ita comparatus accedo, ut mihi propositum sit unice veritati servire, et critica, ut aiunt, lance pensare quae piae sententiae adversari vel adstipulari videntur, donec omnibus diligenter expensis tandem illud rite colligam quod vero est existimandum similis. Quoniam autem non de ipsa rei natura, de immaculati nimirum Conceptus veritate, mihi directe saltem agendum est, bene multa vel divina eloquia vel Patrum effata silentio praeteribo, multasque adeo theologicas, ut nuncupant, rationes, quae hactenus afferri consueverunt. Haec enim ad propositum mihi finem nihil conducunt, quandoquidem immaculati Conceptus unice congruentiam demonstrant, mihi vero non alia possunt usui esse seu biblica seu Traditionis ecclesiasticae monumenta, quam quae ad dogma stabiliendum vim habent. Siquidem cum agitur de dogmate, agitur de facto; factum autem idoneis tantum testibus, minime vero coniecturis solisve ratiocinationibus est comprobandum.

quae ferendae dogmaticae de immaculato Virginis Conceptu sententiae vel officere videntur vel suffragari.

Hanc sane dogmaticam sententiam tum saeculis anteactis, tum hac ipsa aetate expetierunt sane multi; quos inter cl. Cardinalis Lambruschinius in egregia, quam de immaculato B. Mariae Virginis Conceptu non ita pridem divulgavit, dissertatione. Neque pauciores forte numero ii censendi sunt, qui illud ipsum veluti consectorium deduxerint. At vero qui collatis sententiae utriusque rationum momentis ad dogmaticam definitionem deveniri posse comprobaverint, fuere hactenus, quod ego sciam, sane pauci. Quamquam, ut manus huic operi admove-rem non una haec me ratio incitavit, sed tempus ipsum quod videtur huic agitandae controversiae accommodatum quam quod maxime. Quandoquidem plurimorum animos novus quidam ardor incessit Deiparam hoc titulo in sacra ipsa liturgia salutandi, sive illum ex apostolicae Sedis indulto, ut vocant, profectum putemus, sive ex miro quodam studio atque amore quo titulum eiusmodi Christifideles prosequuntur, sive ex novis operibus hac ipsa de re perscriptis et vulgatis enatum. Neque vero ea meo insidet animo confidentia, ut nova et ore alio indicta me prolatum esse pollicear, vel eo usque mihi ipse blandior aut placere cupio, ut mihi facile persuadeam meo fieri opere posse, ut quod fere ab omni-

bus expetitur decretum aut omnino, aut maturius feratur. Sentio enim quanta sit cum virium mearum tenuitas tum rei gravitas et difficultas. In eam tamen spem venio futurum esse, ut ipsa tractationis ratio quam mihi sectandam proposui, et studium quo quidquid ad praesentem attinet controversiam versavi diligentissime, et accurata quae a nobis est instituta collatio, aliquid huic disquisitioni lucis affundat.

Quam sane ad controversiam animo ita comparatus accedo, ut mihi propositum sit unice veritati servire, et critica, ut aiunt, lance pensare quae piae sententiae adversari vel adstipulari videntur, donec omnibus diligenter expensis tandem illud rite colligam quod vero est existimandum similis. Quoniam autem non de ipsa rei natura, de immaculati nimirum Conceptus veritate, mihi directe saltem agendum est, bene multa vel divina eloquia vel Patrum effata silentio praeteribo, multasque adeo theologicas, ut nuncupant, rationes, quae hactenus afferri consueverunt. Haec enim ad propositum mihi finem nihil conducunt, quandoquidem immaculati Conceptus unice congruentiam demonstrant, mihi vero non alia possunt usui esse seu biblica seu Traditionis ecclesiasticae monumenta, quam quae ad dogma stabiliendum vim habent. Siquidem cum agitur de dogmate, agitur de facto; factum autem idoneis tantum testibus, minime vero coniecturis solisve ratiocinationibus est comprobandum.

Illud unum superesse iam videtur, ut de ratione ac via, quam mihi ineundam constitui, pauca dicam. Universae itaque commentationis meae duas faciam partes, quarum in una, quae tota erit *historico-critica*, primum compendio accuratam controversiae narrationem complectar; dein vero ad varias veluti facies in quas pro variis aetatibus mutata est delineandas progrediar: deum argumenta proponam quibus pia sententia vel oppugnata est vel defensa. Haec autem quoad eius fieri poterit ita proferam, uti ab auctoribus quaeque suis prolata sunt, atque uti in ipsa orationis serie iacent, quo fiet ut lectores facili negotio germanam scriptorum mentem assequi possint, atque illud etiam intelligant, nihil a nobis silentio praeteriri aut dissimulari quod causae officere posse videatur. Tandem quae in medium adduxero, ad trutinam revocabo, atque inde ad conclusionem deveniam. Quod ad alteram attinet partem *theologico-criticam*, iis in antecessum constitutis, quae ad ferendam dogmaticam definitionem requiruntur atque sufficiunt, sedulo investigabo utrum quae pro immaculato Virginis Conceptu proferuntur adeo firmis veluti fundamentis nitantur, ut inter fidei dogmata pontificio decreto ille constitui possit. Id autem quo planius fiat atque liquidius, in subsidium advocabo dogmatum historiam, et exemplis non paucis in medium allatis ac diligenter expensis, pro no veluti alveo tandem conclusio fluat, quam le-

gentium iudicio remittam. Quod sane iudicium praevertere me nec decet nec iuvat. Illud equidem non diffiteor, nihil mihi gratius nihil iucundius futurum quam ut quae mihi disputata verissime videntur, ea etiam sapientibus viris probare possim. Ceterum laboris mei eo vel nomine numquam me poenitebit, quod id spectaverim unice, ut Sanctissimae Dei Matri cuius immortalia in me beneficia extiterunt, aliquod grati et obsequentis animi officium persolverem.

PARS I.

HISTORICO-CRITICA

Controver-
siae status

Postulat recte instituta methodus, ut priusquam historia qualiscumque controversiae tradatur, in quo eadem consistat nitide ac paucis explanetur. Haec igitur de qua sermo in eo tota posita est, ut disquiratur, utrum constet B. Virginem in *passiva* quam vocant conceptione sua (1), seu quando eius anima ad informandum corpus condita a Deo est, contraxerit necne, ut ceteri omnes Adae posteri, originalem labem. Vel etiam, si magis arriserit, cum peccati primordialis ratio ex communi Theologorum placito, praeceuntibus Anselmo et Aquinate, in gratiae sanctificantis seu originalis iustitiae privatione sita sit (2), quaeritur utrum constet conditam fuisse B. Virginis

(1) « Conceptio, inquit Benedictus XIV, dupliciter accipi potest; vel enim est *activa*, in qua sancti B. Virginis parentes *opere maritali invicem convenientes praestiterunt ea, quae maxime spectabant ad ipsius corporis formationem, organizationem, et dispositionem ad recipiendam animam rationalem a Deo in'undendam*; vel est *passiva*, cum rationalis anima cum corpore copulatur. *Ipsa animae infusio et unio cum corpore debile organizato vulgo nominatur conceptio passiva, quae scilicet fit illo ipso instanti, quo rationalis anima corpori omnibus membris ac suis organis constanti unitur*»; ut cum aliis Theologis ait Frassen in *Scoto Academ. Tom. 8. edit. Rom. 1720.* « (De festis lib. 2. c. 15. n. 1. edit. Rom. 1751. Tom. X.)

(2) Accuratissime de peccati originalis natura disserit doctus P. Bern. Maria de Rubeis Ord. Praed. in op.

in scripto *De Peccato Originali*. vol. un. in 4. Venet. 1757. Postquam cap. 58 patrum tridentinorum doctrinam de hoc argumento exposuerit, concludit §. 5. « Originalis iustitiae dona fuerunt Adae collata a Deo, velut primo omnium posterorum parenti, seu capiti totius naturae humanae, quae in eo continebatur, ex eoque per generationem propaganda fuerat. Quod ergo magnum peccatum peccavit ille, non ipsum laesit solum, sed ipsam etiam naturam humanam in ipso contentam, ex eoque propagandam. Scilicet in accepta rectitudine si perstitisset Adam, cum rectitudine et iustitia, ac sanctitate nati fuissent qui ex eo, tanquam primo stirpis principio, propagarentur posteri: ab ipso nimirum conceptionis, aut infusionis animae instanti accepta a Deo *mentis rectitudine* per gratiam sanctificantem, cum *perfecta* simul rationem inter et appetitum sentientem *concor-*

Est de facto non de iure.

animam gratia sanctificante instructam an contra. Dixi utrum constet, minime vero an fieri potuerit vel debuerit; siquidem ad propositum mihi finem, ut sum praefatus, spectat factum, non ius. Licet autem factum in materia qua de agitur a iure pendeat, hoc ut ab aliis satis expensum assumo, cum de eonon nisi indirecte mihi agendum sit, quando in fundamenta

dia et corporis immortalitate. Peccavit primus homo: suoque peccato praedicta sublimia dona amisit omnia et sibi, et naturae in ipso contentae, et ex illo propagandae; diciturque peccatum suum in posteros omnes propagasse. Adae peccatum duplex est, actuale et habituale. Illud consistit in actione flagitiosa, pertinetque ad personam. Positum istud est in privatione gratiae sanctificantis, ac subiectionis erga Deum, si pars eius praecipua ac veluti forma consideretur: itemque in deordinatione facultatum et virium, et partium hominis, si de materiali quodam peccati subiecto agatur. Deinde cap. 59 doctrinam hanc adstruit ex s. Thoma, et s. Anselmo. Nos brevitatis gratia unum aut alterum ex utroque Doctore testimonium afferemus. Itaque Angelicus Quaest. IV de Malo clarissima haec verba habet: *Peccatum originale in hoc homine vel illo nihil aliud est quam concupiscentia cum carentia originalis iustitiae. Ita tamen quod carentia originalis iustitiae est quasi formale in originali peccato; concupiscentia est quasi materiale.* Ergo ex s. Doctore formalis ratio peccati originalis in sola iustitiae originalis carentia, seu privatione consistit. Et in Summa I. 2. Q. 82. ar. 3. in corp. Sic ergo, inquit, privatio origina-

lis iustitiae, per quam voluntas subdebatur Deo, est formale in peccato originali. S. vero Anselmus in lib. De Conceptu Virgin. et originali peccato et ipse constituit naturam peccati, quatenus originale est, in carentia seu privatione iustitiae per Adae lapsum inducta; sic enim scribit cap. 23 al. 21. « Est peccatum a natura et est peccatum a persona. Itaque quod est a persona, potest dici personale: quod autem a natura, naturale; quod dicitur originale. Et sicut persona transit ad naturam ita naturale ad personam » Deinde hisce explanatis subdit: « Similiter fit in infantibus e converso. Nampe quod in illis non est iustitia, quam debent habere, non hoc fecit illorum voluntas personalis, sicut in Adam; sed egestas naturalis, quam ipsa natura accepit ab Adam. In Adam namque, extra quem de illa (natura) nihil erat, est nudata iustitia, quam habebat... Sic spoliavit persona naturam bono iustitiae in Adam: et natura egens facta omnes personas, quas ipsa de se procreat, eadem egestate peccatrices et iniustas fecit. » Et c. 27: *Hoc peccatum quod originale dico, aliud intelligere nequeo in eisdem infantibus, nisi ipsam quam supra posui, factam per inobedientiam Adae iustitiae debitae nuditatem.*

inquiram quae edicendo dogmatico decreto sint paria. Quibus explanatis, sic progredior.

C A P U T I.

DE CONTROVERSIAE ORIGINE

Quaestionis statu ita definito, vulgo eruditi huiusce controversiae originem a s. Bernardo claraevallensi abbate arcessunt, perinde ac si ipse non satis constare de immaculato Virginis Conceptu senserit, adeo ut ea de causa festum in eiusdem Deiparae honorem ad hoc recolendum privilegium institui ex eius mente nequiverit.

Iam enim alicubi eiusmodi festum celebrabatur; canonici proinde lugdunensis ecclesiae voluere et ipsi pro sua in Dei Parentem pietate idem festum adsciscere atque adoptare. Quod cum aegre ferret s. Bernardus, eo quod absonum ipsi videretur canonicos illustris adeo ecclesiae privato consilio, ac sine praevia Ecclesiae romanae consultatione et consensu, cultum hunc sub dubio adhuc titulo exhibere B. Virgini, epistola satis vehementi eos obiurgavit velut novitatis inconsultae molitores. Sic enim eos alloquitur s. Doctor: *Miramur satis, quod visum fuerit quibusdam vestrum voluisse mutare colorem optimum, novam inducendo celebritatem, quam ritus Ecclesiae nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio* (1). Quae deinceps per partes evolvit, concluditque: *Si sic videbatur, consulenda erat prius apostolicae Sedis auctoritas, et non ita praecipitanter atque inconsulto paucorum sequenda simplicitas imperitorum.* Ex quibus novimus nedum probatum b. Bernardo festum immaculatae Conceptionis non fuisse, sed neque privilegii ipsius sententiam, quam sufficienti ratione traditionisque antiquo praesidio destitutam putavit. Id enim vero totius epistolae allegatae series evincit.

S. Bernardus celebrationem festi Conceptionis impetit.

(1) Epist. 174, edit. Montfaucon n. 4. ●

S. Bernardi

INDEX

Quapropter ea stetit d. Bernardo mens, non satis, ut benigni simus, constare in antiqua traditione privilegium eiusmodi B. Virgini a Deo concessum fuisse. Singularem sanctae conceptionis, adeoque et immunitatis a quavis labe praerogativam uni Christo vindicat, quippe qui de Spiritu Sancto conceptus est. Ceteris vero Sanctis omnibus, ipsique Deiparae illud davidicum applicat, dictumque de ea quoque esse affirmat: *In iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea*. Quamvis ultro det nonnullos Sanctos, multo vero magis B. Virginem, ante ortum sanctitate fuisse exornatam (1), seu in ipso utero ab originali labe deterfam. Quanquam nec desint auctores gravissimi qui censeant, clarevallensem abbatem non de *passiva*, sed de *activa* Virginis conceptione fuisse locutum; quod idoneo loco expendemus.

Hanc epistolam vere dixeris agitatae deinceps de immaculato Virginis Mariae Conceptu controversiae originem primam. Siquidem exinde coepere doctores in varias scindi sententias, dum alii eidem adstipulari epistolae, alii vero eam impugnare visi sunt (2). Huius pugnae diversis temporibus ac diversis in locis varius fuit exitus, prout ex insequentibus patefiet.

(1) Ibid. n. 6-7.

(2) Nonnulli eo progressi sunt, ut veluti commentitiam sive suppositam hanc s. Bernardi epistolam habuerint, quos inter recensentur Petrus Oieda in *Inform. pro immacul. Concept.* c. 14, § 2 et 3. atque Aegydius lusitanus *De Concept.* Verum candide fatetur Theophilus Raynaudus in *Diphycis Marianis* tom. VII, opp. edit. Lugdun. p. 48, prae ceteris epistolam hanc uti genuinum s. Doctoris foetum esse agnoscendam, scribens: *Nisi tamen*

omnes d. Bernardi epistolas ei ab iudicare placeat, hunc, quae omnium maxime Bernardum sapit, alteri tribuere tanquam germanum foetum plane prohibemur. Nonnulli insuper nescio quod excogitarunt visum, in quo quidam monachus cisterciensis visus sibi fuerit videre s. Bernardum iam mortuum, qui ob hanc epistolam macula notatum praeseferbat pectus. Quo non abripit hominum mentes disputationis aestus!

CAPUT II.

DE CONTROVERSIAE PROGRESSU POST S. BERNARDI
OBITUM USQUE AD IOANNEM SCOTUM

Vix post editam a s. Bernardo commemoratam epistolam auctor sermonis inscripti *De Conceptione* (1), eam impugnavit, atque praecipua fundamenta quibus permotus fuerat s. Doctor ad illam edendam, evertere connisus est, cum ipse adhuc in vivis ageret. Post eiusdem vero obitum recruduit contentio inter Nicolaum monachum s. Albani anglum, quondam s. claraevallensis abbatis discipulum ex Ordine cisterciensi, postea Ordinis s. Benedicti, atque Petrum Cellensem cisterciensis Ordinis abbatem, deinde episcopum carnotensem in Galliis. Etenim Nicolaus utpote anglus festum de immaculata Conceptione non ita pridem in regione sua institutum acriter propugnavit adversus s. Bernardi epistolam; Petrus vero Cellensis magistri sui honori consulens sese Nicolao opposuit, donec post diutinum certamen iunctis demum dexteris quoad immaculatam Virginis Conceptionem, eo deducta est controversia, ut in una festi celebratione versaretur, quam Petrus citra Ecclesiae romanae auctoritatem institui haud posse contendebat. His enim verbis scripsit ad Nicolaum: *Virginem laudas, et ego laudo. Praedicas sanctam, et ego. Extollis super choros Angelorum, et ego. Dicis immunem ab omni peccato, et ego..... Versa et reversa in quolibet statu venerationis et glorificationis, tecum vado, tecum sentio. Si vero extra communis monetae formam vis fabricare aliam, quam non approbaverit Sedes Petri, cuius est approbare vel im-*

S. Bernardus impugnatur.

Nicolaus monachus s. Albani.

Petrus Cellensis cisterciensis.

Controversia de festo.

(1) Ab aliis hic tractatus Richardo a s. Victore, ab aliis vero Petro Comestori tribuitur apud Th. Strozzi

Controversia della Concezione della beata Vergine Maria. Par.I, lib.3, c. 15. Palermo 1700.

probare ordinem universalis Ecclesiae, pedem sisto et terminos constitutos non transgredior (1).

Continuata
controversia.

Haec eadem pugna per seculum XII solidum duravit, dum alii cum s. Bernardo festum in honorem B. Virginis sine labe conceptae improbarent, alii vero pro eiusdem institutione magnis animis feliciori successu instarent. Inter eos porro qui obsistebant, praecipue inclaruerunt Mauritius Soliac Petri Lombardi seu Magistri sententiarum in cathedra theologica successor, deinde vero episcopus et ipse parisiensis, qui festi huius celebrationem Lutetiae interdixit argumentis, ut verisimile est, s. Bernardi permotus (2); ac Photo abbas monasterii Ordinis Benedictinorum premiensis in Germania. Alii contra eidem favebant, ac longe lateque in Hispania, Flandria, aliisque regionibus eam instituerunt (3).

Non omnes
festi impu-
gnatores fue-
runt adversa-
rii immacu-
latae Conce-
ptionis.

Hoc tamen inter utrosque intercedit discrimen, quod qui propugnabant festi institutionem, ad unum omnes inniterentur privilegii huius veritati; qui vero festi institutioni adversabantur, non omnes privilegium a Virgine ab iudicarent. Nam plures ex his sese opposuerunt vel quod nondum privilegii veritatem, silente praesertim apostolica Sede, satis ratam arbitrarentur; vel quod censerent de illa prima conceptione Virginis agi, quae ex maritali parentum congressu oriens non sine concupiscentia perficitur, et in qua aliquid originalis labis inesse autumarent (4).

(1) Petrus Cellensis epistolar. lib. 9, ep. 10 in *Bibliotheca Max. Patrum*. Lugduni 1677, tom. XXXIII, pag. 906, col. 1.

(2) Cf. Guillelm. Altissiodorens. *Summae* lib. 3, c. 3.

(3) Cf. Strozzi op. cit. lib. 3, c. 16.

(4) Nempe ratione poenalitatis, ut vocant: nec defuere Scholastici, quorum effata postea expendemus, qui visi sunt existimare concupiscentiam ipsam, qua generatio perficitur, esse peccatum, aliis plane repugnantibus.

Atque hinc multiplex causa intelligitur vel omissae vel interruptae per illam aetatem huius festi celebrationis, quamvis positive maculata non censeretur Virginis Conceptio. Alii enim arbitrabantur celebrari primam et inchoatam conceptionem, seu quam diximus *activam*, quae cum cultus capax non sit, ideo ab eo festo abhorrebant; alii autem quod autumarent ipsam concupiscentiam qua fit generatio esse malam, multo magis ab ea sollemnitate alieni erant. Contra

Exploratum tamen est festi. obiectum illud momentum esse quo anima corpus informavit ad personam constituentem humanam, cum anima sola subiectum sit sive peccati sive sanctitatis. Quo priori sensu exponi solent textus illi, qui in Gratiani Decreto contrarii festo exhibentur, nec non Glossae iisdem adiectae (1). Cum autem non omnes Glossae ad eiusmodi intelligentiam trahi facile possint, ab insequentibus Decreto adnotatoribus sublatae seu expunctae sunt, aut etiam reiectae (2).

Festi obiectum.

Res ita se habuit toto seculo XII, in quo luctatio perseveravit inter adversarios et fautores institutionis festi de immaculata Virginis Conceptione. Postea vero controversia agitari coepit inter Doctores seculi XIII et XIV circa

Quaestio agitata de ipso immaculati Conceptus privilegio.

vero alii, qui negabant concupiscentiam esse peccatum, etiam in ipsa sententia quod prima et inchoata conceptio celebraretur, eam festi institutionem probabant ex pluribus capitibus, et ex eo praecipue, quod concepta esset *Mater Dei*. Haec omnia constant ex iis quae habet Caesarius ab Heisterbach monachus cisterciensis illius aetatis scriptor in *Sermonibus festivitatum omnium* B. M. V. in *Biblioth. pp. Cruciferorum*, Coloniae lib. D. n. 24, Sermon. 1. Apud Strozzii op. cit. lib. 3, c. 17.

(1) Quinque capita in Decreto Gratiani recensentur adversus immaculatam Conceptionem; primum est in cap. *Pronuntiandum*, ac ita se habet: *Pronuntiandum est laicis, ut sciant tempora feriendi per annum etc.* In Decreto Dist. 3. de *Consecrat.* c. 1. In quod haec Glossa apposita habet: *De festo Conceptionis nihil dicitur, quia celebrandum non est, sicut in multis regionibus fit, et maxime in Anglia, quia in peccatis concepta*

fuit, sicut reliqui Sancti, excepta unica persona Christi. Gloss. Hug. Alterum est caput *Firmissime* Dist. 4. de *Consecrat.* c. 3, cum apposita Glossa. Tertium est *Per Baptismum* Quartum est *Placuit*; Quintum denique est *Quisquis*, quae brevitate ergo solum indicavi. Cf. Strozzii op. cit. lib. 3, c. 18. Notum enim est Decretum Gratiani minime authenticum esse, seu ex se auctoritatem non facere, neque unquam a romanis Pontificibus fuisse probatum.

(2) In quinque editionibus *Decreti* quae prodierunt Basileae, Lugduni ac Lutetiae ab anno 1500 ad annum 1540, notae marginales adiectae sunt ad illas Glossas corrigendas; sic in parisiensi quae data est anno 1522 legitur: *Virgo Maria fuit sine peccato originali concepta, quidquid dicat Glossa, et sentientes cum Glossa sunt haeretici. Textus est in Extravagante Sixti IV, quae incipit GRAVE NIMIS.*

Quinam pri-
mi impugna-
tores fuerint
privilegii.

Propugna-
tores eius-
dem privile-
gii.

immunitatem ipsam ab originali noxa, quam alii oppugna-
bant in B. Virgine, alii vero propugnabant. Ceteris porro
omissis, inter oppugnatores praecipue recensentur Magister
sententiarum (1), Alexander Halensis ac s. Thomas prae-
sertim in *Summa* (2), ac ipse s. Bonaventura (3), quod utrum
admitti debeat, deinceps expendemus. Inter propugnatores
adnumerari solent Honorius augustodinensis (4), Guillelmus
parvus (5), Richardus anglus (6), Innocentius IV (7), Ca-
rolus a Spiritu sancto, s. Petrus Paschasius alique non
pauci (8). Negari haud potest, aetate illa, ob auctoritatem
praecipue s. Bernardi et Magistri sententiarum, praevaluisse
inter Scholasticos sententiam B. Virgini eiusmodi privile-
gium negantem, ita ut illam adoptaverit suamque fecerit
Schola sorbonica omnium celeberrima (9); donec in arenam
descendit perinsignis Ioannes Duns Scotus, qui primum
Oxonii, deinde vero Lutetiae strenue, ac feliciter adeo af-
firmantem propugnavit sententiam, ut ea exinde in scholis
catholicis pedetentim invaluerit, ac festum immaculae
Conceptionis longe lateque in Ecclesia fuerit propagatum.

(1) Lib. 3, Dist. 3.

(2) Alexander de Hales *Summa Theologica* p. III, q. 9, memb. 2, art. 1, 2, 3, 4 et 5. S. Thomas 3 p. q. 27, ar. 2, et in *Compendio*, quod est *Opusculum* eius secundum c. 24: quae sunt duo postrema s. Doctoris opera, atque imperfecta ab eo relicta sunt.

(3) In 3 lib. *Sent. dist.* 3, art. 1, opp. edit. Rom. 1596, tom. 5, p. 33, seqq.

(4) In Op. *Sigillum beatae Mariae ubi exponuntur Cantica Cantic. in*

Biblioth. Maxima Patr. Lugd. 1677, tom. 20 in cap. I *Cant.* pag. 1219. Huius tamen verba nimis generalia sunt.

(5) Apud Strozzi Op. cit. p. I, lib. 4, c. 19.

(6) Apud Marracci in *Bibliotheca Marian.* fol. 326.

(7) Apud Marracci in *Catalogo* ad annum 1251.

(8) Apud Strozzi loc. cit.

(9) Cf. Gener. *Theol. dogmatico-Scholasticae.* Romae 1767, tom. I, Prodr. I, c. 1, §. 57, contr. 3.

C A P U T III.

CONTROVERSIAE STATUS A SCOTO USQUE AD CONCILIUM TRIDENTINUM

Hactenus Scholastici vix verum disceptationis huius punctum attigerant. Illorum plerumque locutiones aut ambiguae atque incertae erant, aut procul dubio non ita perspicuae, ut ex illis liqueret utrum de prima Virginis conceptione, quam *activam* dicunt, incompletam, et inchoatam, an vero de altera completa et perfecta, qua anima foetui coniungitur, eumque informat, disseruerint (1). Quo factum est, ut sententiae utriusque patroni ad se illos traherent, aut certo pro suo quisque placito exponerent. Omnium

Incertum
quod sensu
impugnaretur
immacu-
lata Conce-
ptio.

S. Bonaven-
tura.

(1) Iam id contigit circa germanam s. Bernardi sententiam, quam veteres Scholastici de *activa* generatione dictam ab eo esse fatentur seu interpretantur, ut suo loco videbimus. Idem dicito de ipsis vetustioribus Scholasticis incipiens ab illorum magistro Petro Lombardo. Siquidem veteres illi doctores longe aliter eas actiones intelligebant *concipi sanctum*, vel *concipi sine labe originali*, ac intelligant assertores piae sententiae pro gratuita quam aliquis a labe originali per gratiam Christi sortitur praeservatione. Namque apud veteres, atque apud ipsum Aquinatem in sanctitate conceptionis nulla fit mentio gratiae Christi, sed spectantur primordia naturae, per quae aliquis ex vi et modo ipsius conceptionis, *independenter* a meritis et gratia Christi, concipiatur sanctus, scilicet aut cum iustitia originali, aut cum gratia eiusmodi conditioni congruenter infusa; ita ut apud eos con-

cipi sine labe originali nihil aliud fuerit, quam ex vi originis habere sanctitatem, vel donum aliquod naturae superadditum, atque huius originario stipiti transfundendum in posteros datum. 2. Item, tenent peccatum originale magis pertinere ad naturam, quam ad personam, magis ad carnem, quam ad animam; et primo inficere carnem, postea animam per ipsam unionem cum infecta carne seminaliter concepta. 3. Docent peccato originali corpus infici ex eo quod in semine certae ad iustitiam originalem in prolem transfundendam requisitae dispositiones desint, quae statui innocenti inerant; animam vero ex eo, quia fit infecti corporis forma. 4. Loquuntur de peccato originali, quatenus *per se et principaliter* inficit naturam, quod per ordinariam generationem una cum natura transfundatur; sitque ab ordinaria generatione, non per Christi gratiam, sed per solam vulneris naturae in paren-

facile primus, qui analytica ratione controversiam in suas distinxerit partes, accurateque exposuerit, s. Bonaventura merito existimatur. Verum et ipse, ut innuimus, in adversam sententiam propendere visus est, vel saltem quandoque pia favere sententiae, quandoque vero ab eadem recedere (1).

tibus curationem separabile; *per accidens* vero et *consequenter* de eodem loquuntur ut derivato in animam et personam, per solam gratiae infusionem curabili. 5. Negant peccato originali de quo disserunt, opponi directe gratiam. 6. Loquuntur de peccato originali, a quo immunitas potuerit haberi, non per gratiam, sed aliis omnino modis quos ipsi recensent. 7. Verba faciunt de peccato originali, cuius contagium per gratiam quae nunc datur, totaliter auferri non potest, nisi per extraordinariam gratiam defectus contagionis naturae tollatur a parentibus. 8. Agunt de peccato originali, a quo nec ipsum Verbum incarnatum, si ordinario modo conceptum fuisset, potuisset esse liberum. Contra vero, qui sententiam piam propugnant nihil horum admittunt, nec tali sensu eam adstruunt; sed tenent, ex sola Christi gratia praeeoccupatam fuisse B. M. Virginis animam in momento eius creationis et coniunctionis cum corpore, qua factum est ut immunis servaretur ab illa macula quam suapte natura contraxisset. Atque hac ratione componunt ea quae in speciem contraria videntur tum in s. Thoma, tum in aliis Doctoribus, cum interdum beatam Virginem immunem fuisse asserunt sive ab originali sive ab actuali culpa, interdum vero eam originali culpae obnoxiam

fuisse affirmant; nempe fuisse immunem gratia et meritis Redemptoris, obnoxiam autem vi generationis carnalis, et debiti, nisi praeventa fuisset. Cf. egregium opusc. p. Nicolai Cichovii, *Angelici doctoris s. Thomae Aquinatis de beatissimae Virginis Deiparae immaculata Conceptione sententia*; quod primum prodiit Posnaniae 1651, tertia vero editio adornata est Patavii 1720, ac iure pulcherrimum opusculum dicitur. Neque, ab his abludit celebris thomista Iohannes a s. Thoma, vir apprime doctus, qui in suo *Cursu Theologico* Lugduni 1663 tom. I, in Tract. *De Approbatione et auctoritate doctrinae s. Thomae Disp. I, ar. 2* eadem ferme de mente s. Thomae scripsit.

(1) De s. Bonaventura haec scribit Benedictus Piazza in op. *Causa immaculatae Conceptionis*. Panozmi 1747, Act. 8, ar. I, Test. 4. « Hic unus est inter quatuor primores Scholasticos de quo fateri cogimur, contrariae sententiae propugnatorem fuisse in *lib. 3, Sent. dist. 3, art. 1. Quaestione II*, s. Bonaventura clarius prae ceteris tangens punctum praesentis controversiae, inquit: *Utrum anima beatae Virginis sanctificata fuerit ante originalis peccati contractionem?* Ipse vero sententiae neganti adhaeret. » Cum tamen s. Doctor ad negantem sententiam adserendam argumenta afferat

Cum haec agerentur, in medium prodiit, ut diximus, Scotus acerrimi ingenii vir, qui in illa Scholae sorbonicae parisiensis celebritate, publica quam habuit, uti fertur, disceptatione strenue adeo piam sententiam adversus parisienses doctores propugnavit, ut ex illo tempore per gradus veluti quosdam scholarum fere omnium suffragio comprobata fuerit, communisque plane evaserit (1). Quod vero voce Scotus adstruxerat ac vindicaverat, si uti vera haec disputatio parisiensis admittitur, scriptis etiam deinde praestitit, in Commentariis videlicet suis in Magistrum sententiarum (2). Nam vero tum in publico congressu, tum in Commentariis novam veluti basim controversiae huic substruxit, atque argumenta ipsa adversariorum magna ex parte in rem suam convertit, quaeque e Scriptura ac Patribus obiciebantur admirabili prorsus ratione dissolvit. Haec idoneo loco discutimus. Interim animadvertimus eo Scotum successu piam sententiam propugnasse, ut eam iamiam collabentem

quae ex poenalitibus huius vitae ducuntur, quas beata Virgo passa est, e contagione carnis contracta vi naturalis generationis, ex generalibus effectibus Scripturae et ss. Patrum, et ex dignitate Christi Redemptoris, nihil velat quominus sententia s. Bonaventurae ad Scholasticorum principia tanto apte exposita revocetur. Ceterum seraphicus Doctor in posterioribus scriptis suis piae omnino sententiae adstipulatus est: en eius verba ex Serm. 2 de beata Virgine Maria, tom. 3, eius opp. edit. Rom. 1596, pag. 389, col. 2. *Domina nostra fuit plena gratia praeveniente in sua sanctificatione, GRATIA SCILICET PRAESERVATIVA CONTRA FOEDITATEM ORIGINALIS CULPAE, quam contraxisset ex corruptione naturae; nisi speciali gratia praeveniente, praeservataque fuisset. Solus enim*

Filius Virginis fuit ab originali culpa immunis, et ipsa Mater eius Virgo. Credendum est enim, quod novo sanctificationis genere, in eius conceptionis primordio Spiritus Sanctus eam a peccato originali (non quod infuit, sed quod infuisset) redemit, atque singulari gratia praeservavit. Haec si conferas cum antea dictis de diverso sensu Scholasticorum, et patronorum piae sententiae, patebit quam bene simul congruant. Praeterea, ut videbimus, s. Bonaventura auctor fuit Ordini suo, ut festum celebraret immaculae Virginis Conceptionis.

(1) De hac celebri disputatione postea loquemur agentes adversus Launoium.

(2) In 3. Sent. dist. 3, q. 1, Opp. edit. Lugd. 1639. Tomi VII, part. I, pag. 91, seqq.

instauraverit, eamque victricem reddiderit. Siquidem nova luce effulsit, communiorque est facta.

Fructus il-
lius disputa-
tionis.

Etenim ipse insequentibus doctoribus arma praecipua suppeditavit ad asserendum B. Virgini singulare hoc privilegium vindicandumque, immo vero effecit ut deinceps festum sub hoc immaculatae Conceptionis nomine iamdiu alicubi institutum in omnes catholicas regiones propagaretur. Sane celebrari exinde coepit eiusmodi solemnitas in oratorio Ecclesiae romanae coram patrum Cardinalium collegio, opera Nicolai III, seu ut alii autumant Clementis V (1). Quod exemplum sibi imitandum brevi aliae ecclesiae proposuerunt, praecipue vero regulares religiosorum familiae Benedictinorum, Cisterciensium ac Coelestinorum, nec non Carmelitarum, Trinitariorum, Redemptionis captivorum a Mercede nuncupatorum, Augustinensium atque ita porro. Franciscalum Ordo hac in parte prae aliis enituit, qui iam a seculo XIII ineunte festum istud in omnibus cuiusvis coenobii ecclesiis singulari pietatis sensu ac solemnitate celebrare consuevit, prout constitutum etiam fuerat in generalis pisano conventu, quem *Capitulum* vocant, cum s. Bonaventura universi Ordinis seraphici generalem ageret ministrum (2).

Controversia
recruduit.

Verum hac ipsa ferme aetate contigit ut maiori animorum contentione in scholis controversia de immaculato B. Virginis Conceptu sive pro affirmante, sive pro negante sententia ageretur. Praevalebat siquidem in dies magis pia sententia negans B. Virginem originalem contraxisse labem, atque latius propagabatur; adeo ut illam adoptaverit suamque effecerit sorbonica Facultas, quae antea eidem adversabatur. Franciscals qui Minoritae nuncupantur, Scholae

(1) Cf. Strozzi op. cit. par. I, lib. 4, c. 24, Io. Bacho et Franc. Martini id referunt Avenione contigisse in ecclesia FF. Ordinis Carmelitarum.

(2) Cf. Waddingum *Annales Minorum* ad ann. Christi 1263. Urbani IV 2, n. 15, edit. Lugd. 1628, tom. II, pag. 262. Et in edit. Rom. 1732, tom.

IV, pag. 218 legitur quod in his comitiis Pisanis quibus praefuit s. Bonaventura: *Iussum item est ut novae hae festivitates admitterentur in Ordine, videlicet CONCEPTIONIS beatae Virginis Mariae, Visitationis, etc.*

scotisticae addicti eam sibi peculiari ratione vindicandam sumpserunt. Contra vero qui parti affirmanti B. Virginem in conceptu fuisse originali noxa maculatam pugnaciter adhaeserunt, quorum plerique ad Praedicatorum Ordinem spectabant, haud minori studio pro suscepta causa decertabant. Atque hinc duplex veluti acies in campum prodivit, quae ad haec ferme tempora inter se dimicare non destitit.

Diversus porro fuit pugnae exitus. Quandoquidem pia sententia brevi universas pene academias catholicas pervasit, communis effecta est, nec pauci ex adversariorum castris ad propugnatores virginei privilegii transierunt (1); ipsam fidelis populi multitudinem qua latissime patet penetravit; ac festum de Conceptione ubique gentium institutum, et ab Ecclesia catholica universa confirmatum est atque sancitum. Verum hic ipse favor studium incitavit adversae partis, quae nulli pepercit industriae, ut sententiae negantis propagationi obsisteret. Exinde publicae ac privatae concertationes, libri magno numero pro utroque placito conscripti, atque in ipsis ad populum e suggestu concionibus non raro animi oratorum incalescebant. Interdum notis ac censuris alternis doctrinae contrariae vicissim inurebantur, ut fit cum dissidia fervent, ac pro veritate pars quaelibet decertare arbitratur (2).

Quo in numero celebres recensentur theses quas sibi propugnandas in sorbonica academia suscepit Ioannes a Montesono e Praedicatorum Ordine ad gradum doctoratus obtinendum. Hae numero quatuor fuerunt, quibus, uno excepto Christo, omnes ac singulos ex Ada progenitos originaria labe infectos fuisse adstruebat, adversantemque

Diversus pugnae exitus.

Theses Ioannis a Montesono.

(1) Ex his praeter plures alios vel ex ipsis doctoribus Facultatis parisiensis, quae antea, ut innuimus, contrariam doctrinam sectabatur praecipue ob auctoritatem Magistri sententiarum, non pauci fuerunt ex ipso Praedicatorum Ordine, qui deinde piam sententiam tuiti sunt. Horum

catalogum plures texuerunt. Verum de his postea disseremus.

(2) Cf. Io. Ludov. Schölenbein *Orbis universi votorum pro definitione piae et verae sententiae de immac. Concept. Deiparae*. Clangensfurti 1650, lib. 3, c. 2, §. 1, seqq.

sententiam, quae ex illorum censu B. Virginem excipit, ut Scripturis sacris fideique aperte contrariam traducebat (1). Parisienses doctores, qui non ita pridem animum suum admodum proclivem erga B. Virginis privilegium patefecerant (licet vero non constet, ut nonnulli autumant, decretum eos tulisse, quo caverent ne quis e suis alumnis quidquam quavis ratione decertans propugnaret, quod immunitatis privilegio adversaretur), aegre omnino nec sine indignatione tulerunt eiusmodi theses a Ioanne propositas (2). Immo vero theses singulas singulis censuris notarunt. Facultas theologica universa hanc censuram probavit, ac dein temporis

(1) Propositiones quidem a Montesono propositae atque censura notatae fuerunt numero quatuordecim; sed quatuor tantum sunt, quae ad rem nostram referuntur; nempe X. *Non omnem hominem praeter Christum contraxisse ab Adam peccatum originale est expresse contra fidem.* XI. *Beatam Mariam V. et Dei Genitricem non contraxisse peccatum originale est expresse contra fidem.* XII. *Tantum contra Scripturam sacram est unum hominem esse exemptum a peccato originali, praeter Christum, sicut si decem homines ponerentur exempti.* XIII. *Magis est contra Scripturam sacram, beatam Virginem non esse conceptam in peccato originali, quam asserere illam fuisse simul beatam et viatricem ab instanti suae conceptionis, vel sanctificationis, vel fuisse unitam hypostatice.* Quae quidem omnes et singulae theses variis censuris a sacra Facultate notatae sunt. Cf. Natalem Alex. *Hist. Eccles.* sec. XIII et XIV, cap. 3, art. 23. Cf. Praeterea tres hac de re tractatus card. *Petri de Alliaco* adversus Ioannem a Montesono in Appen-

dice ad tomum I, opp. Io. Gersoni ex editione Ellies Dupin pag. 693, seq. et pag. 697-702.

(2) Id non obscure eruitur ex carmelita Ioanne Bacone, qui ea ferme aetate florebat (nam ex Bellarmino *De scriptoribus ecclesiasticis* floruit sub Clemente VI, et obiisse dicitur anno 1346, vel ex Trithemio anno 1350), quique in 4 Sentent. Dist. 2, quaest. 4, ar. 3 scripsit: *A multis annis disputatum est inter theologos in Universitatibus parisiensi, et oxoniensi, et ubique determinatum, quod sanctum est Conceptionem beatae Mariae celebrare, habito respectu ad eius sanctificationem: et in dictis Universitatibus celebratur per statutum.* Opp. edit. Venet. 1526, tom. II, fol. 97, col. 2. Falsum itaque est, quod refert Strozzi lib. 5, opp. cit. c. 5, tom. I, pag. 504, scripsisse Baconem, tunc temporis Universitatem parisiensem tulisse decretum quo caveret ne eius alumni ex cathedra docerent, aut adstruerent in conclusionibus quidpiam quod adversaretur immaculae Conceptioni. Ast non semel hunc auctorem parum criticum in sua historia expertus sum.

progressu iurisiurandi religione obstringendos edixit, quotquot ad academiae gradus aspirarent, ut pro viribus piam de immunitate sententiam tuerentur (1). Cum interim Ioannes a Montesono ex hac sententia ad antipapam Clementem VII Avenione sedentem appellasset, hic sententiam a Facultate latam confirmavit, nec felicius Ioanni negotium cessit apud Urbanum VI Romae degentem.

Recruduit ex hoc conflictu controversia inter patrocinatores Ioannis et fautores Scoti: qua de causa factum est, ut qui vindicias susceperint Ioannis a Montesono, molestias non paucas tolerarent (2). Atque hunc in modum alternae velitationes et querelae inter utramque partem usque ad celebratum basileense Concilium anno 1431 sunt protractae. In hoc consessu causa discutienda de immaculato Virginis Conceptu proposita est. Theologi utrimque quaestionem versarunt. Adversus immunitatem strenue depugnavit celebris p. Ioannes a Montenegro ex Praedicatorum Ordine, pro immunitate vero haud minori cum ingenii et eruditionis laude arma sumpsit doctus Ioannes segoviensis, catholici regis ad Concilium orator (3). Concilii patres ut maturius

Controversiae instauratio.

Disceptatio in Concilio basileensi.

P. Ioannes a Montenegro

P. Ioannes segoviensis.

Imo ex Petro De Alliaco, qui tractatum scripsit contra Ioannem de Montesono ad tuendam censuram Facultatis parisiensis anno 1387, quo Ioannis theses damnatae sunt, longe probabilius constat, adhuc liberum fuisse in illa academia pro utraque sententia decertare.

(1) Nempe iuramento hoc coepit Universitas parisiensis candidatos suos adstringere post Concilium basileense, ut ex eiusdem formula exhibita a Nat. Alexandro loc. cit. c. 5, art. 1, §. 11, luculenter patet.

(2) «Nam magister et procurator Ordinis nostri (Praedicatorum), scribit Natalis Alex. loc. cit. c. 3, art. 23, Ioannis de Montesono causam imprudenter susceperunt, et auctoritate sua

effecerunt ne homines nostri censurae sacrae Facultatis subscriberent, falso arbitrati s. Thomae doctrinam academiae et episcopi parisiensis iudicio petitam. Propterea docendi concionandique munere gradibusque theologicis prorsus nostris interdictum est: et quamvis postliminio omnes aut plurimi ad condiciones a sacra Facultate sibi imperatas exequendas praesto fuerint, viros academicos flectere non potuerunt, et annos solidos viginquinque ab academia manserunt exclusi.»

(3) Docti huius theologi supersunt typis edita *Allegationes et Avisamenta pro immaculata Conceptione beatissimae Virginis pro informatione Patrum Concilii basileensis;*

Decretum
Concil. basi-
leensis.

ad agitatae controversiae definitionem progredierentur, p. Io-
anni a Turrecremata viro doctissimo in mandatis dederunt,
ut testimonia ex antiquis auctoribus in unum colligeret,
quae viderentur adversanti favere sententiae. Quod ipse ma-
gna sedulitate praestitit in varias classes distinguens auctori-
tates a se congestas in opere, cui titulum fecit *De veritate
Conceptionis* (1). Scriptum istud ob diversos tumultus in
Concilio excitatos numquam Synodo oblatum fuit. Cum per
biennium eoque amplius res discussa esset, demum basile-
enses patres, praeside Cardinali arelatensi, et agente Ioan-
ne a Segovia annò 1439, sess. XXXVI decretum tulerunt
cuius duplex fuit obiectum. Videlicet definitum eo prius
est doctrinam de immaculato Virginis Conceptu *piam* esse, et
ab omnibus catholicis tenendam, tum cultui ecclesiastico
fideique catholicae esse consonam, indictumque est silentium
adversae partis fautoribus (2). Deinde vero confirmatum
est festum sub Conceptionis nomine hactenus celebratum,
atque in posterum sub eodem titulo ab omnibus ecclesiis ce-
lebrandum (3).

opera et studio Petri De Alva colle-
cta. Vol. in fol. Bruxellis 1664.

(1) Hoc opus demum prodiit Ro-
mae per Antonium Blandum an. 1547.

(2) Eiusmodi sunt verba Concilii
apud Harduinum *Acta Concil.* tom.
VIII, col. 1266. *Nos diligenter in-
spectis auctoritatibus et rationibus,
quae iam a pluribus annis in publi-
cis relationibus ex parte utriusque
doctrinae coram hac sancta Synodo
allegatae sunt, aliisque etiam plu-
rimis super hac re visis, et matura
consideratione pensatis, doctrinam
illam disserentem gloriosam Vir-
ginem Dei Genitricem Mariam prae-
veniente et operante divini Numinis
gratia singulari numquam actuali-
ter subiacuisse originali peccato;
sed immunem semper fuisse ab
omni originali et actuali culpa, san-*

*ctamque et immaculatam; tanquam
piam et consonam cultui ecclesiasti-
co, fidei catholicae, rectae rationi
et sacrae Scripturae, ab omnibus
catholicis approbandam fore, te-
nendam, et amplectendam defini-
mus et declaramus, nullique de ce-
tero licitum esse in contrarium
praedicare seu docere. Ubi sedulo
animadvertendum est, Concilium
basileense minime diserte et expres-
se uti fidei dogma definivisse imma-
culatam Virginis Conceptionem, sed
solum declarasse, illam sententiam,
quae stat pro immaculato Conceptu
piam esse, consonam cultui ecclesia-
stico, fidei catholicae, rectae ratio-
ni, et sacrae Scripturae.*

(3) Prosequitur enim Concilium
ibid.: *Renovantes praeterea institu-
tionem de celebranda sancta eius*

At quaestioni extinguendae impar prorsus fuit basiense decretum utpote editum a Synodo ἀνεφαλω atque schismatica post discessum legatorum legitimi pontificis Eugenii IV, a quo Synodus fuit repudiata. Exinde novae excitatione turbæ, quas recensere non vacat, donec Sixtus IV ad compossuendos tumultus, qui in Italia pariter exoriebantur anno 1476, aut 1477 (1) Constitutionem edidit, qua plures indulgentias in perpetuum iis concessit qui Officium canonicum recitarent, aut Missæ de immaculata Conceptione interessent, ut suo loco referemus.

Cum vero nova orta dissidia fuissent inter utriusque contrarii placiti adstipulatores circa eiusdem Constitutionis intelligentiam, novam idem Pontifex Constitutionem vulgavit anno 1482, qua improbat expositiones a fautoribus adversæ partis, præcipue vero a Bandello excogitatas (2); damnat præterea, atque excommunicatione latae sententiæ eos mulctat, qui alterutri placito hæresis notam affingerent. Anno denique insequenti, nempe 1483, tertiam Constitu-

Novæ excitatione turbæ.

Constitutio Sixti IV.

Altera eiusdem Pontificis Constitutio.

Conceptione, quæ tam per romanam, quam per alias ecclesias sexto idus decembris antiqua et laudabili consuetudine celebratur; statuimus et ordinamus eandem celebritatem præfata die in omnibus ecclesiis, monasteriis et conventibus Christianæ religionis, sub nomine Conceptionis festivis laudibus celebrandam esse.

(1) Nempe cum data fuerit prima hæc Constitutio a Sixto IV die 27 februarii, hinc fit, ut in supputatione ecclesiastica quæ olim penes rom. Pontifices in usu erat, quæque anni incipiebant a dominica Incarnatione seu die 25 martii, spectat ad annum 1476; in supputatione vero civili, ad annum 1477, cum huius initium sumeretur a die 1 ianuarii. Hæc autem Constitutio incipit: *Cum præcelsa.*

(2) Siquidem Bandellus typis Bo-

nontiensibus opusculum ediderat cui titulum fecit: *Tractatus de singulari puritate et præerogativa Conceptionis Christi*, in cuius priori parte insinuat, sententiam de præservatione beatæ Virginis ab originali peccato esse contra fidem, erroneam, hæreticam, impiam, item peccare et hæreticos esse appellandos, qui eam defendunt vel affirmant. In posteriori autem parte ad rationem II desumptam ex indulgentia a Sixto IV concessa recitantibus Conceptionis Officium, respondet, festivitatem et indulgentiam istam intelligendam esse de sola conceptione spirituali, seu de sanctificatione, quæ tempore naturalem conceptionem subsecuta sit. Id contigit anno 1481. Cf. Piazza op. cit. Act. 5, ar. 2. Incipit porro hæc Sixti Constitutio: *Grave nimis.*

Tertia Con-
stitutio Sixti
IV.

tionem adiecit, qua omnia in praecedenti Bulla contenta confirmat, praeposteras reprobatur interpretationes omnes, excommunicatione omnes illos subiecit, qui suis in concionibus, aut alia ratione contrarium quidpiam asserere ausi fuerint (1). Nostri haud est instituti cetera singillatim persequi sive quae ab eodem Sixto IV, sive quae ab Iulio I pro virgineo privilegio acta sunt, aut peculiare institutiones atque controversias denuo exortas inter viros doctissimos illius aetatis referre, cum parum conferat ad rem nostram diutius in his immorari.

C A P U T IV.

CONTROVERSIAE STATUS A TRIDENTINA SYNODO AD NOSTRA USQUE TEMPORA

Interdum accidit, ut semel ac contentio aliqua suborta est, qui alterutram disputantium sententiam amplexi sunt, eam prosequantur studio partium potius quam veritatis amore permoti. Idipsum plane contigisse videtur in controversia quam prae manibus habemus. Grave profecto vulnus e Sixti IV Constitutionibus inflictum videbatur sententiae, quae privilegio adversatur, atque ex sollemnitate de B. Virginis Conceptu in Ecclesiam prope universam propagatione. Nihilo tamen secius nunquam defuere, qui aut editis libris, aut pro concione, aut in disputationibus publicis piam sententiam impugnarent.

Concilium
tridentinum.

Cum celebraretur tridentina Synodus, immaculati virginei Conceptus fautores nacti occasionem sunt ex materia, quae versabatur in sessione V de peccato originali adversus novatores, hortandi eiusdem Concilii patres, ut dogmatico decreto domesticam hanc controversiam dirimerent. In quo primas partes habuit card. Pacecco hispanus; quamvis porro plerique patres eidem faverent, reluctantibus nihilominus

(1) Haec celebris est Constitutio, quae Corpori Iuris inserta est, quaeque incipit pariter *Grave nimis* edita pridie non. seu die 4 sept. 1485.

adversae sententiae patronis, res infecta mansit. Convenit tamen inter patres, ut clausula decreto de peccato originali apponeretur, qua profiteretur Concilium, se haud voluisse decreto suo de peccato originali quidquam detractum sententiae de immunitate B. Mariae Virginis, cum eam in illo comprehendere noluerit; quod reipsa factum. Siquidem editis canonibus de originali peccato sessione V, anno 1546 die 17 iunii, haec verba adiecta sunt: *Declarat tamen haec ipsa s. Synodus non esse suae intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam et immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem, sed observandas esse Constitutiones felicitis recordationis Sixti Papae IV sub poenis in eis Constitutionibus contentis, quas innovat.* Ex quibus verbis colligunt parthenici 1. haud comprehendi B. Virginem in propositionibus universalibus in quibus sermo est de propagatione originalis noxae in omnes homines; 2. observandas esse Sixti IV Constitutiones; 3. easdem immo innovari. Adnotant praeterea Dei Genitricem *immaculatae* titulo cohonestari, pronumque animum plerosque e tridentinis patribus in piam sententiam prae se tulisse. Quod postremum quidem tum acta, tum eiusdem Concilii historia confirmant (1).

Declaratio
Concil. Tri-
dentini.

(1) Cf. Pallavicini *Istoria del Concilio di Trento* lib. 7, cap. 7, ubi refert huius controversiae discussionem in praevia congregatione generali, quae habita est die 8 iunii circa decretum de peccato originali. Semel porro iterumque scribit, plerosque patres tridentinos stetisse pro pia sententia; imo causatum esse card. Pacecum, patres duas tertias partes numero excedentes in caetu superiore in haec verba consensisse: *quam* (B. Virginem) *PIE creditur absque peccato originali fuisse conceptam.* Post diversas disceptationes eo demum, addit ipse, res devenit, ut quamvis plerique conceptam sine la-

be Virginem existimarent, plerique tamen satius duxerint, nihil oppositae sententiae detrahendum. Quare decreti verba ex Asturiensis dictis comprobata sunt, aegerrime id ferente Pacecco.

Ad haec Ambrosius Catharinus, qui Concilio tunc temporis interfuerat, in epistola nuncupatoria quam operi praemisit inscripto: *Disputatio pro veritate immaculatae Conceptionis beatissimae Virginis et eius celebranda a cunctis fidelibus festivitatem ad sanctam Synodum Tridentinam.* Vol. fol. Romae 1551, ita loquitur: «Cum ab hinc fere sexennium istic Tridenti ageret sancta Synodus

Neque sic
sopita con-
tentio.

Propositio
Baii a s. Pio V
proscripta.

Cum vero nihil expresse Concilium definierit, neque turbæ neque contentiones finem habuere. Iterum libri, lubricationesque omnigenæ ex utraque parte magno numero prodierunt; atque iterum e suggestu ipso et in publicis concertationibus ea interdum proferebantur, quæ in scandalum atque animarum offensionem non minimam cederent (1). Hinc ad eiusmodi animorum impetus compescendos, s. Pius V non solum in Constitutione adversus Baium telo confixit propositionem LXXIII: *Nemo præter Christum est absque peccato originali; hinc B. Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum omnesque eius afflictiones in hac vita, sicut et aliorum iustorum, fuerunt ultiones peccati actualis vel originalis* (2); sed præterea alia edita Constitutione, qua decreta hactenus hac de re tum a præcessoribus suis tum a tridentina Synodo lata in suo vigore ac robore perseverare declarat, facultatem defendendi alterutram in disputationibus sententiam concedit, servatis tamen quæ a Sixto IV in suis Constitutionibus, quas innovat, sunt præscripta: vetat insuper quominus quispiam aut in publicis concionibus aut in libris vernacula lingua vul-

ad id potissimum congregata ut hæreses et zizania, quæ in agrum Domini irrepserant, tollerentur, et eo iam perventum esset ut de originali peccato tractaretur, *plerique* ex patribus admonebant optimum esse, atque opportunum, speciali decreto eam sententiam de immaculata beatæ Virginis Conceptione, quæ dudum a cunctis prorsus ecclesiis solemni ritu celebratur et colitur, ita probari ac statui, ut iam ulterius non liceret cuicumque ea de re secus vel asserere vel opinari. Id quibusdam *licet admodum paucis* tunc non placuit, nec (ut verum fatear) mihi quidem ipsi; non quod rem ipsam non vehementer optarem utpote sanctam et christianæ fraternitati congruen-

tem, quæ in primis eundem in dogmatibus sensum, eandemque in cultu Dei observantiam poscit: sed quod consultius per conditionem temporum videbatur prius adversus hæreses manifestas intendere, tum illa aggredi, quæ inter catholicos controversa, digna viderentur decisione.

(1) Hæc recenset s. Pius V in Constitut. data ann. 1570 die 30 novemb. quæ incipit: *Super speculam*, quamque habes in Bullario Rom. Caroli Cocquelines tom. IV, par. 3, pag. 138 seqq.

(2) In Constitut. data ann. 1567 die 1 octob. et reperitur in *Act. Concil. Hærdiuni* tom. X, col. 1206 seqq. una cum Bulla Gregorii XIII.

gatis hanc quaestionem pertractet sub gravibus poenis illico subeundis aut infligendis (1). Demum Breviario ac Missali romano reformato Officium inseruit de Virginis Conceptione, Missamque legendam die VIII decembris, idque ex praecepto, quod antea nondum constitutum fuerat: uniformitatis porro servandae gratia voluit, ut tum Officium tum Missa de Nativitate B. Virginis pro Conceptionis festo adoptaretur, voce *Nativitatis* in vocem *Conceptionis* immutata, sicuti iamdiu ab illustri abbate Herluino propositum fuerat (2). Atque hac ratione huius mysterii cultus in perpetuum atque in Ecclesia universa constitutus est et amplificatus. Dedit tamen idem summus Pontifex toti Franciscali Ordini, ut recitare pergeret Officium editum a Nogarolio, atque a Sixto IV probatum (3).

Neque ita turbis adhuc sedatis, adfuit Paulus V qui anno 1616 die 9 mensis iulii acrius in nova a se promulgata Constitutione invehitur in eiusmodi dissidia, atque in scandala exinde manantia, gravioribusque interminatis poenis observationem urget eorum omnium, quae ab antecessoribus suis sancita fuerant (4). Verum cum Paulus V

Officium
Conceptionis

Scandala a
Paulo V re-
pressa.

(1) In Const. cit. *Super speculam.*

(2) Si tamen uti genuina admittitur epistola edita sub nomine s. Anselmi cantuariensis *De Conceptione B. Virginis*, in qua visio Elsino facta perhibetur. Ast longe probabilius haec epistola seu Sermo s. Anselmo non tribuitur. De hoc suo loco.

(3) Id. constat ex antiquis libris ritualibus eiusdem Ordinis hunc titulum praeseferebant: *Officia propria Sanctorum Ordinis Minorum*, quae ss. D. N. Pius V pontifex maximus tam pro fratribus, quam monialibus eiusdem Ordinis viva voce concessit. Inter haec autem Officia habetur Officium Conceptionis proprium a Sixto IV probatum. Et sane

adhuc illud retinet. Refert praeterea Gavantus in suo *Thesaurio Sac. Rit.* edit. Rom. 1728, tom. II, par. 1, sect. 7, cap. 9, s. Pium V eiusdem maioris uniformitatis gratia mutasse Officium proprium Visitationis Beatae Virginis. Hinc cum plura circumferrentur aetate s. Pii V Officia Conceptionis, tum videlicet Leon. Nogarolii, tum Bernardini de Busto, Francisci item Quignonii, necnon Roberti Gagnini, his omnibus sublati, Ecclesiae universae recitandum indixit Officium quod adhuc obtinet.

(4) Constit. haec incipit: *Regis Pacifici*. Prostat autem in Bullario Rom. Caroli Cocquelines tom. V, par. 4, Ord. 262, pag. 209 seqq.

Decretum
s. Inquisitionis.

utrique contendendum parti integrum reliquerit proprium sectari et adstruere placitum, nihil hac sua Constitutio-
ne profecit. Hinc agente Philippo III Hispaniarum rege, decretum editum est a sacra Inquisitionis Congregatione, illudque a romano Pontifice probatum, quo severe prohibebatur quominus in posterum sub comminatis statutisque poenis quispiam auderet affirmare in concionibus, lectionibus, disputationibus aliisque actis publicis, B. Virginem in peccato fuisse conceptam; dein integrabantur eodem decreto et confirmabantur Constitutiones anteriorum romanorum Pontificum, quin tamen alteri sententiae quidpiam derogatum esset (1). Magno quidem plausu in Hispania decretum illud exceptum est; nihilominus exitus ipse illud fini obtinendo impar fuisse declaravit.

Silentium
adversae parti a Greg. XV
indictum.

Quamvis porro Hispaniarum reges per oratores suos iteratis saepe legationibus animum expugnare nequiverint tum Pauli V tum Gregorii XV, ut solemnibus decreto quaestionem de immaculata Virginis Conceptione definirent, obtinuerunt tamen a Gregorio, ut silentium adversae parti omnino indiceretur (2). Siquidem Gregorius XV qui proximo Paulo V successerat, anno 1622 die 24 maii per decretum sacrae Congregationis Inquisitionis gravibus sub poenis prohibuit ne quis posthac sive in publicis actis, sive in privatis scriptis aut colloquiis affirmaret, B. Virginem in peccato fuisse conceptam; expunxitque e sacra liturgia vocem *sanctificationis*, qua antehac nonnulli pro *Conceptionis* voce sive in Missa sive in horis canonicis utebantur (3). Qua de causa in universo ferme orbe catholico publicae laetitiae signa

Expuncta
sanctificationis
vox e sacra
liturgia.

(1) Hoc Decretum reperies in Bullario Romano Laërtii Cherubini tom. III, ord. 105, pag. 262.

(2) Cf. Opus inscriptum ΠΡΕΣΒΕΙΑ *sive Legatio Philippi III et IV catholicorum Hispaniae regum ad ss. dominos nostros Paulum Papam V et Gregorium XV pro definienda controversia immaculatae Conceptionis B. Virginis Mariae, per An-*

tonium a Treio episc. carthag. Auctore Luca Waddingo. Lovanii 1624, Vol. fol. Ibi Sect. III exhibetur Tractatus XII seu Oratio XI De Scandalis exortis ex hac controversia pag. 375 seqq.

(3) Exhibetur hoc decretum in Bullario Rom. Laërtii Cherubini tom. III, Ord. 29, pag. 314 seqq.

dita sunt. Cautum enim hoc decreto est, ne in posterum illa ratione sententia contraria in publico versaretur.

Ast nova orta contentio est circa *immaculatae* epitheton, utrum scilicet Virgini adscribendum foret, an vero Conceptioni. Non enim defuerunt, qui primum adseverarent, atque hoc sensu decreta interpretarentur hactenus data a romanis Pontificibus in hac controversia, festumque ipsum, quod ubique terrarum in honorem Conceptionis celebrabatur, intelligendum vellent. Exinde varii excitati tumultus, neque exiguae natae querelae (1). Quocirca Alexander VII Hispaniarum regis ac praesulum precibus impulsus, ut dubitationem quamlibet e fidelium mentibus de vero Ecclesiae sensu depelleret, omnemque litem componeret, praeter alia, quae in eum finem praestitit, celebrem suam Constitutionem promulgavit anno 1661 die 8 decembris eidem Virginis Conceptioni sacra, quam vere sigillum iuxeris, quo superiora decreta omnia obsignavit.

In ea quippe non modo Constitutiones praecessorum suorum innovavit, confirmavitque, verum etiam eorundem sententiam declaravit, sensumque explicuit tridentini decreti atque Ecclesiae romanae circa verum obiectum institutionis festi, Virgini Officii, largitionis indulgentiarum, tituli religiosorum Ordinum et sodalitatum, quae in honorem immaculatae Virginis Conceptionis fuerant institutae. Ait enim *se velle praecessorum suorum exemplo, favere nec non tueri pietatem et devotionem hanc colendi ac celebrandi beatissimam Virginem, praeveniente scilicet Spiritus Sancti gratia a peccato originali praeservatam* (2); commendatur praeterea in ea *pietas sen-*

Nova de epitheto *immaculatae* contentio.

Constitut.
Alex. VII.

(1) De nova hac controversia fuse scribit in cit. *Historia controversiae de immaculata Conceptione* Thom. Trozzi par. 2, cap. 2, pag. 524 seqq. necnon p. Vincentius Fassari in *Trutina theologica pro immaculata Conceptione*. Lugduni 1666, Disp. 9, Div. 3, §. 12 et 13, pag. 70 seqq., et Theoph. Raynaudi in *Pietate Lugdunensi* edit. cit. tom. VIII, p. 303 seqq.

qui tom. VII ediderat *Dissertationem De retinendo titulo immaculatae Conceptionis* pag. 309 seqq.

(2) Incipit haec Constitutio: *Sollicitudo omnium Ecclesiarum*, ac reperitur in Bullario Romano Caroli Cocquelines tom. VI, par. 5, Ord. 366, §. 11, pag. 182 seqq. Huius Constitutionis inferius prolixiores tractus describemus.

tientium eius (B. Virginis) animam in primo instanti creationis atque infusionis in corpus fuisse speciali Dei gratia et privilegio intuitu meritorum Iesu Christi (1); eoque titulo eandem effert, quod iam fere omnes catholici eam amplectantur; crebro demum commemorat immaculatam Conceptionem Dei Genitricis, severioresque interminatur poenas iis omnibus qui quavis ratione aut viva voce, aut scriptis, quae iure ipso prohibita decernuntur, adversus piam de immaculato Virginis Conceptu sententiam insurgerent et obloquerentur.

Sublata disceptatio.

Exinde disceptatio atque oppugnatio quaelibet mysteriorum penitus cessavit quoad hoc, plenamque et tranquillam in Ecclesia catholica universa possessionem doctrina de immaculata Conceptione adepti est. Nec quisquam vere catholicorum vel hiscere deinceps est ausus, si irreligiosos nonnullos scriptores neotericos excipias, inter quos principem sibi locum vindicat Launoius (2) atque extremis hisce fere annis Georgius Hermesius (3).

Gregor. XVI indulget episcopis petentibus additamentum in liturgia.

Interim Gregorius XVI eiusdem piae sententiae promotorem eximium se praebuit, dum decreto sacrae Rituum Congregationis episcopis omnibus petentibus concessit, ut in festo Conceptionis adiceretur Missae praefationi: *Et te in Conceptione immaculata* (4); nec non ut in litaniis lauretanis ad cetera Virginis encomia accedere et illa salutatio posset: *Regina sine labe originali concepta*; quod reipsa Romae fit, sicuti iamdiu ab universo Ordine seraphico fieri consueverat. Cumque in Galliis festum Conceptionis ex praecepti obligatione non celebretur, plurimorum episcoporum illius regni precibus idem summus Pontifex annuit, ut dominica secunda Adventus singulis annis Missa de Conceptione una cum adiuncta voce *immaculata* in praefatione cani aut legi

Promovet cultum in Galliis.

(1) Ibid. §. 1.

(2) In Tractatu quem inscripsit: *Praescriptiones de Conceptu beatae Mariae Virginis*. Opp. edit. Colon. Allobrog. 1751. tom. I. p. 1, pag. 9 seqq. De hoc auctore eiusque opere fusius suo loco agemus.

(3) Cf. Si lubet nostrum « *Sunto analitico della Dissertazione polemica* di S. E. R. il sig. card. Lambruschini sull' *immacolato Concepimento di Maria*. *Annali delle Scienze religiose* vol. XVI, fasc. 48 Rom. 1845.

(4) Cf. Append.

posset; concessa praeterea indulgentia plenaria fidelibus omnibus rite comparatis, qui ad ecclesiam festi celebrandi causa se conferrent (1).

Demum haud exiguae laetitiae praestitit argumentum libellus supplex quem anno 1843 die 10 decembris nomine totius venerabilis Praedicatorum Ordinis magister generalis sanctissimo Pontifici obtulit: *Ut de apostolica benignitate concedere universo suo Ordini Praedicatorum dignaretur indultum, deinceps, iuxta proprium ritum, festum Conceptionis Dei-parae celebrandi cum octava solemni, prout celebrantur festa Annunciationis, Assumptionis ac sanctissimi Rosarii beatae Mariae Virginis, necnon ut praefationi Missae Conceptionis beatae Mariae Virginis adderetur verbum immaculata, uti ex apostolica concessione fieri assolet penes Ordines sancti Francisci.* — *Quibus precibus a Sanctitate Sua peramanter exceptis, de speciali gratia benigne annuit iuxta petita* (2).

Atque hic fuit exitus quem hactenus habuit controversia isthaec, quae a tenuibus exorta principiis, longa saeculorum serie post tot contentiones et disceptationes ita progressa est, ut pia sententia magis ac magis in annos invaderet, donec sola in catholica Ecclesia sit dominata, atque universali unoque pene consensu excepta fuerit ac propugnata.

C A P U T V.

TESTIMONIA BIBLICA QUAE PIAE SENTENTIAE DE IMMACULATA B. VIRGINIS CONCEPTIONE ADVERSARI VIDENTUR

Cum propositum mihi sit in huiusce historica lucubrationis parte ea sincero animo in medium afferre, quae aut faventia aut adversantia piae de immaculato Virginis Conceptu sententiae, alia ab aliis contrarii placiti patronis

(1) Cf. Appendic. (2) Cf. Appendic.

Duplex bi-
blic. testim.
classis con-
tra Virginis
privilegium.

produci consuevere, a biblicis testimoniis initium facien-
dum ducō.

Porro quae ab oppugnatoribus piac sententiae e Scri-
pturis documenta afferri solent, bifariam distinguuntur,
tum scilicet in ea, quibus peccati originalis propagatio ad-
firmatur in omnes prorsus Adae posteros, tum in ea, quae
redemptionis necessitas quoad omnes pariter et singulos
per Christi merita asseritur.

Iam vero notissima sunt omniumque ore trita utriusque
classis divina eloquia. Ac primo quidem originalis noxae in
omnes prorsus Adae filios propagationem evincunt verba
Iob 14, 4. *Quis potest facere mundum de immundo conce-
ptum semine? Nonne tu qui solus es?* Seu iuxta alexandri-
nam versionem: *Nemo mundus a sorde, nec infans, cuius est
unius diei vita super terram.* Quae cum de utraque conce-
ptione sive inchoata sive perfecta intelligi possint, patet
neminem penitus a macula originaria excludi, prout et de
se David fatetur Ps. 50, 7. *Ecce enim in iniquitatibus con-
ceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Profecto
Apostolus tum positive tum negative omnes in ea conditione
comprehendit Adae posteros, sive cum Rom. 3, 23 scribit:
Omnes peccaverunt, et egent gloria Dei; et clarius adhuc
ibid. 5, 12. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mun-
dum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines
mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Generatim vero
pronunciat Ephes. 2, 3. *Eramus naturae filii irae, sicut et
ceteri.*

Utrumque autem idem Apostolus complectitur, videli-
cet peccati contagium necessitatemque redemptionis cum
Rom. 5, 18 scribit: *Sicut per unius delictum in omnes homi-
nes in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes
homines in iustificationem vitae: sicut enim per inobedientiam
unius hominis, peccatores constituti sunt multi; ita et per unius
obedientiam, iusti constituentur multi.* Item I, Cor. 15, 22. *Et
sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivi-
ficabuntur;* ac demum II Cor. 5, 14, 15. *Quoniam si unus pro
omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; et pro omnibus
mortuus est Christus.*

Cum igitur haec testimonia universalia sint, neque ullam dmittant exceptionem, iure meritoque infertur, his beatam uoque Virginem involvi; secus enim nutare videretur utrumque dogma, tum de universali originalis culpa in omnes propagatione, tum de universali omnium et singulorum redemptione. Ab his vero catholica fides abhorret. Nulla autem ratio pparet, quare B. Virgo eximi a labis primigeniae contagione possit, quin tamen excipi eadem ratione queant alii Christi rogenitores, ut ratiocinabatur s. Bernardus in epistola sua ad canonicos lugdunenses; adeoque aditu semel alicui exceptioni patefacto, iam plures ac plures ab illa contrahenda ordi peccati lege immunes haberi possent. Ut legitima de B. Virgine exemptio constitueretur, necesse omnino foret aliquem biblicum textum certum minimeque dubium, in quo haec exprimeretur, proferre. Atqui hic quidem non suppetit. Sequitur proinde communi generalique lege Deiparam comprehendere.

B. Virgo excipi nequit.

C A P U T VI.

SANCTORUM PATRUM ATQUE SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM
TESTIMONIA QUAE VIDENTUR IMMACULATAE
VIRGINIS CONCEPTIONI ADVERSARI

Innumera prope Sanctorum veterum, scriptorumque ecclesiasticorum testimonia, cum quaestio maxime ferveret, prolata in medium sunt, quae piae sententiae adversari omnino viderentur. In hisce colligendis Bandellus enituit (1),

(1) Bandellus a Castronovo Ord. Praedic. Magister generalis XXXVII ann. 1470, in tract. *De singulari puritate et praerogativa Conceptionis Christi* aliisque opusculis, acerbissime in immaculati Conceptionis sententiam ut absurdam, imiam, haeticam, diabolicam, utpote sacris litteris, Conciliis, Patribus, scholasticis, rationi tandem prorsus

adversam. Haec opera mature impugnata ac refutata sunt a Roberto Guino Trinitarii Ord. Ministro generali, qui floruit an. 1480; a Carolo Fernando monacho benedictino an. 1490; a Nic. l'Herminier parisiensi theologo, aliisque non paucis. Deinde a Sixto IV indirecte saltem improbata, quatenus opera adserentia haeticam esse opinionem de immaculata Virginis Con-

Auctores,
qui Patrum
testimonia
collegerunt

deinde vero cardinalis de Turrecremata (1) necnon cardinalis Caietanus (2) et Melchior Canus (3). Verum, hisce critica lance sedulo expensis, compertum est plura ab horum censu

ceptione damnavit. Tandem novo Iulii II diplomate in hispanis dioecesisibus toletana, carthaginensi et conchensi proscripta fuere, ac flammis tradita, ut refert Christoph. Vega in *Theol. Mariana* tom. I, palaestra 3, certamine 9, num. 342. Cf. Gener op. et loc. cit. Porro in tractatu *De puritate* recensuit Bandellus 216 Patrum et Doctorum testimonia contra immaculatam Virginis Conceptionem; eadem fere exscripsit p. Petrus a Vicentia, cui opposuit p. Petrus Possini librum, cui titulus *Vicentia victus*: pleraque testimonia sine critica prorsus collecta sunt.

(1) Card. de Turrecremata in op. cit. *De veritate Concept.*; de quo opere eiusque editione haec scribit Ambrosius Catharinus in op. cit. *Disputatio pro veritate immaculatae Conceptionis*. Romae 1551 in epist. nuncupatoria ad card. Marcellum Cervinum postea rom. Pontificem sub nomine Marcelli II, et ad sanctam Synodum tridentinam: «Haec igitur (de immacul. Concept.) in Synodo cum tractarentur, ecce novus liber, imo vetus a situ et carie iam semiesus eripitur, qui non multo post typis excusus in lucem prodit. Libri eius argumentum erat contra immaculatam B. Virginis Conceptionem, cuius auctor inscribitur cardinalis de Turrecremata, cum nondum tamen esset cardinalis, sed adhuc frater sub Ordine Praedicatorum constitutus. Editionis autem eius libri promotor frater Bartholomaeus Spina eiusdem Ordinis, et sacri palatii Magister, et ne-

scio quis eius discipulus. Ille enim Spina eodem discipulo teste, qui epistolam praefatoriam ad eum librum adscripsit, zelo fidei totus incensus magno labore librum ab erroribus expurgari et publicari curavit quem extrema aegritudine praeventus vix perficere valuit, quia totus liber ille ita vitio scriptoris erat corruptus, ut alicubi minus intelligibilis videretur. Horum igitur, hoc est, Spinae et discipuli summa diligentia, et solerti opera tandem est candori pristino restitutus: quin etiam tot insuper (eodem discipulo teste) adiecta et mutata, ut iam queat homo vel mediocri prudentia praeditus olfacere eum librum non tam esse Turrecrematae, quam Spinae. Licet enim vi ille doctus et pius et de christiana republica optime meritus sibi eo tempore licitum esse putaverit ut talia scriberet, quando nondum in perspicuo positus erat Ecclesiae sensus; nemini tamen dubium esse debet, quin si praesenti nostra aetate viveret, et videret cui parti in Ecclesia faveat spiritus veritatis, id iam minime auderet. Nec ea in publicum venire pateretur, quae ipse re minus trita anteriore tempore elucubrasset.» Hactenus Catharinus. Quod quidem opus confundi nequit cum altero eiusdem tituli vulgato ab eodem Catharino Senis an. 1532 in 8 in tres libros digesto, ac religiosius Ordinis sui inscripto.

(2) *Opusc. II*, cit. *De Conceptione B. Virginis*.

(3) *De Locis* lib. VII, c. 1, concl. 4.

esse expungenda, aut quia praeter rem atque inconsulto sunt congesta, aut quia ex apocryphis derivata fontibus, aut quia penique fictitiis etiam auctoribus ad numerum augendum acumque faciendum adscripta (1).

Hic igitur catalogus ad pauca nomina coarctatus est, et ea fere sunt, quae deinceps Petavius (2) commemorat, etque recenset Launoius (3), atque iterum Antonius Lamprius (4), qui ea ordine chronologico digessit a seculo III ad seculum usque XII, in quo data est a s. Bernardo epistola ad canonicos lugdunenses. Hic porro auctor testimonia ferme triginta pro maculato seu vitiato primigenia labe Virginis conceptu allegavit.

Verum et huic numero aliquid adhuc est detrahendum, si auctoritates ad illas dumtaxat coarctare velimus, quae de maculato B. Virginis conceptu presse loquuntur. Aliquid illae commode cum p. Benedicto Piazza in quin-

adversus immac. Conceptionem.

Exiguus illorum numerus.

Quinque Patrum classes.

(1) Neque id mirum videri potest tum ob certaminis aestum, tum ob critices severioris defectum quo illaestate laborabant. Hinc etiam factum est, ut non semel ab ipsis piaesententiae adsertoribus, immo passim apocrypha testimonia proferrentur. Haec non discutiemus loco.

(2) *De incarnat.* lib. 14, c. 2.

(3) Op. cit. *Praescriptiones de Conceptu B. M. V.*

(4) *De superstitione vitanda.* Hic auctor, quamvis directe immaculatum Virginis Conceptum sibi impugnantum minime sumpserit, sed solum modum tuendi usque ad sanguinem immaculatam B. Virginis Conceptionem; indirecte tamen quotquot corrigere potuit auctorum testimoniae sententiae contraria collegit. Ea omnia singillatim expendit p. Benedictus Piazza in celebri opere: *Causa immaculatae Conceptionis* vol. in 4. Panormi 1747, ex quo haec ipsa re-

ferimus, et cuius labore utimur. De quo auctore hoc tulit iudicium p. Zaccaria in not. ad cit. caput Petavii edit. Venet. 1757: « Quo nemo hactenus uberiore ac solidiore eruditione propria sententia decertavit. . . quamvis illud a praeclarissimo auctore optassem, ut a defendenda s. Iacobi liturgia, paucissimisque aliis id genus dubiae fidei monumentis adserendis abstinisset. Nam etsi sunt hodieque, qui id ipsum sentiunt, quemadmodum *Liturgici Codicis* editor Ioseph Aloisius Assemanius; tamen neque ad propugnandam hanc causam necessaria isthaec erant, et propter paucos, qui contra magnam, formidandamque criticorum nationem vindicentur, huiusmodi libros, Commentarius lectissima ceteroquin eruditione refertus apud sciolos quosdam, aut alterius partis studiosos homines in contemplationem cadit. » Atque id quidem optime.

Tres priores
classes rem
non attin-
guat.

que classes distribui possunt. Prima classis ea complectitur testimonia, quibus solus Deus aut solus Christus absque ullo peccato asseritur, nulla prorsus maculae originalis facta mentione. Altera iis continetur, quae universum humanum genus culpa originali infectum affirmant, quin B. Virginem speciatim nominent. Tertia illis constat, quibus Patres, si *unum Christum* excipias, homines cunctos primigenia labe inquinatos docent. Quarta classis eas habet auctoritates, quibus adstruitur B. Virginis *carnem carnem esse peccati*. Quinta denique ea est, in qua disertis verbis Patres asserunt B. Virginem *sanctificatam, mundatam, purgatamque* fuisse.

Duae classes
posteriores.

Ceteris itaque missis, utpote quae directe minus hanc controversiam attingunt, ea tantummodo persequemur testimonia, quae e postremis duabus classibus exhibentur, quippe quae rem plane conficere videntur.

S. Augustin.

In his magnus eminet s. Augustinus, qui lib. 2 *De peccat. meritis et remiss.* c. 24, n. 38. *Solus ergo ille, scribitur etiam homo factus, manens Deus, peccatum nullum habuit unquam, nec sumpsit carnem peccati, quamvis de materna carne peccati. Quod enim carnis inde suscepit, id profecto aut suscipiendam mundavit, aut suscipiendo mundavit.*

Nec minus clare id ipsum constituit hypponensis antistes lib. 10. *De Genesi ad litt.* c. 20, n. 35, dicens: *Secundum rationem quippe illam seminalem ibi (in lumbis Abrahae) fuit Levi, qua ratione per concubitus venturus erat in matrem, secundum quam rationem non ibi erat Christi caro, quamvis secundum ipsam ibi fuerit Mariae caro. Quapropter nec Levi, nec Christus in lumbis Abrahae secundum animam, secundum carnem vero et Levi, et Christus: sed Levi secundum concupiscentiam carnalem, Christus autem secundum solam substantiam corporalem. Cum enim sit in semine et visibilis corpulentia et invisibilis ratio, utrumque occurrit in Abraham, vel etiam ex ipso Adam usque ad corpus Mariae: quia et ipsum eo modo conceptum et exortum est: Christus autem visibilem carnis substantiam de carne Virginis sumpsit, ratio-*

pro conceptionis eius non a semine virili, sed longe aliter ac
super venit.

Item lib. 10 *De Genes. ad litt.* c. 18, n. 32 ubi nominatim
e Virgine scribit: *Et quid incoinquinatius illo utero Virginis,*
eius caro etiamsi de peccati propagatione venit, non tamen
peccati propagine concepit.... Proinde corpus Christi,
quavis ex carne foeminae assumptum est, quae de illa car-
nis peccati propagine concepta fuerat; tamen quia non sic in
conceptum est, quomodo fuerat illa concepta, nec ipsa erat
caro peccati, sed similitudo carnis peccati.

Ex quibus textibus illud cuilibet, qui studio partium
breptus non sit, patebit a sancto Doctore plane doceri so-
um Christum ab universali peccati contagione excipien-
um esse; beatam autem Virginem, utpote vulgari parentis
triusque propagatam satu, communem maculam contra-
xisse, eiusque carnem de peccato esse atque peccati, quam
christus suscipiendam mundavit, aut mundavit suscipiendo.

Augustino adhaeserunt qui eum secuti sunt. Specimen
habes apud Eusebium vulgo emissenum nuncupatum, quem
Eucherium, Hilarium alii arelatensem, alii alium esse
aspiciantur. Hic igitur in *Orat. II De Nativitate*, inquit:
Initiator omnium rerum in te initiatur, et profundendum pro
mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit; ac de te sum-
psit, quod etiam pro te solvat. A peccati enim veteris nexu
(per se) non est immunis nec ipsa Genitrix Redemptoris; so-
lus ille, licet ex debito renascatur, lege tamen veteris debiti
non tenetur: ubi Petavius animadvertit illud per se haud
reperi in veteribus codicibus; sed adiectum fuisse a pio
liquo immaculati Conceptus fautore suspicatur (1).

Nec non s. Fulgentius in lib. *De Incarnat.* cap. 6 scribit:
Tac est gratia, qua factum est, ut Deus qui venit pec-
cata tollere, quia peccatum in eo non est, homo conciperetur,
etque nasceretur in similitudine carnis peccati, de carne pec-
cati. Caro quippe Mariae, quae in iniquitatibus humana fue-
rat solemnitate concepta, caro fuit utique peccati, quae Filium

Eusebius E-
missenus.

S. Fulgentius

(1) Loc. cit. n. 5.

Dei genuit in similitudinem carnis peccati. Qui deinde ideò carnem Virginis dici declarat carnem peccati, quod habet in se peccatum, adiiciens: Si enim caro peccati non mendaciter dicitur, habet in se caro ipsa peccatum. Si vero peccatum non habet, falsum portat carnis peccati vocabulum. Sed eam de qua loquimur, carnem peccati verax discipulus veritatis Paulus appellat. Restat igitur, ut sicut vere caro est cum caro dicitur, ita vere in se peccatum habeat, cum caro peccati ore apostolico nuncupatur (1).

Ferrandus
diaconus.

Neque ab ea recessit doctrina discipulus eius Ferrandus diaconus haec scribens: *In carne Christi natura est nostrae carnis, sed non reperitur culpa naturae. Sic caro Christi carni Mariae et similis, et dissimilis: similis, quia inde traxit originem; dissimilis, quia non inde contraxit vitiatæ originis contagionem: similis, quoniam licet voluntarias, tamen veras sensit infirmitates; dissimilis, quoniam nullas penitus neque per voluntatem, neque per ignorantiam commisit iniquitates: similis quia passibilis, et mortalis; dissimilis, quia incoquinabilis, et vivificatrix etiam mortuorum (2).*

S. Hildelph.

S. Hildelphonsus toletanus pietate in beatam Virginem admodum clarus in libro *De perpetua virginitate beatæ Mariæ* eam in utero sanctificatam et ab omni purgatam originis labe diserte profitetur his verbis: *At vero beata Maria licet ipsa de carne peccati sit nata, et procreata, ipsaque quamvis caro peccati fuerit, non tunc iam ex praeveniente Spiritus Sancti gratia ab Angelo prae omnibus mulieribus benedicta vocatur. Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Alioqui si non eodem Spiritu sanctificata est, et emundata, quomodo eius caro, non caro peccati fuit? Et si caro eius de massa primæ praevaricationis venit; quomodo Christus Verbum caro sine peccato fuit qui de carne peccati carnem assumpsit; nisi quia Verbum quod caro factum est, eam primum obumbravit, in quam Spiritus Sanctus superven-*

(1) Cap. 15, n. 29.

(2) Apud Petav. loc. cit.

t, et virtus Altissimi totam eam possedit? Propterea vere
ro eius iam non caro peccati fuit, in qua Deus totum infun-
dit, et Verbum, quod caro factum est, sine peccato ad nos ve-
nit (1).

Probaturus vero s. Petrus Damiani in Opusc. VI, c. 19,
simoniacos licet corruptissimos haud inquinare sacramenta
quae administrant, hoc utitur argumento: *Quandoquidem et*
ipse Dei mediator et hominum de peccatoribus originem duxit,
de fermentata massa sinceritatis azymam concepta absque
ulla vetustatis infectione suscepit. Immo, ut expressius dicam, ex
sa carne Virginis, quae de peccato concepta est, caro sine pecca-
to prodiit, quae ultro etiam carnis peccata delevit. Quibus
verbis sanctus Doctor comparat Christi carnem desumptam
ex maculata Virginis carne cum sacramentis ab impuris Si-
moniacis administratis, quae ita non inquinantur, ut caro
Christi ab infecta Virginis carne non fuit vitiata.

Hunc in sensum doctus ille piusque Rupertus abbas
in b. I Comment. in Cantica scribere haud dubitavit: *Et tu*
quidem veraciter dicere poteras: Ecce in iniquitatibus concepta
sum: et in peccatis concepit me mater mea. Cum enim esses de
massa quae in Adam corrupta est, haereditaria peccati origi-
nalis labe non carebas; sed ante faciem huius amoris pecca-
ti nec illud nec aliud, stare potuit: ante faciem huius ignis
tripula omnis interiit; ut totum sanctum fieret habitaculum, in
quo Deus totis novem mensibus habitaret; tota omnino mun-
da materia, de qua sancta Dei Sapientia domum aeternam
condidit aedificaret.

Demum s. Anselmus, qui prae ceteris immaculati vir-
ginei Conceptus assertor vulgo perhibetur, in Op. *Cur Deus*

S. Petrus
Damiani.

Rupertus
abbas.

S. Anselmus
Cant.

(1) Ibid. Advertendum tamen est
auctorem libri *De perpetua virgini-*
tate B. Mariae et de eius parturi-
tione non esse s. Hildelphonsum, ut
postea dicemus, sed s. Paschasium
Radbertum: in Bibliotheca tamen ma-
xima Patrum lugdunensi tom. XII,
pag. 565, nomine s. Hildelphonsi

exhibetur. Neque permisceri hic li-
ber debet cum altero inscripto *De*
virginitate sanctae et gloriosae Ge-
nitricis Dei Mariae ordine synoni-
morum, qui reipsa s. Hildelphonsi
est, et prostat in eadem Bibliotheca
pag. 549.

homo lib. II, c. 16 sic Bosonem loquentem inducit: *Qualiter de massa peccatrice, idest, humano genere quod totum infectum erat peccato, quasi azymum de fermentato Deus assumpsit. Nam licet ipsa hominis eiusdem conceptio sit munda, et absque carnalis delectationis peccato; Virgo tamen ipsa, unde assumptus est, est in iniquitatibus concepta, et in peccatis concepit eam mater eius, et cum originali peccato nata est, quoniam et ipsa in Adam peccavit, in quo omnes peccaverunt. Cui respondens Anselmus, fatetur Christum absque peccato esse de massa peccatrice licet assumptum. Idem praeterea s. Doctor in lib. De excellentia beatæ Virginis Mariæ c. 3, tradit beatam Virginem ab omnibus prorsus peccati reliquiis expiatam et immaculatam effectam cum suum praeiunxit assensum Angelo nuntianti incarnationis mysterium. Cum igitur, ait ipse, in his, quæ tantopere Deo placent, sancta Virgo Maria tam excellenter illi placuit, ut nequaquam crederet quis illam aliqua ratione excellentius placere potuisse; nimirum tremens fide, ab omni, si quid adhuc in illa originalis, sive actualis peccati supererat, ita mundatum cor illius, ut vere super eam Spiritus Dei, scilicet super humilem, et quietam et trementem verba sua, totus requiesceret.*

Hugo Victorinus.

Sic etiam, qui eodem quo s. Bernardus saeculo floruit, Hugo Victorinus, et ex eo Magister sentent. Sane, inquit, dici potest, et credi oportet, iuxta Sanctorum attestationis convenientiam, ipsam prius peccato fuisse obnoxiam, sicut reliqua Virginis caro: sed Spiritus Sancti operatione ita mundatam, et ab omni peccati contagione immunis uniretur Verbo: poena tantum non necessitate, sed voluntate assumentis remanente. Mariam quoque totam Spiritus Sanctus in eam praeveniens a peccato prorsus purgavit, et a fomite peccati etiam liberavit, vel fomitem ipsum penitus evacuando (ut quibusdam placet), vel sic debilitando, et extenuando, ut ei postmodum peccati occasio nullatenus extiterit (1).

S. Bernardus

Nil porro mirum si s. Bernardus, qui agmen praeedentium Patrum et Doctorum claudit, traditionis vestigiis

(1) Ibid.

insistens scripserit in Serm. 2 *De Assumpt.* (1), eamdem Virginem ab originali noxa purgatam fuisse illis verbis: *Quod si originalem a parentibus maculam traxit; sed minus a Ieremia, sanctificatam in utero, aut non magis a Ioanne Spiritu Sancto repletam credere prohibet pietas christiana: nec enim vestis laudibus nascens honoraretur, si non sancta nasceretur. Postremo cum omnimodis constet, ab originali contagio sola gratia mundatam esse Mariam etc.* Et alibi idem docet (2).

Consona igitur istorum omnium vox est, beatam Virginem carnem peccati una cum peccato ipso in suo conceptu sortitam fuisse, a qua tamen labe Redemptoris gratia mundata prorsus citius seriusve fuerit, purificata ac sanctificata. Quae quidem cum sententia de omnimoda ab eodem peccato immunitate nullo pacto posse cohaerescere videntur.

C A P U T VII.

QUAE EX ANTIQUAE ECCLESIAE SENSU ADVERSUS IMMACULATUM VIRGINIS CONCEPTUM VIDENTUR PETI POSSE

Magnum pondus sensum Ecclesiae catholicae in controversiis utrimque agitatis habere nemo unquam catholicorum in dubium revocavit. Porro ea in antiquis liturgiis offenduntur, quae communem Ecclesiae persuasionem de maculato Virginis Mariae conceptu patefaciunt.

Siquidem in quadam lectione Officii de Nativitate Virginis quod pristinis temporibus passim recitari solebat, haec agebantur: *Beatam Virginem omnimodis constat ab originali contagio fuisse mundatam* (3). Pariter in breviario ecclesiae gerundensis Officium reperitur *De festo sanctificationis Conceptionis beatae Virginis*, in cuius oratione dicebatur: *Sanctificationem Conceptionis beatae Mariae in alvo suae matris a te factam commemoramus*; atque in una ex lectionibus:

Officia contraria immacul. Conceptioni.

(1) Edit. Maur. col. 1005, n. 8.

(2) Ep. 174.

(3) Apud Turrecrematam op. cit. part. 6, c. 14, fol. 106, p. 2.

Hanc domum non solum Dominus aedificavit, cum eam in alvo matris suae Annae octogesimo die ab eius facta carnali conceptione, sibi animam infudit, immo. etiam plenius eam ibidem sanctificavit (1). In Officio demum quod in Germania obtinuit in festo s. Elisabeth haec verba occurrunt: Beata Virgo Maria licet plena gratia, tamen cum fomite nata fuit, quem tamen virtus Altissimi in ipso tempore conceptionis Christi extinxit (2).

Festum Sanctificationis in ecclesia s. Mariae Maioris.

Sed neque silentio est praetereundum, in Ecclesia romana, teste Alvaro Pelagio sylvensi in Lusitania episcopo, morem iamdiu obtinuisse, ut festum celebraretur *Sanctificationis* apud s. Mariam Maiorem. Sic enim ipse Conceptionis festum improbens scribit: *Romana Ecclesia festum Conceptionis non agit, etsi toleret, quod alicubi fiat maxime in Anglia, non tamen approbat..... Hac ratione illud festum debet referri ad sanctificationem Virginis, non ad Conceptionem: et ita dicit oratio, quae dicitur in hoc festo Romae in s. Maria Maiori: DEUS QUI SANCTIFICATIONEM VIRGINIS etc. Sicut vidi et audivi cum ibi de ista sanctificatione praedicarem in isto festo sanctificationis quod fit in decembri ante festum Natalis quindecim dies (3). Quod monumentum praecipue urget Launoius, ut illud Sixti IV Constitutionibus opponat (4). Siquidem Pelagius hic hispanus floruit anno 1325, obiit vero circa annum 1340.*

Concilia.

Ad haec ipsa referri possunt Conciliorum et romanorum Pontificum testimonia. Verum ex Conciliis nullum penitus est, quod expresse de hoc peculiari agat argumento; neque in illis reperiuntur nisi generales sententiae, quibus in omnes praeter quam in Christum primigeniae maculae pro-

(1) Ibid.

(2) Ibid.

(3) In lib. I *De Planctu Ecclesiae* c. 51 apud eundem Turrecrematam op. cit. part. 6, c. 35. Acerrinus hic fuit B. Virginis Conceptionis immaculatae impugnator: atque Waddingo teste in lib. *De Scriptoris Ord.*

Min. (erat quippe minorita) in verbo, *Alvarus Pelagius*, edit. Rom. 1650, pag. 15, fol. 2, coram Ioanne XXII sermonem habuit, quo dilationem visionis beatificae post futuram corporum resurrectionem propugnavit.

(4) Praescript. 9.

magatio adseveratur adversus Pelagianos (1). Ex romanis vero Pontificibus, qui ante exortam hanc floruerint controversiam, unius reperi Leonis M. testimonium quod huc referri queat. Etenim in Sermon. 2. *De Nativitate Domini* haec habet s. Leo: *Superbia hostis antiqui non immerito sibi in omnes homines ius tyrannicum vindicabat... Non itaque iuste remitteret originalem dedititii generis (vel ut alii legunt humani generis) servitutem, nisi de eo, quod subegerat, vinceretur. Quod ut fieret, sine virili semine conceptus est Christus ex Virgine..... Et cum in omnibus matribus non fiat sine peccati ordine conceptio, haec inde purgationem traxit, unde concepit. Quo enim paterni seminis transfusio non pervenit, peccati seminis origo non miscuit. Inviolata Virginitas concupiscentiam non percipit, substantiam ministravit. Assumpta est de Matre Do-*

Rom. Pontifices.

(1) Opponi enim solet epistola synodica s. Dionysii alexandrini ad Paulum Samosatenum ann. 260. Sed in hac epistola nil aliud dicitur, quam quod *solus Christus, sicut et Pater Christi et Spiritus Sanctus fuerit peccati expers*, subaudi natura sua; nihilque proinde commune hic textus habet cum causa nostra. In concilio milevitano II an. 416 celebrato statuitur, parvulos esse omnes baptizandos; sed neque id causam hanc impetit. In epistola synodica Cyrilli alexandrini ex synodo alexandrina ad Nestorium an. 431 dicitur: *Peccatis aegrotasse naturam humanam, omnesque praeter Christum peccasse et egere gloria Dei*; sed non probaret nimis, quippe evinceret etiam B. Virginem actuali se peccato commaculasse. In concilio provinciali foroliensi an. 796 decernitur, solum Christum natum hominem esse sine peccato; at hic sermo est

de *nativitate*, propterea plus aequo probaret. Demum in Concilio florentino, seu in instructione Eugenii IV, pro Iacobitis anno 1441 in qua dicitur: *Firmiter credit* (sancta romana Ecclesia), *profitetur et docet, neminem unquam ex viro, foeminaque conceptum, a diaboli dominatione fuisse liberatum, nisi per meritum Mediatoris Dei et hominum, Iesu Christi Domini nostri, qui sine peccato conceptus, natus et mortuus, humani generis hostem, peccata nostra delendo sua morte prostravit: et regni coelestis introitum, quem primus homo, peccato proprio, cum omni successione perdiderat, reseravit*. Atqui per sola Christi merita homines liberatos a peccato originis fatentur omnes: ac si ab eodem peccato beata est Virgo praeservata, ita ut illud reapse non contraxerit, id solis Christi meritis nemo est qui non acceptum referat.

mini, natura, non culpa (1). Quibus verbis originalis noxae immunitas in solo Christo praedicatur, atque immunitas Matris a peccato conceptioni Christi adiudicatur.

Atque haec satis sint monumenta ex antiquitate arcessita, quibus oppugnatores immaculati Virginis Conceptus inniti solebant (2). Quae enim tum a posterioribus Pontificibus, tum a Scholasticis peti consueverant, cum epocham praetergrediantur, in qua exorta est controversia, ea missa facimus, quippe quae minus fini, quem nobis praestituimus, opportuna.

Interim nihil eorum dissimulavimus, ut patet, quae piaee sententiae quoquomodo contraria esse apparent, quaeque impedimento esse videntur, quominus decerni possit, ut ea tamquam credenda ex fide proponatur. Eadem animi ingenuitate ea exponemus, quae ab iis afferri adsolent, qui piaee communique sententiae patrocinantur, ut lector ob oculos habeat veluti in tabula synoptica utriusque placiti fundamenta.

C A P U T VIII.

ARGUMENTA THEOLOGICA AD IMPUGNANDAM IMMACULATAM B. VIRGINIS CONCEPTIONEM AFFERRI SOLITA

Argumenta
theologica.

Tametsi ad scopum, quem nobis initio proposuimus, inquirendi scilicet in fundamenta, quibus superstrui possit dogmatica de immaculato beatae Virginis Conceptu definitio, minus conferunt argumenta, quae mere theologica vocantur, nihilominus cum utraque pars litigantium ea afferre consueverit, minime illa duximus praetereunda. Atque ut finem eorum faciamus, quae exponenda ex adversa parte suscepimus, reliquum est, ut nonnulla etiam ex his, quae praecipua saltem adduci solent, carptim persequamur.

Primum desumptum ab
universali

Ac primo quidem contra piam sententiam doctrina urgetur dogmatica de originali labis derivatione in omnes ac

(1) Cap. 3, edit. Ballerin. col. 70.

(2) Cetera, si quae supersunt, com-

modius afferemus, cum videlicet adversus Launoium res nobis erit.

angulos ex Adamo carnalis generationis opera progenitos, quam prorsus eludi affirmant, si quis vel unam Virginem excipiat, quae communi ratione, commixtione videlicet sexuum concepta est. Neque vero illud obesse quis putet, quod futura Dei Mater fuerit designata; siquidem hac ipsa de causa proximi etiam eiusdem progenitores a culpa servandi fuissent immunes, et ii qui prope eos antecedunt, atque ita porro, uti sanctus Bernardus argumentabatur; quo quidem facto dogma de peccati in omnes propagatione eluderetur. Num igitur nullum huiusmodi exceptionis vestigium in scripturis occurrat, nos eam temere affirmare non possumus.

Insuper cum beata Virgo *poenaltatibus*, quas vocant, ex originali labe profluentibus obnoxia fuerit, iure inferatur eam peccato etiam obnoxiam in sua conceptione fuisse.

His accedit quod et ipsa a Christo Domino fuerit redempta. Porro id verae redemptionis ratio postulat, ut quis ab actuali captivitate soluto pretio in libertatem vindicetur: necus enim improprie neque presse ille diceretur redemptus, qui nunquam captivitati mancipatus fuisset.

Sed neque illud praetereundum, quod uno ore veteres docuere, ideo nempe unum Christum Iesum ex omnibus hominibus culpam non contraxisse, quod absque sexuum commixtione, adeoque sine libidinis aestu fuerit procreatus. Hinc ratum penes omnes principium stetit necessario peccatum in eos diffundi, qui per eiusmodi inordinatam concubiscentiam fuerint geniti: cum vero beata Virgo hac ratione fuerit concepta, consequens proinde est ex unanimi veterum consensu et ipsam primigenia ab ortu suo labe commaculatam fuisse. Eapropter non semel, verum saepius a Patribus caro Mariae *caro peccati* est appellata; quod absurde quidem de ea carne diceretur, quam Deus peccati puram omnisque labis expertem voluisset. Quae doctrina cum constans ac firma penes veteres sit, iure meritoque concludunt piae sententiae impugnatores, Augustinum, si adversariorum placitum quoad Virginis immunitatem ab originali noxa spectasset, dicturum illis fuisse: *Mira sunt quae di-*

vitiis originalis propagatione.

Secundum ex poenaltatibus.

Tertium ex redemptione

Quartum ex ratione conceptionis.

citis; nova sunt quae dicitis: falsa sunt quae dicitis. Mira stupemus, nova cavemus, falsa convincimus (1).

(1) Haec fere sunt quae in Concilio basileensi ad impugnandam piam sententiam in medium protulit p. Ioannes a Montenegro Ord. Praed., quaeque recenset p. Thomas Strozzi S. I. in op. cit. parte II, c. 4.

Cum vel invitatus debuerim inter piaae sententiae adversarios recensere nonnullos ex praeclarissimo Praedicatorum Ordine, quem ego semper et magni feci, et sincero observantiae sensu immo et grati animi studio prosecutus sum, nolo heic omittere decreta, quibus identidem eiusdem sacri Ordinis primores quorundam e suis coërcuerunt ingenia, ne debitos fines in proprio tuendo placito praetergrederentur. Omisso decreto edito in Capitulo provinciali dato in Baetica, praesidente Alberto Las Casas Vicario generali, quod decretum habetur in chronico an. 1524 impresso; necnon altero edito anno 1602 sub gravissimo p. Generali Hier. Xaviere, postea S. R. E. cardinali an. 1653. novum datum decretum est in capitulo beneventano, quod ita se habet:

« Tandem praecipimus in virtute Spiritus Sancti, et sanctae obedientiae, et sub praecepto formali omnibus et singulis nostrae provinciae patribus, ac sororibus, ne verbo, aut scripto circa materiam Conceptionis beatissimae Virginis Mariae apud personas extra Ordinem constitutas aliquid proferant, quod vel levissime earum pietatem, ac devotionem erga sanctissimam Virginem impedire possit, aut turbare; sed ad unguem de-

creta summorum Pontificum de silentio servando, etiam a non prohibitis circa nostrae sententiae probabilitatem penitus abstineant, ne ex inordinata, aut minus prudenti locutione sumatur occasiourbationis, et scandali; sed potius ex religioso silentio, ex verborum et actionum modestia, reverentia religionis, ac fidelium aedificatio, et devotio consequatur. Quod si quis huius praecepti violator extiterit, poenae gravioris culpa, etiam quoad poenas privatas et infamiam subiaceat; et simul poena plectatur quicumque huius legis fractionem cognoverit, et statim non renuntiaverit r. p. nostro Provinciali. »

« Ut vero religio adiuvet et sustentet ex sua parte devotionem, et pietatem fidelium in sancto mysterio, praecipitur omnibus praelatis, ut in nostris conventibus, ubi communitates, congregationes, confraternitates iuramentum facere voluerint, illis sint auxilio, et assistant cum omni promptitudine (admonendo prius de hoc Provinciale), et serviant cum apparamentis, suppellectili sacra, et cum diligentia in omnibus, quae ad praedicta festa fuerint necessaria. »

« Et cathedra sit libera pro concionatoribus Religionum, quos cupient, ut concionentur, illi qui celebrant dicta iuramenta: et in hac conformitate notum sit, quod intra paucos dies instituetur iuramentum a civitate placentina in nostro conventu sancti Vincentii, et concionabitur qui-

C A P U T IX.

BIBLICA TESTIMONIA QUAE AB IMMACULATI CONCEPTUS PATRONIS ADDUCI SOLENT

Hactenus quae oppugnatoribus immaculatae Conceptionis beatæ Virginis urgere contra piam sententiam mos fuit, fideliter exposuimus; iam quae eidem favere videntur, prout ab illius fautoribus afferri solent, pari fide in medium producamus oportet, ut deinceps omnibus aequa lance expensis, quid in hac controversia sit vero censendum similis, facile aperiamus.

Atque ut a sacris ordiamur Bibliis, plura sunt, quae in virginei privilegii commendationem ab ipsis congeruntur. Praecipuum tamen ac vere unicum, quod in rem nostram profertur testimonium, illud dixeris, quod legimus Genes. III, 14-15. *Et ait Dominus Deus ad serpentem.... Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo eius.* Quod oraculum vulgo *πρωτευαγγελιον* merito nuncupatur; siquidem pollicitationem exhibet futuri Redemptoris, cuius virtute peccatum a daemone sub serpentis larva latente in mundum inductum e medio erat tollendum,

Quae favent
Conceptioni
immaculatae

E sacris lit-
teris.

dam curatus illius sanctae ecclesiae.»

« Ut assistant invitati nostri religiosi, et communitates concionibus et festis huius mysterii et processionibus, et aliis actionibus publicis, et in omnibus occasionibus laudetur, glorificetur, et sustentetur praedicta devotio.»

« Et praeter alias instantias, quae hac provincia saepius fecit Romae, et facit cum nostro Generali, ut sollicitet definitionem huius puncti scribantur litterae ex nunc summo

Pontifici in nomine huius capituli et provinciae Hispaniae (quae in litteris et auctoritate primum obtinet locum in tota Religione) rogando cum omni submissione, et efficacia, ut dignetur *definire hoc punctum*, quidnam agendum nobis sit, ut omni ex parte cessent turbationes, quae oriuntur ex diversis opinionibus.» Apud Ioann. Ludov. Schönlenben op. cit. *Orbis universi votorum pro definitione piae et verae sententiae de immaculata Conceptione*. Clagenfurti 1659, pag. 6 seq.

hincque solvenda tandem captivitas, qua ob idem peccatum genus universum constringebatur humanum. Cum igitur heic minitantis verbis denunciatur serpenti futurum aliquando, ut mulier caput eius sit contritura, hoc ipso eiusdem mulieris victoria in daemonem praenuntiatur, seu id peccatum, quod eius suasu patratum fuerat, atque in mundum propagari debuerat. Porro haud perfecta censi mulieris victoria posset, si et ipsa aliquando peccato fuisset obnoxia eo videlicet temporis puncto, quo primum fuit concepta.

Neque obstat diversa lectio textus originalis.

Neque vero latet immaculae Conceptionis assertores in hebraica veritate pronomen *ipsa* ancipitis esse significationis, et aequae ad *semen* referri posse, quod in hebraico idiomate inter masculina audit. Etenim זרע concordare videtur cum זרע *semen*, prout confirmatur ex verbo שופך

conteret tibi, quod generis pariter est masculini, adeoque tota sententia ad mulieris filium, seu ad Christum Virginis filium contrahenda est, qui reipsa in mundum venit ut opera diaboli dissolveret. Verum recte animadvertunt 1. lectionem Vulgatae esse antiquissimam, firmisque tum auctoritatibus, tum Patrum testimoniis ac rationibus intimis inniti (1); 2. si absque punctis legatur hebraicum prout

(1) Sane lectionem Vulgatae, in qua legitur *ipsa*, tenere sanctus Ambrosius lib. *De Fuga seculi* cap. 7, num. 43; s. Augustinus lib. 2 *De Genes. cont. Manich.* c. 18 licet non expresse; aperte autem lib. 11 *De Genes. ad litt.* c. 36 et alibi passim; s. Gregorius M. lib. 1 *Moral.* c. 36, n. 53, praeter Claudium Marium Victor., Alcimium Avitum, Eucherium, Rupertum, Bedam, Rabanum, s. Bernardum, Strabonem, Liranum etc. apud Bellarminum *De Verbo Dei* lib. 2, c. 12. Attamen s. Hieronymus legit *ipse*, et hanc lectionem adseruit in *Quaest. Hebraicis* super Genesin. Verum de hoc argumento cf. Bonfre-

rium *Comment. in Genes.* ad hunc locum, et Cornelium a Lapide, de eo abunde disserentes. Qui quidem auctores ipsi ut conficiant versionem alexandrinam quondam habuisse αὐτή *ipsa*, urgent auctoritatem s. Ioannis Chrysost. *Hom. 17 in Genes.* Verum in editione Montfauconii, tum in editione Frontonis Ducaeii reperiuntur αὐτὸς *ipse*. Plures etiam antiquiores Patres latini legerunt *ipse*, prout nonnulli etiam codices antiqui Vulgatae retinent *ipse*. Observat autem Montfauconius in notis ad Hexapla Originis ad cap. Genes. 3, v. 15 lectionem αὐτὴ *ipsa*, reperiiri in mss. quibusdam et hanc videri lectionem fuisse vete-

men סִימָן illud utrique favere lectioni; 3. haud insolens esse ut κατ' ἐναλλαγήν verbum masculini generis cum foeminino coniungatur (1); 4. demum perinde esse sive legatur *ipsa* sive *ipse* sive *ipsum*. Nam cum mulier non virtute propria, sed filii meritis contritura sit serpentis seu daemonis caput, si legetur *ipsa*, subaudiendum erit per *ipsum*, nempe semen aut filium; sin autem *ipse* vel *ipsum*, sententia ea erit, ut filius aut semen mulieris una cum muliere caput serpentis seu daemonis sit contriturus. Ceterum analogia favere magis mulieri, quam semini videtur, aut si lubet, utrique simul, ita ut mulier cum semine, scilicet filio suo sit de daemone ac peccato latura triumphum (2).

ris cuiusdam interpretis. cuius nomen tacetur, quumque sequitur Vulgatus. At haec mera coniectura est eruditi editoris Maurini. Ceterum in editione versionis LXX Sixti V iussu accuratissime adornata an. 1587 legitur ὁ υἱός. *ipse*.

(2) Leges cit. Auct. qui non pauca exempla adducunt ex hebraeo textu ad hoc illustrandum.

(1) Ut enim scribit Cornelius a Lapide in hunc loc. « Cum Deus hic opponat, quasi antagonistas, mulierem cum suo semine serpenti cum suo semine, consequenter vult dicere, mulierem cum suo semine contrituram caput serpentis: sicut e contrario serpens tam mulieris quam seminis eius calcaneo insidiatur. » De Christo, ac propterea de eius Matre hoc oraculum ex veteribus exposuerunt, obcure quidem Tertullianus lib. 2. *Advers. Marcion.* c. 10. edit. Rigalt. 1664, pag. 387. clarius vero s. Irenaeus *Contra Haeres.* lib. 3. c. 23, n. 5, 6, 7, nec non lib. 4, c. 40, n. 3, c. lib. 5, cap. 28, edit. Massueti; et Cyprrianus lib. 2, *Testimon.* p. 288; perspicue demum s. Epiphanius

Adv. haeres. lib. 3, *haeresi* 78, edit. Petav. tom. 2, pag. 1050, seq. Cuius verba, quae propius ad beatam Virginem referuntur, placet heic describere: sunt autem haec: *Quoniam vero cum adhuc virgo in hortis Eva degeret, per contumaciam apud Deum offenderat, ideo gratiae propria ab Virgine munavit obedientia, postquam circumfusi corpore Verbi, sempiternaeque vitae de coelo est nuntiatus adventus. Nam illic ita serpentem Deus alloquitur: INIMICITIAM PONAM INTER TE ET INTER ILLAM. INTER SEMEN TUUM ET SEMEN ILLIUS. Atqui nusquam eiusmodi semen mulieris inveniri potest. Unde non aliter quam per adumbrationem ac similitudinem ad Evam hostiles illae inimicitiae referuntur, quas cum huius stirpis serpens ille, et qui in serpente inerat invidia flagrans diabolus exercet. Plene quidem ac perfecte accommodari ad illam universam nequeunt; sed in sanctissima, eximia ac singulari stirpe, quae ab sola Virgine Maria, sine ulla viri consuetudine, propagata est, reipsa,*

Testimonia
minus ido-
nea.

Quae insuper biblica loca e veteri praesertim Testamen-
to afferri pro pia sententia sunt solita, mystico tantum in
sensu rem praesentem attingunt, eaque vim totam suam uni-
ce habent vel ex Doctorum expositione, vel ex usu Ecclesiae;
quae scilicet haud paucos Bibliorum textus accommodare
beatae Virgini assolet, qui in sensu litterali ac proprio de
divina Sapientia seu Verbo divino sunt dicti. Multo vero
minus urgeri possunt, quae ex typis ac figuris argumenta
sumuntur. Licet enim viro catholico ea minime sint de-
spicatu habenda, scopo tamen, quem nobis proposuimus,
inquirendi nimirum in dogmaticae definitionis fundamenta,
minus accommoda videntur. Quapropter haec omnia missa
facimus (1).

*ac penitus impletur. Hic enim illius
filius ad extinguendam serpentis,
ac tortuosi colubri, fugacisque vim,
ac potentiam, qui se totum orbem
terrarum dominatu suo compre-
hendisse iactabat, ad haec infima
descendit.* Quod si Patres alii ora-
culum istud de B. Virgine interpre-
tati non sunt, nil mirum, quum neque
de Christo illud exposuerint, adeo
ut si allegatos Patres excipias, nemo
sit qui Geneseos locum 3, 15 de
Christo exponat; etenim vel de eo
tacent, vel aliter intelligunt; ut pa-
tebit illos perlustrantibus. Sane ex
veteribus hunc textum, nec semper
quidem integrum, praeter commemo-
ratos soli referunt Lucifer ca-
laritanus: *Biblioth. Max. Patrum*
edit. Lugdun. 1677, tom. IV, p. 182.
S. Ambrosius lib. *De Fuga* sec. c. 7.
Opp. edit. Maur. tom. I, col. 434.
S. Hieronymus *Quaest. hebraic.* Opp.
edit. Maur. tom. II, p. 510; necnon
Comm. in Isaiae c. 58, tom. III, pag.
454, et in Ezech. cap. 47, ib. p. 1055.

Anonymus auctor *Operis imperfecti
in Matth. hom.* 45 inter Opp. s. Io.
Chrysost. edit. Maur. tom. VI, pag.
192. S. Augustinus lib. II *De Ge-
nesi contra Manich.* Opp. edit. Maur.
tom. I, col. 665. Item *De Locutione*
lib. I, tom. III, col. 326. S. Gregorius
M. lib. I, in Iob cap. 36, opp. edit.
Maur. tom. I, p. 36. Porro hi nus-
piam locum hunc de Christo inter-
pretantur. Attamen nullum ex ca-
tholicis reperiens, qui sententiam in
serpentem, seu potius in daemonem
a Deo latam, non accipiat de futuro
promisso Messia seu Christo daemo-
nis debellatore, adeoque et de eius-
dem Messiae sanctissima Parente ora-
culum non interpretetur pro ea par-
te, quae eam respicit.

(1) Cf. haec singillatim testimo-
nia, necnon eiusmodi typos et figu-
ras apud Strozzi op. cit., qui toto
libro primo historiae suae illa ex-
pendit, necnon apud Plazzam operis
cit. Act. I, art. 2, una cum antiquio-
rum expositionibus.

Si qua vero sunt quae ex novo Foedere proferri solent, ex angelica praesertim salutatione deprompta Luc. I, 28 seqq., quia haec pariter e Patrum explanatione vim hauriunt suam, atque per se nihil supra coniecturas suppediant, quae plus minusve ad immaculatum Virginis Conceptum adserendum sunt probabiles, nos idcirco ab iis etiam afferendis supersedemus. Commodior siquidem postea illis ulterius urgendis dabitur locus.

C A P U T X.

PATRES QUI AD AUGUSTINUM USQUE PRO PIA SENTENTIA
DECERTARE VIDENTUR

Frustra apud Sanctos veteres testimonia requires, in quibus ipsi conceptis verbis asserant, beatam Virginem aut originalem labem non contraxisse, aut eius Conceptum immaculatum fuisse. Nondum enim per eam aetatem hac ratione status controversiae, si qua fuerit, proponebatur; neque ita diserte eiusmodi formulae tunc temporis receptae erant, prout in pluribus aliis articulis usuvenit, qui postea ad certam praefinitamque formulam exacti sunt atque normati. Nec sane id postulant, aut reperiri contendunt piae sententiae adstipulatores. Quamobrem satis erit si res ipsa ab antiquis tradatur, atque huius sententiae semina, aut germina, ut ita loquar, in illorum operibus inveniantur, quae deinceps magis semper ac magis fuerint explicata. Porro haec sunt, quae assertores immaculatae Conceptionis magna sedulitate undique conquisita in medium protulerunt.

Dum vero nos haec ex illis describemus testimonia, eamdem legem sancte servabimus, quam in afferendis pro adversa parte testimoniis custodivimus. Ceteris igitur praetermissis, quae non ita presse rem attingunt, ea persequemur quae huc maxime spectant. Ex quo cum alia commodum id potissimum consequetur, ut brevitati consulamus (1).

Apud Patres
veteres non
est quaerenda
expressa
formula.

(1) Doctus Petavius *De Incarnat.* lib. XIV, cap. 2, §. 9 scriptores illos castigat, qui in citandis auctoribus pro pia sententia nec fidem adhibent

Auctor epistolae de passione s. Andree.

Ac primo insignis est locus qui ex epistola presbyterorum Achaiae profertur, quique ex versione Caroli Christophori Woog protestantis hominis ita se habet: *Et propterea, quod ex immaculata terra creatus fuerat primus homo; necesse erat, ut ex IMMACULATA Virgine nasceretur perfectus homo, quo Filius Dei, qui antea condiderat hominem, vitam aeternam, quam perdiderant homines per Adamum, repararet* (1). Quibus verbis antithesis instituitur Adam inter et Christum, ita ut ad eum modum, quo Ada ex immaculata terra compactus est, ita et Christus ex immaculata Virgine conceptus sit atque ortus. Porro eatenus terra ex qua plasmatum Adae corpus est, immaculata dicitur, quatenus, uti plures exponunt (2), nondum fuerat ob Adae culpam obnoxia maledictioni, neque ullis filiorum eius iniquitatibus foe-

nec delectum, ut ipse loquitur, qui omnium maxime necessarius est; quos vero ex antiquitate idoneos auctores arcessunt, eorum dicta falsis interpretationibus, ab eorumque mente alienis detorquent. Non est necesse de singulis hoc loco dicere. Satis erit universe de unico capite illorum erroris lectores admonere, quod lucubrationum istiusmodi magnam partem occupavit. Etenim si quid apud veteres, graecos praesertim, increbuit, quod beatam Virginem ἀχραντον, ἀφθαρτον, ἀμίαντον, id est *illibatam, incorruptam, impollutam* et id genus alia sonare videntur, in hoc avide tamquam secundo Mercurio sibi oblatum involant, et ad rem suam accommodant; sed non est consequens. Siquidem illi etiam, quibus placuit originali contactam labe fuisse Virginem, partim in utero ipso antequam nasceretur, partim sub ipsum Redemptoris conceptum, tanta gratiae sanctitatisque copia superinfusam esse putant, ut omnis

originalis morbi reliquiae, cum ipso, qui dicitur, fomite concupiscentiae, sanatae, vel in perpetuum compressae fuerint. Quam ob causam immaculata et impolluta dici mereretur, licet originali labe fuisset adpersa; nam et immaculati et innocentes appellantur in Scriptura, qui praesente iustitia et sanctitate praediti sunt, cum ab originis vitio non fuerint excepti. Quod postremum nonnullis exemplis ostendit e Scriptura desumptis. Nos hoc monitum libenter admittimus; quamvis non ita generatim accipiendum, sed intra quosdam fines illud coercendum putemus.

(1) In *Bibliotheca Patrum Andree Gallandii* tom. I, p. 157, c. 5.

(2) Ita inter ceteros s. Ambrosius *Enarr. super cap. 2 Genes. de Paradiso* ad Sabinum Opp. edit. Paris. 1614, tom. I, col. 423 apud Plazzam op. cit. Act. 2, ar. 3, n. 180. Andreas cretensis *Orat. I in Nativit. s. Mariae in Biblioth. Patr. Lugd. 1677*, tom. X, pag. 620, col. 1.

data: quapropter ut perfecta consistat antithesis, ideo *immaculata* dicitur beata Virgo, quia nullum sive originarium sive propria actione admissum peccatum illam unquam contaminavit.

Haec epistola presbyterorum ac diaconorum Achaiae a nonnullis criticis uti adscriptitia seu supposititia habetur (1); alii vero eiusdem *γνησιότητα* pro viribus tuentur, quos inter auctor protestans Woog, qui primus graecum illius textum vulgavit, et Gallandius novissime in sua Bibliotheca (2). Verum quidquid censendam de hoc sit, nemo inficias dederit spectari eiusmodi epistolam posse ac debere uti monumentum vetustissimum, quod ad priora pertineat Ecclesiae secula (3), quodque proinde maxima ad faciendam fidem auctoritate polleat.

Nec minus praeclare a comununi contagione originalis vitii beatam Virginem liberat magnus ille alexandrinus antistes Dionysius, cum eam *unam et solam Filiam vitae* nuncupat dicens: *Multae reperientur matres: una autem et sola Virgo filia vitae genuit Verbum vivens et per se subsistens increatum, et creatorem* (4). Ubi animadvertenda etiam sedulo est antithesis inter *Virginem filiam vitae et Verbum vivens* ab illa in carne genitum, quam Dionysius instituit;

Utrom genuina sit censenda illa epistola.

S. Dionysius alexandr.

(1) Consule Gallandium tom. I *Prolegom.* cap. IV, §. 5, ubi refert etiam argumenta virorum eruditorum quibus haec epistola suspecta est. Id ipsum deinde praestitit cl. Morcellius in suo *Μηνολογιῳ τῶν ἐναγγελιῶν ἱεραστικῶν* sive in *Kalendario Ecclesiae Constantinop.* Romae 1788, vol. I ad diem 30 novembr. ubi pag. 250, not. 23 et illud sollerter adducit: « Ἄρωμον πάρενον non plus esse putabat Vuogus, quam Σαλαμευτον πάρενον sive virum non expertam. At ipsa vox πάρενος tantumdem valet. Ipsa autem terrae virginis comparatio sanctam Virginem Mariam nobis exhibet ab ipsa

origine immaculatam; quippe terra illa ex qua primus homo effectus, talis etiam tum erat, qualem paullo ante Deus esse iusserat; neque Adamo dictum fuerat, *Maledicta terra in opere tuo.* (Genes. c. 3, v. 17). »

(2) Ibid. §. 1 et 6.

(3) Siquidem ab antiquis temporibus, Ecclesiae catholicae sententia, in divinis officiis publice usurpabantur eiusmodi acta. Gallandius loc. cit. §. 9, existimat an. Christi LXXX scripta ea fuisse.

(4) Epist. s. Dionysii adversus Paulum samosatenum episc. Antiochiae. Opp. edit. De Magistris. Romae 1796, pag. 212, et seq.

tum pariter cum eam vocat *tabernaculum sanctum non manufactum, eamque servatam incorruptam, et a pedibus usque ad caput benedictam*. Sic enim ait: *Non in servo inhabitavit (Christus), sed in sancto suo tabernaculo non manufacto, quod est Deipara Maria. Illic enim in ipsa Rex noster, Rex gloriae factus est Pontifex et manet in perpetuum (1); et iterum loquens de Apostolis una in coenaculo sedentibus die Pentecostes: Erat enim, inquit, cum eis etiam domus illa Dei magna, manifestus mons Dei Deipara Maria (2); denique Paulum samosatenum perstringens concludit: Et qui nunc novissimis diebus propter nos venit, non in figura ignis, sed conceptus in ventre Virginis Mariae, superveniente Spiritu Sancto in eam: et Matrem incorruptam, a pedibus usque ad caput benedictam servavit, sicut ipse solus novit modum conceptus et ortus sui. Haec est quam Isaac praevidens, dicebat Iacob: DET TIBI DOMINUS BENEDICTIONEM COELI DESUPER, ET BENEDICTIONEM TERRAE HABENTIS OMNIA. Qui enim e coelo descendit Unigenitus Deus Verbum, gestatum est in utero, et genitum ex paradiso virginali habente omnia (3). Sed neque veretur Dionysius dicere Mariam tabernaculum Spiritu Sancto firmatum ab eoque protectum semper, scribens: Neque alius in tabernaculum eius verum introivit, nec exivit, nisi solus Dominus: ET SIGNATA EST PORTA tabernaculi integra et incorrupta et inviolata: manu enim Dei clausa est, et digito eius signata est. Neque summus noster Sacerdos manu hominis est ordinatus, neque tabernaculum eius ab hominibus fabricatum, sed Spiritu Sancto firmatum est, et virtute Altissimi protegitur illud semper laudatissimum Dei tabernaculum Maria Deipara, et Virgo (4). Quae quidem in Dionysio et alius plus habent ponderis, quod ipse in humano genere cunctisque hominibus quantumvis iustis, uti scite observat eruditus editor illius Operum De Magistris, peccatum originis agnoverit (5). Quod si nihilominus beatam Virginem tabern-*

(1) Ibid. in Responsione ad quaest. VII Pauli samosateni pag. 261.

(2) Ibid. in Resp. ad Quaest. X, pag. 274.

(3) Ibid. p. 277 seq.

(4) Ibid. pag. 240.

(5) Videsis eius praefat. *De Vita et scriptis s. Dionysii Alexandr.* pag.

naaculum vocat ab hominibus non fabricatum, sed Spiritu Sancto firmatum, protectumque semper tabernaculum Dei, procul dubio illam ab omni semper labe immunem prorsus praedicat.

Celebris inter veteres extitit comparatio, quam ipsi crebro instituere praeoptabant Evam inter ac Mariam. Quemadmodum enim, aiebant, Eva serpenti credens origo fuit peccati, mortis, totiusque perditionis, ita et beata Virgo fidem Angelo adiungens, Verbum in utero suo indutum carne concepit, effectaque est nostrae salutis origo, ac proinde abolitionis peccati principium.

Hanc expoliunt urgentque comparisonem s. Iustinus M. (1), s. Irenaeus (2), Tertullianus (3), Iulius Firmicus (4), s. Cyrillus hierosolymitanus (5), s. Epiphanius (6). Quoniam vero princeps inter omnes eam usurpandi atque explicatius proponendi fuit Iustinus, satis heic erit eius verba describere quocum ceteri consentiunt. Loquens igitur sanctus martyr de Verbo a Patre genito dicit, ipsum *ex Virgine hominem esse factum, ut qua via initium orta a serpente inobedientia accepit, eadem et dissolutionem acciperet. Eva enim*

Comparatio apud veteres recepta Evam inter et Mariam.

CXXXIII: n. XL, qui praeterea adversus nonnullos hypercriticos γυναικίστρια *insignis epistolae*, ut eam vocat s. Hieronymus, a Dionysio datae contra Paulum samosatenum egregie tuetur pag. XV et seqq. §. X seqq. Siquidem hanc epistolam ex recentioribus criticis a s. Martyre abiudicarunt Valesius, Harduinus, Montfauconius, Dupinius, Caveus, Le Quien, Ceillier et Ponthius. Dionysio vero illam tribuendam mordicus vindicarunt Tillemontius, Fabricius, Natalis Alex., Bullus, et noster De Magistris. Pagius autem mediam veluti inivit viam scribens ad an. 264, n. III de hac ipsa epistola: "Etsi Dionysio falso tribuatur, non tamen inde sequitur non fuisse scri-

ptam ab aliquo ex episcopis, qui synodis adversus Paulum celebratis interfuerunt. Innumeris autem exemplis constat, indubitatae antiquitatis epistolas scriptorum errore falsos titulos praeferre."

(1) In *Dial. cum Tryphone* num. 100, pag. 195-196, edit. Maran. Paris. 1742.

(2) *Contra haeres.* lib. 3, c. 22, n. 4, edit. Massueti.

(3) *De Carne Christi* c. 17, edit. Rigaltii.

(4) *De errore profanarum religion.* c. 26 in *Bibl. Patr. Gallandii* tom. IV, p. 34 seq.

(5) *Catech.* 12, n. 29, ed. Toutteii.

(6) *Haeres.* 78, num. 18, edit. Petavii.

S. Iustin. m.

cum *Virgo esset et incorrupta*, sermone serpentis concepto inobedientiam et mortem peperit. *Maria autem Virgo*, cum fidem et gaudium percepisset nuntianti Gabrieli lactum nuntium, nempe Spiritum Domini in eam superventurum, et virtutem Altissimi ei obumbraturam.... respondit: *Fiat mihi secundum verbum tuum*. Comparationis vis ad rem nostram quod attinet in eo sita est, quod sicut Eva incorrupta adhuc et inviolata, divinaque ornata gratia causa fuit et origo humani generis exitii; ita et beata Virgo intemerata, atque a peccato quovis prorsus immunis causa facta est et origo salutis nostrae, fide atque obedientia sua concipiens in utero Christum redemptionis ac salutis auctorem. Talis autem non extitisset, si et ipsa aliquando peccato fuisset deturpata.

S. Hippolytus m.

Huc pariter referuntur quae apud Hippolytum portuensem episcopum et martyrem leguntur: *Dominus peccati expers erat, et ex lignis putrefactioni non obnoxiiis secundum hominem, hoc est ex Virgine et Spiritu Sancto* (1). Licet enim haec proprie referantur ad mirabilem Christi conceptum sine virili congressu peractum, cum tamen Virgo in qua conceptus est Christus Spiritus Sancti virtute lignum incorruptibile vocetur non secus ac ipse Spiritus Sanctus, ideo haud incongrue a s. Hippolyto immunem eam ab originali vitio existimatam fuisse inferitur.

Origenes.

Verum planius atque apertius Origenes, seu potius antiquus auctor homiliarum quae eius nomine circumferuntur, beatam Virginem immaculatam praedicat his verbis: *Huius itaque Unigeniti Dei dicitur haec mater Virgo*

(1 In Orat. in illud. *DOMINUS PASCIT ME*. In Biblioth. Patr. Galland. Tom. II. p. 496, fragm. VI. Iuverit integrum contextum adducere ex quo maiorem adhuc vim res praesens mutuabitur. Porro autem, scribit, *arca ex lignis quae putrescere non poterant, erat ipse Salvator. Per hanc enim, putredinis et cor-*

ruptionis expers eius tabernaculum significabatur, quod nullam peccati putredinem genuit... Dominus autem peccati expers erat, et ex lignis putrefactioni non obnoxiiis secundum hominem, hoc est ex Virgine et ex Spiritu Sancto, intus et foris tanquam purissimo Verbi Dei auro circumlectus.

Maria, digna Dei immaculata sancti immaculati, una unius. Sibi eam confert cum *immaculato Dei Filio*, et per comparationem ad illum vocat *immaculatam*. Sequitur deinde alloquens B. Ioseph: *Accipe ergo eam sicut commendatum caelestem thesaurum, Deitatis divitias sicut plenissimam sanctitatem, sicut perfectam iustitiam*; postea concludit: *audite quod virgo in utero accipiet; non ex desiderio partum concipiens, quae neque persuasionem serpentis decepta est, neque eius afflatibus venenosis infecta* (1). Haec postrema verba vix non dixeris originale atque expressam de immunitate B. Virginis ab originali macula enunciationem. Praeclaram denique idem auctor instituit antithesin Patrem inter aeternum Matremque terrenam inquires: *Non indiget (Christus) patre super terram. Incorruptibilem enim habet patrem in excelsis. Non indiget matre in caelis, immaculatam et castam habet matrem in terra, hanc multum beatam Virginem Mariam* (2).

At quae de B. Virgine diserto sermone habet s. Ephraem Syrus omnem superant opinionem. Etenim eam omnibus praefationibus extollit oratione vere melliflua. Nonnulla subiiciam quae propius ad rem nostram spectant. In oratione ad sanctissimam Dei Genitricem: *Immaculata, inquit, et intemerata, incorrupta et prorsus pudica, atque ab omni sorde ac labe peccati alienissima Virgo, Dei Sponsa et Domina nostra . . . inviolata, integra, planeque pura ac casta Virgo Dei Genitrix etc. Sanctior Seraphim et incomparabiliter reliquis omnibus supernis exercitibus gloriosior* (3). Placet praeterea sibi servens hic B. Virginis laudator eam identidem vocando *immaculatam, immaculatissimam, purissimam, novam maculae ac divinum largitionem, omnino immaculatam, Dei*

S. Ephraem

(1) Origenis Adamantii Opp. Par. I. edit. Parisiens. 1572. *Hom. I. in super Homilias in diversos* pag. 274—275.

(2) Ibid. *Hom. III.* p. 280 col. 2. De his Homiliis Cf. Bellarminum *De Script. Ecclesiast. cum Diss. Histor.* Philippi Labbei. Venet. 1728. Ope-

rum Tom. VII. *De Origene* an. 226. pag. 44. seq.

(3) In *Oratione ad sanctissimam Dei Genitricem*. Opp. edit. Rom. 1598, interprete Gherardo Vossio Tom. III. pag. 210; nec non *De sanctissima Dei Genitricis Virginis Mariae laudibus*. Ibid. p. 207.

divinam sedem, Dominam SEMPER BENEDICTAM, Evae pretium redemptionis, fontem gratiae, Sancti Spiritus fontem signatum, Templum divinissimum, sedem Dei, puram, quae draconis nequissimi caput contrivit, quae semper fuit tum corpore tum anima integra et immaculata (1), tabernaculum sanctum quod spiritualis Beseleel aedificavit (2). Quae quidem aliaeque id genus permulta apertissime ostendunt quidem de B. Virgine Ephraem senserit. Haec enim cum maculati eiusdem origine nullo componi modo possunt.

S. Ambrosius

Ita et s. Ambrosius de se in Adam peccatore loquens *Suscipe me, inquit, in carne quae in Adam lapsa est; suscipe me, non ex Sara, sed ex Maria; ut incorrupta sit Virgo, sed Virgo per gratiam ab omni integra labe peccati (3).* Quibus verbis extremo loco positis utpote generalibus, neque ad actuales noxas coarctatis integritas a quavis labe luculenter significatur.

Antiquus Auctor

Afferri et illud e s. Io. Chrysostomo solitum fuit, quod in *Serm. de Nativitate Domini* idem scripsisse perhibetur *Quemadmodum artifex, inventa materia utilissima, vas pulcherrimum fabricatur; ita Christus invento Virginis sancti*

(1) In *Orat.* cit. opp. ed. Rom. 1746. ex vers. Assemani Tom. III. p. 545. seqq.

(2) *Orat. ad Deiparam* ibid. p. 529.

(3) *Serm. XXII.* in Ps. 118. n. 30. edit. Maur. Tom. I. col. 1255. Heic editores Maurini adnotant in edit. Paris. adducta verba legi cum particula negante: *NON in carne, quae in Adam lapsa est;* sed alias omnes editiones et cunctos mss. codices respuere negationem. Et optime quidem, subdunt editores: neque aliud hic significatur, nisi quod Christi caro eiusdem naturae fuerit atque Adae caro, unde per generationis successionem propagata est; licet eiusdem peccato nequaquam maculata. Sane editio ro-

mana, quae prodiit an. 1580 in sex vol. distributa, et secundum quam adornata est editio Parisiensis an. 1614 omittit particulam negantem. Attamen hi ipsi Maurini editores in nota a n. 21 Sermonis VI in hunc Psalm. 118 col. 1039. scribunt: « Nequaquam vero inficiatur (s. Doctor) beatitudo Virginis immunitatem ab omni peccato; quippe quam non obscurum adstruat in ultimum huius ipsius psalmi versiculum illis verbis; *suscipe me NON in carne, quae in Adam lapsa est ec.* » Plura alia ex eodem s. Ambrosio testimonia afferri per eadem sententia possent, quae tamen brevitatis gratia praetermitto.

corpore et anima, templum sibi construxit ornatum (1). Venum cum hic sermo dubiae saltem sit auctoritatis, eatenus rei nostrae probandae par est, quatenus ad veterem scriptorem spectat. Alia item non pauca Patrum testimonia, quae tamen ab adsertoribus piaae sententiae passim adduci solent, omisimus, sive quod rem praesentem proprie non attingant, sive quod spuria aut dubia saltem habeantur (2). Quapropter heic primum Patrum agmen claudamus.

CAPUT XI.

PATRES ET SCRIPTORES ECCLESIASTICI RECENSENTUR

QUI AB AUGUSTINO AD BERNARDUM USQUE IMMACULATO

B. VIRGINIS CONCEPTUI FAVERE VISI SUNT.

Pro exortae pelagianae haereseos occasione doctrina de originalis peccati in omnes homines propagatione clariorem lucem adepta est, instante potissimum s. Augustino, qui illam haeresim plane contrivit. Exinde factum ut posteriores aetate Patres atque ecclesiastici scriptores vehementiori stilo dogma catholicum adstruerent ac vindicarent. Hac de causa alteram hanc seriem a priori distinctam volui, ut ex his etiam sententias afferrem, quae fautrices piaae causae videntur.

Ab ipso Augustino ordiar. Hic igitur in libro *De Nat. et gratia* de B. Virgine disserens haec habet: *Excepta itaque sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Do-*

S. Augustinus

(1) Opp. edit. Frontonis Ducaei Lutetiae Paris. 1624. Tom. VI pag. 496, qui adnotat initium istius orationis s. Io. Chrysostomi citatum fuisse in Conc. Ephesino. Cf. eiusd. Adnotat. pag. 1042. Lege praeterea monitum praemissum a D. Montfauconio huic Homiliae. Opp. vol. VI. p. 391.

(2) Quae videri possunt magno numero tum apud Catharinum in *Disputatione pro veritate immaculatae Conceptionis B. Virginis*. Senis 1532.

tum apud Theoph. Raynaudum sive in *Diptycis Marianis* Opp. edit. Lugdun. 1665. Tom. VII. p. 140. seq. sive in op. *Pietas Lugdunensis erga B. V. immaculate conceptam*. Tom. VIII. pag. 265. seqq. Apud Coccium in *Thesouro* lib. III. art. 1, apud Salazarium *De Concept.* c. 42, aliosque passim, praesertim vero apud Plazzam in op. saepius cit. *Causa immac. Concept.* Act. II. art. 3, et Act. VI. ar. 2.

mini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, haberi vole quaestionem: inde (1) enim scimus, quod ei plus gratiae colatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quam concipere ac parere meruit quem constat nullum habuisse peccatum (2). Licet vero heic s. Doctor, uti ex orationis serie constat, de peccatis actualibus loquatur, nihilominus cuius propositio generalis seu universalis sit, atque ex disputationis natura pateat, peccata haec actualia, prout ab humana infirmitate profluunt, cum originali noxa, ex qua eius modi infirmitas enascitur, arcto nexu esse coniuncta; rite infertur nullam ab eo, etiam quoad originalem labem, voluisse haberi de Maria quaestionem: adeoque, ut consequens est, a propositionibus generalibus s. Augustini, quibus in omnes peccatum Adae derivatum adseritur, ex eiusdem sententia Mariam Virginem semper esse excipiendam. Sane cum Iulianus Augustino obiecisset: *Tu ipsam Mariam diabolo nascendi conditione transcribis*; respondit hipponensis praesul: *Non transcribimus diabolo Mariam conditione nascendi; sed ideo quia ipsa conditio solvitur gratia renascendi* (3). Videlicet ideo negat se Mariam diabolo transcripsisse conditione nascendi, quia haec ipsa nascendi conditio, nempe conceptio carnalis atque activa, ut loquuntur, gratia renascendi soluta est. Etenim cum Iulianus Augustino criminationis vertisset, quod ob dogma de peccati originalis propagatione ipse transcripserit B. Virginem diabolo, haud profecto aliter hac se criminatione s. Doctor purgasset, qui id apertis antea verbis inficias iverat, nisi in ipso conceptionis actu Mariam gratia praeoccupatam per adducta verba significasset, ut per se liquet. Atque haec de Augustino satis (4).

(1) In duobus mss. vaticanis commemoratis ab edit. Maur. legitur *inde*; antiquiores scriptores a sec. XI ad XIV constanter legerunt *inde*, quos inter s. Th. 3. p. Q. 27. ar. 4. Huic lectioni videtur magis congruere orationis series, nec opponuntur codices; auctoritas praeterea quatuor se-

culorum eidem plane favet.

(2) Cap. 36. n. 42.

(3) *Oper. Imperfecti contra Iulianum lib. 4. c. 122.*

(4) Heic afferri solet ex Cyrillo alex. in Io. lib. 6, c. 15 testimonium pro immaculato Virginis Conceptu luculentissimum edit. Paris. 1573. col. 824.

S. Maximus taurinensis antistes Hom. 5. ante Natale
mini haec praeclara habet: *Idoneum plane Maria Christo
bitaculum, non pro habitu corporis, sed pro GRATIA ORI-
NALI* (1).

S. Maximus
taurin.

Iis praeterea B. Virginem praeconiis exornant Theodo-
s ancyranus episcopus, et Proclus constantinopolitanus
listes, ut ab omni prorsus labe ac peccati cuiuslibet iniqui-
tione eam liberent. Etenim Theodotus in *Orat. in sanctam
i Genitricem* non dubitat eam *Virginem innocentem* expres-
praedicare, *sine macula, omni culpa vacantem, intemera-
n, sanctam anima et corpore, sicut lilium inter medias spinas
rminans: non doctam Evae mala, quam nobis Creatore di-
am donavit divina providentia* (2). S. vero Proclus in *Orat.*
in eandem sanctam *Dei Genitricem* de s. Iosepho loquens:
on meminerat, inquit, potuisse eam (Mariam) *effici Dei tem-
um, quae ex mundo erat formata luto* (3). Atque *Orat. I:*
audquaquam architecto dedecori est, ait, ut eam incolat

Theodotus
ancyranus.

S. Proclus

od ita se habet: *Et bene non solum
ecus, sed etiam caecus a nativita-
dicitur: quia omnes homines (ex-
to illo, qui de Virgine natus est, et
eratissima etiam Virgine, ex qua
us homo prodiiit in mundum, ex-
pta) cum peccato originali nasci-
ur. Verum supposititium eiusmodi
testimonium, desumptum ex Io-
co Clichtoveo neoportuensi: qui de
o ingenio supplevit libros quatuor,
i tunc temporis desiderabantur
Commentariis s. Cyrilli in Ioan-
m, nempe quintum, sextum, se-
mum et octavum, Augustinum in
risque sequutus, ut animadversum
a Richardo Simonio Tom. III
ist. Critic. Novi Testamenti. pag.
9, et 574. Sed quoniam, uti scri-
I. Albertus Fabricius in *Biblioth.*
aeca Hamburgi 1804. vol. IX. p.
O., Clichtovei supplementum a
rilli ipsius opere ex titulis librorum*

quidem, sed non ex distinctione typo-
rum vel aliis notis in singulis paginis
adpositis discerni satis potuit, factum
est ut multi incauti pro cyrillianis Cli-
chtovei verba laudarent. Ceterum in
Io. Auberti editione 1638, qui pri-
mus Cyrilli Opera graece edidit, sup-
pleti sunt ex Holsteniano codice li-
bri integri quintus et sextus; septimi
vero et octavi copiosa et longa frag-
menta exhibentur cum versione Ni-
colai Borbonii ex catenis in Ioannem.

(1) Opp. edit. Rom. 1784. pag. 18.

(2) In *Biblioth. PP. Gallandii*
Tom. IX. pag. 475. n. 11. 12. Haud
pauca in eundem sensum ibidem le-
gere est, ubi inter alia haec scribit de
B. Virgine: *Quae necdum nata au-
ctori Deo consecrata sit. . . tota pul-
chra ut propensa voluntas, totaque
suavis ut cella unguentaria.*

(3) Ibid. pag. 637. n. 8.

domum quam ipsemet extruxerit, neque lutum figulum inficit cum ille vasculum, quod finxerat, refingit: ita nec quidquam Deum purissimum polluit, quod ex virginali utero prodiiit. Quam enim citra omnem sui labem formaverat, ex ea nulla contracta macula processit (1). Et iterum ita Christum B. Virginem alloquentem inducit: *Nulla iniuria increatam maiestatem suam affecturus, ut in habitaculo, quod a me creatum fuit, habitaverim* (2). Quod si Deus ipse B. Virginem uti domum in qua habitaret, extruxit, profecto mundam extruxit. Is demum de eadem B. Virgine scribit: *Ipsa novae creaturae caelestis gloriis, in quo sol iustitiae numquam occidens omnem ab animi omni peccatorum noctem fugavit* (3); vocat secundi Adam paradysum dicens: *Latebat eum ex virginali rursus paradysum intemeratis Domini manibus plasmari secundum Adam* (4) aliaque eiusmodi de ea effert, quae omnimodam prorsus in B. Virgine asserunt a quavis culpa immunitatem.

Sedulius

Neque ab hisce sensis ablusit Sedulius cum de Virgine cecinit

*Et velut e spinis mollis rosa surgit acutis,
Nil, quod laedat, habens, matremque obscurat honore;
Sic, Evae de stirpe sacra veniente Maria,
Virginis antiquae facinus nova Virgo piaret;
Ut, quoniam natura prior vitata iacebat
Sub ditione necis, Christo nascente renasci
Posset homo, et veteris maculam deponere carnis* (5).

Quibus non inelegantibus carminibus Sedulius aperte asseverat, B. Virginem eum in modum quo mollis rosa e acutis spinis intacta exurgit, puram intactamque e temerata Evae stirpe prodiisse, atque ita Christi munere naturam vitiatam piasse.

Anonymus
Auctor tractatus
Contra quinque
haereses.

Luculenter praeterea anonymus auctor libri cui titulus

(1) Ibid. p. 615. n. 3.

(4) Ibid. pag. 637. n. 8.

(2) Ibid. pag. 642. n. 14.

(5) *Carm. Paschal.* lib. 2. vers.

(3) *Orat. VI. Laudatio s. Dei Genitric. Mariae in Bibl. Patr. Gallandii* p. 646. n. 17.

29. seqq. in *Biblioth. Galland.* Tom. IX. p. 543.

tra quinque haereses, ad V seculum spectans, idipsum
dit, dum Christum ita loquentem inducit: *Ego matrem
qua nascerer, feci: Ego viam meo itineri praeparavi
que mundavi. Hanc quam despicias, manichaeae, mea mater
sed manu fabricata est mea. Si potui inquinari cum eam
erem, potui inquinari cum ex ea nascerer* (1). Quod si
ristus manu sua, idest praecipua cura Matrem suam
didit, profecto eam peccati sorde haud inquinari est
sus. Huc pariter revocatur anonymus alter auctor com-
mentarii in psalmos, quod olim Hieronymi nomine circum-
ebatur. Hic igitur verba illa explanans psalmi LXXVII.
14. *Et deduxit eos in nube diei, haec habet: Ecce Dominus
sit in Aegyptum in nube levi. Nubem levem aut proprie
batoris corpus debemus accipere, quia leve fuit, et nullo
cato praegravatum est: aut certe nubem levem debemus
ctam Mariam accipere... pulchre dixit DIEI: nubes enim
non fuit in tenebris, sed semper in luce* (2).

Solent huc adduci s. Fulgentii verba e *Sermone de
polici Nativitate Christi* desumpta, quibus antithesis in-
uitur Evam inter et Mariam: *In primi hominis coniuge
uitia diaboli seductam depravavit mentem, in secundi au-
homini matre gratia Dei et mentem integram servavit
carnem* (3). Attamen loqui potius s. Doctor videtur de

Auctor Com-
ment. in Psal-
mos sub Hie-
ronymi no-
mine.

S. Fulgen-
tius

(1) In appendice Opp. s. Augustini
Maur. Tom. VIII. col. 6. De hoc
lore consule *Admonitionem* edi-
um Maurinorum; ex qua patet
smum censuisse *Tractatum ad-
us quinque haereses* esse hominis
dem eruditi, arguti atque facundi
tamen Augustini, nisi forte, ait,
enis scripsit: Augustino eum ad-
casse Lovanienses et Bellarmi-
n aliosque ductos auctoritate Be-
Nihilominus *Tractatum* hunc
s. Augustini obitum sub Vanda-
am dominatione scriptum fuisse
ores Maurini ostendunt.

(2) In Append. ad tom. VII. opp.
s. Hieronymi edit. Vallars. col. 201.
Censet Vallarsius huius commentarii
in Psalterium auctorem esse s. Co-
lumbanum, primum luxoviensem in
Burgundia, deinde bobiensem in Ita-
lia abbatem. Lege eius *Admonit.* prae-
missam huic commentario pag. XXII.

(3) N. 6. edit. Paris. 1684. pag.
554. Sic porro se habet integer con-
textus post verba illa: *integram ser-
vavit et carnem*; prosequitur s. Ful-
gentius: *menti contulit firmissimam
fidem, carni abstulit omnino libidi-
nem*; et n. 7 clarius adhuc mentem

fide Mariae collata, ut Angelo crederet incarnationis mysterium nuntianti, ac de immunitate a carnis illecebris.

S. Paschasius Ratbertus.

Hoc igitur praetermisso, s. Paschasius Ratbertus in libro *De perpetua virginitate sanctae Mariae et de eius parturitione* negat carnem Mariae fuisse carnem peccati: siquidem ut ipse loquitur, constat eam ab omni originali peccato immunem fuisse, per quam non solum maledictio matris Evae soluta est, verum etiam et benedictio omnibus condonatur (1). Et paulo post ita pergit: *Sed eximiae pietatis honorem vobis*

aperit suam dicens: *Attendite fratres medicinalis gratiae lineas divina nobis benignitate monstratas. Tunc ad Evam Angelus malus accessit, ut per eam homo, quem Deus fecerat, a Deo separaretur: nunc autem ad Mariam bonus Angelus venit, ut in ea humanae naturae Deus Unigenitus uniretur etc.*

(1) In *Biblioth. Maxima Patrum* Lugd. 1677. tom. XII. pag. 566. col. 1. et 2. Hic tamen animadvertendum, s. Ratbertum videri locutum esse de sanctificatione in utero, deque eius nativitate quae immunis extitit a peccato. Verum si attente considerentur eius verba, quisque facile intelliget eum loqui de nativitate in utero, deque sanctificatione ab ipso ortu seu conceptu, cum primum nempe eiusdem Virginis foetus anima informatus est. Etenim sensum hunc postulant eius verba, quae ita se habent in contextu: *At vero B. Maria, licet ipsa de carne peccati sit nata et procreata, ipsaque quamvis caro peccati fuerit; non tunc iam ex praeveniente Spiritus Sancti gratia, ab Angelo prae omnibus mulieribus benedicta vocatur... Alioquin si non eodem Spiritu sanctificata est, et emundata, quomodo non eius caro, non ca-*

ro peccati fuit? Et si caro eius concepta massu primae praevaricationis venisset, quomodo Christus Verbum caro sine peccato fuit, qui de carne peccati carnem assumpsit? Et paulo post: Unde et Ieremiae dies, atque Iob maledicta pronuntiatur; dies, inquam nativitatis eorum, tamen dies, quando inchoata est felix Mariae nativitas, benedicta pronuntiatur, colitur religiose satis. Quod si peccato esset, iure maledicta diceretur et gemebunda potius quam benedicta etc. Scilicet eodem sensu huius nativitatis vox usurpatur, quo adhibita est ab Angelo apud Evangelistam cum dixit: *Quod in ea natum est, a Spiritu Sancto est*: ac ideo sancta extitit ex Ratberto Mariae nativitas quia sancta extitit eius conceptio. Huiusmodi liber passim, vel a Petavio ipso, allegari solet sub nomine s. Hildelfonsi archiepisc. toletani; at certum est, ut ostendit Mabillonius tom. I. Sanct. Benedictinor. sec. 2. p. 511. seqq., non esse eiusdem foetum, sed omnino Ratberto tribuendum. Ad idem Luc. Acherium in Praef. tom. XI. et XII. sui Spicilegii pag. 7. Nonnulli verba quae difficultatem facessere videntur, non incongrue de peccati debito exponunt.

et decus virtutis beatissimae Virginis pudicitiam praedicare
incorruptam et incontaminatam, ET AB OMNI CONTAGIONE
PRIMAE ORIGINIS CONFITERI ALIENAM (1).

Haec eadem sensa s. Germanus patriarcha constanti-
nopolitanus in serm. *De nativ. Virginis* expromit inquires:
Salve non manufactum tabernaculum, atque a Deo conditum
in quod semel in consummatione saeculi solus Deus ac summus
Pontifex introivit (2). Quibus in verbis una semper doctrina
dominatur, Deum videlicet peculiari ratione B. Virginem
condidisse, in qua sedem se condignam sibi praepareret.

Cum porro s. Ioannes damascenus reddere rationem
vellet, quare B. Virgo ex matre antehac sterili oriretur,
ita in *Hom. I. in nativ. Mariae Virginis* loquitur: *Ceterum*
alia quoque altior diviniore ratio a me afferri potest. Na-
tura enim gratiae cedit, statque tremula, pergere non susti-
nens. Quoniam itaque futurum erat, ut Dei Genitrix Virgo
ex Anna nasceretur, natura gratiae germen antevertere non
ausa est: sed mansit fructus expers, dum gratia fructum
ederet (3). Nempe ex Damasceni mente tamdiu Anna ste-
rilitate laboravit, quamdiu concepit peperitque B. Virgi-
nem, quae Dei genitrix futura erat, ac proinde ortu vel ab
ipso gratia cumulata. Quocirca B. Maria ab eodem sancto
in *Hom. II. De dormitione B. Mariae Virginis* vocatur *Virgo*
immaculata, quae nihil terrenarum affectionum admisit (4).
Verum luculentissime hunc sensum expressit, cum ibidem
de B. Virgine scripsit: *Ad hunc enim paradisum serpenti*
aditus non patuit, cuius falsae divinitatis cupiditate flagran-
tes iumentis sumus comparati. Ipse enim Unigenitus Dei
Filius, cum Deus esset, eiusdemque ac Pater substantiae ex
HAC VIRGINE AC PURA TERRA SEIPSUM in hominem formavit (5).

S. Germa-
nus

S. Ioannes
damasc.

(1) Ibid. pag. 567.

(2) In *Biblioth. Patrum Graeco-Latina*. Paris. 1624. tom. II. pag. 457.

(3) N. 2. ex vers. Le-Quien. opp. tom. II. pag. 842.

(4) Ibid. n. 2. pag. 869.

(5) Ibid. pag. 869, ubi notandus est

error typographi, dum omissa est in latina versione particula negans: *serpenti aditus non patuit*, prout habetur in graeco textu Ἐν τούτῳ γὰρ ὁ ὄφις οὐκ ἔσχε παρῆσθαι. Hinc in vers. ex edit. Paris. 1577. fol. 390 ita leguntur allegata verba latine

Scriptores
saec. IX.

Praeteritis vero brevitatis gratia s. Iosepho, qui hymnographus nuncupatur, Georgio metropolita nicomedien-
si, s. Petro chorepiscopo, aliisque nonnullis e saeculo IX
quorum testimonia profert expenditque p. Benedictus
Plazza (1), in quibus B. Virgo *ab omni macula et labe im-*
munis audit, diciturque ab omni labe et macula pura; omni
labe et macula et sorde carens; ab omni naevo munda; un-
ce immaculata, summe immaculata; ex Anna et Ioachim
prorsus immaculata, aliisque eiusmodi titulis praeconiisqu
cumulata est; his inquam praeteritis, nonnulla adiciam te
stimonia ex insequentibus auctoribus eruta.

Sophronius
seu vetus
auctor saec.
IX.

Quoniam vero citari solent Sophronii aut etiam Hiero-
nyni nomine verba Auctoris *Serm. de Assumptione*, quae
saeculo IX floruisse perhibetur (2), huc eius iuverit referre
sententiam, quae ita se habet: *Erat enim candidata multa*
meritorum virtutibus et dealbata, nive candidior Spiritus
Sancti muneribus . . . et ideo immaculata, quia in nullo cor-
rupta (3). Et iterum: *Etsi in sanctis patribus gratia fuisse*
creditur: non tamen eatenus plena. In Mariam vero totius
gratiae, quae in Christo est, plenitudo venit, quamquam al-
ter. Et ideo inquit, BENEDICTA TU IN MULIERIBUS, id est
plus benedicta, quam omnes mulieres. Ac per hoc quidquid
maledictionis infusum est per Evam, totum abstulit benedictio
Mariae (4).

S. Petrus
Damiani

His adiciendus est s. Petrus Damiani, qui concepti-
verbis insigne hoc privilegium asseruit Mariae in serm. D

reddita. *Etenim ad hunc paradisum*
serpens aditum non habuit, ubi fal-
sae divinitatis cupiditate flagrant
iumentis comparati sumus.

(1) In op. cit. *Causa immacul.*
Concept. Act. 2. ar. 2. Testimonium
XLI. seqq.

(2) Videsis Admonit. Vallarsii Opp.
s. Hieronymi tom. XI. col. 92. seq. ubi
ostendit neque Sophronium senio-
rem Hieronymi amicum, qui Psalter-
ium, pluraque alia s. Doctoris opu-

scula graece vertit, neque recentio-
rem alium, qui circa medium octa-
vum saeculum librum *De viris illu-*
stribus graece est interpretatus, se-

anonymum esse scriptorem saeculi IX.

(3) Col. 100. cit. edit. Obiter hic
moneo duplicem in hoc volumine
XI Vallarsii haberi paginarum nume-
rationem: allegatio nostra spectat ad
secundam.

(4) Col. 96.

assumpt. dicens: *Caro Virginis ex Adam assumpta maculas due non admisit* (1). Alia eiusdem s. Doctoris, quae huc adducuntur, testimonia missa facio (2).

Ad haec s. Anselmus cantuariensis in lib. *De Conceptu Virginali* c. 18 affirmate pronunciat: *Decebat ut illius hominis (Christi) conceptio de matre purissima fieret. Nempe recens erat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium unum quem de corde suo aequalem sibi genitum tanquam se ipsum diligebat, ita dare disponebat, ut naturaliter esset unus idemque communis Dei Patris et Virginis filius: et quamvis esse Filius substantialiter facere sibi matrem eligeat; et de qua Spiritus Sanctus volebat, et operaturus erat, ut conciperetur et nasceretur Illud de quo ipse procedebat* (3). Tanta autem puritas alia esse nequit, quam ea qua Virgo ab ipsa labe virginali immunis est servata, prout haec eadem Anselmi verba expendens angelicus Doctor rite conclusit scribens: *Puritas intenditur per recessum a contrario, et ideo potest aliud creatum inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit: et talis est puritas B. Virginis, quae a peccato originali et actuali immunis fuit. Fuit tamen sub Deo, in quantum erat in ea potentia ad peccandum* (4). Nec obest quod Anselmus ibidem addat: *qualiter autem Virgo eadem per fidem ante ipsam conceptionem mundata sit, dixi, nempe in lib. 2. Cur Deus homo* capp. 16 et 17; quibus verbis indicat

S. Anselmus
cantuarien-
sis

(1) Opp. s. Petri Dam. edit. Rom. 1606. tom. II. pag. 113.

(2) Ex. gr. in eius Serm. *De Annuntiatione. Beatiss. Virg. Mariae* ibid. pag.

3. ubi sic scribit: *Cum fecerit Deus omnia opera sua valde bona, hoc angelus fecit, conservans sibi in ea (Maria) reclinatorium aureum, in quo sola se post tumultus Angelorum et hominum reclinaret, et requiem inveniret. Et paulo post loquens de B. Virgine subdit: Germi-*

nat igitur virga Iesse de tortuosa radice generis humani; et de patriarcharum arbore in altitudinem et rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodositatem, filiorum tenebras nescit, infructuosa quaeque non habet.

(3) Edit. Maur. pag. 105.

(4) In 1. Lib. sentent. dist. 44. q. 1. ar. 3. fol. 137. col. 1. edit. Rom. 1570. tom. VI.

B. Virginem vi futurae Christi redemptionis puritatem illam obtinuisse.

S. Bruno

Sic etiam s. Bruno Carthusianorum parens eidem B. Virgini his verbis hanc praerogativam vindicat: *Dominus de caelo in terram aspexit, dum de regalibus sedibus in vitam eternam Virginis venit. Haec est enim incorrupta terra illa cui benedixit Dominus, ab omni propterea peccati contagione libera, per quam vitae viam agnovimus, et promissam puritatem accepimus (1).*

Atque haec praecipua sunt testimonia, quae assertoriae sententiae ex Patribus atque ecclesiasticis scriptoribus afferre solent, quibus evincant sententiam hanc in veteri traditione viguisse. Plura tamen consulto praetermisimus, ut etiam paulo ante monuimus, vel quod non plane admittimus id, cuius gratia referuntur, praestare visa nobis fuerint, vel quod ex operibus adscita sint, quae in praesentia criticorum iudicio inter adscriptitia aut saltem dubia recensentur. Sistimus vero in s. Bernardo, quia, uti praefati sumus, eius aetate, ipsoque agente, controversia in utramque partem ut usuvenit, exagitari coepit, aliis in aliam doctoribus sententiam abeuntibus.

C A P U T XII.

QUAE E SACRIS LITURGIIS PRO IMMACULATA B. VIRGINIS CONCEPTIONE ADDUCUNTUR.

Hac capitis enunciatione complectimur tum quae in liturgiis continentur, tum quae ad festorum spectant celebrationem.

Liturgiarnum
auctoritas

Nemo porro est qui nesciat, amplissimam liturgiarnum esse auctoritatem, quippe quae testimonium exhibeant non unius alteriusve doctoris, sed integrae plane alicuius ecclesiae, eoque pluris esse faciendam, quo et ecclesia illa

(1) *Comment. in Ps. 101*, opp. edit, 1523, pag. 169. col. 2. Floruit

autem s. Bruno an. 1088.

ior est, et liturgia antiquitate praestantior. Iam vero
est liturgiam romanam, quae s. Petri nomine inscribitur,
inet liturgia *Iacobi* nuncupata omnium orientalium an-
uissima (1). Ex hac proinde qui piam sententiam pro-
gnant, argumenta capiunt. Quandoquidem B. Virgo in ca-
ulis *immaculatae atque intemeratae* condecoratur. *Com-*
memorantes sanctissimam, immaculatam, gloriosissimam Domi-
nam nostram matrem Dei et semper virginem Mariam (2);
commemorationem agamus sanctissimae, immaculatae, glo-
riosissimae, benedictae Dominae nostrae Matris Dei et sem-
per virginis Mariae (3); item *praecipuae, sanctissimae, im-*
maculatae (4). In ritu pariter ordinationis chorepiscopi, qui
ad Syros maronitas obtinet, quemque ex vetusto codice
legavit Morinus, legitur: *Omnes pro eo oremus sanctam et*
adatam et immaculatam Dominam nostram, beatam omni
tempore Mariam genitricem Dei commemorantes (5). Sic etiam
liturgia s. Basilii alexandrina legitur: *Praecipue vero*
sanctissimae, gloriosissimae, immaculatae, benedictionibus
ornatae, Dominae nostrae Deiparae et semper virginis
Mariae (6); nec non in liturgia s. Marci: *In primis san-*
ctissimae, intemeratae etc. (7). atque ita passim multa legun-
tur, quae omnimodam B. Virginis a quavis labe immuni-
tatem perspicue commendant.

Huc accedit quod festum Conceptionis B. Virginis ab
antiquitate remotissima penes Graecos et Orientales obtinuerit.
In saeculo enim Ecclesiae quinto iam vestigia occurrunt in-
stitutum huius festi: siquidem in *Typico* s. Sabae, qui cla-

Liturgia
Iacobi.

Institutio
festi in Sec.
V.

(1) De hac liturgia cf. card. Bona-
p. *Rebus liturgicis* lib. I, Cap. 8.
(2) cum adnotati. Roberti Sala-
rit. Taurin. 1747. Tom. I, p. 128.
(3) necnon Euseb. Renaudotium
Liturgiar. Orientalium Collectio
Paris. 1716. Tom. II. *Dissertat. de*
liturgiis Melchitarum et Iacobitar.
pag. 29 seqq.
(4) In *Biblioth. Maxima Patrum*
Lyndun. Tomi II, par. 1, p. 3, col. 1.

(3) Ibid. pag. 4. col. 1.
(4) Ibid. pag. 6, col. 2. Eadem oc-
currunt in *Biblioth. Patrum Graeco-*
Latina Paris. 1624. Tom. II, pag. 5,
6, 16, 22.
(5) *De Sacris Ordinat.* pag. 313.
collat. p. 346.
(6) Apud Renaudot. Op. cit. tom.
I, pag. 72.
(7) Ibid. pag. 150.

ruit an. 484 (1), seu in *Ordine recitandi officium per totum annum* die IX decembris signatur *Conceptio s. Annae, matris Deiparae* (2): in septimo item saeculo mentio fit eiusdem festi apud s. Andream cretensem, qui an. 636 floruit. Is in canonicis et triodiis ad diem nonam decembris sic enunciat Conceptionis festum: *Die nona decembris Conceptio sancta ac Dei aviae Annae*. Et Ode I: *Tuam, scribit, hodie, religiosa Anna, celebramus conceptionem, quod absoluta sterilitatis vinculis, Eam utero conceperis, quae Eum potuit capere qui nusquam capi possit* (3). Nempe uterque loquitur de conceptione passiva B. Virginis, seu de Virginis Mariae conceptu, cuius quidem festum eodem die eodemque sub-

(1) De quo lege Caveum in *Historia litteraria Scriptor. Ecclesiast.* Oxonii 1740, Tom. I, pag. 457. ad an. 484. ubi et ipse meminit huius *Typici seu Ordinis recitandi officium per totum annum* capita 59 continentis ab illo conscripti.

(2) Videsis apud Cuperum in *Act. Sanct. Bolland.* Tom. VI, Iul. edit. Antwerp. pag. 243. ubi sic refert ex *Typico* s. Sabae ad diem IX. decembris Ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἀννης, μητρὸς τῆς Θεοτόκου *Conceptio s. Annae matris Deiparae*.

(3) *Biblioth. Maxima Patr.* Tom. X. pag. 685. col. 1. ex vers. Combesii. Ex his patet non hoc coepisse festum sec. XII, aut paulo ante in Ecclesia orientali, sed septem integris seculis ante imperatorem Emanuelelem Comnenum, qui suum auspicatus est imperium an. 1143; obiit vero an. 1180. Is quidem imperator in Novella apud Theodorum Balsamonem in *Observation. ad Nomocanonem Photii*, festa recensens, quae a populo essent observanda; ait: *Nonus dies decembris; quia tunc Genitricis Dei nostri Con-*

ceptio celebratur. Verum, uti adnotat Benedictus XIV. *De festis* lib. 2. Cap. 15. n. 17, horum verborum non est sensus, ut hanc ille festivitatem institueret, sed ut vetus et multo antea instituta, quemadmodum ceterae ex praecepto festitates a populo coleretur. Cf. etiam Fidel. Mazzola in op. *De Beata Virginis disputationes*. Augustae Taurin. 1845. Part. III. Disp. IV. *De actibus cultus B. Mariae Virginis*. Cap. 7. art. 1. *De Festo Conceptionis*. Et vero Leo Allatius in *Prolegomenis* seu in opere *De libris apocryphis* quod primum vulgavit Lequien vol. I. opp. S. Ioan. damasceni, § LXVIII ostendit solidos 156 annos ante imperatorem Leonem nempe an. a Christi nativ. 740. festum Conceptionis B. Virginis in s. Annae utero a multis iam celebratum fuisse. In cuius assertionis probationem refert testimonium ex oratione de hoc argumento recitata per aetatem illam a celebri Ioanne Euboeae episcopo. Cf. loc. cit. pag. XLII.

tulo celebrare Graeci consueverunt. Cum vero ambo nullo de festo uti recens invecto verbum faciant, sed uti pridem recepto, primum est inferre longe ante eam statem in Ecclesia orientali illud invaluisse.

Hoc idem videtur festum de quo egit s. Ioannes damascenus, qui an. 731 scribebat, sub titulo concionis *De activ. B. V.*: siquidem in ea Conceptionem eiusdem Virginis his verbis celebrat: *O lumbos Ioachim beatissimos, ex quibus mundissimum semen factum est! O praeclaram Annae virginem, in qua tacitis incrementis ex ea auctus atque formatus fuit foetus sanctissimus! O uterum in quo animatum est, caelorum latitudine latius conceptum fuit (1)!*

Quod autem hoc festum insequenti saeculo quadam cum solemnitate penes Graecos celebrare mos fuerit, id evidenter ac necessario crebrae orationes comprobant, quas patres ad populum habuerunt. Sic Georgius archiepiscopus nicomediensis, quem an. 880 ut minimum floruisse constat (2), tres orationes habuit, quarum primam inscribit: *In oraculum conceptionis sanctae Deiparae*; alteram vero: *De conceptione s. Annae parentis sanctissimae Deiparae*;

Seculis insequentibus continuata festi celebratio

Apud Graecos quadam cum solemnitate celebratum.

(1) Opp. edit. Lequien Tom. II. pag. 830. n. 2. Certe Anton. Posidonius in appendice ad Tom. III. *Paraphrasis Sacri Venet.* 1606. recens codices Ms. graece Bibliothecae card. Sfortiae in Urbe pag. 22. inter ceteros insequentes ita in scriptos recenset: *Andreae archiepiscopi cretensis sermo in generationem Deiparae Virginis Mariae. Damasceni sermo in idem festum*; quo patet *Sermonem de Nativitate* s. Io. Damasceni prout typis editus est, antiquitus inscriptum fuisse in *Generationem*, seu *Conceptionem Deiparae*.

(2) Leges Casimirus Oudinum in commentario de Scriptoribus Ecclesiae antiquis Lips. 1722. Tom. II.

col. 332. ad an. 880. Hic prius fuit magnae ecclesiae constantinopolitanae chartophylax, dein evectus ad sedem metropolitanam nicomediensem, claruit an. 880; fuitque Photio familiaris quem epistolis compellavit. Catalogum homiliarum eius exhibet Oudinus, easque distinguit ab homiliis Georgii Pisidiae qui floruit an. 640, cui scilicet Combefisius illas immerito tribuerat. Verum ea nobis non probatur ratio quam affert Oudinus, ut hasce homilias a Georgio Pisidiae abiudicet, quod nempe eiusmodi festum, ut nonnulla alia, non nisi saeculo IX fuerit in honorem B. Virginis institutum; hoc enim ex adductis monumentis falsum esse liquet.

tertiam denique: *In Conceptionem et Nativitatem sanctissimae Dominae nostrae* (1). In secunda porro oratione praeter ceteris ista leguntur: *Cum itaque hodierna festivitas illustrioribus omnibus solemnitatibus, miraculorum in ipsa consummatorum ratione, praeceat; iisque ceu fundamentum quoddam, ac crepido supposita, quidquid in illis sacramentorum dispensatum est, pro fundamenti ratione in se colligat; par omnino est, ut tanquam principio et causae universorum bonorum, venerationem ei adhibeamus, impensiorique eam gaudio celebremus* (2).

Per idem saeculum imperator Leo VI cognomento sapientius ac philosophus, inter ceteras, quas edidit orationes, et eam conscripsit, quae est *De Conceptione B. Mariae* (3). S. Petrus sculus Argorum episcopus, et ipse eodem hoc tempore scripsit *Orationem in conceptionem Sanctae Annae quando concepit sanctam Dei Genitricem* (4). Cumque in Ecclesia graeca haec solemnitas universalis evaserit, in Menologio, quod iussu Basilii iunioris ante an. 984 conscriptum est, legitur notata *Vidus decembris conceptio s. Annae matris Genitricis Dei* (5).

Hac ferme aetate in Occidentali Ecclesia festum de Conceptione B. Virginis institui coeptum est. Eiusdem pri-

Festi celebratio in Occidente.

(1) Extant eae tom. XII *Biblioth. maximae Patrum* Lugdun. a p. 697. ad 702.

(2) Ibid. pag. 695. col. 2.

(3) Extat hic Sermo in graeco Ms. cod. Bibliothecae Sfortianae n. 65. uti testatur card. Baronius in notis ad Martyrol. Romanum die 8 decembris, nec non Gherardus Vossius in notis ad orationem s. Ephraemi ad B. Virginem Mariam. Floruit porro hic Leo VI iuxta Oudinum op. cit. tomo II. col. 394. an. 890.

(4) Integram huius s. Petri orationem vulgavit Bened. Plazza ad calcem operis sui *Causa Immaculatae*

Conceptionis pag. 635.

(5) Sex posteriores menses huius Menologii ad fidem codicis membrancei Vaticani, quos Petrus Arcudius latine verterat, omnium primus in sua *Italia Sacra* Ferdinandus Ughellius vulgavit edit. Venet. 1722 Tom. X. pag. 343. seqq. cuius legem praefationem eidem Menologio adiectam. His porro sex mensibus Bollandiani Tomo VI. Part. I. *Act. sancti Iunii* ed. cit. ad calcem pag. I. seqq. adiecerunt graece mensem iunium ex Ms. codice Basilianorum monasterii Cryptae Ferratae.

rdia iuxta Mabillonium saeculo X in Hispania fuerunt (1);
nde vero in Anglia. Etsi enim daretur, uti contendit
rberonius (2), subdititiam eam esse epistolam, quae
Anselmi cantuariensis nomine vulgata est *De Conceptione*
B. Mariae, in qua refertur visio ab Helsino abbate
nasterii ramesiensis habita; tamen cum de ea revela-
ne, ac propterea de festi institutione iam s. Bernardus
de re compertissima loquatur in memorata epistola ad

In Hispania
et in Anglia.

(1) Sane Godescalcus episcop. A-
taniae rediens Anicium ex Hispa-
secum detulit vitam s. Hidelp-
phonsi scriptam a Iuliano s. Hidelp-
phonsi in toletana sede successore,
a in vita haec leguntur. *Unde*
am festum Conceptionis s. Ma-
e, quo scilicet ipsa concepta est,
celebrari constituit (Hidelphonsus),
eius constitutione per totam Hi-
spaniam solemniter colitur VI idus
decembris. Apud Mabillonium Sec.
Act. Sanct. Ord. s. Benedicti
p. 522: ad quae biographi verba in
rgine hanc notam Mabillonius
posuit: *Festum Conceptionis s. An-*
selmi auctori tribuitur in concil.
adinensi an. 1328 celebrato, a-
d Spelman. Tom. 2. quod forte
de Anglia intelligendum. Qui
inde in adnotat. 139. in epist.
XXIV. s. Bernardi ad canonic.
ydon. pag. LXI, Tom. I, Opp.
isd. s. Bernardi addidit nullam eius
ti mentionem fieri in libello Si-
anis episcopi toletani de vita Hi-
delphonsi, concluditque: *Sed tamen*
in Conceptio Sec. X, quo libel-
ls praedictus sub nomine Iuliani
gestis Hidelpphonsi ex Hispania
urbem Anicium est allatus, apud
Hispanias celebrata sit, in dubium
ex revocari potest. Attamen eru-

ditus Faustinus Arevalo in op. *Hy-*
mnodia Hispanica. Vol. in 4°. Romae
1786, pag. 225, seqq. in nota, haud
contemnendis argumentis suspicatur
sive a cit. biographo s. Hidelpphonsi,
sive ab aliquo interpolatore codicis
permutatum fuisse festum *Annun-*
ciationis in conceptione Domini
re ipsa institutum ab s. archiepisc.
toletano, quodque nunc *Expectatio-*
nis partus nomine insignitur, cum
festo *Conceptionis ipsius B. Vir-*
ginis. Eum adisis.

(2) Gabriel Gerberonius editor
Opp. s. Anselmi in censura ope-
rum eiusdem s. Archiepiscopi quam
praemittit, undecim profert argu-
menta quibus abiudicet hanc episto-
lam, seu sermonem *De conceptione*
B. Virginis a s. Anselmo, quae ibi-
dem videri possunt. Levia nonnul-
lis argumenta eiusmodi visa sunt. In
hac porro epistola refertur visio per
quam s. Elsinus abbas cum in immi-
nenti naufragio versaretur, iussus est
ad periculum evadendum, festum in-
stituere Conceptionis B. Virginis die
8 decembris cum recitatione Offi-
cii Nativitatis eiusdem Virginis, im-
mutata tantummodo voce *Nativi-*
tatis in alteram *Conceptionis*, prout
a s. Pio V deinde constitutum est.

canónicos lugdunenses an. 1130 (1), nec non Matthaeum Paris in vitis sanctorum abbatum monasterii s. Alban qui scripsit an. 1243 (2), (ut de insequentibus scriptoribus sileamus, qui miro consensu de eadem revelatione eodemque disserunt festo) rite inferimus s. Anselmi aetate in Anglia solemnitatem de B. Virginis Conceptione celebrari consuevisse (3). Exinde pedetentim in Gallias, aliasque regiones, ut suo loco scripsimus, penetravit, omnesque Occidentis ecclesias pervasit, donec a romanis Pontificibus decreto sancitum est atque probatum.

Huius vero cultus obiectum esse animationis momentum, quod proinde uti sanctum celebratum est, postea ostendemus.

C A P U T XIII.

DE ECCLESIAE SENSU CIRCA IMMACULATUM, B. M. VIRGINIS CONCEPTUM

Quamvis ea, quae ex liturgiis atque ex festi Conceptionis Marianae celebratione in superiori capite protulimus satis aperte patefaciant quid Ecclesia antiquitus de hoc

(1) *Sed proferunt, inquit, scriptum supernae (ut aiunt) revelationis* Ep. CLXXIV. n. 6.

(2) Consule sis Opera Matthaei Paris Monachi albanensis. Londini 1642. in *Vitis viginti trium abbatum s. Albani* pag. 62, ad calcem *Historiae Maioris* n. 50, ubi refert Gaufridum, qui XVI abbas fuit sub Henrico I, nempe an. 1119, statuuisse *festivitatem ascensionis Domini . . . et Conceptionem B. Virginis*. Porro s. Anselmus, referente Eadmero eius biographo, obiit an. 1109: cum vero hic agatur de institutione festi iam recepti, uti cetera, quorum ibidem fit mentio, in eo monasterio,

rite inferitur illam iam sub s. Anselmo suum nactam fuisse exordium.

(3) Inter ceteros s. Bonaventura loquens de Conceptionis festo in 3 lib. sent. dist. 3, par. 1, art. 1. quaest. 1. *Ut quidam dicunt, inquit, haec solemnitas celebrari non coepit humana inventione, sed divina revelatione: quod si verum est, sine dubio bonum est solemnizare in eius Conceptione: sed quia hoc authenticum non est* (id est ab Ecclesia non probatum), *non compellimur credere: quia etiam contra fidem rectam non est, non compellimur negare*. Opp. edit. Rom. 1596, Tom. V, pag. 34, col. 1.

enserit argumento, operae tamen pretium esse censuimus
propositam de ipso Ecclesiae sensu tractationem adiacere.

Ex duplici autem fonte eum colligi posse arbitra-
tur tum scilicet ex pastorum, tum ex fidelium sese ge-
nendi ratione.

Ac primo quidem ad pastores quod spectat, horum sen-
sentiam circa immaculatum Virginis Conceptum facile collie-
re est ex iisdem liturgiis, quae ab Ecclesiae pastoribus
ad usum uniuscuiusque dioeceseos sunt concinnatae, nec
non ex publicis, quas de hoc mysterio ad populos sibi com-
missos, concionibus habuere. Hi enim in Ecclesia graeca,
et potius orientali universa, certatim hoc B. Virginis
privilegium praeconiis efferre connisi sunt. Idem existimes
etiam de festi celebratione, quae primum uno consensu in
orientali Ecclesia ipsorum opera instituta est, deinde vero
in Ecclesia occidentali, licet temporis tractu propagata fue-
rit, ac demum ubique recepta.

Cum vero nemo epocham praefinire possit, qua festum
hoc primo institutum sit, quia auctores qui de eo lo-
quuntur, nullatenus ab se illud institutum affirmant, sed de
eo tanquam iam recepto disserunt, iure merito infertur fere
hoc immemorabili, ut aiunt, praesertim in Ecclesia graeca
et orientali ipsius celebrationem invaluisse.

Ex pastorum porro doctrina fideles eam animo imbi-
berunt erga hoc mysterium venerationem, ac studium ut
numquam in eorum cordibus, in quibus altissimas radices
eulerat, vel minimum deferbuerit, immo in dies magis ac
magis incrementa ceperit.

Haud obscura huius fidelium sensus circa immacula-
tum Virginis Conceptionem vestigia in antiquitate remo-
tissima occurrunt. Enimvero nisi alte haec persuasio fi-
delium mentibus insculpta fuisset, Iulianus pelagianus num-
quam s. Augustinum arguisset, quod ipse doctrinam de-
testans de universali in omnes homines peccati propagatione
defensor esset Mariae, quam Iovinianus. *Ille*, inquit
Iulianus, *virginitatem Mariae partus conditione dis-*
solvit. Tu ipsam Mariam diabolo nascendi conditione tran-

Unde colli-
gatur Eccle-
siae sensus
circa Immac.
Concept.
Ex Ecclesiae
pastoribus.

Ex fidelibus.

Eius anti-
quitas

scribis; videlicet, cum te auctore et magistro in omnes originalis labes propagetur, adeoque diaboli mancipia omnes efficias, ipsa quoque Virgo eadem conditione tenebitur, a quo christianae aures prorsus abhorrent. Nisi enim haec mens fuisset Iuliano, numquam hic novator id s. Doctori obiecisset. Iam vero, uti vidimus, Augustinus ut eam a se propulsaret calumniam, quam ipsi impingebat Iulianus, negat id consequens esse; quia etsi id ferret Mariae conditio, utpote communi ratione genitae, adeoque debitum et ipsa labem hanc contrahendi praeseferret; praecoccupata tamen speciali gratia, numquam in diaboli servitutem incidit. Talis enim est vis responsionis s. Augustini: *Non transcribimus diabolo Mariam conditione nascendi, sed ideo quia ipsa conditio solvitur gratia renascendi*; perinde ac si diceret: falsum est quod ut certum tibi assumis: siquidem B. Virgo in conceptione ipsa per gratiam Salvatoris ab hoc debito soluta est, atque ideo numquam in diaboli cessit potestatem. Quod autem heic ab Augustino agatur de conceptione, patet: etenim nonnisi in conceptionis actu contrahitur originale peccatum. Quaevis alia huius textus expositio a nonnullis excogitata violenta est, et ab Augustini mente prorsus aliena (1).

Hic ipse fidelium sensus circa omnimodam B. Virginis a quovis peccato immunitatem ex alia Pelagii obiectione apud s. Augustinum elucet. Etenim ille haeresiarcha, ut evinceret posse hominem esse absque peccato, exemplum urgebat B. Virginis Mariae his verbis: *Ipsam Domini et Salvatoris nostri Matrem sine peccato confiteri necesse esse pietati*. Tantum vero abest ut Augustinus id reiiciat, ut illud probet magis atque confirmet dicens: *Quod ei plus gratiae collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quae concipere et parere meruit quem constat nullum habuisse peccatum* (2).

(1) Adi, si lubet, Plazzam op. cit.

(2) Lib. *De Nat. et Gratia* c. 56.

Act. 3, art. 3. §. 1. n. 378. seqq. n. 42, col. 144.

Se demum prodidit latens in populo fideli pius hic
 susus erga singulare B. Virginis privilegium, quum contro-
 versia in utramque partem agigaretur. Universalis siquidem
 motus et constans ita effectus est, ut numquam deficere
 et languescere potuerit; immo quo plures ex adversa
 parte ad eum restinguendum fierent conatus, eo in maio-
 rem iugiter claritudinem prosilierit. Dicet fortasse quis-
 dam populum agi potius quam agere, iisque adhaeresce-
 sentiis, quibus imbutus a pastoribus aut instituto-
 ribus fuerit: quod si his addatur illa, quae fere suapte na-
 ta insita christiano populo est erga B. Virginem pietas
 propensio, optime intelligi, quare fideles piae sententiae
 ardenter adhaeserint. Esto: detur id modo. Quid inde?
 nempe sequitur, Ecclesiae quoque pastores communem hanc
 habuisse sententiam, ac parem animi dispositionem et pro-
 portionem in eis extitisse: adeoque alterum ab altero com-
 munitur.

Qua ratione
 se prodiderit.

C A P U T XIV.

ARGUMENTA THEOLOGICA, QUAE A PIAE SENTENTIAE
 PROPUGNATORIBUS PROFERUNTUR.

Iter sibi sternunt immaculati Conceptus patroni ad id
 modum intendunt, vim ostendendo argumentorum, quae con-
 gruentiae seu decentiae vocitantur. Id vero efficiunt in me-
 um proferentes principium ab Augustino praestitutum:
quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, scias fecisse
eum tamquam bonorum omnium conditorem (1); scilicet
 eum semper agere quidquid est aptius, et rectae rationis
 dictamini convenientius apparet.

Vis argu-
 menti con-
 gruentiae.

Hoc praeiacto fundamento, ipsi urgent rationes congruen-
 tiae quas bifariam dispescunt, in *positivas* scilicet ac *nega-*
vas. Positivas a decentia petunt, negativas autem ab inde-

(1) *De libero arbitrio* lib. 3, c. 5, n. 13.

centia; utrasque vero multiplici ex capite deducunt: non horum argumenta singillatim breviterque attingemus.

Prima ratio
ex decentia

Prima itaque decentiae ratio positiva, quae et potior est, et fundamenti instar assumitur, divinae matris est dignitas atque officium. Sane huic rationi institerunt antiquae Ecclesiae Patres, ut vidimus, qui exinde unanimi consensione inferunt, summam B. Virginis excellentiam et sanctitatem; adeo ut eidem vel ipsi spiritus caelestes cedant. Satis erit oculos in allata Patrum testimonia conicere ut id clarissime appareat. Cum enim divino huic muneri obundo ab aeternitate ipsa B. Virgo fuerit a Deo electa ac praedestinata, iure deducunt debuisse iis ornari naturae ac gratiae dotibus, quibus creaturas omnes antecelleret. Talis porro non esset, nisi fuisset immunis, non ab noxis modis quae propria actione patrantur, verum et ab ipsa culpa primigenia, quae universam hominum infecit naturam. Siquidem fini media sunt accommodanda. Deus igitur qui sapientissimus est ac summe potens a communi eam lege servare debuit. Patres praeterea hac ipsa de causa uno ore affirmant, Deum peculiari ratione B. Virginem veluti aedem suam in qua corporaliter habitaret, sibi extruxisse, effecisse, fabricatum esse. Non est autem putandum, eum voluisse ut opus tam eximium ab ipsa sua molitione infectum sordidumque esset, daemonisque foret habitaculum, vel minimo licet temporis momento (1).

Ex multiplici relatione B. Virginis cum singulis Trinit. Personis

Id ipsum colligunt e variis relationibus quas B. Virgo ob divinam *maternitatem* suam ad singulas sanctissimae Triadis Personas nacta est. Ac primum ex ea quae Mariam inter et Christum seu Verbum carnem factum inter est. Cum enim Verbum per incarnationem futurum esset, verus ac naturalis Mariae filius, sane decebat ut Matris

(1) Confer Segnerium *Manna dell' anima* ad diem VIII decembris ubi hoc argumentum pulcherrime evoluit, nec non Bossueti *Sermons* I, II, et III *sur la Conception de la Sainte Vierge*, in quibus pariter eloquen-

tissime rationes congruentiae, quibus adstruitur immaculata Virginis Conceptio, in suo lumine ponit; quae vero eidem adversari videntur, dissolvit. Opp. Bossueti edit. Versailles 1836, Tom. XV.

ori et amori prospiceret; minime vero huic amori atque
ori consuluisset, si eam maculari originali vitio passus
t, cum potuisset singularis redemptionis ope immunem
ab eiusmodi macula integramque servare. Hanc ipsam
entiae rationem urgent etiam ex parte ipsius Filii prout
m sibi matrem delegit. Et sane quidem: Christus est,
sibi Mariam in matrem adscivit. Quod si paren-
dedecus ex communi sensu in filios redundat, mul-
l magis verum esset, si filiis datum foret parentes si-
et eligere. Illi enim numquam patrem aut matrem sibi
optarent qui infamiae nota aliquando inusti fuissent: id
a in ipsorum dedecus vergeret. Cum igitur in Christi
state fuerit sanctissimam ac immaculatam sibi paren-
eligere, dubitandum ne est utrum maculatam po-
an immaculatam, etsi ad punctum temporis, sibi ad-
cere maluerit? Haec deinde auctoritatibus seu oppor-
s testimoniis Patrum communiunt, atque confirmant (1).
His adiiciunt relationes quas cum Patre et Spiritu
cto beatissima Virgo ob suum matris Dei munus pecu-
ratione adepta est. Ac primo, quod ea de causa filia
ogenita aeterni Patris passim a Patribus nuncupetur;
eidem accommodant illa Ecclesiastici verba, quae de di-

Cum Dei
Filio.

Cum Patre
et Spiritu S.

Quae recolì possunt apud Stroz-
p. cit. lib. 1, cap. 5. Nos heic
nti erimus speciminis gratia
alteriusve Patris verba pro-
quae huc referuntur. S. Am-
us Ep. 83, data ad Sisinnium
scribit: *Genitales filios esse
eres, ad naturam refertur:
os vel adoptione vel copula
cores esse nostro errori ad-
tur.* Opp. edit. Maur. Tom.
. 1103. Sic etiam s. Bernardus
l. 2. *Super Missus est* n. 1,
or hominum, inquit, ut homo
nasciturus de homine, talem
a omnibus debuit deligere,
condere Matrem, qualem et

*se decere sciebat, et sibi noverat
placituram.* Opp. ed. Maur. Tom. I.
col. 743. Item Theodotus ancyra-
nus in Homil. I, de *Nativ. Domini*
quam habuit in Conc. ephesino ait:
*Quoniam natus est in carne Ver-
bum Dei custodit virginitatem,
seipsum Verbum ostendens.* Apud
Harduinum *Act. conc.* Tom. I, col.
1643. Nota etiam sunt s. Leonis
verba ex *Serm. I, de Nativ. Do-
mini* cap. 1: *Virgo regia Davi-
dicæ stirpis eligitur, quae sacro
gravidanda foetu divinam huma-
namque prolem prius conciperet
mente quam corpore.* Opp. edit. Bal-
lerin. Tom. I, col. 64.

vina Sapientia dicta sunt: *Ego ex ore Altissimi pro-*
primogenita ante omnem creaturam; videlicet quoad p-
 destinationem et gratiam, qua idonea facta fuit ut e-
 dem Filium in carne gigneret, qui ab aeterno in nat-
 divina a Patre gignitur. Quapropter sanctissima Vi-
 ea cuiusquemodi sanctitate dotata esse debuit, quae
 quatenus cum Dei ipsius comparari sanctitate pos-
 quaeque proinde in perpetua a cuiusvis culpae reatu
 munitate consisteret: *ab omni peccato et omni*

Ex eius de-
 sponsatione
 cum Spiritu
 S.

Neque minoris est roboris illud congruentiae ar-
 gumentum quod e relatione desumitur, quae hac ipsa de ca-
 inter beatissimam Virginem intercedit ac Spiritum Sanctum
 cuius illa sponsa est nuncupata. Etenim Spiritus S. Vi-
 ctus est vice viri cum eius uterum foecundavit, iuxta illud
 quod legitur Luc. I, 55: *Spiritus Sanctus superveniet in te*
et virtus Altissimi obumbrabit tibi (1). Licet vero spiri-
 eiusmodi connubium consummatum veluti fuerit in in-
 nationis mysterio, inchoatum tamen est in ipsius Vi-
 ginis conditione, uti animadvertit Gersonius scribens: *in*
tam Virginem respice primo modo dum ab instanti suae
tionis initiatum est matrimonium cum aeterno sponso
per arrham fidei, spei, charitatis et ceterarum virtutum
 Cum igitur divinus Spiritus B. Virginem peculiarem
 sponsam olim futuram per gratiam praedestinaverit, o-
 que velut in spiritalis connubii pignus seu in arrham s-
 salitiam omnibus virtutibus in ipso creationis momento
 taverit, profecto iure meritoque infertur eius animam
 peccati contaminatione liberam voluisse.

(1) Rupertus abbas sic exponit
 foecunditatem a Spiritu S. tributam
 B. Virgini: *Ille (Spiritus S.) uterum*
virgineum coelitus irroravit, non
de sua substantia, sed de naturali
humore ipsius incorruptae carnis.
In quo mira et magna distantia
est, ab omni conceptu universae
carnis, quia vim sementinam sacri
corporis, non vir extrinsecus ac-

cedens, sed Spiritus Sanctus
operans, exciavit. Comment
 Matth. Cap. I, Opp. edit. Colo-
 Agripp. 1577. Tom. III p. 11

(2) Tract. *Super MAGNIFICATUM*
 Alph. 73, Litt. G. apud. Str-
 Tom. I, lib. 2, cap. 7. Quem textum
 in opp. Io. Gersonii
 Ellies Du-Pin minime inveni.

A qua quidem ratione vix et illa discrepat, quae dicitur ex connubio, quod Christus in Virginis utero cum humana natura coniunxit, dum eam sibi in unitate perpetuae copulavit iuxta illud s. Thomae: *Congruum fuit beatæ Virgini annuntiari quod esset Christum conceptura, ut videretur esse quoddam spirituale matrimonium inter Filium Dei et humanam naturam; et ideo per annuntiationem spectabatur consensus Virginis, loco totius humanæ naturæ* (1). Iamvero sponsam maxime decet puram, quoad fieri potest, atque immaculatam esse, praesertim vero ingenuam, neque alteri nunquam adhaeserit, idque eo magis quod sanctior, atque excellentioris conditionis est sponsus. Talis enim dici haudquaquam potuisset Maria, si aliquando, licet ad temporis punctum, peccato fuisset infecta ac humanae veluti mancipium propter culpam addicta. At enim cum Christus, tum Spiritus Sanctus, qui vel in ipso eius utero aut conceptione eam sibi desponderunt, substantias sunt sanctitas: decebat igitur eos intaminatam sibi Virginem servare, nec pati umquam ut ipsa tali afficeretur contumelia.

Ex divino eiusmodi mysticoque connubio factum est, ut B. Virgo veluti omnium viventium mater habita fuerit, teste s. Epiphanio, qui ita scribit: *Haec est (beata Mater) quam adumbravit Eva, quae viventium mater quodam significationis involucre nuncupatur, siquidem Eva tum viventium appellata mater Revera tamen a Maria Virgine facta est in mundum introducta, ut et viventem pariat, et viventium Maria sit mater. Quocirca viventium mater adumbrata similitudine Maria dicitur* (2); adeo ut illa, quae in mundum carnem protoparentum ceterorumque patriarcharum filia erat, omnium parens secundum spiritum effecta fuerit. Quare cum Christus primarius vitae huius creator non propter culpam morti fuerit obnoxius, consequens est, B. Virginem, quae per participationem hunc

Ex connubio Verbi cum B. Virgine.

1) 3. p. q. 30. ar. 1.

2) *Advers. Haeres.* lib. III. *Haec*

res. 78. n. 18. edit. Petav. Tom. II. pag. 1050.

Ex eo quod
facta sit Ma-
ter omnium
viventium.

titulum cum Christo habuit communem, debuisse et privilegio ab hac morte immunem servari. Idque eo magis dicendum quo in *principio*, ut scholae loqui solent, *principiati* virtus reperiatur necesse est. Cum igitur protoplasti in ortu suo culpa vacaverint, ornatique gratia statim fuerint, debuit et hac decorari B. Virgo, qua mediante ex Patrum mente primi progenitores eiusmodi gratiam sunt consecuti. Quo sensu B. Virginem ita s. Bernardus compellabat: *O foeminam singulariter venerandam, super omnes foeminas admirabilem, parentum reparatricem, posterorum vivificatricem* (1)! Accedit quod a communi hominum sensu abhorreere censeatur, ut quidquam, quod alteri causa esse debet, depereat. Hinc absonum fuisset ut Eva, quae data uxor Adae fuerat ad humani generis propagationem, ante ipsam generationem moreretur. Si igitur B. Virgo, ut ex memoratis patet, viventium omnium secundum spiritum extitit mater, haud profecto debuit in ea vita spiritus deficere, seu nunquam ipsa debuit gratia carere.

Ex divina
eius *Mater-*
nitate.

His demum alia subnectunt argumenta piae sententiae assertores ex multimodis titulis, qui e divinae matris munere dimanant, deprompta, quibusque reipsa B. Virginem Ecclesia condecorat. Quandoquidem Ecclesia Mariam totius universitatis, proindeque Angelorum, atque hominum omnium reginam appellat. Hi autem tituli inanes ac nugatorii profecto non sunt, sed solido veritatis fundamento innituntur. Quod si B. Virgo Angelorum regina est, ac super choros Angelorum evecta, congruum videtur omnino, ipsam nulla ratione debuisse aliquando illa gratia carere, qua Angelorum agmina, ac protoparentes a suae conditionis exordio ornati et aucti a Deo sunt iuxta celebre Augustinianum illud effatum: *Erat Deus in eis condens naturam et*

(1) *Homil. 2. Super Missus est* n. 3. ed. cit. Vol. I. col. 744. Antithesis porro hic instituerat s. Doctor Evam inter et Mariam dicens praeter cetera: *Curre mater ad fi-*

liam; ipsa matris opprobrium auferat: ipsa patri pro matre satisfaciat: quia ecce vir cecidit per foeminam; iam non erigitur nisi per foeminam.

giens gratiam. Alioquin serva rebellium Angelorum Virgo extitisset, quod nefas videtur de Angelorum co-
are regina, qui nunquam gratia sunt destituti, nec pro-
erea servi aliquando aut mancipia peccati fuere. Item
n conveniebat; Mariam in gratiae ordine esse protopa-
atibus inferiorem, quorum regina per gratiam erat fu-
ra; fuisset autem sane inferior, nisi Deus ipsam quoque
gratia, sicuti et illos, condidisset.

Atque haec sunt praecipua argumenta theologica, qui-
s catholici doctores singulare hoc privilegium immacu-
i Deiparae Conceptus vindicare consueverunt, quaeque
s in compendium retulimus, ipsi vero fuse exponunt va-
que exornant (1). Dixi *praecipua*: alia enim quam-
ara et illi praeter recensita adiiciunt, quae plus minusve
rem conficiendam valent. Haec tamen nos praetermisi-
us tum quod ad ea, quae iam adduximus, facile revo-
ri possunt, tum quod eiusmodi argumenta peremptoria
n sunt, neque fundandae dogmatis definitioni, de quo
s potissimum inquirimus, per se paria, cum convenien-
e et probabilitatis fines non excedant. Idem de argu-
entis negativis esto iudicium, quae ex indecentia promun-
r, quaeque inversa licet ratione in positivis includuntur.
are ea persequi supervacaneum puto.

(1) Adiri possunt inter ceteros
anciscus Guerra in op. *Maiestas
atiarum et virtutum omnium
iparae Virginis.* Hispali 1659.
ob. vol. in fol. Vincent. Fassari
op. *Immaculata Deiparae Con-
otio theologicae commissa tru-
ae* Vol. unic. fol. Lugduni 1666.
rdin. Quirinius de Salazar in op.
o *immaculata Deiparae Virginis*

Conceptione defensio. Compluti
1618. vol. in fol. Io. Ant. Velasquez
De Maria immaculate concepta Vol.
fol. Lugd. 1653. etc. Sed prae ali-
is accurate rationes theologicas ex-
pendit Suarez in 3. p. s. Thomae
Tom. II. Quaest. 27. Art. 2. Disp.
3. Sect. 5. opp. edit. Lugd. 1614.
pag. 22. seqq.

C A P U T X V.

EORUM QUAE UTRIMQUE ALLATA SUNT

EPICRISIS

Argumen-
torum colla-
tio.

Historici veluti partes hucusque egimus ea enarrantes, quae in controversia de immaculato B. Virginis Conceptu ab utraque contendentium parte pro temporum successu atque occasione prolata sunt. Haec iam ad trutinam revocantes et invicem conferentes critica lance expendamus oportet, ut ex hac collatione atque Ἐπικρίσει quid tandem colligere liceat, dignoscamus. Ut autem confusioni occurramus, quae sequeretur necesse foret, si haec permixte tractaremus, nos heic totidem paragraphis proposita argumenta pro unoquoque placito, sive a Bibliis sive a Patribus, sive ex Ecclesiae sensu aliisque traditionis fontibus desumpta, singillatim discutiemus.

§. I.

Argumenta biblica pro utraque sententia expenduntur.

Nulla pro
utraque sen-
tentia decre-
toria Biblio-
rum testimo-
nia.

Fatendum prius ingenue est, nullum prorsus biblicorum testimoniorum suppetere, quod controversiam pro alterutra sententia plane definiat.

Vis adimi-
tur textibus
biblicis pro
contraria
sententia.

Etenim quae ab impugnatoribus urgebantur e sacris litteris testimonia, ea sunt quibus evincitur originalis labilis in omnes propagatio, nemine prorsus excepto, nec non quae redemptionis necessitatem probant, qua omnes omnino ac singuli, qui ex Ada progeniti sunt, indigent. Porro vis sua tota biblicos hosce textus in praesenti de qua agimus quaestione destitui, constat non solum ex Constitutionibus pontificiis, verum etiam ex decreto tridentino; idque oppugnatores ipsi fateantur necesse est. Siquidem romani Pontifices iteratis decretis contrariam sententiam *piam* vocant, permittuntque ut a catholicis theologis in scholis doce-

Ex Concilio
tridentino et
pontificiis
Constitution.

ar propugneturque, atque a divini verbi praeconibus publice e suggestu Christi fidelibus proponatur. Concilium vero tridentinum in decreto de peccato originali protestatum est, seu edictum voluit: *Non esse suae intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam et immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem* (1): neque his contenta apostolica Sedes stetit, sed praeterea ut coleretur Virginis Conceptio, Ecclesiam universam ad eius festum celebrandum obligatione praecepti obstrinxit. Quae quidem agendi ratio patefacit, obiecta Scripturarum loquia peculiariter et proprie B. Virginem non tangere: nequaquam nullo pacto ut pia aut propugnari aut praedicari posset haec sententia, sed omnino ut falsa, ut impia, neque ferenda, quippe quae Biblicorum auctoritati contraria habenda esset. Itaque hac ratione demitur vis tota adductis biblicis testimoniis, quibus in omnes, uno exemplo Christo, culpae originalis propagatio adstruitur: nihilque in illis obstat quominus B. Virgo singulari Dei munere in ipso conceptus, seu, ut aiunt, animationis momento incolumis per gratiae sanctificantis largitionem servata ab illa dicatur (2).

Cum vero eiusmodi gratia, qua B. Virgo immunis a primigenia labe servata esset, ad intuitum Christi meritum ipsi a Deo fuisset collata, sponte sua sequitur, B. Virginem eguisse redemptionis pretio, ac reapse sanguine Christi, nobiliori scilicet redemptionis genere, redemptam fuisse.

Excluduntur quae e necessitate redemptionis promuntur.

Duplex redemptionis ratio.

(1) Refert card. Pallavicini, ut videmus, in *Hist. Conc. Trid.* lib. 7. cap. 7, plerosque e tridentinis patribus stetisse pro pia sententia de *immaculato Conceptu*; plures praeterea optasse ut definiretur, aut saltem adiceretur in decreto: *Quamvis esse credatur ipsam sine originali labe fuisse conceptam*. Quum tamen neutrum, aliis obsistentibus, fieri potuerit, ea saltem verba apposita sunt, quae haud obscure Concilii pro-

pensionem in id indicarent. quandoquidem Virgo vocatur *immaculata*.

(2) Cf. Suarez loc. cit. qui generalibus iis sententiis, quibus et B. Virgo comprehenditur videtur accommodat perbelle verba Ulpiani in lege *Princeps De legibus* dicentis: *Princeps legibus subditus non est: Augusta vero licet sit subdita, Princeps tamen eadem privilegia illi concedit, quae ipse habet*.

se. Norunt enim omnes quempiam duplici redimi ratione posse; nimirum aut si solvatur pretium quo a captivitate cuius est mancipatus liberetur, aut idem ipsum si solvatur pretium antequam captivitati mancipetur, cui ceteroquin, nisi solveretur pretium, certo subiiceretur. Hac autem altera ratione, ut Dei matrem decebat, redempta a Christo B. Virgo esset. Proinde argumenta omnia, quae assertores maculatae Conceptionis e sacris litteris promunt ad evincendam maculae contractionem ex necessitate redemptionis huc veluti ad scopulum alliduntur.

B. Virgo
ex se obnoxia
peccato ori-
ginali.

Coronidis gratia et illud adiicimus ex obiectis textibus id unum evinci, quod piaae sententiae adstipulatores hauriunt quidem inficiantur, beatam nempe Virginem per se obnoxiam originali culpaae extitisse, eiusque debiti contrahendae obligatione obstrictam ex naturali per Adam generationem fuisse, cuius vi eam incurrisset, nisi ab illa praesenti Dei praesidio fuisset liberata. Atque ita perbelle omnia, quae e Scripturis uti contraria proferri solent, cum pia sententia componuntur (1).

Nulla testi-
monia biblica
decretoria ad
adstruendum
Virginis pri-
vilegium.

Verum neque ulla e Bibliis argumenta suppetunt decretoria, quibus certo ac definite eiusmodi privilegium i. B. Virgine evincatur. Etenim praetermissis iis textibus quibus *mystice*, ut aiunt, sunt intelligendi ac tralatitio dumtaxat sensu ab Ecclesia Deiparae accommodantur (hi enim dogmaticae probationi theologo viro exhibendae non sunt pares ac solummodo Ecclesiae sensum manifestant), ille superius Geneseos locus 3, 15 expendendus. Nimis autem obscurus hic textus videtur, ac licet etiam detur anteponendam esse lectionem Vulgatae quae habet: *Ipsa conteret caput tuum*, tamen cum id, ut paulo ante animadvertimus, non esset potius praestitura mulier, sed per filium suum, seu per Christi merita, eo demum recidit quaestio, videlicet quousque tandem, qua mensura, quove modo caput serpentis B. Virgo esset contritura, seu diaboli opera dissolutura per al-

(1) Quod praeclare ostendit Bos-
suetus in cit. Sermon. I. *De Conceptu*,

atque idoneis exemplis e Scripturis
depromptis illustrat.

olutam quam de daemone ac peccato reportasset victoriam. Iamvero sive hanc victoriam per liberationem sive per immunitatem retulisset, illud verum utroqueversum manisset, B. Virginem caput illud contrivisse (1).

Fatendum tamen est aliquod exinde argumentum erui, imo et fundamentum satis solidum ad immaculatam B. Virginis Conceptionem adserendam.

Etenim adductis verbis aliquid Deus prorsus singulare, quodque matris promissi liberatoris proprium esset, atque ceteris non commune significatum voluit; alioquin nulla apparet ratio iuxta exegesisin catholicam, quare peculiarem de hac iniecerit muliere mentionem, ex qua semen promissum erat oriturum. Iamvero in hoc, quo de agimus, nihil aliud singulare omnino atque huiusce matris proprium quam immunitatem a quovis peccato confingere animo possumus. Nam quod ad liberationem ab originali labe post coetus animationem spectat, ea certe communis sanctissimo Praecursori fuisset, qui repletus est Spiritu Sancto ab utero matris suae; atque etiam, prout fert sententia satis recepta, Hieremiae, aliisque forte nonnullis. At absoluta exemptio speciale ac proprium solius Virginis privilegium foret.

Praeterea animus hypotesi de sola liberatione plene non acquiescit; haec enim in iustis omnibus, licet diverso gradu, diversaque ratione locum habet atque habuit: at heic de victoria plena agitur ac singulari: quae quamvis primario loco promisso Salvatori adscribatur, nihilominus secundario saltem beatae eius Matri, *mulieri κατ' ἐξοχήν* nuncupatae, tribuitur, ac proinde, quod natura Filio, Matri per participationem competit.

Quocirca omnibus rite perpensis biblicis oraculis, quae pro unaquaque afferuntur sententia, patet, testimonia, quae pro priori sententia stare videntur, congruam, imo addam

Satis firmum
argumentum
eruitur ex
Genes. 3,15.

Ostenditur

Confirmatur

Conclusio

(1) Notum est passim, interpretes, in sensu, quem vocant, *extensivo* iustis omnibus aptare oraculum Genesios 3, 15: quando et ipsi per Dei gratiam victoriam de diabolo insi-

diatore retulere, adeoque caput eius contriverunt. Hinc de Eva ipsa, per poenitentiam scilicet, id praestitisse dici potest. Cf. Corn. a Lapide et Bonfrerium in hunc loc.

et necessariam ex memoratis expositionem admittere; contra vero non ita facile eandem aptari illi posse textui, qui a posterioris sententiae propugnatoribus in medium affertur. Ex quo tandem illud deducimus, causam de immaculata B. Virginis Conceptione hoc primo sub aspectu consideratam in tutiori loco esse collocatam.

§. II.

*Patrum atque Scriptorum ecclesiasticorum
testimonia, quae alterutri placito facere videntur,
conferuntur simul atque expenduntur*

Expenduntur
testimonia Patrum
pro adversa
sententia.

Mihi diu ac sedulo expendenti ea Patrum testimonia atque effata, quae praesens spectant argumentum, quaeque maiori qua licuit fide paulo ante ita descripsi, uti ab alterutrius sententiae patronis afferri singillatim consuevere, animus aliquatenus, ut verum fatear, anceps haesit. Siquidem qui Augustino duce adversus pelagianam haeresim primigeniae labis in omnes Adae posteros propagationem propugnarunt, ne beatam quidem Virginem a communi hominum conditione exceptam fuisse videntur asserere, cum et illa communi ratione fuerit procreata. Quorum porro mens ex eo magis elucet quod Christi carnem ideo immunem a contagione originali affirment, quia sine concubitu, et extraordinaria plane ratione concepta fuerit. Accedit quod eidem sanctissimae Dei Genitrici accommodent, immo et eidem quasi pronuncianda tribuant illa Davidis verba: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea;* atque exinde inferant, iure carnem Mariae vocari *carnem peccati*, quatenus vere peccatum contraxerit, prout veram carnem habuit, ut ex Fulgentio patet. Idcirco addunt Mariae carnem *mundatam, purificatam, sanctificatam* fuisse priusquam Verbum ex ea carnem susciperet; idque adveniente in eam Spiritu Sancto factum.

Eliditur illorum vis.

Quae quidem omnia spernenda non sunt; praesertim cum nonnullos vel magni nominis theologos impulerint ut in

contrariam sententiam concederent. Attamen nec illud praereundum silentio est, negari haud posse plerosque Patres omnimodam in B. Virgine sanctitatem eamque perpetuam aperte agnovisse et praedicasse. Omissis enim, quae ex Origene allata sunt, testimoniis, utpote saltem suspectis (1), certum est vetustiores Augustino Patres et ecclesiasticos scriptores docuisse, B. Virginem fuisse *terram immaculatam*, ex qua efformatum est Christi corpus, prout *terra immaculata* extitit illa, ex qua plasmatus est primus homo, ut vetustissimus auctor epistolae nomine presbyterorum et diaconorum Achaiae vulgatae scripsit. Similiter in comperto est, B. Virginem cum Eva ita ab illis esse comparatam, ut quemadmodum Eva adhuc incorrupta ac prorsus innocens, seu divina gratia fulgens ab angelo tenebrarum seducta fuerit, illi assensum praestando, sic et B. Virgo incorrupta prorsus et nulla adhuc culpa aut labe infecta Angelo lucis assensum praebuerit. Potior autem fuisset Evae quam Mariae conditio, si maculatus eius conceptus extitisset, quamvis ab originis vitio iam contracto postmodum fuisset mundata. Porro isthaec comparatio apud Patres fuit communis. Praeterea iidem tradunt prae-summet Verbum divinum sibi veluti in templum B. Vir-

(1) Origenis testimonia quae a piaee sententiae adsertoribus proferuntur, quaeque nos suo dedimus loco, desumpta sunt ex *Hom. 1. ex decem Homiliis in diversos locos Novi Testamenti. in cap. Matth. CUM ESSET DESPONSATA*; nec non ex *Homil. 3. in cap. 2. Matth. ANGELUS DOMINI APPARUIT IN SOMNIS IOSEPH*: adducuntur vero a P. Piazza op. cit. Act. II. art. 3. Test. VII. pag. 186 ex Origenis operib. edit. Paris. ann 1604. par. 2. Re quidem vera allegata loca in cit. editione reperiuntur; adnotat autem Piazza duas hasce homilias non esse ex illis, quas ab Origene abiudicant Bellarminus, et Labbé, atque Raynaudus Tom. XI. *Erotemate* 10.

De libris supposititiis. Attamen exploratum est, illas haud Origenis esse. Cf. Huertium in *Origenianis* lib. 3. in appendice §. 5. pag. 275: ubi praemittit, has homilias fuisse a Merlino, quod hic ipse fatetur, e variis locis simul collectas, et eo dispositas ordine, quo secum internexae colligataeque cernuntur. Deinde ostendit argumentis tum intrinsicis tum extrinsecis, eas spurias esse, et ab ignotis scriptoribus latinis confectas. Cf. etiam D. Gerhardi *Patrologiam* pag. 139. et seq. nec non Io. Albertum Fabricium in *Bibliotheca Graeca* ed. Hamburgi 1801 cum supplementis Heumanni vol. VII. lib. 5. c. 1. §. 26. pag. 235, n. 18.

ginis corpus atque animam, seu totam Mariae personam ita aedificasse, uti Bezeleel tabernaculum construxerat, quemadmodum s. Ephraem ac vetus auctor nomine s. Io. Chrysostomi affirmant; immo et ex lignis corruptioni non obnoxii, sicut ait s. Hippolythus martyr, adeo ut beata haec Virgo testante s. Ambrosio, fuerit *per gratiam ab omni integra labi peccati*.

Patres favent B. Virgini post s. Augustinum.

Sed neque post Augustinum exortamque pelagianam haeresim in Patribus atque ecclesiasticis scriptoribus ista haec sublimis de omnimoda B. Virginis sanctitate opinio elanguit aut loco cessit. Quin immo magis in dies ac magis ex eo tempore increbuit. Etenim non solum et ipsae vitae traditionis filum producunt spectantes B. Virginem uti a Christo seu potius a Verbo ipso tanquam in templum aut tabernaculum sibi exstructam, vel tanquam in domum in qua habitaret sibi aedificatam, immo uti eam a qua corpus assumeret; verum praeterea hanc ipsam similitudinem exornant et amplificant, ut s. Maximus taurinensis, s. Proclus, anonymus auctor Tractatus contra quinque haereses, ac s. Germanus episcopus apprime faciunt. Insuper eandem Virgineum vocant expresse *innocentem, sine macula, omni culpa vacantem* aliisque eiusmodi titulis decorant, quae quamlibet labem penitus excludunt. Neque his contenti, *servatam* eam asserunt *integram gratia Dei*; negant carnem Mariae dici posse *carnem peccati*; ac probationem adiiciunt, quia nimirum *constat eam ab omni originali peccato immunem fuisse*, ut loquitur s. Paschasius Ratbertus. Eam demum tali puritate nitere decuisse asseverant, *qua maior sub Deo intelligi nequeat*, uti s. Anselmus ait; quod quidem effatum angelicus Doctor *de immunitate a peccato originali et actuali* interpretatus est.

Plerique Patres favent B. Virgini.

Quae cum ita se habeant, pronum est inferre, Patrum doctorumque catholicorum non unam esse sententiam quoad hoc privilegium a Deo B. Virgini communicatum. Plerique tamen, iique vetustiores immaculato B. Virginis Conceptum favent, atque ita favent, ut eorum dicta nullam aliam probabilem interpretationem contrariam patiantur. Si vero de

recentioribus sermo est, conceptis verbis B. Virginem originis labe omnino eximunt, eamque prorsus immaculatam et immaculatissimam praedicant.

At concedi ne debet Patres omnes, qui huic privilegio adversari videntur, illud reipsa Virgini denegasse? Rationum momenta proferam, quae contrarium cato cuilibet et corato homini facile non suadebunt modo, sed persuadebunt.

Et sane praetermissis illorum Patrum, qui ad priores quatuor classes recensitas spectant, testimoniis, (quippe quae minus presse rem nostram attingunt, quaeque commode ea ratione exponi possunt, qua biblica testimonia intelligenda esse ostendimus), Patres scriptoresque ecclesiastici, qui ad quintam pertinent classem, atque ab adversa parte in medium producantur, sunt praecipue s. Augustinus, s. Fulgenius, Eusebius vulgo emissenus, Ferrandus diaconus, s. Hildelphonsus, s. Petrus Damiani, Rupertus, s. Anselmus canuariensis, Hugo Victorinus, ac s. Bernardus: decem videlicet a secu'o V ad XII.

Porro ex horum numero ii *primo* subducendi sunt, qui dictis suis vim detrahunt omnem, aut maxima saltem ex parte aliis in locis extenuant, ubi qua fuerint mente accuratius exponunt. In quorum censu magnus Augustinus principem obtinet locum. Enimvero eum antea audivimus profitentem se nolle *propter honorem Domini, cum de peccato agitur, habere de sancta Virgine Maria quaestionem, quia scimus quod ei plus gratiae collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum.* Quibus verbis duplicem s. Doctor rationem adducit, quare declaret nolle se habere quaestionem de B. Virgine, cum de peccato agitur; videlicet propter honorem Domini, et propter uberioris gratiae collationem. Porro utraque ratio non minus ab actuali peccato, quam ab originali immunitatem requirit. Idque eo confidentius affirmandum, quod ipso Augustino magistro, peccatorum praesertim leviorum, de quibus heic disputat, scatebra et fons a primaeva, quae in nos transfusa est culpa, veluti effectus a causa sit repetenda. Indidem enim illa in nos debilitatio infirmitasque profluxit, qua fit ut leves cul-

Patres, qui
adversari vi-
dentur, dicta
sua emol-
liunt

S. Augusti-
nus congrue
exponi po-
test

pas omnes declinare nequeamus. Cum igitur B. Virgo talentum gratiam e s. Doctoris sententia sit consecuta, qua omnia peccata, et quidem *omni ex parte* vinceret, sponte consequitur illum existimasse huius divinae gratiae munere B. Virginem peccatum ipsum originale vicisse; quod fieri nequit, nisi peccatum acceptam ab eadem noxa immunitatem. Hoc vero clarissime adhuc ex altero constat loco, in quo hipponensis praesens cum Iuliano disputans aperte inficiatur se transcripsisse diabolo Mariam conditione nascendi, nempe cum ea conceptum est; quia ipsa conditio sublata est ex eadem Virgine gratia renascendi, utpote ob merita Salvatoris gratia praecipua. Nam nisi hunc sensum haec Augustini verba praeseferrent, minime ipse propulsasset Iuliani expostulationem quod doctrina sua de originalis labis in omnes propagatione, qua Adae posterius diabolo transcribuntur, eandem Deigenitricem diabolo transcripserit, si et in eam adamiticum reatus derivatus fuisset. Neque enim, ut negetur B. Virginem diabolo transcriptam fuisse, illud est satis, quod postea, sive citius sive serius, ab illa labe fuerit liberata, si cuti et nobis haud quidem sufficit eiusmodi peccati ablutio per regenerationis lavacrum facta, ne dicamur diabolo transcripti *gratia renascendi*; imo nec sancto ipsi Praecursori quamvis repletus deinceps fuerit Spiritu Sancto ex utero matris suae, id fuit satis.

Imo et debet.

Quomodo componantur quae in speciem contraria scripsit s. Augustinus.

Ut igitur secum ipse consentiat s. Doctor, sagaciter dispiciendum, an textibus qui negotium aliquod facessere videntur, ea subsit sententia, quae cum reliquis testimoniis facile componi possit. Iam vero nil vetat, quominus prima ex allatis Augustini sententiis commode intelligatur de liberatione per exemptionem a culpa, cum dicat s. Doctor *aut suscipiendam mundavit*: quod etiam ex iis colligitur quae ibidem subdit: *Ideo Virginem Matrem, non lege carnis peccati, hoc est non concupiscentiae carnalis motu concipientem sed pia fide sanctum germen in se fieri promerentem, cum eligeret creavit, de qua crearetur elegit*; adeo nempe puram sanctamque creavit, ut digna esset, quae Dei Mater eligeretur: nisi et illud dicere velimus, quod s. Doctor in obie-

is verbis de humana natura, quam de B. Virgine potius conceptus sit (1). Quod vero ad alterum Augustini textum attinet, planus est eius sensus. Innuat enim Christum secundum carnem ex Abrahamo per eius filios naturali ratione cognatos usque ad B. Virginem descendisse, ex qua ipse nulla viri opera intercedente genitus est: in quo quidem nil est quod piaie sententiae refragetur.

Subducendi praeterea ex eo numero una cum Augustino ii sunt Patres, qui docuerunt carnem Virginis *carnem esse peccati*. Hac enim phrasi nihil aliud Patres, de quibus loquimur, significatum voluere, quam B. Virginis carnem communi ratione progenitam fuisse: porro caro non constituit humanam personam, neque subiectum potest esse *formalis* quod vocant peccati, cum caro in se ac per se unice spectata neque iustitiae neque iniustitiae sit capax, uti argumentatur Anselmus (2). Quapropter B. Virginis caro vere dici po-

Quo sensu
Patres voca-
verint car-
nem Mariae
carnem pec-
cati.

(1) Apposite Vasquez de Christo tribuit tom. II. in 3. p. s. Th. disp. 7. Cap. 11. n. 122. ed. Ingolst. 1612. p. 42. « Quod tamen inquit Augustinus), *aut suscipiendum mundavit aut suscipiendo munda-*, non est intelligendum, quod ipse peccatitate sua abstulerit in carne illa singulari, quam suscepit, maculam aequam, quae praecessisset, aut inpeccaverit, ne peccatum et maculam conhereret. Nam cum conceptus esset a opera viri, sed de Spiritu Sancto, peccatum originis non contraheret: peccatum enim solum contrahere possunt descendentes ex Adamo opera viri et seminae. Intelligi igitur debet de carne in universum, nempe de tota natura humana, quam emundavit ab omni peccato Christus, assumendo naturam quandam illius naturae. » Quasi ista interpretatio Augustini, sententia isthaec nullo modo proprie referretur ad Mariam, seu ad eius carnem. Sane nisi hoc modo intelli-

geretur Augustinus aut de praeservatione, sequeretur ex eius mente B. Virginem mundatam tantum a peccato fuisse vel in actu ipso Christi incarnationis, vel paulo ante: quod profecto adversarii non admittunt. Cf. ibid. alios eiusmodi s. Augustini ceterorumque Patrum textus accurate expositos et explanatos.

(2) In lib. *De Conceptu Virginali et peccato origin.* c. 3. edit. cit. p. 98. cuius verba haec sunt: *Quoniam iniustitia non potest esse nisi ubi iustitia debet esse; originale peccatum quod est iniustitia, non est nisi in natura rationali. Rationalis autem natura non est nisi Deus, et Angelus, et anima hominis, per quam homo dicitur rationalis, et sine qua non est homo: ac s. Thomas 1. 2. q. 83. ar. 1. clarius adhuc id ipsum exponit scribens: Sicut in subiecto peccatum originale nullo modo potest esse in carne sed solum in anima . . . Si igitur cum*

Explanantur
Patrum ver-
ba.

tuit caro peccati, licet eius anima speciali privilegio in-
tacta a peccati sorde fuerit servata; uti et nostra vere pec-
cati caro dicitur, quamvis per regenerationis lavacrum pec-
cati macula in ea prorsus fuerit deterisa. Quum vero hu-
iusmodi beneficium Patres B. Virgini non denegent, patet
nullum exinde adversus piam sententiam argumentum pos-
se deduci. Qua ratione praeter s. Augustini verba et illa
quoque s. Fulgentii, s. Petri Damiani, Ruperti abbatis
et s. Anselmi commode explicantur, a quibus peccatum
improprie vocatur concupiscentia, qua B. Virginis caro pro-
creata est, quaeque a s. Augustino recte *filia materque pec-*
cati dicitur (1). Hoc item sensu davidica verba accipiend-
sunt, quae Patres a B. Virgine veluti prolata exhibent: *Ece*
in iniquitatibus concepta sum et in peccatis concepit me ma-
ter mea; siquidem et haec de concupiscentia, ac proinde
de peccati debito intelligi facile possunt. Quo quidem pe-
ccato ratione generationis etiam Virgo perfusa fuisset, nisi
eius anima singulari Dei beneficio, cum primum corpore
sculo adhesit, anteoccupata gratia fuisset. Quinimo ex eo
quod Virginis anima in sanctitate sit condita (ex quo factum
ut haec ipsa sanctitas cum eius carne suo quodam proprio
modo fuerit communicata) illarum dictionum vim melius
assequimur, quibus Patres interdum asseruerunt Virgine
emaculatam, emundatam, purgatamque fuisse, seu totum
eius *suppositum* mundum sanctumque effectum (2).

anima possit esse subiectum culpae, caro autem de se non habeat quod sit subiectum culpae, quidquid provenit de corruptione primi peccati ad animam, habet rationem culpae: quod autem pervenit ad carnem, non habet rationem culpae, sed poenae. Sic igitur anima est subiectum peccati originalis, non autem caro.

(1) In lib. 1. *De nupt. et concup.* c. 24. n. 27. ubi scribit: *Ex hac con-*

cupiscentia carnis, tanquam filius peccati, et quando illi ad turpem consentitur, etiam peccatorum mater multorum, quaecumque nascitur proles, originali est obligatus peccato, nisi in illo renascatur quem sine ista concupiscentia Virgo concepit: propterea quando natus est in carne dignatus, sine peccato solus est natus.

(2) Cf. Vasquez loc. cit. c. 11. et

Ne vero quis autumet eiusmodi explanationem a nobis subito confingi, addimus, nonnulla ex allegatis Patrum testimoniis illam necessario exposcere, nisi velimus ex iis alios contra alios committere. Exemplo sit s. Paschasius Ratbertus, cuius verba sub s. Hildelphonsi nomine pro contra-ria sententia afferuntur; quibus is affirmat Mariae carnem *non esse peccati*, quam a Spiritu Sancto *sanctificatam* et *mundatam* dicit. Si enim de *formalis*, ut vocant, peccati et eam propagatione accipienda forent, quam componi ratione possent cum aliis eiusdem s. archiepiscopi seu potius Rathberti effatis, quibus asseritur *constare eam* (B. Virginiem) *ab omni originali peccato immunem fuisse, et ab omni contagione peccati originis alienam*, qua de causa inficiatur carnem Mariae vere fuisse *carnem peccati*? Fatendum igitur est nonnisi ratione generationis per concupiscentiam peractae, minime vero ob labis originalis contagium Virginis carnem in priori textu *carnem peccati* appellatam fuisse.

Quid plura? Nonne Patres interdum vel ipsam Christi carnem vocavere *carnem peccati* ratione propagationis, quam progenitoribus peccatoribus est sortitus? Exemplo locutissimo sint s. Hilarius pictaviensis, et s. Proclus. S. Hilarius quidem dum lib. 1. de *Trinit.* n. 13. de Christo scribit: *CARNEM PECCATI recepit, ut assumptione carnis nostrae delicta donaret, dum eius fit particeps assumptione, non criminatur* (1). S. vero Proclus constantinopolitanus *Orat.* VI. n. 14. dicit: *peccat corpus Christi corpus peccati*; sic enim Christum B. Virginem alloquentem inducit: *Nisi in PECCATI constitutus sim* (2). Quinimo s. Gregorius Nazianz. *Orat.* 51. n. 18 asserit non dubitavit, a Verbo assumptam esse *carnem damna-*

Patres interdum vocarunt Christi carnem *carnem peccati*

(1) Opp. edit. Constant. tom. II. col. 1. quem in locum Cf. notam eruditi editoris. Cf. pariter eiusdem editoris praefat. §. 1. n. 50, et 51. pag. XVII; et inter cetera in rem nostram profert similem phrasin ex Tertulliano lib. 1. de carne Christi n. 16. scriben-

te: *Defendimus autem non CARNEM PECCATI evacuata e se in Christo, sed peccatum carnis; non materiam sed naturam; non substantiam sed culpam.*

(2) in *Biblioth. Gallandii* tom. IX. pag. 642.

tam (1). Nemo tamen, qui vecors plane non sit, affirmabit, ob eiusmodi locutiones hosce Patres existimasse, Christum peccatum contraxisse originale; sic nemo prudens ob eadem locutiones dixerit allegatos Patres censuisse, B. Virginem vere originalem labem incurrisse.

Idem de s. Anselmo sentias velim, qui in libro *Cur Deus homo* non e proprio sensu, sed ex Bosonis interlocutis oraculata verba protulit. Siquidem cum in libro de *Conceptu Virginis* propriam aperit sententiam, iis verbis effert B. Virginis puritatem, quae originalem maculam vel ipso Doctore angelico interprete omnino excludunt (2).

Ex iis Patrum ecclesiasticorumque scriptorum effatis, quae pro utraque contendentium parte diligenter excussimus atque contulimus, primum est colligere. 1. Sententiam, quae virginis privilegio favet, alteri sententiae temporis antecessionem praescribere: haud pauci enim ex quatuor prioribus seculis Patres, ut vidimus, pro ea sunt; dum contra nonnisi ab Augustino numerari primum possint, qui eidem adversari videntur. 2. Neque etiam post Augustinum ipsum seriem interruptam fuisse Patrum atque doctorum, qui pia causa suffragarentur, sed potius auctam numero, dictorumque pondere et gravitate magis communitam. 3. Quae praeclarum Virginis decori de immaculato Conceptu maxime videntur officere, perfacili expositione eaque opportunissima intelligi et explicari posse; imo ex iis pleraque ita prorsus, ut supra memoravimus, intelligenda esse atque explicanda, non secum ipsi pugnare dicantur: contra vero nulla ratione oppositam sententiam detorqueri aut distrahi posse illorum Patrum oracula, quae ad pium adstruendum placitum ad-

(1) Opp. s. Gregor. Nazianz. edit. Paris. 1630. tom. I. p. 742. quem in locum cf. *Commentar.* Eliae cretensis ibid. tom. II. col. 1290.

(2) Sane vel ipsi Centuriatores Magdeburgenses centuria XI. cap. 10. *De episcopis et doctoribus Ecclesiae*, agentes de doctoribus bri-

tannis, naevis illis quibus doctrinae s. Anselmi cantuariensis ipsis videntur aspersa et hunc accensent, quod senserit omnes in peccatis mortuorum dempta solummodo Matre Dei. Unde decima centuria *Ecclesiasticae Historiae*. Basileae 1567. col. 61 lin. 8.

ducuntur. 4. Nullum plane e Patribus disertis verbis asserere *B. Virginem fuisse cum labe originali conceptam* eaque inquinatam: secus autem se rem habere quoad Patrum textus, qui in privilegii favorem asserri solent. Etenim in illis reperimus, *B. Virginem idoneum Christo habitaculum in se praebuisse pro gratia originali*, ut ait s. Maximus; item eam *ab omni originali peccato immunem fuisse*, ut s. Paschasius Ratbertus asserit, qui id pro certo ratoque habet, eum adhibet voculam illam *constat*; nec minus asseveranter id ipsum declarat, dum adiicit oportere nos *B. Virginem ab omni contagione primae originis confiteri alienam*: nec non ad eandem Dei Matrem *serpentis aditum non patuisse* uti s. Io. Damascenus loquitur; ne phrases bene multas aequipollentes recenseam, quae apud eosdem ceterosque Patres passim occurrunt, ut cuique illorum textus oculis perlustranti facile patebit. Hi vero, omissis etiam qui ex operibus dubiis peti possent, supra viginti numerantur.

Atque hi quidem omnes aetate Bernardi anteriores sunt, seu ad ea tempora spectant quibus nondum controversia haec agitari coeperat. Sed quid de ipsius clarae-llensis Abbatis mente sentiendum est, qui Patrum agmen claudit? Equidem ipsum praeterire potuissem, utpote eum a quo disceptatio haec originem duxit, cum nobis propositum fuerit antiquitatis monumenta expendere huc pertinentia, quae exorsum quaestionis antecedunt. Verumtamen nonnulla de eius sententia delibabimus. Ac 1. in confesso est s. Bernardum suam ad canonicos lugdunenses dedisse epistolam, ut eos redargueret, quod inconsulta Sede apostolica novam festivitatem de Virginis Conceptione adoptaverint: 2. exinde ipsum *B. Virginis ortum sanctum fuisse deducere*, quod solemnitas Nativitatis in Ecclesia universa celebraretur: 3. impetivisse Conceptionis cultum eo quod careret obiecto. Siquidem ex ipsius mente Virgo sancta esse non potuit priusquam conciperetur, quum nequiverit ante sancta esse quam esse: sed nec in ipso conceptionis momento id potuit: *quomodo namque, ipse pergit, aut sanctitas absque Spiritu sanctificante, aut sancto Spiritui societas*

Nemo ex Patribus expresse dixit *B. Virginem fuisse in peccato conceptam*.

Contrarium vero Patres aliqui expresse dixerunt.

Quid sentiendum de mente s. Bernardi.

Videtur locutus de conceptione Virginis activa.

cum peccato fuit, aut certe peccatum quomodo non fuit, ubi libido non defuit? Nisi forte quis dicat de Spiritu Sancto eam, et non de viro conceptam fuisse; sed id hactenus inauditum etc. Nempe ideo claraevallensis Abbas sanctam Virginis conceptionem inficiatur quia maritali complexu genita est. Minime vero perinde *peccatum* appellat libidinem utpote peccati causam, quasi censuerit libidinem in coniugali actu *formale*, ut vocant, peccatum esse. Quod vel suspicari in tanto viro nefas esset. Quae cum ita sint, patet s. Doctorem de prima Virginis conceptione quam *activam* dicunt, non autem de conceptione *passiva*, seu de animationis momento, de quo nos agimus, esse locutum.

Ita antiquiores s. Bernardi mentem intellexerunt.

Reipsa hoc sensu auctores s. Bernardo suppres *conceptionis* vocabulum usurpasse ostendit Mabillonius (1). Qui proinde s. Bernardi effata de conceptione *activa*, seu

(1) In nota 141. in epist. LXXIV. s. Bernardi col. LXII. ubi scribit: « Quallis fuerit s. Bernardi mens in hac epistola, non una et eadem est Doctorum antiquorum, ac neotericorum sententia. Huius diversitatis causa profluxit ex diversa acceptione vocis *conceptionis*, quam aliter neoterici, aliter auctores Bernardo suppres usurparunt. Nam isti quidem conceptionis nomine significabant conceptionem *activam*, seu confluxum seminis ad formandum embrionem. Unde Alensis p. 1. q. 1. ar. 2. *Conceptio*, inquit, *dicunt commixtionem, quae est in principiis seminalibus viri et mulieris* etc. Neoterici vero conceptionem sumunt pro conceptione *passiva*, id est pro instanti illo, quo anima corpori iam efformato infunditur. Superiorem conceptionis rationem clarius exprimit Alensis, quaestionis iam citatae 2. ar. 1. in quo distincte quaerit 1. *An B. Virgo fuerit sanctificata in conceptione*; 2. *an post conceptionem*

ante animae infusionem etc. Quam significationem complectens s. Thomas in Mag. dist. 3. q. 1. ar. 1. c. *A hoc dicendum*, inquit, *quod B. Virgo non ante conceptionem, nec in conceptione ante animae infusionem sanctificata sit*. Ex qua quidem interpretatione contigit, ut quamvis isti Doctores, immo et Albertus M. et s. Bonaventura, in e fuerint sententia, B. Virginem in instanti infusionis animae fuisse peccato originali obnoxiam (quod tamen alii inficiantur); numquam tamen s. Bernardum in hac parte adduxerint in suae sententiae patrocinium, ut multi allucinantur; sed tantum eo usi sint ad praesidium et argumentum illius partis, quae eider B. Virgini sanctificationem negat ante animae infusionem. Ita enim inter ceteros expresse docet Albertus M. in 3. dist. 3. ar. 4. c. *Dicimus*, inquit, *quod B. Virgo non fuit sanctificata ante animationem, et quod dicunt oppositum, est haeresis contra*

de seminis excisione ad foetum gignendum et efformandum exposuere. Ita Alensis, Albertus Magnus, s. Thomas, s. Bonaventura, quorum testimonia idem cl. vir profert. Nobis heic satis sit verba s. Bonaventurae describere qui in 3. dist. 3. q. 1. ad 4, scribit: *Non huic obviant dicta Bernardi. Potius enim intendit excludere errorem, ne quis credat Virginem sanctificatam in conceptione (activa scilicet, praecedente animae infusionem de qua loquitur), quam erga Virginem devotionem nostram minuere.* Ac obiecto sibi hoc Bernardi contextu: *Nec in ipso conceptu (sanctificari poterat) propter peccatum quod inerat, ita difficultatem solvit: Constat quod illud non est dictum propter peccatum quod esset in parentibus, quia potuissent ipsam concipere sine peccato: ergo dicit propter causam peccati quae erat in carne. Ergo videtur, quod sanctificatio (Virginis) non fuerit ante infusionem animae.*

Cum igitur tum ex ipsis s. Bernardi verbis institutaque ab eo argumentatione, tum ex communi veterum, quam eorundem verborum exhibuerunt explanatione, luculentèr constet eum de conceptione tantum *activa* animationem praecedente sermonem fecisse, legitime colligitur, s. Doctorem piae sententiae infensum non fuisse. Imo cum ipse ex celebritate festi de natali B. Virginis die, quae iam in Ecclesia ubique vigeat, intulerit sanctam eam extitisse ante nativitatem; iure meritoque concludimus ipsum sanctam pariter Conceptionem propugnaturum fuisse, si idem festum a Christifidelibus ubique celebrari, ut nunc fit, cognovisset. Idque eo liberius affirmo, quod s. Doctor epistolae suae finem his verbis fecerit: *Quae autem dixi, absque praeiudicio sane dicta sint sanius sapientis. Romanae praesertim Ecclesiae auctoritati atque examini totum hoc sicut et cetera, quae eiusmodi sunt, universa reservo: ipsius si quid aliter sapio paratus iudicio emendare.*

Confirmatur quae de mente s. Bernardi dicta sunt.

Sententiam suam apostolicae Sedis auctoritati subiecit.

demnata a B. Bernardo in epistola ad lugdunenses, et a magistris omnibus parisiensibus » Deinde addit etiam textum s. Bonaventurae, quem et nos retulimus. Ex quo di-

scimus allucinatum fuisse Vasquezium dum tomo II. in 3. p. q. 27. disp. 117. cap. 8. de conceptione *passiva* exponit verba s. Bernardi.

Mabillonii
difficultates
refutantur.

Perperam vero cl. Mabillonius (quamvis profiteatur neque antiquis velle se refragari neque recentioribus, qui verba s. Bernardi secus explanant) duo oggerit ex quibus colligit s. Bernardum nullatenus pro pia stetisse sententia. Unum, quod B. Virginis in utero conclusae sanctificationem aequiparet sanctificationi qua et Hieremias et s. Ioannes Baptista in parentum utero sanctificati sunt, si tamen sanctitatis gradum excipias. Hos porro labe originis fuisse vitiatos exploratissimum est. Alterum, quod aperte concedere videatur in *Serm. 2 in Assumptionem*, B. Virginem a parentibus *originalem maculam traxisse*. Perperam, inquam, haec a Mabillonio oggeruntur. Illa enim aequiparatio ad unam sanctificationem personarum in utero inclusarum, de qua disserit, refertur, non autem sive ad modum, sive ad tempus (1) illius sanctificationis indigitandum protenditur. Secus enim inde sequeretur, Beatam Virginem solummodo post sex menses aut paulo ante nativitatem fuisse sanctificatam, quod nemo dixerit. In *serm. autem 2 de Assumpt.* s. Bernardus haudquaquam absolute, sed *hypothetice*, ut aiunt, loquitur dicens: *Absit enim, ut proprii quidquam inquinamenti domus haec* (beata Virgo) *aliquando habuisse dicatur, ut in ea proinde scopa Lazari quaereretur. Quod si originalem a parentibus maculam traxit; sed minus a Hieremia sanctificatam in utero aut non magis a Ioanne Spiritu Sancto repletam, credere prohibet pietas christiana* (2). Perinde ac si diceret: etiamsi darem B. Virginem a parentibus originalem maculam traxisse, ab ea nihilominus mundata ac sanctificata est, prout Hieremias ac Ioannes ab eadem mundati ac sanctificati fuere. Quin potius ex eiusmodi loquendi ratione videtur constare luculentius, s. Doctorem in celebri illa ad lugdunenses canonicos epistola de sola *activa* conceptione sermonem habuisse: alioquin in hoc Sermone minime quidem fere per dubitationem B. Virginem a parentibus maculam originalem traxisse diceret, sed uti ratum id habuis-

(1) In epist. cit. n. 3. et 4. ubi agit de festo praesertim nativitatis s. Io. Baptistae, eo quod in utero prius

sanctificatus fuerit.

(2) *Serm. cit. n. 8.*

set, prout ita affirmate in epistola constituerat. Verum de s. Bernardi mente satis.

§. III.

*Quid de germano Ecclesiae sensu
circa B. Virginis Conceptionem sentiendum
videatur, disquiritur.*

In catholicae Ecclesiae sensum quoad aliquam sententiam inquirere perinde quidem est atque investigare, in quam illa partem animum suum proclivem magis patefecerit. Huius vero propensionis indicia, ac manifestationes sunt publica eius acta, liturgiae, festa, orationes, pastorum ac fidelium in unum veluti conspiratio.

Indicia sensus Ecclesiae erga aliquam doctrinam

Ad eruendum igitur germanum veteris Ecclesiae sensum circa maculatum vel immaculatum B. Virginis conceptum, illud unum restat ut expendamus quae alterutrius oppositae sententiae patroni e pia antiquitate depromunt monumenta, eaque invicem comparemus.

Recentiora sunt quae ab adversariis afferuntur ex divinis Officiis

Iam vero quas maculatae conceptionis adsertores in suae sententiae subsidium adducunt probationes, recentiores eae sunt, incertae, dubiaeque interpretationis. Etenim card. a Turrecremata, ut vidimus, tria profert Officia; in quorum primo *mundata originali macula* B. Virgo asseritur; in altero vero, quod ecclesiae gerundensis proprium fuisse dicitur, *plenius sanctificata* eadem Virgo in matris alvo exhibetur; in tertio denique, quod usu receptum penes Germaniae ecclesias fuisse idem auctor affirmat, B. Virgo *cum fomite* usque ad Annuntiationis diem effertur. Porro quae ex primo Officio allegantur, e serm. 2 *De Assumptione* s. Bernardi desumpta sunt: quae quidem ostendimus *hypothetice* ab eo ibidem esse prolata, qui alibi de conceptione *activa* longe verisimilius est intelligendus. Quae autem ex Officio ecclesiae gerundensis sunt adducta, piaae potius sententiae aperte favent, tum quia in iis sermo est *de sanctificatione conceptionis* B. Virginis; tum quia revera sic, uti testatur

Nec plane adversantur piaae sententiae

Petrus de Alva qui illud consuluit, in eo legebatur: *statim sanctificavit*, eodem scilicet temporis puncto, quo animi corpori B. Virginis coniuncta est; quae vocula *statim* Turrecremata fuit silentio pressa (1). Ad tertium vero quod attinet, ad Officium nempe in Germania receptum, licet eius veritas admittatur, nihil tamen inde eruitur. Potest enim quis peccati fomite teneri quamvis originale peccatum sit deletum, ut in omnibus sacro baptismate ablutum contingit. Potuisset ergo beata quoque Virgo fomite peccati affici, quamvis a peccato immunis extitisset (2): alioquin

(1) In op. *Sol veritatis* vol. un. fol. Matrili 1666. p. 644. col. 2. ubi haec verba ex tertia lect. eiusdem Officii refert: *Haec quidem domus fuit B. Virgo Maria, de qua in Proverbiis Salomon loquitur, ita dicens: Sapientia aedificavit sibi domum, excidit columnas septem. Hanc etiam domum non solum Dominus omnipotens aedificavit, cum eam in alvo matris suae Annae in octogesimo die ab eius facta carnali conceptione sibi animam infudit, imo etiam plenius eam ibidem STATIM sanctificavit. Et de hoc nempe potest intelligi illud, quod in 2. lib. Reg. scribitur: Statim sanctificata est ab immunditia sua, id est a culpa originali etc.* Porro his ita ex genuino Officio descriptis, Alva arguit Turrecrematam quod in non paucis ad causam suam iuvandam in verbis a se exinde depromptis verum textum immutaverit. Inter cetera vero eum carpit ob omissionem particulae *statim*, seu quod in actu ipso animationis B. Virgo fuerit sanctificata, ut series orationis ostendit; nec non ob suppressionem totius clausulae: *Haec quidem domus fuit B. Virgo Maria, de qua in Proverbiis Salomon loquitur dicens: Sapientia aedificavit sibi do-*

um, excidit columnas septem. Cetera non persequar quae ibidem Alva in Turrecremata reprehendit, cum hisce constet abunde, tantum abesse ut hoc Officium gerundense adserat B. Virginem in peccato conceptam quo deinceps liberata per sanctificationem fuisset, ut contrarium potius mirifice constituat. Quare monumtum eiusmodi pro Conceptu immaculato pugnat omnino.

(2) In tract. *De Deo Creatore* III. Cap. 2. animadvertimus, quod quae lato quodam sensu supernaturalia dicuntur, dona scilicet *praeter naturalia*, quae in primo homine coniuncta erant cum dono *supernaturali* presse accepto, nimirum ei gratia quae hominem supra conditionem suam evehit ac sanctificationem posse ex se ab invicem separari; ad ut potuisset homo per gratiam ordinem evehi supernaturalem, qui simul ceteris donis naturam in ordine suo perficientibus cumulatus esset. Quapropter, quod consequens potuit sane concipi B. Virgo ac naturae gratia sanctificante instructa, qui immunis esset a concupiscendi fonte. Quod igitur existat eiusmodi munus, id enimvero necessario non solum quod originalis noxae contractione

si pro una eademque re fomes et peccatum acciperentur, plus quam assertores maculati conceptus vellent ex eiusmodi Officio posset probari, nimirum, in B. Virgine originale peccatum ad suam usque annunciationem perseverasse. Subditiuum nemum est, quod ex Pelagio de ritu ecclesiae s. Mariae Maioris refertur (1), ac proinde nullius est ponderis quod ex eo depromitur argumentum. Quamquam licet uti verum admittatur, nihil tamen indidem adversus immaculatam Conceptionem erui potest, quandoquidem *sanctificatio*, si nihil aliud adicitur, ut in re qua de agimus, tum im-

Accedit, quod fomes ipse in praesenti hac providentia, perinde ac ceterae quas vocant *poenaltates*, post Adae lapsum contrahantur, utut gratia sanctificante quispiam, quacumque nemum ratione, donetur. Ac si de perpeccionibus illis, quas mere *phyicas* dixeris, agatur, exemplum in Christo habemus, qui se ipsis ex naturae susceptae conditione subiecit etiamsi a peccato originis plane immunis extiterit. Quocirca s. Augustinus *De civit. Dei* lib. 13. cap. 23. 2 affirmare non dubitavit, Christum necessitatem assumpsisse moriendi qualem et nos habemus. Ita siquidem scribit: *Quale* (corpus mortale effectum) *pro nobis etiam Christus prius habere dignatus est. Et De peccat. merit. et remiss.* lib. 2. c. 29. n. 48: *Quia in eo* (Christo), inquit, *erat similitudo carnis peccati, mutationes aetatum perpeti voluit ab ipsa exortus infantia, ut ad mortem videatur etiam senescendo illa caro pervenire potuisse, nisi iuvenis fuisset occisus.* Augustini auctoritati annexus s. Th. in 3. sent. d. 16 q. 1. ar. 2 idem docet scribens: » Sed quia mors inest Christo ratione humanae naturae; ideo sicut simpliciter concedimus, quod Christus mor-

tuus est, ita similiter concedere possumus simpliciter, *quod necessitatem moriendi habuerit*, non solum ex causa finali, sed etiam *necessitatem absolutam ut moreretur etiam si non occideretur*, ut quidam dicunt. Unde Augustinus etc. « Sic reliqui passim Scholastici.

(1) Exploratum iam est apud criticos, falsum omnino esse quod ex Alvaro Pelagio adducitur de celebratione Conceptionis sub nomine *sanctificationis*, quodque Launois qui hypercriticus audit, inconsulto repetit; tum quod in antiquis Alvari codicibus quae opponuntur verba, desiderantur; tum quod nuspiam quae ab Alvaro Pelagio relata dicuntur, reperta sunt in breviariis aut missalibus ecclesiae s. Mariae Maioris, licet accuratissima sub Paulo V facta de illis fuerit conquisitio; tum demum quod Petr. Alva op. cit. pag. 648, seqq. qui patientia ac solertia incredibili perlustravit breviaria pene innumera ac missalia sive romana, sive aliarum ecclesiarum, quorum ibidem distincte catalogum texuit, interposita iurisiurandi religione testetur, se nulla offendisse, in quibus festum *Conceptionis* sub titulo *sanctificationis* annuncietur.

munitati, tum liberationi a peccato aequo sane pacto convenit (1).

Quae ex s.
Leone afferuntur ab
adversariis rem
non confi-
ciunt

Atque haec de his monumentis, quae tamen aetate de qua disserimus ne attingunt quidem, sed ad eam omnino referuntur in qua istiusmodi quaestio iamdiu agitabatur neque propterea ad propositum faciunt. Si enim patres immaculati Virginis Conceptus ea proferre vellent monumenta quae hac ipsa aetate ex iisdem Officiis ac ritualibus libris pro sua causa suppetunt, illorum copia sua plane adversarios obruerent (2). Ad infirmendam porro difficultatem ex s. Leonis verbis petitam satis erit animadvertere, plus etiam ea verba probare quam propugnatores adversae sententiae contendunt. Siquidem ex illis concluditur, B. Virginem nonnisi in Christi conceptione originali noxa purgatam fuisse. Sensus igitur in adducto testimonio alius esse nequit, quam qui aiat, sanctam Dei Patrem maiorem sanctitatis ac puritatis augmentum ex Christi conceptione consecutam esse, secus ac in ceteris foeminae contingat, quae non sine peccati seu concupiscentiae sorde foetus suos concipiunt.

Antiquitas
monumentorum
pro immaculata
Conceptione

Contra vero adeo antiqua luculentaque sunt quae aetate insigni hoc privilegium B. Virgini asserendum monumenta prostant, ut ipsorum vis infirmari atque extenuari nulla ratione possit. Nam etsi cum Petavio daremus, ex titulis *immaculatae*, *intemeratae*, aliisque eiusmodi, quibus in liturgia s. Iacobi, aliisque antiquissimis monumentis B. Virgo passim condecorata est, haud posse ineluctabile a-

(1) Cf. Vasquez in 3. p. s. Th. disp. 117. Cap. 12 n. 131. seqq. ubi luculentissime ostendit mundum et sanctum dici, aut mundari et sanctificari, non solum id quod prius fuit immundum atque pollutum, postea autem mundum sanctumque efficitur; verum etiam id quod immundum nunquam et pollutum, aut sub peccato fuit. Hoc vero quod ad B. Virginem spectat, Patrum etiam

auctoritate confirmat.

(2) Nam, cum in Ecclesia graecorum iam inde usque a sec. V, perinde ac in Ecclesia latina, uti mox videbimus, haec Conceptionis sollemnitas celebraretur, cumque longe lateque in utraque Ecclesia propagata esset, praesto sunt omnium ecclesiarum liturgici libri, in quibus toto hoc tempore immaculata Virginis praedicatur Conceptio.

umentum in rem nostram deduci, nihilo tamen secius probable saltem monumentum de Ecclesiae spiritu ac sensu quoad hoc privilegium illi exhibent. Hoc igitur omisso, nemo inficias ibit cultum Conceptionis a saeculo ut minimum in Ecclesia orientali obtinuisse, uti ex commemorato Typo manifestum fit; nec non VII saeculo viguisse, ut ex Andrea cretensi novimus; deinde vero idipsum ex Ioanne Damasceno deprehendimus qui *mundissimum semen, foetum sanctissimum, animatum coelum* B. Virginem in sua conceptione appellare tunc temporis non dubitavit. Quibus prospecto cultus eiusque obiectum citra dubitationem omnem designantur. Idem de Georgio nicomediensi dicendum, qui conceptionem Virginis purissimae *miraculorum ac mysteriorum primum* vocat, atque hac de causa eius celebrationem commendat: id quoque de s. Petro Argorum antistite sentiendum, qui *sanctam* in conceptione Dei Genitricem praeedicavit. Atque haec de orientali Ecclesia.

Ad occidentalem autem quod spectat Ecclesiam, ex illatis antea monumentis liquidum est, eiusmodi cultum a saeculo ut minimum X sive in Hispania primum sive in Anglia obtinuisse, ac ceteras posthac Occidentis Ecclesias pervasisse. Re tamen diligentius excussa, ac veteribus historiis monumentis penitus exploratis, aperte constat ad aetatem longe anteriorem immaculati Conceptus cultum referri debere. Extat enim *vetus marmoreum neapolitanae Ecclesiae Kalendarium*, quod digestum esse saeculo Ecclesiae IX a. Alexius Symmachus Mazochius, qui eruditissimum de hoc edidit commentarium, luculenter ostendit (1). Atqui in eiusmodi Kalendario ad diem IX decembris, more Graecorum, haec habentur inscripta: *Conceptio Sanctae Mariae Virginis*: id quod probat iam ante saeculum IX in eadem ecclesia, a latinis scilicet hominibus, festum istud fuisse celebratum. Iure igitur meritoque Iosephus Simonius Assemanius inde concludit, Neapolitanos in Italia, ante Gallos et

Antiquitas
cultus in ecclesia occidentali

In ecclesia
neapolitana

(1) In *Diatriba de aetate huius marmorei Kalendarii praefixa* Vo-
lumini I. cit. *Commentarii* Neapolitani 1744.

Apud monachos Ord. Benedictini in Italia

Anglos aliosque, omnium primos Latinorum fuisse qui sanctissimae Deiparae immaculate conceptae hunc cultum Graecis, ut videtur, acceptum, deferrent (1). Sed aliud praeterea occurrit monumentum, quod non obscura neque infirma praefert indicia tum de hoc ipso cultu seculo octavo in Italia recepto, tum de germano eius obiecto. Quandoquidem penes monachos perillustres Benedictini Ordinis in more fuisse invenimus, ut B. Virginem collaudare hymno cuius strophae III et IV ita se habent :

*Hausto maligni primus ut occidit
Virus Chelydri terrigenum parens;
Hinc lapsa pestis per genus irrepens
Cunctum profundo vulnere perculit.
Rerum miserans sed Sator, INSCIA
Cernens PIACLI viscera Virginis,
His ferre mortis crimine languido
Mandat salutis gaudia saeculo (2).*

S. Ambrosius aut Paulus diaconus

Hunc porro hymnum nonnulli sancto ipsi Ambrosio tribuunt, alii vero Paulo diacono, qui VIII seculo floruit (3). Verum tametsi illum haud Ambrosio adscribimus

(1) In op. *Kalendarium Ecclesiae Universae* Romae 1755. Tom. V. pag. 458. seq. ubi et illud adiecit: „Quamobrem quum idem festum in eadem nobilissima Italiae ecclesia (neapolitana) a latinis hominibus iam ante seculum IX celebratum sit, atque subsequentibus temporibus celebrari non desierit, miror cur nullam eiusce rei notitiam sanctus Bernardus habuerit, dum canonicos Lugdunenses reprehendens scribit, eos voluisse mutare colorem optimum novam inducendo celebritatem, quam ritus ecclesiasticus nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio? Maxime quum hac in re

satis edoceri potuisset a Normannis qui electis e Sicilia Saracenis, Regem utriusque Siciliae iam potiti fuerant, quo anno s. Bernardus scriberet. Miror etiam cur alii recentiores scriptores celebrati primum eius festi gloriam Anglis aut Gallis tribuant.

(2) Apud D. Io. Bapt. Federicum monachum Ord. Bened. e congregatione Cassinensi qui mirifice ac eruditè illustrat hymnum hunc in op. *La immacolata Concezione della B. Vergine Maria* Napoli 1792.

(3) Quem nuper laudavimus Federicus codici ms. sec. X aut IX monasterii cassinensis sub n. 420 in quo aperte hymnus quo de agitur s. A.

us, cum res dubia, ut quod minus est dicam, sit habenda, attamen a Paulo diacono saltem abiudicari nequit. Atque adeo hic hymnus communem illius seculi circa immunitatem Virginei Conceptus sensum in Ecclesia vigentem patefacit. Imitari hymnographus noster Prudentium nobilissimum saeculi IV poetam visus est, qui hoc idem privilegium in B. Virgine iam inde ab aetate sua praedicarat in *Cathemerinon* III concinnis hisce carminibus.

Prudentius

*Hoc odium vetus illud erat,
Hoc erat aspidis, atque hominis
Digladiabile discidium,
Quod modo cernua femineis
Vipera proteritur pedibus.*

*Edere namque Deum merita
OMNIA VIRGO VENENA DOMAT:
Tractibus anguis inexplicitis
VIRUS INERME PIGER REVOMIT
Gramine concolor in viridi (1).*

Cum vero hymni prudentiani in multis ecclesiis celebrati fuerint, atque in usum publici cultus adsciti, satis inde probatur, ut recte animadvertit doctus Faustinus Arevalo, quam communis per id aetatis esset sententia de Virgine *conterente serpentis caput*, hoc est, peccatum originale, prout ss. Patres atque interpretes exponunt (2). Quamobrem

Prosii dicitur, haud contemnendis argumentis adversus Constantium abbatem sublacensem ostendere adnititur, eum sancti praesulis germanum coetum esse. Attamen cum hic ipse hymnus in cod. monasterii beneventani Paulo diacono celebri sec. VIII poetae seu hymnographo adscribatur, haec forte postrema sententia vero videri posset similior.

(1) V. 146. seqq. edit. Faust. Are-

valo S. I. Romae 1788. Tom. 1. pag. 269.

(2) Eruditus enim editor in *Prudentianis seu prolegomenis* cap. X ex his Prudentii carminibus non modo confirmat lectionem *Vulgatae ipsa conteret*, verum praeterea animadvertit quod in Prudentio videre liceat piam sententiam, non solum qualem theologi explicant, sed etiam qualem pictores vivis coloribus

luculenter liquet, non in orientali modo Ecclesia, sed etiam in occidentali iam a seculo aerae christianae V et IV tenentem eam sententiam de immaculato Virginis Conceptu communem fuisse ac pervulgatam, tum cultum de eodem mysterio invaluisse. Quo certe nullum illustrius de Ecclesiae universae sensu circa Virgineum hoc privilegium desiderari testimonium potest.

Universalis
populi consensus

Iam inde ab
aetate s. Augustini

His si addatur universi christiani populi consensus praecellenti eiusdem B. Virginis supra creaturas omnes privilegio rogativa et sanctitate, ac de absoluta ipsius a quovis peccato immunitate, quae *ab immemorabili*, ut aiunt, viguit, magis roborabitur et confirmabitur argumentum quod communi Ecclesiae sensu depromitur. Porro illius persuasiones in fidelium animis alte impressae luculenta reperiuntur vestigia etiam in ipsis Pelagii, ac deinde in Iuliani doctrinatibus contra s. Augustini doctrinam propositis, quibus illi vel ex eo capite originalis labis in omnes propagationes impetebant, quod secus inde sequeretur beatam quoque Virginem *diabolo praescriptam*, ac *peccato obnoxiam* fuisse, quod tamen aures christianae, scilicet *christiana pietas*, non ferebant. Hac enim ratione veteratores illi adnitebantur invictam Augustini doctrinam, seu catholico dogmati conflantem. Illam tamen a se amolitus est, uti exposuimus, magnus huius temporis doctor aperte negans id consequi, quod illi contende-
bant, eo *quod ei* (beatissimae scilicet Mariae) *plus gratiae collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum*. Neque unquam eiusmodi persuasio in christiano populo infusa est; immo vero firmior iugiter et communior evasit prout omnes facile admittunt.

exprimunt, depicta imagine Deiparae, cuius pedibus *cernuus anguis proteritur, tractibus inexplicitis virus inerme revomens*. Seu ut clarius in *Commentario* not. 153. mentem Prudentii enarrat: « Poeta graphice depingit serpentem, qualis a pictori-

bus in mysterio Conceptionis scilicet effingi, *tractibus inexplicitis*, hoc est, in spiras et nodos coactos impingitur. Miraturque, Plazam alioscopiae sententiae propugnatores ne agnoscere minare quidem Prudentium.

Ut igitur colligamus quae ex instituta monumentorum ratione sponte veluti sua efflorescunt consecraria, patet dictis: 1. Sensus Ecclesiae indicia adversus immaculatam Virginis Conceptionem ante exortam controversiam la prorsus haberi. 2. Quae ab adversa parte contra proferuntur, sequioris aevi esse, eaque aut dubia aut nulla obscura omnino, atque perpauca. 3. E contrario quae Ecclesiae propensionem, immo et conspirationem erga piam sententiam, adeoque eius sensum patefaciunt, esse antiquissima, neque ullum eorum initium definiri posse: deinde luculentissima esse, quippe quae et cultum huius mysterii ac determinatum obiectum exhibent. 4. Unanimem pro eadem sententia pastorum ac fidelium consensionem ad plura exempla extitisse, quaeque per liturgias, per festa, per eucharia, per fidei controversias, per conciones denique patefacta est. Quanti vero faciendus sit communis eiusmodi Ecclesiae sensus in re theologica, nemo, qui plane in eadem disciplina hospes non sit, ignorat, nosque suo loco quanti valeat ad traditionem pernoscendam perspicue demonstrabimus.

§. IV.

*Theologica utriusque sententiae argumenta
conferuntur atque expenduntur.*

Quamvis theologicae rationes per se nonnisi magis minusve probabilem sententiam aliquam faciant, tamen ubi multis argumentis positivis innituntur, vix non certam eandem reddunt, aut validissimam saltem de illius veritate assumptionem, quam vocant, fundant et creant. Quapropter abs re non erit ad trutinam ea theologica revocare argumenta, quae pro alterutro singillatim placito urgeri consueverunt, licet, ut saepe diximus, dogmaticae definitioni laudae minus idonea videantur. Id vero eo libentius praefertur, quod alioquin veluti manca et quodammodo imperfecta inquisitio haec nostra, illis praetermissis, haberi posset.

Collatio argumentorum
quae theologica dicuntur

Quatuor argumenta pro contraria sententia.

Eorum vis enervatur et primum quod ex generatione promitur

Secundum desumptum ex *poenalitatibus*.

Quatuor ex dictis argumenta praecipua sunt, quibus adsertores transfusionis peccati in Mariam, suam sententiam adstruere connituntur. Communis generationis ratio per ipsius parentum concupiscentiam perfecta; peccati, quod dicunt *poenalitates*, quibus etiam B. Virgo fuit obnoxio. necessitas ac natura redemptionis qua Maria indiguit. primum carnis eius cum ceterorum hominum, seu filiorum Adae carne similitudo, quae in omnibus, uno exemplo Christo, caro fuit peccati. Negari haud potest non materiam, specie tenus, haec praeseferre difficultatem. Verum non eiusmodi sunt, ut nequeant cum pia sententia componi.

Et sane quidem communis generationis ratio id unum sibi vindicat, ut B. Virgo vi huiusmodi procreationis debito peccati contrahendi incurreret, quod reipsa contraxisset, sed divina gratia fuisset anteoccupata, qua eius anima in ipsius creationis momento a Deo donata fuit, cum corpus primum informare coepit. Quoniam vero haec ratio unam Dei Gratiam tangit, consequitur, non ideo ad eiusdem Virginis filios nitores neque ad progenitores seu proximos seu prope proximos, eiusmodi posse aut debere privilegium extendi, sed et ad adversae sententiae patroni concludi oportere affirmari.

Ad eas autem quod attinet humanae naturae infirmitates, quae nunc *poenalitates* dicuntur, exploratum consuevit, et summumque apud Theologos est, eas non ita ab originis peccato necessario nexu pendere, ut provenire etiam non possint ex sola Adae culpa, quamvis haec eadem culpa contraria non sit, aut saltem fuerit deleta. Enimvero in nobis eiusdem *poenalitates* manent, licet regenerationis lavacro penitus deleta originalis fuerit macula; immo si de iis naturae infirmitatibus sermo sit, quae *physicae* plane sunt omnium turpitudinis expertes, cuiusmodi sunt et fames, et lassitudo et defatigatio corporis aliaeque id genus, has quidem non ipse passus est Christus pro humanae quam assumpsit naturae conditione, quin tamen noxae originali obnoxio fuerit, aut vero etiam esse potuerit (1). Quocirca nat

(1) Cf. superius dicta. Huc referatur celebris olim agitata controver-

sia inter Philippum abbatem Beate Spei et Ioannem quemdam praed-

affectiones eiusmodi non habendae sunt semper uti certa indubia contractae noxae originalis indicia. Accedit, ut istae poenales aegritudines sint potius peccati con-
sequendi causa quam effectus. Etenim antequam anima, sine peccato propria sola peccati, quod vocant *formalis*, est subiectum, corpori coniungatur, corpus iam genitum fuit natura sua passibile, mortale, et concupiscentiae ac fomiti ob-

jectum aetate s. Bernardi, ex occasione
obscuri illius loci s. Hilarii pi-
ciensis, in quo Christi carnem nul-
lus e vulneribus cepisse sensum do-
ctus s. Doctor existimasse videtur.
Philippus enim, ut scribit Petavius
in carn. lib. 10. c. 4, eo dispu-
tando lapsus est, ut Christi carnem,
sine peccato concepta fuerat,
a peccati poenis obstrictam, et
obligatam fuisse defenderet; adeo-
que nihil naturaliter pati potuisse
probat: ac tantam vim ex admiranda
generatione traxisse, ut supra pa-
ram conditionem evecta, quidquid
voluntarie passa est,
naturaliter, sed extraordinaria
legem ac velut per miraculum
superata. Contra vero Ioannes et
Christum asserebat necessitate qui-
bus naturalis, sed sponte tamen ad-
haerere et voluntaria, omnia pertulisse.
Hic tandem contentioni se inter-
posuit Hunnaldus quidam epistola,
in qua ad Ioannem praepositum scri-
psit. Hic porro Philippi sententiam
vehementer improbat, quod dominicum
corpus tam firma constitutione fuisse
constat, ut inusitata illa et stupenda
curae illius adscriberet, ut sunt
quadraginta dierum ieiunium, et ma-
gis calcatio; quod autem doluerit et
mendo mortuus sit, id praeter natu-
ram, et per miraculum factum es-
sederet. Quod vero ita concepta

Christi caro est, nihil ut vitii ac la-
bis contraxerit, non ex eo sequitur
nihil illum pati, aut non mori potuis-
se ex naturae suae conditione. Quip-
pe munda illa hominis conceptio,
quam Deus assumpsit, nihil ei contu-
lit, praeterquam quod assumens vo-
luit. Nostrae vero infirmitatis statu-
tum, sine peccato, suscipere suae
benignitati complacuit. Et infirmita-
tem ergo carnem habuit Christus, quam
sponte suscepit, et eam non necessi-
tate aliqua, vel invitatus admisit. Ha-
buit tamen illam ipsam, quam volens
adscivit in carne patiendi conditio-
nem, idque illi naturale fuit. Hoc
enim naturale puto, ait Hunnaldus,
quod a Creatore res contrahit. Pro-
inde non praeter naturam et per mi-
raculum doluit, qui dolendi potentia
carnali non caruit. Nam cum duae
in Christo naturae sint, quidquid
Christus fecit vel passus est, secun-
dum alterutram earum fecisse eum,
vel sustinuisse necesse est. Atqui ni-
hil secundum divinam passus est. I-
gitur quidquid passus est, secundum
humanam est passus; adeoque dolen-
di haec proprietate non caruit, seu
passus est ex naturali assumptae hu-
manitatis conditione. Hanc senten-
tiam probat Petavius toto capite cit.;
confirmatque haud paucis Bibliorum
ac Patrum testimoniis; communisque
ea est in catholicis scholis.

noxium: ex quo fit ut corpus hac ratione genitum causam sit proxima propagationis peccati, quo anima inficitur. Demum ratio haec, si nimis urgeretur, aequè preme huius sententiae adstipulatores. Siquidem ipsi fatentur im et contendunt, B. Virginem nedum ullis actualibus noxis, neque concupiscentiae, neque eius fomiti, aliisve probis affectionibus subiectam fuisse. Porro infirmitates istius modi magis propriae vitii originalis sunt dicendae, quae illae quas paulo ante commemoravimus, quae scilicet nimis turpe praeseferunt. Ergo si naturales infirmitates indiscriminatim omnes sunt contractae primigeniae labis effectus atque indicia, his quoque probrosis affectionibus, immo et potius ratione B. Virginem fuisse obnoxiam adseverandum foret, si peccato originis laesa fuisset: a qua tamen asseveratione christiana pietas, et ipsi quibuscum agimus theologi abhorrent quam maxime. Quod si Patres, atque inter hosce Augustinus prae aliis, saepe ex naturae passionibus, quae non insunt, argumentantur, ut originarii peccati in omnes propagationem adstruant, dicendum ipsos ex iis, quae communiter contingunt, ratiocinatos fuisse. Ceterum poenales perpersiones ex iustitiae originalis iactura veniunt, quae pro personalis Adae culpa facta est; unde accidit, ut universa hominum natura viduata fuerit iis privilegiis omnibus, quae *praeternaturalia* audiunt et a supernaturalibus plane distinguuntur, quibus illa pro summa Dei liberalitate cumulata fuerat, quaeque numquam in huius vitae usura restituerentur, sive homo originis peccato irretitus, sive ab eo immunis nascatur. Ad haec, argumenti huiusmodi vis ac robur penitus concidit postquam romani Pontifices proscripsere propo-

(1) Profecto si Deus hominem non creasset ad supernaturalem ordinem eique gratuita dona *praeternaturalia* non adiecisset, obnoxius fuisset his omnibus, quae modo *poenalitotes* dicuntur et sunt, ulla sine culpa, sed ex mera conditione humanae naturae: eo plane modo quo bruta animantia perpessio-

nibus illis natura subiiciuntur. Waddingum in op. *Immaculatae Conceptioni B. Mariae Virginis adversari eius mortem contra naturalem* Romae 1655. Recolantur riter quas a s. Augustino, et s. Thomas auctoritates attulimus quoad naturalem Christi mortem in assumpto corpore mortali.

nem LXXIII Baii quae ita se habet: *Nemo praeter Christum absque peccato originali; hinc B. Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque eius afflictiones in hac vita, sicut et aliorum iustorum, fuerunt ultiones peccati actualis vel originalis.*

Neque pluris faciendum est argumentum quod ex redemptionis necessitate petitur. Ut enim B. Virgo tanquam redemptionis indiga asseri queat, illud unum satis est, ut ipsa contrahendi peccati debito ex suae conceptionis ratione obstricta fuerit. Perinde autem est, ad naturam quod spectat redemptionis, si quis a captivitate liberetur, ac si eadem praeservetur. Namque haec non spectant nisi modum quo quis a captivitate eripitur. Cuius quidem rei culenta habentur in Bibliis testimonia. Ita enim David Ps. 143, 10 de se scripsit: *Redemisti David servum tuum gladio maligno videlicet Goliath: et quamvis huiusmodi gladius numquam David tetigerit, dixit nihilominus redemisti, quia nisi ei Deus suppetias tulisset, certe ab illo confodiendus.* Ita et Paulus ad Gal. 3, 13 scripsit: *Christus nos redemit de maledicto legis, etsi qui ex ethnismo crediderunt, numquam mosaica lege fuerint obstricti, atque ita porro (1).* Quare propria habetur redemptio,

Tertium ex necessitate redemptionis.

(1) Quamplura alia eiusmodi vocum redimere ac redemptionis suppediant sacrae litterae exempla eo sensu quem exposuimus. Satis unicuique erit *Concordantias*, quas vocant, Bibliorum consulere, ut de vocum clarum vi atque usu certior fiat. Si quidem longum atque inutile esset singula loca recensere.

Quia vero adversarii, ut eiusmodi redemptionem excludant, argent auctoritatem s. Thomae, abs re non erit in medium verba angelici Doctoris afferre, quibus aperte duplicem ipse redemptionem, seu potius redemptionis modum adstruit, tum scilicet eam qua quis a malo quod reipsa incurrit, liberatur, tum eam

vi cuius quispiam a malo eximitur quod incurrendi debitum habet. Sic porro in 4. lib. sent. Dist. 43 quaest. 1. ar. 4. ad 3. ed. cit. Rom. tom. VII. fol. 203. col. 4 rem hanc declarat: *Oportet autem ponere, quod quilibet personaliter redemptione indigeat, non solum ratione naturae: liberari autem a MALO, vel a DEBITO absolvi non potest, nisi qui debitum incurrit, vel in malum deiectus fuit.* Ac paulo post: *Unde dimissio debitorum et liberatio a malo non potest intelligi quod aliquis sine debito vel immunis a malo nascatur.* Exinde intulit Ioannes a s. Thoma, s. Doctorem haud exigere ad redemptionis essentiam, ut quis reipsa ma-

eaque veri nominis, sive cum quis a captivitate liberatus in quam iam incurrerit, sive cum ab eadem priusquam eam incurrat prorsus eximitur, licet in eam venire debuisset. Immo vero haec altera ex communi hominum ser-

lum iam incurrerit, sed ut disiunctive *vel* malum *vel* mali debitum contraxerit. Verum praestat verba ipsa insignis huius thomistae haec adducere ex op. cit. *Cursu Theologico. Tract. De approbatione et auctoritate doctrinae angelicae D. Thomae* Disp. 2 ar. 2. edit. Lugd 1665. tom I. pag. 161. col. 1. Ibi enim descriptis angelici Doctoris verbis prosequitur: « Ubi ponderandum est D. Thomam negare illam gratiam praeservativam, quae fieret parentibus tantum, vel naturae, non ipsi personae; eo quod reputat ut magnum inconveniens, quod aliqua persona in se personaliter non egeat redemptione, sed gratia quae illi fit, sit in suis parentibus, vel ipsi naturae, aut principiis naturae, puta animae, vel carni ante constitutam personam, et ante animationem. Secundo pondera quod ad liberationem per Christum disiunctive postulat D. Thomas *vel* debitum, *vel* culpam in eo qui redimendus est; ergo si efficienter salvat D. Thomas redemptionem per Christum in aliquo qui solum nasceretur cum debito, non amplius requirit quando loquitur de Virgine, et infert pro inconvenienti, quia alias non indigeret redemptione per Christum; intelligit enim quod non indigeret si conciperetur sine debito, aut sine peccato, non tamen *si conciperetur sine peccato*, dummodo conciperetur cum debito in persona. Et quoties D. Thomas infert quod non indigeret redemptione, *ly non indigeret* est

quia includitur etiam debitum: s. enim si datur sufficit ad indigentiam liberationis, ut ex isto loco colligitur. Et ita locus hic maxime praestat menti D. Thomae introspicendum in aliis locis. Sed cum adis; pliquidem alia subtexuit ad mentem s. Thomae cognoscendam, quae huiusmodi vitatis gratia haec omittimus.

Huic porro theologo in eiusmodi expositione s. Thomae iam praestat vel ipse card. Caietanus *Comment. in 1. 2. q. 81. ar. 3* scribit: *Non solum redemptione eget acriter captivus, sed etiam obnoxius captivitati*. Quocirca in *Opusculo Tract. 1. de Concept. B. M. V. 3. et Comment. in 3. par. q. 27. 2* fratres suos sollicitè ita admonebat: « Haec bene notabis, tu thomista nimio zelo, non secundum scientiam accensus erronea dicas, quae erroneae non sunt, cum de beatissimae Virginis Conceptione disputas aut praedicas. Eadem habet P. Seraphinus Cappuccinus Porrecta in suis *Elucidationibus literalibus* in 3. p. s. Th. q. 27. ar. 1. edit. Patav. 1698 tom IV pag. 177. et seqq. ubi etiam exponit quoniam in suo scripserit s. Thomas B. Virginis fuisse sanctificatam *post animationem*, quod ipse exponit *de posteritate naturae*, non de *posteritate temporis*; adeo ut ex mente angelici Doctoris uno eodemque instanti temporis quo anima B. Virginis concepta a Deo est et infusa corpori, fuerit sanctificata per *infusionem gratiae in animam*; licet natura seu ordo

prima illa dignior censetur, quod longe potioris beneficii peciem praeseferat.

Exinde etiam via patet qua postremum argumentum refellatur. Siquidem cum veteres unanimi consensione affirmaverint, solum Christum sine peccato esse conceptum, ob quod non fuerit sexuum permixtione progenitus, neque eius carnem vocari posse carnem peccati (secus ac de B. Virgine dixerint, cuius etiam caro appellata est *caro peccata*); hoc ipso sequitur hanc debitum peccati contraxisse, ex carne peccati fuisse conceptam, adeoque redemptione indiguisse, qua non modo Christus non eguit, sed ne egeret quidem potuit, cum solus sit omnium redemptor. His igitur omnibus receptis, quaestio ad redemptionis modum relabitur, quo B. Virgo a peccato immunis servata est, de quo paulo ante diximus. Sequitur praeterea ingens ac pene infinitum intercedere discrimen inter rationem, qua Christus immunis a peccato extitit, et eam qua Virgo Maria exempta fuit, neque utriusque conditionem aequari, cum B. Virgo immunis ab originali noxa adstruitur ac praefigatur.

Quartum ex doctrina veterum.

Quae cum ita sint facile colligitur, nulla ab his theologis argumenta afferri, quae ineluctabilia sint, et in quibus commodum non pateat effugium, imo vero etiam solutio; adeoque haud rite ab his aptari piae sententiae patrocinatoribus Augustini verba, cum ea neque *mira*, neque *nova*, multo vero minus *falsa* sint, quae in piae causae subsidium ipsi adducunt.

Corollarium

Quod si iam aciem mentis ad argumenta convertamus quibus utuntur piae sententiae propugnatores, patebit ea non ita facile elidi posse. Sane quamvis nonnisi congruentiam, seu decentiam praeseferant, eiusmodi tamen sunt, ut spectata consueta Dei agendi ratione, vix rem non evincant, per-

Argumenta pro pia sententia vel ipsi adversarii recipere coguntur.

prius concipiatur anima in corpus in-
iuncta, quam gratia ornata; nam prius
est esse quam sanctificari. Verum
eiusmodi prioritas nihil ponit in re.
Hoc igitur pacto apprimè inter se

componuntur quae specie tenus piae
contrariae sententiae in s. Thoma es-
se videntur, ex perspicua celebriorum
ipsorum thomistarum interpretatione.

inde uti etiam ipsi adversae partis theologi fateri coguntur. Nam licet Scripturae sileant, sileant et Patres atque Concilia de B. Virginis sanctificatione post aliquod ab eius conceptu matris utero momentum, nec non de fomitis aut detentione aut liberatione, deque immunitate a quavis vel levissima actuali culpa, aliisque eiusmodi; quin potius nonnulli antiquis Patribus non desint, qui has praeclaras praerogativas aut omnes aut saltem aliquas eidem B. Virgini denegare videantur (1); attamen theologi isti has omnes et singulas sanctissimae Virgini ultro tribuunt, eamque illi exornatam fuisse pro virili parte propugnant. Verum si ipsi amice scisciteris quibusnam nitantur rationibus ut haec adserant, non alia profecto solidiora audies argumenta, quae ad adstruendam immaculatam Conceptionem vindictae sententiae urgere solent. Ea nempe proferunt, quae ex decentia et congruentia ducuntur: aiunt id summam Virginis dignitatem, seu divinae Matris munus quocum ceteris connectuntur privilegia ab eoque pendent, expostulare.

Quo revoce-
tur contro-
versia.

Ergo quod ad hanc spectat partem, quaestio eo tota ducitur, ut inquiratur utrum congruentiae argumenta liberationem ab originali peccato sint coangustanda, vero ad exemptionem etiam praeterea sint extendenda. Quare cum in hoc se statu habeat controversia, neque traditio, neque Ecclesiae doctrina repugnet, nemo non videt, eiusmodi argumenta, ad amplificanda potius Virginis decora, quam ad eadem coarctanda movere. Nam ex omni moda exemptione maius decus B. Virgini accedit, maius Deo gloria, maior Christi redemptioni honor, maius Ecclesiae Dei ornamentum, ut per se constat, quam ex limitata. qui a theologis, quibuscum nobis est controversia, praefinitur. Profecto et ipsi toto cordis affectu, lubentissimaeque animo praeclarum immunitatis privilegium B. Virgini tribuerent, nisi, ut ipsi loquuntur, et a Scripturarum oraculis et a Patrum auctoritate atque a fidei dogmate tuum de peccati in omnes prorsus homines propagatione, un-

(1) Horum Patrum testimonia paulo post proferemus.

risto dempto, tum de universali hominum omnium redemptione Christi meritis perfecta deterrentur. Quam ob causam *magis piam* sententiam suam vocare ex eo consuevere, quod magis catholicae fidei, seu catholicae veritati congruentiam existimarint. Boni proinde zeli ardore impuls, vicereteroquin pietate ac doctrina conspicui, pro eadem detestantur; in quos ne minima quidem alieni finis suspicio impulsu ita se gesserint, cadere potest, immo piam foret id vel leviter opinari. Verum enimvero, cum est diuturnam plurium seculorum concertationem commotum in praesentia sit, nihil eorum, quae ipsi verebantur, esse pertimescendum; cumque sit luculenter demonstratum, neque divina eloquia, neque Patres piaes adversas sententiae, neque ullo pacto catholica dogmata impetant quidpiam laedi; immo demum cum satis in oculis positum sit, Scripturas, Patres sensumque universalis Ecclesiae in veteris tum recentioris non minimum suffragari piaes immaculato Mariae Conceptu sententiae, facillime tantum colligitur, theologica argumenta, quae pro immunitate virginis afferuntur ea esse, ut rem plane concludant. Quod cum de intima rei veritate seu de re intrinsece spectata intelligendum. Nam quod spectat ad certitudinem, rationes quas congruentiae vocant parum conferunt, praesertim cum de veritate agitur quae dogmatico decreto sit definienda. Ad fidei enim veritatem obtinendam necessum est illa ex positivis monumentis sive Bibliorum sive traditionibus, aut saltem ex argumentis quae individuo nexu cum his coniunguntur, nobis per inerrabile Ecclesiae iudicium certe constet.

Nulla suppetit adversariis ratio quare piam non admittant sententiam

Spectata intrinsece rei veritate

CONCLUSIO

Ut ea, quae fusiori hactenus calamo exposuimus, in paucis conferamus, atque e sparsis hac illac seminibus fructum in inuberem colligamus, quaedam consecratoria quae ex his manifeste fluunt, haec subiiciemus.

Biblica te-
stimonia im-
maculae
Conceptioni
non officiant

I. Biblia nihil habent quod sententiae de immaculata B. Virginis Conceptione adversetur, et generalia illorum effata, si presse urgerentur, aequè ortus B. Virginis sanctitatem impeterent. Illa enim conceptionem hominum omnium in peccato non minus, quam eorumdem nativitas, imo et vitae totius institutum tangunt. Eodem enim patet quo dicitur: *In quo omnes peccaverunt. In iniquitatibus conceptus sum* etc. dicitur pariter: *Nisi quis renatus fuerit* Quod natum est ex carne caro est, quod natum est ex Spiritu Spiritus est. Nemo mundus a sorde, nec infans, cuius est unius diei vita super terram (1); prout haec Iobi verba iuxta alexandrinam versionem veteres legebant Patres: ita Non est homo qui non peccet. In multis offendimus omnes, et aliaeque eiusmodi sexcenta in Scripturis occurrunt, quae omnium hominum nativitatem aequè ac vitae rationem comprehendunt. Attamen, ut ipsimet hi contendunt theologi, nullo pacto sanctificationi B. Virginis in utero conclusae, quae immunitati a quavis vel levissima actuali labecula quaequam officiant. Igitur fatendum necessario est oracula Scripturarum generalia, quae in omnes peccatum originis proferuntur, gatum edicunt, posse exceptionem admittere; hincque inferri vim cum de B. Virgine agitur illidi atque obturari. Cum vero positivum sit testimonium, quod ex Genes. 3, pro singulari sanctissimae Dei Genitricis praerogativa secundum allatam expositionem adducitur, rite inferitur B. Virginem potius immaculatam Conceptionem indicare, immo et illi obstruendae fundamentum suppeditare, quam ipsi obsistere

(1) Job. 14, 4 In vers. alexandrina ita leguntur haec verba: τίς γὰρ ἔσται καθάρως ἀπὸ ῥυτίου; οὐδὲ τις, ἂν καὶ μίας ἡμέρας γέννηται ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Nempe: *Quis enim mundus erit a sorde? neque unus, etsi unus dies sit eius vita super terram.* Quod vero ad Patres attinet, qui hunc textum iuxta

hanc versionem allegarunt tum Graecis tum ex Latinis, lege Sabatier *Bibliorum Sacrorum latinae versiones antiquae* Remis 1743. Tom. I. par. 2. pag. 856. In Italica versione efferebatur hic textus: *Quis enim erit mundus absque sorde? Nec unus quidem, etiam si unus diei fuerit vita eius super terram*

II. Apud Patres ecclesiasticosque scriptores vetustissimos ea de B. Virgine pronuntiata reperiuntur, quae in terminis, ut ita loquar, sententiam de eius a quavis originis culpa exemptione includunt. Germen porro istud saeculorum successu, nec non post exortam etiam pelagianam haeresim, sese iugiter magis ac magis explicuit atque usque adeo assurrexit, donec non pauci hoc decus B. Virgini assertum conceptis verbis voluere. Hisce vero cum ii non adersentur, ut supra diximus, quorum testimonia pro contraria sententia afferri solent, consequitur, pium placitum conventus traditionis fundamento nullatenus esse destitutum.

Neque officiant Patres.

III. Huius praeterea traditionis monumenta minime dubia in antiquissimis Ecclesiae liturgiis habentur, in festis de Virginei Conceptus institutione ac propagatione, in communi constantique fidelium sensu, qui maius in dies incrementum cepit.

Imo traditio favet.

IV. Argumenta denique theologica, quae pro hac opinione stant, eiusmodi sunt, ut ea recipere vel ii ipsi, qui pro adversa sententia depugnant, omnino cogantur.

Favet argumenta theologica

Cum huc rem deduximus nobis id propositum fuit, ut methodo a Launoio constitutae obsecundaremus, qui ratus immaculatae Virginis Conceptioni nonnisi scriptores aevi immixtat sequioris adstipulatos fuisse, immo et Pontifices Romanos atque Concilia contra totius antiquitatis sensum cognasse dum pia sententiae favere visi sunt, suas quas vocat *praescriptiones* operi hac de re suo praeposuit. Quamvis autem, uti huic sublestae fidei auctori mos est, plura ipse in falsa tum temere dicta interseruerit (1), haud tamen

Methodus a Launoio proposita in hac controversia

(1) Argumentum temeritatis insinuat in hoc hypercritico sit, quod eo progressus fuerit ut inficiaretur, genuinam esse clausulam Conc. tridentini, qua sess. V professum est, in decreto de peccato originali nime B. Virginem immaculatam comprehendere voluisse; ac autumat in Concilio adiectam in edit. an.

1564, utpote quae desit in editionibus an. 1546, 1551, 1555. Ast, uti observat Benedictus XIV *De festis* c. 15. n. 12 ea extat additio in Actis Concilii autographis, quae Romae servantur, et in exemplaribus iam editis, et a Massarello Concilii secretario recognitis. Extat itidem in editionibus Concilii, quae prae-

regulas ab eo praestitutas negligere volumus, ut res liq-
dior firmiorque evaderet.

Sic porro opusculum suum cui titulum fecit *Pr-*
scriptiones de conceptu B. Mariae Virginis (1) exorditu-
Tractatus « Ut enunciatur quaestio de conceptione B. Virginis.
Launoii. methodo et ratione, quae iudicio ab Ecclesia quando
luerit ferendo suffragari possit, expendendae sunt ac ocu-
subiiciendae *praescriptiones* quaedam, ut Tertulliani, q-
sic librum quandam conscripsit, verba usurpem »

« *Praescriptio prima.* Quaestio de Conceptione et a-
Praescriptio quaelibet ad christianam religionem pertinens explicanda
I. solvenda est ex Scriptura sacra et traditione Ecclesiae cat-
olicae, quae traditio constat sanctorum Patrum verbis
Conciliorum, per succedentia sibi secula, ad illud temp-
usque cum *definitio* fertur, aut fieri debet ».

Subiecta deinde *praescriptione* secunda, de qua m-
Praescriptio disseveremus, addit *praescriptionem* tertiam his verbis
III. pressam: « Ne detur errori locus, necessaria est *praescrip-*
superior; cuius necessitas ducitur e via ac ratione qu-
iniit Concilium florentinum in definiendis quaestionib-
illis, quae Ecclesiam graecam ac latinam in varias par-
distrahebant. In eo Concilio statutum est, eorum scriptor-
auctoritatem respuendam, qui a Nicolai I romani episc-
ac Photii constantinopolitani patriarchae temporibus flori-
runt: ea enim aetate schisma ortum est. Ita relinquer-
sunt scriptores illi, qui a sec. XIII vixere; quo tempo-

cessere annum 1564: et Sotus magni
theologus nominis, qui Concilio ad-
fuit, eam commemorat in *Commen-*
tar. ad Rom. Antwerpiae edito an.
1550, hoc est paulo post sessionem
quintam tridentinae Synodi habitam
die 17. iunii. an. 1546. Praeterea
perillustris theologus Catharinus in
Tractatu *De immaculato Conceptu*
Romae edito an. 1551 scribit, eam
decreti partem, qua B. Maria exci-
pitur, summa omnium consensione

et plausu esse exceptam, seque ses-
ni illi adfuisse. Quapropter quis
fateatur necesse est, vel ipse
Tractatum illum notis, et omnia
ius auctoris opera generali prae-
tione auxit, Launoium impuden-
sime turpissimeque mentitum. H-
tenus Benedictus XIV.

(1) Opp. edit. Coloniae Allob-
gum 1731. Tomi I. Par. I. pag.
seqq.

Ioannes Scotus, argumentis fictitiis ac futilibus, Virginem primigeniae immunem fecit ».

Heic paullisper immoremur. Equidem plura in his verbis notatione digna forent, quippe quae non pauca dicta desperam, atque effutita temere contineant. Verum hisce missis, illud unum premere mens nobis est, quod hic audax atque inconsultus scriptor de Ioanne Scoto asserere non veretur, illum nempe primitus sententiam de immaculato Virginis Conceptu adstruxisse, aut sub eo primum controversiam hanc agitari coeptam; quorum utrumque historicae auctoritati refragatur. Etenim ex historia certissimis monumentis communiter probe novimus, duobus fere ante saeculis hanc quaestionem ex occasione celebris epistolae a Bernardo ad canonicos lugdunenses datae, moveri coeptam: id quod anno 1140 contigit (1): Scotus autem, si vera refert Lucas Waddingus, disputationem suam post elapsam annorum 304 Lutetiae habuit (2). Rursum, dum adhuc in vivis

Falso asserit Launoïus Scotum primum fuisse assertorem immac. Conceptionis

(1) Confer apud Mabillon ad epist. 74.

(2) Legesis Waddingum *Annal. Minorum* Lugduni 1635. tom. III. pag. 7.

Cum Launoïus Ioannem Scotum deo deprimat, lubet heic verba describere, quibus Waddingus eius disputationem parisiensem refert. « Hic primum, inquit, publicum inivit certamen pro immaculata Virginis Mariae Conceptione... Nam cum publica et sollemnis de hac re disputatio ad sedandos iam exortos tumultus inter Minores et Praedicatorum ex apostolico praecepto, apostolicis etiam praesentibus institueretur legatis (neque enim Scotus primus omnium hanc defensavit sententiam, sed et primus pro ea defendenda gratiora statuerit fundamenta) missus est, libensque venit Oxonio Parisios Scotus pro defendenda Virginis puritate cui suam omnem, uti diximus, ac-

ceptam ferebat doctrinam. *Adversae partis tutoribus* (inquit Pelbertus Temestarius) *se opposuit ingeniosissimus Doctor, magnum fuit pondus argumentorum, quibus impetebatur, erantque numero 200: omnia sine interruptione, quieto et tranquillo animo attente audivit, et mirabili suo ordine resumpsit, solvendo intricatas eorumdem difficultates, et nodosos syllogismos, ea facilitate qua Samson Dalilae ligamina in favorem Philistinorum posita dirumpebat. Addidit Scotus multas et fortissimas rationes, probans Virginem sanctissimam sine originali peccato conceptam. Actus obstupescit sapientissimam illam Universitatem parisiensem, quae in gratificationem Scotum celeberrimo nomine DOCTORIS SUBTILIS insignivit. Hoc itaque Actu et iis quae scripsit in tertium, adlocuit Universitatem*

ageret sanctus claraevallensis Abbas omnimoda B. Virginis a primigenia labe immunitas fuerat propugnata ab auctore sermonis cui titulus: *De Conceptione*; deinde vero, nimirum proxime a s. Bernardi obitu, pro eadem decertavit Nicolaus anglus s. Albani monachus, cui vel ipse Petrus cellensis monachus cisterciensis et s. Bernardi discipulus est adstipulatus (1). Igitur contra historicam veritatem criticus is primus immaculatae Virginis assertorem Ioannem Scotum constituit. Sed vera controversiae origo ab aetate s. Bernardi est omnino repetenda.

Praescriptio
II.

Iam vero Launoius canonem seu *praescriptionem* suam tertiam ex eo praemisit, quod pro certo haberet, uti innuimus, non modo nulla, quae seculum XIII antecederent, monumenta pro pia sententia suppetere, verum omnia prorsus quae hanc aetatem praecederent, illimet. adversari, uti eius *praescriptio* secunda patet, quae ita se habet: « S. Ecclesia quaestionem de Conceptu Virginis modo iam immorato explicare ac solvere vellet, atque finem discussioni collocare anno Domini millesimo supra trecentesimo SINE DUBIO statueretur B. Virginem sicut ceteros homines in peccato originali conceptam, suffragante ipso Vincenti lerinensi *Commonit.* cap. 3. *In ipsa*, inquit, *catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique quod semper, quod ab omnibus creditum est; hoc est enim verum catholicum, quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quod*

parisiensem ad illud efformandum decretum, quo cavit ne ad ullos gradus scholasticos admitteretur, qui prius non iuraret se defensurum B. Virginem a noxa originaria. Decreto addidit votum de celebranda quotannis festivitate immaculatae Conceptionis ». Haecenus Waddingus. Attamen Natalis Alex. *Hist. Eccl.* Sec. XIII et XIV Cap. V art. 1 §. 11, haud paucis nec infirmis argumentis veluti fabulam traducit totam hanc de Sco-

ti disputatione historiam a Waddingo relata. Eum adisis. Quamvis peculiaris haec de disputatione parisiensi historia non admitteretur, constat nihilominus Scoti famam longe lateque pervulgatam fuisse ob Conceptionis immaculatae ab eo suspectas vindicias: ceterum historiae huius confingendae nulla extitisset ratio.

(1) Recolantur quae supra dicta sunt.

omnia vere universaliter comprehendit. Sed hoc ita demum
t. si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem.
Concluditque Launoius: » Constat ex Christo nato ad se-
culum usque decimum tertium, ea omnia, quae descripsit
Vincentius, in quaestione de Conceptione Virginis occur-
ere: ac patebit Mariam in peccato conceptam (1) ».

Qui haec apud Launoium legerit, facile in animum
inducet suum, eum aperta protulisse testimonia ex universa
antiquitate conquisita, quae B. Virginem in peccato conce-
ptam disertis verbis fuisse asserant. At mirum quidem dictu
est, sed tamen verum, non alia a Launoio in medium adduci
monumenta (si perpauca excipias, petita videlicet e s. Leo-
ne M., Gelasio, s. Gregorio M., et ex romano clero cum
post Honorii I obitum Sedes Petri vacabat) quam quae ac-
tate praefinita sint posteriora. Attamen et ex illis ipsis quae
adducit, vix quidem unum est, quod directe de B. Virgine
loquatur: et si presse urgerentur, non solum eam in peccato
conceptam fuisse, sed et natam evincerent; quod a nobis
iam supra est animadversum (2). Post haec perinde ac si

Launoius
suum propo-
situm non e-
vincit.

(1) Ibid. pag. 11:

(2) Quod ut melius agnoscat iu-
verit testimonia ipsa afferre, quae
arguet Launoius. Iamvero ex s. Leone
quatuor profert. 1. ex serm. in Nata-
li Domini c. 1. *Una cunctis laetitiae
communis est ratio, quia Dominus
noster peccati mortisque destru-
ctor, sicut nullum a reatu liberum
repperit, ita pro liberandis omnibus
venit.* Quae verba, ut patet, tum con-
ceptos tum natos complectuntur, a-
deoque, si quid valerent, nimis pro-
barent. 2. Ex serm. 2. in Nat. Do-
mini c. 3: *Quod ut fieret sine virili
semine editus est Christus ex Vir-
gine: quam non humanus coitus,
sed Spiritus Sanctus foecundavit.*
Et cum in omnibus matribus non
fiat sine peccati sorde conceptio,
haec inde purificationem traxit unde

concepit. Hoc testimonium iam di-
scussimus, vidimusque nimis probare;
siquidem ex eo sequeretur, B. Virgi-
nem non nisi in actu incarnationis fu-
isse a labe originali purgatam. 3. Ex
serm. 4. in Nat. Dom. c. 3: *Terra car-
nis humanae quae in primo fuerat
praevaricatore maledicta, in hoc
solo B. Virginis partu germen edi-
dit benedictum, et a vitio suae stir-
pis alienum;* nempe sine peccato, ac
sine debito illud contrahendi, quod
debitum B. Virgo contraxit. 4. Ex
serm. 5. in eodem Natali c. 5: *De
solu conditione nascendi una cun-
ctis est causa peccandi. Solus ita-
que inter filios hominum Dominus
Iesus innocens natus est, quia solus
sine carnalis concupiscentiae pollu-
tione conceptus.* Scilicet ex ratione
generationis suae B. Virgo delictum

Praescriptio
IX.

ἀποδεχτικῶς rem confecisset, ita in *Praescriptione* IX h
mo perfrictae frontis concludit: « Post Clementem VI Sed
apostolicae traditio *imminuta ac deformata est*. Sixtus eni
quartus franciscanus aequali ordine habuit *novam* Sco

contrahendi habuit peccati. Si se-
cundum textum excipias, ceteri B.
Virginem directe non attingunt.

Ex s. Gelasio duo in medium addu-
cit, alterum ex Epist. 5 ad omnes
Piceni episcopos, ubi loquens de pri-
mis progenitoribus scribit: *Quidquid
isti genitores de suo germine pro-
tulerunt, opus quidem Dei est se-
cundum institutionem naturae, sed
non absque contagio mali, quod
sua procreatione traxerunt*. Quae
verba generalia sunt, nec directe de
B. Virgine agunt, sed praeterea com-
plectuntur etiam in lucem editos;
prosequitur enim ibidem Gelasius di-
cens quemvis infantem *esse vitiosa
nativitate pollutum; et, si non fuerit
mysterii christiani participatione
mundatus, ad vitam non posse per-
venire perpetuam*; quae verba sup-
pressit Launoius eo quod videret ni-
mium probare contra expressam s. Ge-
lasii mentem, qui in suo Sacramen-
tario officium *Sanctae Nativitatis B.
Virginis* assignavit. Alterum s. Ge-
lasii testimonium promit ex lib. con-
tra pelagianos ita se habens: *Imma-
culati Agni proprium est nullum
prorsus habuisse peccatum*; sed hoc
in loco agit s. Pontifex de peccato
quod *propria actione* patrat; con-
stituit enim, vitare hominem non
posse peccata omnia *possibilitate fa-
cultatis humanae*, sed solius gratiae
auxilio; negat tamen singulare hoc
privilegium revera hominibus datum
esse, qui usque *ad hanc perfectio-
nem vitae praesentis accederent*;

quod fusius evincit, ut scilicet *illius
immaculati Agni* etc. Haec tamen
lento pressit Launoius.

Ex s. Gregorio M. adducit tex-
tum ex lib. 18. Moral. in Iob. Cap.
27, quaeque leguntur c. 52. n. 8.
col. 598. Tom. I. ed. Maur. Ne-
quēpe etsi sancti efficimur, non te-
men sancti nascimur: quia ipsa na-
turae corruptibilis condicione con-
stringimur, ut cum Propheta dico-
mus: *Ecce enim in iniquitatibus con-
ceptus sum et in peccatis concep-
me mater mea. Ille autem solus v-
raciter sanctus natus est, qui ut
psam naturae corruptibilis condi-
tionem vinceret, ex commixtione
carnalis copulae, conceptus non es*.
Verum, ut liquet, s. Gregorius non
de conceptione modo loquitur, se-
etiam de *nativitate* omnium homi-
num, adeoque contra eius mente
nimis probaretur his verbis; quando-
quidem et ipse s. Doctor in suo Sa-
cramentario constituit festum *de Na-
tivitate B. Virginis*. Hac propter
de causa Launoius verba Psalmi non
adduxit uti leguntur in s. Gregorio
qui sic ea affert: *Et in delictis pep-
rit me mater mea*.

Demum ex Clero romano, se-
vacante, post mortem Honorii I
epistola ad Angliae episcopos lib.
Hist. Ecclesiast. Bedae cap. 19 re-
tat haec verba: *Et primum quidem
blasphemia et stultiloquium est di-
cere hominem esse sine peccato
quia omnino non potest nisi un-
mediator Dei et hominum Christ*

trinam, et Sedis apostolicae Ecclesiaeque romanae traditionem; persuasum habens non aliam esse hanc traditionem, quam Praedicatorum opinionem. O impudentiam! O munus erga Sedem apostolicam et decessores Pontifices contemptum!» Ex utra vero parte *impudentia* sit, imo admodum, et incredibilis audacia atque temeritas, an scilicet ex parte Sixti IV ac tridentinae Synodi, quae Constitutiones Christi confirmavit atque innovavit, nec non successorum romanorum Pontificum, qui easdem Constitutiones magis ac magis amplificaverunt, Ecclesiae item universae, quae festum honorem Conceptionis B. Virginis ubique celebrat, an vero ex parte Launoii, iudicium esto lectoris.

Impudentia
Launoii

Interim nobis satis heic sit animadvertisse, ex tota antiquitate ante hanc ortam controversiam nullum prorsus exstare sive e Patribus sive e Conciliis, sive e romanis Pontificibus monumentum quod B. Virginem diserte in peccato conceptam exhibeat: nullum item testimonium proferri ex antiquitate posse, quod commodum cum pia sententia componi nequeat, et non debeat aliquando ab ipsis adversae partis patribus exponi benigne. Divino scilicet providente Numine fac-

Nihil in antiquitate expressum adversatur immaculatae Conceptioni

us, qui sine peccato est conceptus natus; nam ceteri homines cum peccato originali nascentes testimonium praevagationis Adae, etiamsi in peccato actuali existentes portarent, noscuntur secundum Prophetam dicentem: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Post haec subdit Launoius: « in eo sermone Virgo contenta est, cum non excipiat nec excipi possit, quin verimmutentur Cleri romani, qui Ecclesiae suae traditioni inhaerebat », et quid mirum, si quis non videat eodem vitio laborare argumentum inde deductum? Nam praeterquam quod tum de conceptis tum de natis in hoc textu dicitur, complectitur idem textus pec-

cata quae propria cuiusque actione admittuntur seu actualia. Nimis proinde probat quam vellet Launoius. Ceterum hic hypercriticus in pluribus lapsus est; sive in eo quod tribuat hanc epistolam Clero romano universo cum exarata non sit nisi a quatuor primoribus; sive in eo quod dicat post mortem Honorii datam fuisse, cum data fuerit post obitum Severini successoris Honorii; sive in eo quod inscriptam affirmet Angliae episcopis, cum fuerit inscripta episcopis, presbyteris et abbatibus Scotiae; adducatque illam ex lib. 3. Bedae, cum referatur lib. 2. Cf. Piazza op. cit. p. 381. De Gelasii tamen et Gregorii M. Sacramentariis paulo post agemus.

Conclusio

tum est, ut nihil ipsis unquam calamo exciderit, quod Ecclesiae sensui adversaretur, quae deinceps in piam sententiam tum verbis tum factis aperte et luculentissime animi suum proclivem patefecit. Si qua vero sunt Patrum scriptorumque ecclesiasticorum dicta, quae immacolata Conceptioni refragari videantur, haec omnia ad aeram spectant, quae exortam controversiam subsecuta est. Contra vero quae pro immunitate B. Virginis a quavis peccati macula standi nullam probabilem adversantem patiuntur expositionem, et eae a priscis ipsis Ecclesiae temporibus originem ducunt, et quo magis nobis proximant saecula, eo clarescunt magis donec ad expressam de isthaec exemptione formulam deveniatur: dein suffragio minime dubio ab utriusque Ecclesiae ritibus, liturgiis, festisque arcessito communiuntur sermo nunquam interrupta ab exorta usque primo quaestione.

Si igitur vestigiis insistamus quae ipse Launoius noni Vincentiano innixus ponit, ad hanc necessario conclusionem deveniendum est, *catholicam* videlicet sententiam esse, quae docet B. Virginem non fuisse in peccato conceptam. Haec est enim, quae *ubique*, quae *semper*, quae *omnibus* credita et probata est. Sed si ita est, quispiam scitabitur, qui fieri potuerit, ut tot scholastici in contrariam sententiam concesserint? Verum isthaec diversa quaestio, et a praesenti instituto plane aliena, propriaque singulari disquisitione indiget; quod nos Deo iuvante debemus. In praesentia ex iis quae diximus firmum ratumque esse debet, quaestionem de immaculata Virginis Conceptione revocatam ad aetatem, quae praecessit controversiae originem, iuxta praestitutam a Launoio regulam in illius morem prorsus dirimi; hincque iure colligimus Ecclesiam si eam forte tunc temporis diremisset controversiam, non contrariam piaie sententiae definitionem laturam fuisse, sed illam potius asserturam. Illud praeterea consequitur, rationem illam argumentandi quam Launoius maxime idoneam ad piam sententiam labefactandam censuit, maxime ad eandem constabiliendam firmandamque conferre.

Utrum autem quae hucusque in medium produximus ea
nt, quae satis fundamenti Ecclesiae catholicae, seu summo
ntifici praestent, ut immaculatum Mariae Conceptum in
lei dogma decreto evehat, in altera huius disquisitionis
arte disceptandum assumimus.

PARS II.

THEOLOGICO-CRITICA

Quae in priori huius lucubrationis Parte praeposuimus, spectabant, ut inde inquireremus utrum edendae dogmaticae de immaculato Virginis Conceptu definitioni sufficiens Ecclesiae suppetere fundamentum. Nos heic methodo, cuius est scientia usus, insistentes, hoc argumentum evolvemus. Ut tem perspicuitati consulamus, sic ordine rite instituto poscente, primo expendemus quatenus requirantur conditiones ad articulum fidei constabiliendum; investigabimus inde instrumenta quibus est opus ut eae conditiones habeantur et dignoscantur: haec vero omnia exemplis quae ducemus ex definitionibus olim controversis et iamdiutius, illustrabimus et confirmabimus. Gradum posthac faciemus ad quaestionem quam agimus, cui praestituta commodabimus principia. Cumque haec ipsa communicamus *intrinsecis* atque *extrinsecis*, ut vocant, argumentis auctoritate derivatis, scrupulos si qui adhuc supererint, dimitemus, ut ad finalem demum perveniamus conclusionem.

Quid nobis
in altera hac
Parte sit a-
gendum

CAPUT I.

DE CONDITIONIBUS AD DOGMATICAM ALIQUIUS DOCTRINAE DEFINITIONEM NECESSARIIS

Binas necessario oportere conditiones, quae simul ad articulum fidei constituendum concurrant, nemo est theologorum qui ignoret, alteram *intrinsecam*, *extrinsecam* alteram. Prior est, ut quod ex fide est in divina contineatur revelatione. Ideo enim aliquid ex fide credimus, quia id revelavit Deus. *Motivum* siquidem, ut in scholis loquuntur, *formale* in quod tandem recidit actus fidei, est auctoritas dei revelantis. Altera est propositio Ecclesiae qua certi

Duae con-
ditiones ante
dogmaticide-
creti editio-
nem requisi-
tae

Dei revela-
tio

Ecclesiae
propositio

efficiatur aliquid esse divinitus revelatum: quae Ecclesiae propositio regula fidei *proxima* vocari consuevit. Hac ipso vero de causa qua proxima fidei regula extat, patet etiam extare regulam eiusdem fidei *remotam*; haec autem est verbum Dei in quo divina continetur revelatio. Cumque id verbum ad nos profluxerit aut per Scripturarum sanctarum eloquia, aut per divinae traditionis transmissionem, huius bifariam fidei haec regula *remota* distinguitur, nempe verbum Dei scriptum et in verbum Dei traditum. Hoc autem discrimen inter utramque intercedit regulam, *remotam* videlicet et *proximam*, quod fieri nequeat ut quidpiam de fide ab Ecclesia credendum proponatur, quin illud in Dei verbo contineatur; quandoquidem ipsa custos est divinae revelationis ac magistra quae fallere et falli nequit: contra vero a quo quid in verbo Dei reperiri possit, quamvis illud Ecclesia credendum expresse non proposuerit. Etenim de pluribus catholicæ doctrinae capitibus nonnisi successu temporum dogmaticæ editæ fuerunt ab Ecclesia definitiones, quoties eorum adiuncta id postulabant. Scilicet id factum vel quod veritas quæ iam prius in Ecclesia obtinebat, negata atque impugnata a novatoribus fuerit, aut quoquomodo temeraria vel quod excitatae fuerint contentiones et controversiæ quibus fidelium animi turbarentur; vel quod antea nondum examine satis accurato res discussa fuerit atque ad liquidum redacta; quæ demum postquam apud omnes in confessum venerit, plerisque flagitantibus, ad dogmaticum decretum tandem est evecta.

Exempla

Sane non est difficile atque operosum omnia hæc exemplis ab historia dogmatum petitis illustrare. Nam quæ ad primum attinet, exempla suppetunt in iis, quæ ab oecumenicis Conciliis aut a romanis Pontificibus adsertæ fuerunt veritates catholice adversus hæreticos, uti et sabellianorum sunt, et ariani, et nestoriani atque alii quotquot illiusmodi frugi homines extiterunt. Quoad alterum, exemplum locupletissimum habemus in controversia quæ a s. Cypriano et s. Stephano agitata fuit circa anabaptismum eorum qui extincti ab hæreticis fuerant. Quoad tertium demum præ-

nt haud paucae dogmaticae romanorum Pontificum Constitu-
ones, quibus plures catholicae veritates hactenus discussae,
gillo, ut ita dicam, obsignatae sunt atque extra quaestio-
em collocatae: uti est visio Dei beatifica proxime ab obitu
stinenda per Constitutionem Benedicti XII post longam dis-
ussionem sub Ioanne XXII habitam sancita. His adde veri-
tes, quae sunt contradictoriae quinis Iansenii propositioni-
is, ab Innocentio X dogmatice constitutas, atque ita porro.

Quae ut paullo accuratius enucleentur, praestat ani-
advertere non una, sed multiplici ratione posse quidquam
a divina revelatione, seu in utroque Dei verbo scripto et
tradito contineri, prout suo loco expendunt Theologi, e quo-
um fontibus ea saltem quae propius rem nostram spectant,
uc derivamus (1). Nimirum aliquid in verbo Dei vel *explicite*
haberi potest vel *implicite*. Atque *explicite* quidem cum di-
ertis conceptisque verbis res enunciatur: cuiusmodi sunt
quae in Sripturis de Christi ortu, vitae genere, morte, resur-
ectione atque mirabili in caelum ascensione referuntur.
odemque loco habendae eae veritates quae totius chri-
ianae religionis sunt fundamenta, uti Trinitas Personarum
i Deo, et Verbi seu Christi ipsius divinitas ab eoque facta
ominum redemptio: quae quidem adeo manifeste in Scri-
pturis ipsis ac traditione exhibentur, ut citra impietatis
gnominiam in dubium revocari nullo modo queant. Quare
e istis omnibus veritatibus sufficiens Ecclesiae propositio
o ipso haberi censetur, quod Ecclesia et Scripturas uti
ivinas, Deique verbum continentes fidelibus tradat; et, quod
aput est, eas veritates iugi doctrina atque usu suo, quo
ideles ad vitam christianam informat, profiteatur. Hinc antea
tiam quam solemnis ulla de iis veritatibus definitio ab
Ecclesia edita esset, qui eas aut negare, aut quovis modo
corrumperere ausi sunt, illico tamquam haeretici habiti sunt
et conclamati. Neque in eiusmodi veritatibus aliud assolet

Multiplici
modo aliquid
in verbo Dei
continetur

Explicite

(1) Cf. Walemburgicos : *Examen*
principiorum fidei. Exam. III. §. 7
Opp. tom. I. necnon Gautier : *Pro-*

dromus in Theol. dogmatico-Scho-
lasticam in Thesaurio Zaccariae tom.
I. Venet. 1762.

Ecclesia praestare, nisi terminos statuere ac declarare quibus illae rite enuncientur, easque statis formulis commu-
nare, quibus fideles ab haereticorum hominum technis tutis-
sime protegantur.

Implicitè

Idque variis
modis

Verum aliae sunt veritates, quae tantum *implicitè* in
verbo divinitus revelato continentur, quod plurimis contin-
gere modis potest. Namque aut implexe ac subobseure, e-
veluti quibusdam velis obductae in eo delitescunt, unde per
distinctam atque uberiores conceptuum explicationem in
lucem sunt eruendae; aut aliae in aliis *explicitè* revelatis
veluti conclusiones in principio includuntur; aut alio intimo
ac necessario nexu cum aliis fidei veritatibus ita coniun-
ctae sunt, ut inde facili ratiocinatione atque evidenti illa-
tione possint deduci. De hac varia qua quidpiam *implicitè* in
Dei verbo reperiri potest ratione, exemplo sunt locupletis-
simo dogmata quibus duas in Christo naturas post incar-
nationem plane impermixtas atque inconfusas permanere.
humanamque Christo ipsi voluntatem a divina plane di-
stinctam inesse profiteamur; itidem ea quae sive absolutam
baptismi necessitatem quoad infantes et fidelibus etiam pa-
rentibus ortos; sive integram Christi in alterutra eucharis-
tica specie susceptionem; sive Christi ipsius in eodem eu-
charistico sacramento adorationem vindicant: ac demum ne
alia quae plura afferri possent, persequamur, luculentum
exemplum est in valore baptismatis etiam ab infideli ho-
mine administrati. Semel ac enim constitutum est generale
principium, quod praeclare adeo adversus donatistas enu-
cleat Augustinus, sacramenta, quoad suum effectum, ne-
que a fide neque a sanctitate ministrorum pendere, pro-
num est inferre baptismum valere sive a peccatore, sive
ab haeretico, sive etiam ab infideli homine sit administra-
tum. Quae quidem veritatum sive explicatio sive dedu-
ctio si a privato doctore praestetur, haudquaquam con-
stituit fidei catholicae dogma, quod fideles impellere ad
assensum iure suo debeat (1). Sin vero dogmatico decre-

(1) Wallemburgici loc. cit. §. 3. haec habent „Propositio: Nul-
la conclusio, quae tantum deduci-
tur ex una praemissarum quae est

(uti pluries temporum progressu fuisse factitatum nuper memorabamus) praestetur ab Ecclesia, quippe christianae doctrinae nedum custode, sed interprete ac magistra, et controversiarum iudice inerrabili, omnes adstringuntur obligatione eisdem veritatibus assentiendi, utpote quae ab ipsa ecclesia divinae traditioni innixa uti divinitus revelatae pronuntur.

Atque haec est illa dogmatum catholicorum explicatio-
is ac veluti progressionis ratio, qua aliqua articulis fidei,
on *in se* quidem spectatis, sed *quoad nos* facta est, atque
huc fieri potest accessio. Non quod Ecclesia aut post Chri-
um atque Apostolos novas veritatum revelationes habuisse
el habitura esse censenda sit; aut quod nova dogmata ab ipsa
adantur, uti per summam iniuriam calumniiosi haeretici
omminiscuntur; sed quod ea, quae prius subobscure ac ple-
bus veluti quibusdam implicata in Verbo Dei revelato habe-
antur, evoluta atque explicata ab Ecclesia fuere, atque uti
expresse credenda proposita. In hunc porro sensum loquun-
ur Patres cum hanc fidei progressionem exhibent atque
kornant.

Pulcherrima sane hanc in rem verba sunt quae habet
Gregorius Nazianzenus de Trinitate disserens: « Sic enim,
ribit, se res habet. Vetus Testamentum Patrem aperte
raedicabat, Filium obscurius: Novum autem nobis Filium
erspicue ostendit, et Spiritus Sancti divinitatem subobscu-
e quodammodo indicavit. Nunc vero Spiritus ipse nobiscum
ersatur, seseque nobis apertius declarat. Neque enim tu-
um erat, Patris divinitate nondum confessa, Filium aperte
raedicari: nec Filii divinitate nondum admissa, Spiritum

Quomodo
articulis fidei
accessio fieri
possit

Patrum hac
de re testi-
monia

ripturae et ex altera rationis evi-
ntis ac necessariae, est fidei ca-
olicae; sive illa conclusio conside-
tur ut deducta ex praemissis in
orma dispositis, sive consideretur
dependentem a forma, sed tantum
virtualiter contenta in praemis-
re revelatio. Haec propositio nul-

lum habet dubium apud catholicos.
Sunt enim doctores, qui affirmant
tales conclusiones esse fidei; sunt qui
negant. Unde apud hos et illos cer-
tum est, eas non esse fidei catholi-
cae, sive non esse necesse, ut omnes
eas agnoscant pro revelatis „

Sanctum, velut graviozem quamdā, si ita loqui fas es sarcinā nobis ingeri: ne alioqui, velut cibus ultra viri gravati, ac solis radiis hebetes oculos adiicientes, iis quae, quibus praediti eramus, viribus periclitaremur: quae tacitis potius accessionibus, et, ut David loquitur, accessionibus, atque ex gloria in gloriam progressionibus et incrementis Trinitatis lumen splendidioribus illucesceret (1)

Huc pariter referuntur quae non minus vere quam elegantius scripsit Vincentius Ierinensis in celebri suo *Commonitorio*, exponens quid Ecclesia praestiterit Conciliorum dogmaticis decretis. « Christi *Ecclesia*, inquit, sedula et cauta depositorum apud se dogmatum custos, nihil in his unquam permutat, nihil minuit, nihil addit; non amputat necessarium, non apponit superflua, non amittit sua, non usurpat aliena, sed omni industria hoc unum studet, ut vetera fideliter sapienterque tractando, si qua sunt illa antiquitus infirmata et inchoata, accuret et poliat; si qua iam confirmata et definita, custodiat. Denique quid unquam aliud Conciliorum decretis enisa est, nisi ut quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur? Quod antea lentius praedicabatur, hoc idem postea instantius praedicaretur; quod antea securius colebatur, hoc idem postea sollicitius excoleretur? Hoc inquam semper, ne quicquam praeterea, haereticorum novitatibus excitata, Conciliorum suorum decretis catholica perfecit Ecclesia; nisi ut quod prius a maioribus sola traditione susceperat, hoc deinde posteris etiam per scripturae chirographum confirmaret; magnam rerum summam paucis litteris comprehendendo; et plerumque propter intelligentiae lucem, non n

(1) Lege, si vacat, alia huius similia testimonia Patrum apud Petavium *de Trinit.* lib. 2. c. 7. ubi allegat inter ceteros s. Epiphanium, s. Augustinum, Isidorum pelusiotam,

s. Chrysostomum, s. Gregorium Nyssenum, Basilium seleuciensem, Amphilochoium, s. Ioannem damascenum etc.

am fidei sensum (1), novae appellationis proprietate si-
nando (2) ».

Ex hisce quae persecuti sumus, patet quantopere
necessaria sit Ecclesiae propositio, praesertim in iis quae
explicite in Dei verbo continentur, ut legitimus ac genui-
nus patefiat revelationis sensus. Profecto nisi peculiari hac
ratione christiano populo universo consulisset Deus, in
amplurimis veritatibus fluctuarem, atque ancipites hae-
rerem circa verum revelationis obiectum, atque in alias
que alias sententias distraheremur. Id quod in novato-
ribus videre est, qui cum unicam tantum sibi statuunt fi-
dei regulam, Scripturam scilicet, eamque privato cuiusque
spiritu interpretandam, secum invicem perpetua colluctan-
tur pugna, ac sibimet ipsi numquam constare possunt, et
volubet doctrinae, seu potius erroris vento circumferuntur.
Catholicis vero ubi primum Ecclesiae, quae columna et
firmamentum est veritatis, propositio ac definitio praesto sit,
dogmaticus revelationis sensus fixus ratusque esse debet,
atque qualibet erroris formidine depulsa, omnisque disce-
ptionis materie submota (3). Ac non sine providenti di-

Tantum ab
Ecclesia dog-
maticus re-
velationis
sensus haberi
potest

(1) Atque heic obiter adnoto, iniue-
re prorsus ac temerarie se gerere Io.
Mercurium, qui tom. I. *Artis criticae*
ellicat Ecclesiam eo quod nonnul-
lae voces consecraverit novas ad an-
tiqua dogmata asserenda, e. gr. *Con-*
substantialis, Transubstantiationis,
et similia, quasi voces nihili, ut
ipse loquitur. Qui enim hac de
causa Ecclesiam carpit perinde fa-
cit, ac ille, qui diceret, ut ait s. Hi-
larius in lib. adversus imperatorem
Constantium: *Nolo adversum no-*
va venena novas medicamentorum
comparationes; nolo adversum no-
vos hostes nova bella; nolo adver-
sum novas insidias consilia recen-
sa. . . Novitates vocum, sed pro-
phanas devitare iubet Apostolus; tu

cur pias excludis? quum praesertim
scriptum sit, omnis Scriptura divini-
tus inspirata utilis est. Innascibi-
lem numquam legis; numquid ex
hoc negandum erit, quia novum est?
Decernis similem Patri Filium, E-
vangelia non praedicant: quid est
quod non refugis hanc vocem? In
uno novitas eligitur, in alio submo-
vetur. Ubi impietatis occasio, novi-
tas admittitur: ubi autem religionis
MAXIMA ET SOLA CAUTELA EST,
excluditur.

(2) Cap 32. edit. Rom. in 8. 1731.
pag. 70. seq.

(3) Quo sensu laudatus Vincenti-
us Ierinensis in *Common. c. 1.* haec
praeclare scripsit: “Saepe magno
studio et summa attentione perqui-

vini numinis consilio factum id existimandum est, ut plurimum nonnisi implexe atque adumbratim in verbo divinitus revelato delitescant: ut nimirum fideles inde magis necessitatem verbi ac inerrabilis magisterii Ecclesiae sentirent, atque ab ea uti filii a matris uberibus pendentes discerent purissimam lac doctrinarum exsugere.

Neque Scripturae dumtaxat sed etiam traditionis

Dum vero *sensum revelationis* dogmaticum ab una Ecclesia catholica accipiendum dicimus, id de Dei verbo tantum scripto quam tradito intelligendum esse, nemo est qui negare possit: quandoquidem non unius tantum Scripturae, sed etiam traditionis aequo iure legitima custos Ecclesia est, atque inerrabilis interpret (1). Saepissime porro fit ut monumenta quorum subsidio cognosci traditio debet, et Patrum ipsorum effata vel nullo pacto inter se conveniant; vel obscura sint, ac certitudini pariendae imparia; et non semel eiusmodi, ut iis haeretici dolo malo sint ad placita propria firmanda, aut vero etiam excogitanda abusi. Quod pluribus ostendere exemplis pronum esset, idque adeo idonei

rens a quamplurimis sanctitate et doctrina praestantibus viris, quoniam modo possim certa quadam et quasi generali ac regulari via catholicae fidei veritatem ab haereticae pravitatis falsitate discernere; huiusmodi semper responsum ab omnibus fere retuli: Quod sive ego sive quis alius vellet exurgentium haeticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, et in fide sana sanus atque integer permanere, duplici modo munire fidem suam, Domino adiuvante, deberet. Primo scilicet, divinae legis auctoritate; tum deinde Ecclesiae catholicae traditione. Hic forsitan requirat aliquis; Quum sit perfectus Scripturarum canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est ut ei ecclesiasticae intelligentiae iungatur auctoritas? Quia videlicet

Scripturam sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt; sed eiusdem eloqui aliter atque aliter, alius atque alius interpretatur; ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiae erui possint, videantur. Aliter namque ille Novatianus, aliter Photinus, aliter Sabellius. Atque idcirco multum necessum est, propter tantos tam varii erroris anfractus, ut propheticae et apostolicae interpretationis linea secundum ecclesiastici et catholici sensus normam dirigatur.

(1) Ad rem inter ceteros Petavius loc. cit. in *Prolegomenis* cap. I constituit utriusque divini verbi, scripti ac traditi, Ecclesiam interpretem esse. Cf. etiam Mochler *Symbolique* Chap. VI. §. 39.

eis, prouti sese nobis occasio dederit, comprobabimus (1):

Neque demum silentio praetereundum, interdum nonnisi *directe* ab Ecclesia diremptas controversias esse, ac veritatem catholicam definitam. Idque praestitit Tridentinum in sess. 24. can. 7. anathema in eos tulit, qui dicerent: Errare Ecclesiam docentem matrimonii vinculum non solvi ab alterutrius coniugis adulterium. Quo canone *directe* quidem Ecclesiam esse inerrabilem circa hunc articulum demonstratur; *indirecte* autem christianum coniugium iuxta evangelicam atque apostolicam doctrinam uti indissolubile declaratur. Atque ita factum est, ut anathemate confixi fuerint protestantes, qui erroris incusabant Ecclesiam, quod coniugium etiam in adulterio indissolubile prorsus atque in-

Quandoque
indirecte ab
Ecclesia con-
troversiae di-
rempitae

(1) Equis ignorat archimandritam Eutychem permotum praecipue fuisse ad unicam in Christo asserendam naturam ex s. Cyrilli alexandrini effuso perperam intellecto; quod passim ab eo est adversus Nestorium utatum, praesertim in I. epist. ad Theodosium, nimirum post incarnationem in Christo *μὴν φύσιν τοῦ θεοῦ οὐ σπαραχθεῖσαν, unam Dei Veritatem incarnatam esse naturam?* Cf. Petav. De Incarnat. lib. 1. c. 15. §. 7. et c. 14. c. 8. Idem contigit Monothesis, qui occasionem sumpsere nefandae haeresis invehendae ex celebri sermone pseudo-Dionysii in Epist. 4 ad Theodosium, ubi ait οὐ τὰ ἀνθρώπινα κατὰ ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀνθρώπινος θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς θεανδρικής ἐνέργειας ἡμῶν πεπολιτευμένος non humano modo (Christum) propria hominis esse; sed cum vir esset factus Deus, suam quamdam Dei virilem operationem vivendi genere instituisse. Petav. ibid. lib. 1. c. 20. §. 9. Nec minus se gessere Sociniani propter ob-

tenicaenorum, quibus abnormi ratione abusi sunt ad veram divinitatem Christo denegandam. Sic ceteris dimissis, hausit Lutherus totum haereticum systema de sola fide iustificante ex prava intelligentia testimonii, quod ad eximendos eius scrupulos quispiam ipsi suggererat ex serm. 1 s. Bernardi de Annuntiat. B. Virginis n. 3. Si credis peccata tua non posse deleri nisi ab eo cui soli peccasti, et in quem peccatum non cadit, bene facis; sed adde adhuc ut hoc credas, quia per ipsum tibi peccata donantur. Hoc est testimonium quod perhibet in corde tuo Spiritus Sanctus, dicens: dimissa sunt tibi peccata tua. Cf. Audin Histoire de la vie de Marthin Luther chap. I. edit. 2. Paris. 1841. pag. 72. 73. Applicari his omnibus singulatim possunt quae de Eutyches scripsit Petavius. Ex Cyrilli dictis suam haeresim Eutyches collegit; quemadmodum eisdem e floribus, unde mellitum rorem apes exsugunt, aranei, et serpentes venenum exprimunt „

nodabile permanere doceret; dedoctique in sua consuetudine fuerint Graeci, quin ideo haereseos nota inurerentur; atque omnibus absque ulla erroris ambage patuerit, evangelicam et apostolicam hoc articulo contineri doctrinam.

Quorsum vero haec in antecessum a nobis afferantur ex operis decursu patefiet. Interim ea ex ima penitaeque theologiae disciplinae natura deprompta ut certa rataque teneantur velim.

C A P U T II.

DE RATIONE QUA EIUSMODI CONDITIONES COMPLERI QUEUNT

Qua ratione binae illae conditiones habeantur

Ad dogmaticam definitionem pronuntiandam quae ante requiruntur conditionibus in tuto collocatis, ordo postulatus ut ratio aperiat, qua illae obtineri queant, atque innoscere. Equidem si de Ecclesiae propositione sit sermo nullum dubium suboriri potest. Satis enim est ut aliquid credendum sive ab oecumenico quopiam Concilio, sive a romano Pontifice per dogmaticam Constitutionem proponatur, si quavis alia ratione, si qua supersit, qua Ecclesia dogmatis fidei possit asserere.

Quibus criteriis dignoscatur aliquid in divina revelatione contineri

Quoniam vero ex dictis nihil Ecclesia proponere potest et fide divina credendum, quod in revelatione non contineatur restat inquirendum, quaenam sint criteria, indicia et argumenta, quibus constare possit, quamdam veritatem reipsa in verbo divinitus revelato sive scripto sive tradito contineri. Et quoniam id in eo vel *explicite*, vel *implicite* haberi posse iam satis declaravimus, gravior ac difficilior eiusmodi fit inquisitio, ubi agitur de iis veritatibus quas divinum verbum hac altera ratione, *implicite* nempe, complectitur. Nam nisi et istas divinitus patefactas esse constaret, nunquam ab Ecclesia definitae fuissent, uti plures quovis definita tempore sunt, nec definiri umquam possent. Quare ut per occasionem aut necessitate veritates huiusmodi dogmatice discerni queant, necessum omnino est, ut earum saltem ind

icia atque vestigia minime dubia sive in Scripturis sive in traditione transluceant. Ad haec autem internoscenda multa praesto sunt instrumenta. Huc enim ea referuntur omnia per quae ad nos pervenit, nobisque antiqua innotescit traditio. *Præfixi instrumenta per quae ad nos pervenit atque innotescit antiqua seu divina traditio*; non enim commisceri potest traditio ipsa cum instrumentis seu modis per quos ea nobis manifestatur, cum res sint plane distinctae, cuiusmodi est *obiectum* a se consideratum, atque *instrumentum* seu ratio qua obiectum assequimur.

Iam vero haec instrumenta sunt Patrum scripta, sunt libri liturgici, sunt dies festi, sunt acta martyrum, sunt perpetuus fidelium sensus, sunt vel ipsorum haereticorum sive positiva sive negativa testimonia, sunt monumenta ipsa archaeologica, quae in multiplices classes distribuuntur; denique inter omnia eminet primumque sibi locum vindicat magister ac vivum Ecclesiae magisterium, prout suo loco fuse ostendimus atque perspicue explanavimus (1).

Istiusmodi autem instrumenta interdum simul coniuncte conspirare possunt ad traditionem antiquam apostolicam atque divinam patefaciendam, interdum vero seorsum. Hinc nullum, modo exceptitio, perinde ac si solum esset, constitui potest. Quocirca perperam nonnulli solent ad inficiandum traditionis alicuius existentiam urgere silentium Patrum, aut ad eorum auctoritatem, quasi ceteris seclusis silentibus, provocare. Quid enim si silentium istud alio pacto plane compensetur ac suppleatur? Idem de ceteris haec recensitis instrumentis, si singillatim spectentur, dicatur oportet.

Et sane, quod seclusis sanctorum Patrum scriptis, posuisset cuiuspiam veritatis traditio alia quavis ratione ad nos pervenire, argumento nobis sunt manifestissimo illi ipsi sui primi argumentum ex traditione deductum tanquam a se constituerunt ad fidem contra haereticos quoslibet propugnandam; cuiusmodi in primis Irenaeus ac Tertullianus extitere.

Haec recensentur

Coniuncte vim habent per modum unius

Confirmantur et declarantur quae dicta sunt

(1) Tract. de locis Theolog. par. 2. sect. 2. cap. 2.

S. Irenaeus

Irenaeus quidem postquam in primis libri tertii capitulis constituerit adversus haereticos, parem tribuendam esse Scripturae ac traditioni in tuendis fidei veritatibus auctoritatem; et postquam omnimodis argumentis ostenderit, traditionem extare, eamque a Scriptura prorsus distingui; transit ad instrumentum et veluti canalem detegendum, quo traditio apostolica ad aetatem usque suam intemerata fluxisset. Hoc porro non aliud esse asserit quam successionem legitimam episcoporum in Ecclesia catholica ordinatorum. Hinc est ut hanc episcoporum successionem tam acriter, quanta admodum loquitur Massuetus (1), tamque frequenter urgeat adversus haereticos Irenaeus, ratus nihil efficacius fore ad omnem haereticorum pervicaciam retundendam. *Non oportet, inquit, adhuc quaerere apud alios veritatem, quae facile est ab Ecclesia sumere; cum Apostoli, quasi in depositarium dives, plenissime in eam contulerint omnia quae sunt veritatis, ut omnis quicumque velit,umat ex ea potum veritatis (2).* Ac deinde progreditur dicens: *Quid enim? Iam si de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, et ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum et re liquidum est? Quid autem si neque Apostoli quidem Scripturas reliquissent nobis; nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt iis quibus committerent Ecclesias (3)?*

Tertullianus

Eadem se ratione Tertullianus gessit, qui tum alibi (4) tum potissimum in libro *De Praescriptionibus* cap. 9 et sequentibus

(1) Opp. s. Irenaei Paris. 1710. *Dissertationes praeviae in Irenaei libris*, Diss. III. art. 3. *De Traditionis auctoritate et fundamento* Pag. CXIV. n. 16. Digna quae tota quantal est legatur haec dissertatio.

(2) *Contr. Haeres.* lib. 3, cap. 4. n. 1.

(3) *Ibid.* Cf. etiam quae de mente Irenaei praeclare scripsit cl. Mochler

Patrologie Tom. I. pag. 371 sequenti. Nec non I. B. Prat., *Histoire de saint Irénée*. Paris 1843. liv. 2. ch. 1.

(4) *Lib. de Corona Milit.* cap. 3. et 4. Cf. lib. 1. advers. Marcionem c. 21. ed. Rigaltii, ubi inter cetera aeternam nostram scribit: *Non alia agnoscenda erit traditio Apostolorum, quam quae hodie apud ipsorum Ecclesias editur.*

dem atque Irenaeus insistit viam. Opposita enim haeres etiam hac *praescriptione*, traditionis videlicet non scribere et a sacris litteris plane distinctae, ita prosequitur : *Inc* (Apostoli) *in orbem profecti, eandem doctrinam eiusdem fidei nationibus promulgaverunt, et proinde Ecclesias ad unamquamque civitatem condiderunt, a quibus tradita sunt, et quotidie mutantur ut Ecclesiae fiant; per hoc Apostolicae deputantur ut soboles apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censeatur necesse Hanc igitur dirigimus praescriptionem. Si Dominus Jesus Christus Apostolos misit ad praedicandum, alios non recipiendos praedicatores quam quos Christus instituit. . . . id autem praedicaverint, id est, quid illis Christus revelaverit, et hic praescribam non aliter probari debere, nisi easdem Ecclesias, quas Apostoli condiderunt, ipsi eis praedicando tam viva (quod aiunt) voce, quam per epistolas possint (1). Quemadmodum vero Irenaeus, praeiacto solido illo fundamento de ecclesiis ab Apostolis institutis ad veram doctrinam traditam internoscendam, haereticos omnes ad easdem provocabat, speciatim autem ad Ecclesiae romanae sententiam in eum finem ipsos revocabat; ita pariter Tertullianus excludens eos lacessit: *Age iam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuae; percurre Ecclesias apostolicas, apud quas ipsae adhuc cathedrae Apostolorum suis locis praesident* (2); *apud quas ipsae authenticae litterae eorum servantur, sonantes vocem et repraesentantes faciem uniuscuiusque Si Italiae adiaceres, habes Romam, unde nobis auctoritas praesto est. Ista quam felix Ecclesia, cuius doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt! Ubi Christus passioni dominicae adaequatur, ubi Paulus Ioannis Baptistae) exitu coronatur, ubi Apostolus Ioannes postea**

(1) Lib. De Praesc. Edit. cit. c. 1580. pag. 82. In edit. Pamelii Paris. 1616. pag. 338. imo et in ipsa edit. basileensi Beati Rhenani Basileae an. 1562. pag. 108. habetur: *praesidentur pro praesident.*

(2) In edit. De la Cerda opp. ed. s. 1650. Tom. II. pag. 78 In edit. Laurent. De la Barre. Paris.

quam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insula relegatur. Videamus quid dixerit, quid docuerit, quid cum africanis quoque Ecclesiis contesserarit (1).

Traditio
transmissa
per Episcoporum
successionem

Ex his assequimur, ecclesias conservasse doctrinam a Christo et ab Apostolis traditam eamque per episcoporum successionem posteris transmisisse, quatenus ipsi nimirum ceteros instituendo ad successores transmiserint quod a praecessoribus acceperant. Transmiserant autem tum activa opera magisterii, tum usu et praxi, tum institutis ritibus aliisque eiusdemmodi; adeo ut catholica atque apostolica doctrina inculcata, ut ita dicam, fuerit atque inserta communi Ecclesiae coetui, uti cibus qui in nutrimentum transformatur atque convertitur; aut etiam, ut phrasi nunc usitata recepta utar, in ipso Ecclesiae corpore fuerit incarnata (2). Quamvis proinde Patres de aliquo peculiari doctrinae articulo vel parce admodum disseruerint, vel etiam, quia nulli eorum sese eis obtulit occasio, penitus siluerint; non ideo tamen concludendum, traditionem aut doctrinam illam in Ecclesia minime viguisse. Quinimo contingere quandoque potest, nonnulli Patres ac doctores ea interdum in scriptis habuisse suis, quae vigenti doctrinae repugnent; praesertim cum se non uti traditionis testes commendent, sed uti doctores, qui e proprio philosophantur penu, ea prorsus ratione, qua the

(1) Cap. 36.

(2) Cf. Moehler *Symbolique*. Besançon 1836 tom. II, liv. 1. ch. 5. §. 38: ubi haec quae ad argumentum nostrum referuntur habet: « L'esprit de Dieu, qui gouverne et vivifie l'Eglise, enfante dans l'homme, en s'unissant à lui, un instinct, un tact éminemment chrétien, qui le conduit à toute vraie doctrine. Le principe communiqué d'en haut, l'alliance avec l'apostolat perpétuel, l'éducation et la vie dans l'Eglise développent un sens profondément intérieur, un sentiment propre à l'interprétation de la parole écrite... l'Eglise est

le corps, la forme visible de Jésus-Christ: elle est son humanité permanente, son éternelle manifestation. Le Seigneur a déposé en elle son esprit, sa vérité... Ce sentiment commun, cette conscience de l'Eglise, est la tradition dans le sens subjectif du mot. Qu'est-ce donc que la tradition considérée sous ce point de vue? C'est le sens chrétien existant dans l'Eglise, et transmis par l'Eglise, sens, toutefois, qu'on ne peut séparer des vérités qu'il contient, puis qu'il est formé de ces vérités et par ces vérités, » pag. 37-39.

gi nostrates identidem facere consuevere. Haec autem paupost luculentis illustrabimus exemplis. Satis igitur est cognoscendam traditam doctrinam in Ecclesia vigentem ge eiusdem Ecclesiae magisterium, praxis seu consue- do, quae monumentis firmetur, et communis ipse pastorum fidelium sensus.

Et vero quomodo sive Irenaeus sive Tertullianus ad ad- uendam adversus haereticos apostolicam traditionem eos ovocare ad Patrum scripta potuissent, si haec nulla erant, tem dogmatica? Etenim Irenaei aetate non habebantur si paucae epistolae Clementis romani, Barnabae, Ignatii Polycarpi, item liber Hermae inscriptus *Pastor* aliave nnulla, quae adhortationes morales ut plurimum comple- ebantur. In Ecclesia vero latina, qui latino primum usus eloquio, ipse est Tertullianus unicus et antiquissimus ctor cuius opera supersint (1). Cum s. Stephanus Pon- ex s. Cypriano rescripsit: *Si quis a quacumque haeresi nerit ad vos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut unus illi imponatur ad poenitentiam* (2); ubinam erant Pa- um scripta, quae traditionem hanc testarentur? Attamen enter ipse ad traditionem appellat, non aliam profecto, am quae *praxi* et usu constaret.

Quoniam vero de communi fidelium sensu aliquid at- imus, iuverit paucis exponere quanti pendendus ille sit Ecclesiae doctrinam, adeoque ad traditionem in ea vi- ntem dignoscendam. Porro praestantissimi theologi ma- nam probandi vim huic communi sensui inesse uno e fatentur. Etenim Canus: *In quaestione fidei*, inquit, *communis fidelis populi sensus haud levem facit fidem* (3). Gre-

Quin exti-
terint scripta
Patrum

Quanti fa-
ciendus in re-
bus fidei sen-
sus fidelium

Iuxta recen-
tiores theo-
logos

(1) Sic enim scribit s. Hieronymus *in viris illustribus* cap. 53. *Tertul-
mus presbyter nunc demum pri-
us post Victorem et Apollonium la-
torum ponitur*, ed. Vallars. Tom.
pag. 875. Scripta vero Victoris et
ollonii perierunt.

(2) Epist. 74. edit. Maur. pag. 138.

(3) *De locis* lib. 5. cap. ultim. cir-

ca finem, ubi et illud praeclare addit:
*Quaero enim ex te, quando de re-
bus christianae fidei inter nos con-
tendimus, non de philosophiae de-
cretis, utrum potius quaerendum
est, quid philosophi atque ethnici,
an quid homines christiana et do-
ctrina et fide instituti sentiant?*

gorius vero de Valentia fusius vim eiusmodi fidelium consensus evoluit. *Est enim, inquit, in definitionibus fidei habenda ratio, quoad fieri potest, consensus fidelium; quoniam et ii sancti quatenus ex ipsis constat Ecclesia, sic Spiritu Sancto assistente, divinas revelationes integre ac pure conservant, omnes illi quidem aberrare non possint... Illud solum con- tendo: Si quando de re aliqua in materia religionis controversia constaret, fidelium omnium concordem esse sententiam (solet autem id constare vel ex ipsa praxi alicuius cultus communiter apud christianos populos recepta; vel ex scandalis et offensione communi, quae ex opinione aliqua oritur etc.) merito posse ac debere Pontificem illa niti, ut quae esset Ecclesiae sententia infallibilis (1). Neque ab his abludivit Petavius, qui prolata s. Paulini sententia, qua antistes ille monuit, ut de omnium fidelium ore pendeamus, quia in omnem fidem Spiritus Dei spirat (2), ita prosequitur: Scitum illud est Augustini, singulorum mentibus revelari quaedam a Deo non solum cum extraordinariis modis, velut visis et ostentis et huiusmodi significationibus occultum aliquid innotescit, verum etiam usitatis rationibus: quando quod ignotum erat venerandis ac pulsantibus, vel aliud agentibus aperitur (3). Quidquid porro sit de firma hac persuasionem quam Graeci vocant πληροφρέϊαν, de qua in rem suam disserit Petavius (4) illud firmum exploratumque est, plurimi in rebus fidei communem fidelium sensum esse existimandum.*

Neque vero putet quis, recentiores theologos id esse sibi pro lubito commentos: ipsi enim etiam a veteribus Patribus, et scriptoribus ecclesiasticis id sunt mutuati. Enim vero ad communem hunc fidelium sensum s. Epi-

Iuxta veteres Patres et script. eccles.

(1) *De rebus fidei... Analysis fidei catholicae* lib. VIII. Cap. 9. Lutet. Paris. 1610.

(2) Epist. 4. Opp. edit. Antverp. 1622. pag. 72.

(3) *De Incarnat.* lib. 14. c. 2. n. 11.

(4) *Ibid.* ubi ex quadam adspiratio-

ne divina repetit firmam fidelium persuasionem de immaculata Virginis Conceptione, quae in catholicam transierit doctrinam; verum necesse ad id confugere non est, cum ceteroquin constet quoniam ex fonte illam fideles hauserint, ex avita scilicet traditione.

minus antidicomarianitas provocat (1), ad hunc s. Hieronimus Vigilantium (2), ad hunc s. Augustinus Pelagium et Iulianum (3). Hinc Vincentius Ierinensis in praeclaro *Commonitorio* ut evincat recipienda non esse dogmata quae universalis Ecclesiae doctrinae sint contraria, ita iocinatur: *Quae si recipiantur, necesse est ut omnes omnium aetatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continent, virgines, omnes clerici, levitae et sacerdotes, tanta consessorum millia, tanti martyrum exercitus, tanta urbium, tanta populorum celebritas, et multitudo, tot insulae, provinciae, reges, gentes, regna, nationes, totus postremo iam per terrarum orbis per catholicam fidem Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuntietur* (4).

Igitur praeter Patrum scripta plura suppetunt instrumenta quibus Ecclesia traditionem divinam atque apostolicam circa dogmaticas veritates compertam habere possit, hisque, ut quaestiones in fidei dogma evehat, inniti.

C A P U T III.

DE FIDEI DECRETIS QUOVIS TEMPORE EDITIS IUXTA CONSTITUTAM RATIONEM

Quae hactenus exposuimus, exemplis ex dogmatum historia depromptis, ut antea sumus polliciti, nobis declaranda sunt et confirmanda. Cum vero haec sint numero minime plura, nos ex iis nonnulla, quae nostro in quem tendimus fini commodiora videbuntur, non sine delectu persequemur.

Ac primo sese nobis offert controversia quae Cyprianum inter ac Stephanum ferbuit de anabaptismo; num scilicet iterum ii tingi debuissent qui ab haereticis baptizati fuissent.

Confirmantur ac declarantur exemplis quae supra dicta sunt.

Controversia sub s. Cypriano

(1) Haeres. 78. edit. Petav. n. 24.

(2) Edit. Vallars. Opp. tom. II
p. 399.

(3) Lib. 1. cont. Iulian. cap. 7.

n. 31.

(4) Cap. 33. edit. Rom. 1731.

Notum est, in Scripturis nihil haberi quo valor baptismi ab haereticis collati adstruatur. Quapropter theologi polemiци exemplum hoc urgent adversus seculi XVI novatores ut divinae traditionis necessitatem ostendant (1): idque iure meritoque. Quandoquidem ipsi protestantes baptismum haereticorum valere tuentur. Porro, uti paulo ante advertimus, nulla erant Patrum testimonia, quae traditionis testatam facerent existentiam, cum Stephanus traditionem contrariam Cypriano opposuit: sed illa in sola Ecclesiae consuetudine stabat, quae ab Apostolis ad ea usque tempora profluxerat. Quod potiori quoque ratione de baptismi pretio est dicendum qui ab infideli homine sit collatus uti sequiori postmodum aevo Nicolaus I in Responsis ad Bulgarorum consulta declaravit (2); quamvis ex Patrum scriptis contrarium potius colligi videatur (3).

His et illud addere possumus quod ad doctrinam de spirituali Angelorum natura spectat. Nam quamvis haec doctrina nondum expresse fuerit ab Ecclesia ex fide sancita, adeo tamen certa nunc habetur, ut temeritatis notam is non effugeret, qui contrariam tueri vellet. Ast norunt eruditi viri quanta usque ad Concilium lateranense IV, quod celebratum est an. 1215, penes Patres tum graecos tum la-

De spirituali
Angelorum
natura

(1) Cf. Bellarmin. *De verbo Dei non scripto* lib. IV. c. 4. et c. 8. Walenburgicos *Controvers. fidei* tomo I. Tract. VI. *De testimon. seu Traditionibus. prob. ad hominem* n. 109. Card. Dav. du Perron *Discours des Tradit.* pag. 527; et *Réplique au Roy* liv. 3. c. 7. pag. 698. Opp. edit. Paris 1633 tom. III et IV.

(2) Num. 104 apud Coletum Act. Conc. Venet. 1770 tom. XV, col. 432.

(3) Receptum siquidem apud veteres Patres, saltem usque ad Augustinum, veluti principium et axioma fuit, non posse quempiam conferre baptismum qui baptismum non recepe-

rit, illumque solum tingere posse, qui baptismum receperit. Hinc illud Tertulliani lib. *De Baptismo* c. 17. *Quod ex aequo accipitur, ex aequo dari potest*; et Hieronymi in *Dial. adver. Luciferian.* n. 9. dicentis: *Ut enim accepit quis, ita dare potest*: qui proinde ibid. n. 12 ita perstringit luciferianum: *Novam rem asseris, ut christianus quisquam factus sit ab eo qui non fuit christianus.* Atque huic principio innixi, qui rebaptizantes impugnaverunt, valorem baptismi ab haereticis administrati tuebantur. Cf. quae hoc de argumento scriptissimus in *Tract. De Baptismo* c. 3. prop. 2.

nos, nec non apud ecclesiasticos scriptores, ad angelicam ad attinet naturam, opinionum ferbuerit discrepantia (1).

Verum hoc omisso, propius ad rem nostram facere templum videtur ex dogmate de visione Dei beatifica deducum, quae proxime a morte animabus plenissime purgatis obveniat. Quod quidem dogma et Benedictus XII primum (2), dein rursus florentinum Concilium solemnī decreto sanxit (3). Porro nemo est, qui nesciat quot utriusque Ecclesiae tum graecae tum latinae Patres contrarium sensisse si sint. Namque iis etiam praetermissis, qui *Chiliasmo* adhaesere, plures quoque ad sanctum usque Bernardum non computum numerantur, qui vel dure, vel ambigue, vel ita temere aspere sunt locuti, ut emolliri eorum dicta vix possint (4). Quocirca cum isthaec controversia sub Ioanne XXII

De visione
beatifica

(1) Cf. Petavium *de Angelis* lib. 1. 2. et 4.

(2) Constit. *Benedictus Deus* apud arduinum *Acta Concil.* Tom. VII p. 1559.

(3) Ibid. Tom. IX. col. 986.

(4) Cf. de hoc argumento elaboratissimum opus Lud. Muratorii, quod scribitur: *De Paradiso regnique celestis gloria non expectata eorum resurrectione iustis a Deo promissa*. Veronae 1738. vol. un. in 4. p. 7. seqq. Hic nobis satis sit ea medium adducere quae in *admonitione in librum de Bono mortis* Auctores Maurini Opp. s. Ambrosii Tom. I. pag. 385 de s. Doctore scribunt: "Si Doctoris nostri verba recte atque ex apicibus interpretemur, cogemur liquido confiteri animas, ipsius iudicio, in quibusdam habitaculis conclusas ad usque generalem resurrectionem servari; eas ibi mercedem debitam operibus suis sed ante diem ultimum minime reddendam expectare; interim tamen illas vel bonis quibusdam, vel poenis affi-

ci, prout ipsarum quaeque fuit commerita; postremo iustorum laetitiam per quosdam ordines esse digestam. Mirum quidem non est hoc modo de animarum statu scripsisse Ambrosium: sed illud propemodum incredibile videri potest, quam in ea quaestione sancti Patres ab ipsis Apostolorum temporibus ad Gregorii XI (forsan ex lapsu calami, cum dici deberet Benedicti XII) pontificatum, florentinumque Concilium, hoc est toto ferme quatuordecim seculorum spatio, incerti ac parum constantes extiterint. Non enim solum alius ab alio, ut in huiusmodi quaestionibus necdum ab Ecclesia definitis contingere amat, dissentiant: verum etiam non satis cohaerent sibi ipsi; cum easdem animas claro divinae naturae conspectu frui quibusdam scriptorum suorum locis concedere, rursus quibusdam aliis id ipsum negare videantur. . . . Illud tantum hoc loci admonemus, omnem illam sermonis diversitatem ex variis manasse principis, quae sanctis illis viris sacrarum

in vivis agente exarserit, summus Pontifex ut eo, quo passet, maturo dirimeretur examine, iussit ut omnia monumenta quae alterutri sententiae sive affirmanti sive neganti favere viderentur, ex omni antiquitate conquisita congregarentur, quo tandem ipse definitionem edicere posset dogmaticam. Cumque res in longum prolataretur ob negotii difficultatem, ipse, re non definita, decessit (1). Certe quidem in Ecclesia non deerat quoad hunc fidei articulum divina traditio; alioquin numquam is definiri potuisset: verum non omnibus illa erat comperta; divina eloquia haud satis hac in re sunt perspicua; Patres, ut vidimus, in varias abire sententias; liturgiae ipsae non modicam praeseferunt difficultatem (2). His omnibus succurrit iuge Ecclesiae magisterium, communis praeterea fidelium sensus; qui alte adeo definitionem imis habebant mentibus, purgatas animas statim ad Deum videndum eoque fruendum admitti, ut non minimum eorum animi vel ex ipsa controversia fuerint offensi, quae sub Ioanne XXII agitabatur, et cuius definitio diu nimis protraheretur.

Ex individualitate coniugii

Aliud exemplum suppetit ex definitione tridentini Concilii sess. 24. Can. 7 his verbis expressa: *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit et docet, iuxta evangelicam et apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum matrimonii vinculum non posse dissolvi. . . anathema*

paginarum lectio suppeditabat. Hinc est quod qui millenariorum errorem amplexi sunt, ab iis eodem argumento futura ante corporum resurrectionem benefica visio negabatur. Et quamvis qui secuti sunt, magno studio eundem errorem impugnarint, profligarintque; tamen circa Dei visionem adhuc pendebant ancipites. Postremum vero hoc confirmant tum s. Augustini, tum s. Bernardi agendi ratione. S. enim Augustinus vel in ipsis Retractionibus animo etiam tum dubio et ancipiti se esse, ac nihil super hoc definire au-

dere non dissimulat. S. autem Bernardus ita Augustini cancellos transiit, ut iustorum spiritibus solam humanitatis Christi visionem seu cognitionem concedere videatur. Conscientiam hac in parte habet claraevallensis Abbas auctorem *Quaestion. ad Orthodoxos*, quae hactenus inter Iustini opera fuerunt editae.

(1) Cf. Raynaldum ad an. 1334. n. 37.

(2) Eas. cf. apud Renaudotium *Liturgiar. oriental. collectio duobus volum. comprehensa*. Paris. 1716.

Licet vero hoc canone directe sancita non fuerit nisi
possibilitas errandi Ecclesiae circa propositum articu-
m; indirecte nihilominus damnata est doctrina et consue-
do Ecclesiae graecae quoad plenam coniugii dissolutio-
nem propter adulterium, cum doctrina Ecclesiae latinae
clarata sit evangelica atque apostolica. Qui tamen in theo-
ricis disciplinis versati sunt, haud ignorant non defuis-
se Patribus tum graecis tum latinis aliquos, imo et concilia
provincialia diversarum ecclesiarum, quae contrarium sen-
te et docere viderentur (1). Licet enim non tot numero sunt
testimonia, quot in opere suo *De regia in matrimonium po-*
state citat Launoïus (2), cuius corruptissimam in affe-
ctibus pro sua causa textibus fidem probe novimus; tamen
non inficias iverit, non pauca testimonia ac monumenta
antiquitate reperiri, quae aut aperte contrariae faveant
doctrinae, aut saltem valde dubia appareant (3). His vero nil
obstantibus, fatendum quidem est ac pro certo habendum
esse atque apostolicam traditionem de omnimoda
coniugii fidelium rati et consummati individuitate. Id enim
testatur tridentina sanctio. Quomodo vero cognoscitur? Sci-
et ex iugi Ecclesiae magisterio et praxi, communique
sensu.

Dogmaticae huic definitioni affinis et illa est ab eodem
Concilio Can. 6 eiusdem sess., quo matrimonium ratum
non consummatum per solemnem religionis professionem
prius coniugum dirimi decernitur. Et haec doctrina ex
traditione descendat necesse est. Frustra porro sive in Bi-
blias sive in Patribus eam quaeres, cum nil eiusmodi, ex-
cesse saltem, inveniatur. Omnium primus ex romanis Pon-
tificibus Alexander III in Concilio lateranensi III celebrato
1179 Cap. *Verum*, et Cap. *Ex Publico* sub tit. *De Convers.*
coniugatorum solvi eiusmodi coniugium declaravit innixus
auctoritatis Sanctorum exemplis. Porro licet haec exempla,

Ex matri-
monii rati
non consum-
mati dividiui-
tate

(1) Cf. Collet *Continuat. Praelect.*
theologic. Honor. Tournely Venet.
1758 tom. VIII. *Tract. de Matrim.*
p. 5. art. 3. sect. 6, *Conclusio.*

(2) Par. III. art. I. C. 5. edit. Co-
lon. Allobrogum tom. I.

(3) Cf. Collet loc. cit.

quae vulgo proponuntur, etiamsi uti vera reciperentur (1), rem per se non conficerent; tamen Ecclesiae spiritum patetfaciunt, ac doctrinam apud eam in germine saltem vigentem ostendunt, quae paullatim in dies usque adeo sese explicuit, donec ex posteriorum novatorum occasione, qui Ecclesiam hac de causa maligno dicacitatis dente carpebant, apposito canone est definita.

Ex dividi-
tate coniugii
in infidelitate
contracti

Neque inopportunist alterum occurrit exemplum ex divinitate coniugii, quod in infidelitate contrahitur, desumptum. Quamvis enim de fide non sit, tamen uti certa penes catholicos theologos omnes rite sentientes habetur doctrina, probaturque Ecclesiae romanae consuetudo de solutione coniugii in infidelitate contracti, quum alteruter coniugum ad religionem christianam convertitur, abnuente coniuge infideli pacifice cum fidele convivere, aut consentiente quidem, ast non sine Creatoris contumelia. Paulinus equidem textus I. Cor. 7, 15 huic doctrinae et consuetudini valde suffragatur; neque desunt Patres atque ecclesiastici scriptores, qui eidem adstipulentur, ut suo loco nosmetipsi ostendimus (2). Verumtamen dissimulandum non est et eos fuisse, qui alia plane ratione Pauli verba exposuerint (3); neque Patres omnino omnes inter se consentire, imo

(1) Non omnia sane exempla quae tum a Bellarmino lib. 2 de monachis c. 38, tum ab Estio in 4. D. 27. p. 4, aliisque passim afferuntur, critica lance expensa deprehenduntur genuina; alia vero dubia sunt pro re qua de agitur.

(2) In Tract. de Matrimonio cap. 2, prop. 2.

(3) Ex antiquioribus eminet card. Caietanus qui in *Comment.* in hunc locum I. Cor. 7, 15 etsi fateatur verba Pauli in ea qua de agimus facti specie de perfecta coniugii solutione communiter ab Ecclesia intelligi, subdit tamen: "Dico autem hoc: quia Paulus non aperte explicat talem li-

bertatem, sed negat subiectum esse servituti in huiusmodi. Quae verba si exacte discutiantur, solum significant quod in huiusmodi discessibus, seu separationibus infidelis a fidele (infidelis coniugis a fidele coniuge, infidelis filii a fidele patre, infidelis patris a fidele filio, et sic de aliis) nullus frater aut soror (hoc est nullus christianus aut christiana) est subiectus servituti priori, puta qua filius tenetur patri et e converso; qua filia tenetur matri et e converso; qua uxor marito et e converso. Sed hinc non convincitur quod sit solutum vinculum coniugale, sicut non solvitur vinculum filiale aut paternum,," *Comment.*

et ea proferre quae illi adversari videantur. Innocentius III
neunte seculo decimotertio omnium primus aperte eam
anxit Cap. VII. *Quanto de divortiis*: neque alia ante id tem-
poris exempla de eiusmodi coniugiorum dissolutione mo-
umenta historia suppeditat. Nihilo tamen minus apud
omnes cordatos doctores receptum esse ac probatum debet,
hanc etiam veritatem, quam Benedictus XIV *certam* vo-
cat (1), traditione divina atque apostolica inniti: alioquin
Ecclesia romana numquam eam adscivisset, atque in usum
reduxisset, et cum ipsa omnes Occidentis Ecclesiae. Siqui-
dem de morum heic agitur honestate, circa quos, perinde ac
circa fidem, Ecclesia errare non potest.

Longius huiusmodi exemplorum possem catalogum pro-
ferre, si factum esset opus. Verum necesse non est; cum
ea quae attulimus ad veritatem, quam nobis obtinendam
proposuimus, satis abunde sufficiant. Evicimus quippe lu-
lulenter, Patres haud unicum esse instrumentum, quo di-
vina atque apostolica traditio nobis innotescat. Namque
ex allatis exemplis manifesto constat, veritates dogmaticas
fuisse identidem definitas, quamvis de illis altum apud
Patres esset silentium; imo vero interdum id factum, licet
etiam non pauci e Patribus refragarentur aut pro contraria
tarent sententia; interdum etiam cum Scripturae ipsae
in speciem adversari viderentur. Dixi *cum Scripturae i-*
sae in speciem adversari viderentur; siquidem valori ba-
ptismatis ab haereticis collati ea baptizandi facultas obsta-
re quidpiam videbatur, quam Christus Apostolis seu uni
Ecclesiae tribuit, sicut et illi uni docendi dedit pote-
statem. Iamvero nisi praesto esset traditio quae sensum
Christi verborum determinaret, arduum quidem foret i-

Patres non
constituunt
unicum a-
gnoscentiae
traditionis
instrumen-
tum

Script. Edit. Lugdun. 1639. to-
mo V. pag. 106. et seqq. Ex recentio-
ribus vero id ipsum ex professo tuen-
um suscepit cl. Binterim in op.
ermanico: Monumenta Ecclesiae
christiano-catholicae primi, medi-
c novissimi aevi tom. VI. Par. I.

Mantissa I: qui tamen egregius doc-
tusque vir laudabiliter posthac se su-
biecit Ecclesiae romanae interpreta-
tioni, eique adhaesit omnino.

(1) *De Synodo Dioecese. lib. 6.*
c. 4. §. 3.

stam facultatem ad haereticos usque homines, multo vero magis ad infideles protendere, ita ut valide, immo et aliquando etiam licite baptizarent. Quod intellectum quoque velim de facultate laicis delata legitime hoc sacramentum administrandi, si necessitas urgeat. Idipsum de eucharistiae distributione sub utraque specie existimare est, sive promissionis verba spectes sive verba institutionis. Solo enim traditionis praesidio atque Ecclesiae consuetudinis novimus illam haud esse necessariam; quanquam etiam nonnulla Patrum dicta utriusque speciei distributioni favere videantur (1): sicuti et nonnulli fuere Patres qui propugnare visi sunt, infantes etiam eucharisticae alimoniae sumendae necessitate devinci (2). Neque alia huiusmodi exempla in aliis fidei controversiis desunt.

(1) Legesis Bossuet *Traité de la Communion sous les deux espèces* opp. edit. Versailles 1816. tom. XXIII pag. 502, seqq. Bellarmin. *De Eucharistia* lib. 4. c. 26.

(2) Eo nonnulli usque in hoc progressi sunt, ut fines plane omnes ex-cesserint. Sic Petavius in libro unico *De tridentini Concilii et Augustini doctrina* cap. 5 inter Augustini dogmata, quae vel Ecclesiae universae, vel theologorum aut omnium, aut multorum, nec infimi subsellii, iudicio reprobantur, et hoc recenset, quod multis in locis asserit hipponensis Antistes, Eucharistiam post baptismum dandam parvulis, eisque necessariam esse. Quippe sacramenti utriusque parem necessitatem distincte ac separatim adstruit, ex duplici nimirum Ioannis loco, altero capitis tertii, altero capitis sexti, in quo de Eucharistia Christus sic praecipit: *Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quibus ex verbis, ait Petavius, contra pelagianos disputans Au-

gustinus negat parvulos, nisi Eucharistiae fiant participes, vitam et salutem consequi posse. Quod deinde alatis testimoniis ex lib. I *De peccatorum meritis et remissione*, et ex lib. 2. *Operis imperfecti contra Iulianum* cap. 29 confirmare adnuitur Venerunde Augustini mente consule card. Norisium in *Vindictis Augustinianis* cap. 4. §. 4. opp. edit. Veronens. 1729 tom. I, pag. 1041. Maldonatus vero ulterius adhuc progressus in Comment. in Ioan. ad cap. 6. v. 53, censuit Augustinum docuisse ex hoc vers. 53, Eucharistiam etiam infantibus esse necessariam, *idque non ut opinionem suam tenuisse, sed ut fidei et totius Ecclesiae dogma* quo refelleret pelagianos. Atque hoc ipsum autumat hic auctor tradidisse Innocentium I in epist. ad patres millevitani Concilii quod huius Pontificis verba refert. Imo concludit hanc ipsam Augustini atque Innocentii sententiam in Ecclesia sexcentos ferre per annos viginisse, Eucharistiam nempe etiam infantibus esse necessariam.

C A P U T IV.

DE IMMACULATA VIRGINIS CONCEPTIONE QUOAD EIUS DOGMATICAM DEFINITIONEM

Quae hactenus praestituimus, ad articulum de immaculata Conceptione sunt traducenda, quaeque attulimus exempla iam cum argumento quod versamus heic sunt conerenda. Quod ut fiat luculentius, ob oculos sunt subiicienda fundamenta quibus haec sententia innitur, ac deinceps ad conditiones quas enumeravimus expendendas prorediendum, ut quem propositum habemus finem tandem inspicato consequamur.

Quamvis Biblia prima fronte ac specie tenus in communi peccati propagatione B. Virginem comprehendere videantur; reipsa tamen exceptionem pro immaculato Conceptu admittere in eius favorem posse, immo vero et deere constitutum iam est, fatentibus ultro ipsis adversae sententiae propugnatoribus (1). Quin etiam Biblia ipsa vermen veluti quoddam continent, quo positive e sacris litteris adstrui pia sententia possit (2).

Quod et de Patrum effatis est asserendum. Tametsi enim quinto Ecclesiae saeculo nonnulli videntur Patres generalibus suis propositionibus B. Virginem in communi damnatione complecti, qua factum est, ut ipsa a contracto peccato primigenio redimi debuerit; tamen eorum quoque effata necessario debent, etiam in adversariorum sententia, benigne intelligi, ne plus probent illorum dicta, quam iidem ipsi vellent (3). Interim in priorum seculorum monumentis iam pia sententiae germina elucent, quae a Patribus apostolicis, atque a graecis pariter ac latinis qui sunt hos secuti magis ac magis evoluta sunt atque explicata. Hinc traditionis filum numquam fuit intercisum, immo et

Quae dicta sunt, ad argumentum de immaculata Conceptione transferuntur

Praenotantur aliqua

(1) Recolantur quae scripsimus
par. I. cap. XV. §. I.

(2) Ibid.

(3) Ibid. §. II.

longius in dies productum tum per liturgias ac festi institutionem, tum per sacras conciones, tum per pium fidelium sensum, donec tandem ad expressam formulae enunciationem deveniretur qua Virginis Conceptus ab omni labe immunis assereretur ac sanctus. Quae traditionis perpetuitas enituit diu etiam antequam hac de re fuisset saeculo XIII controversia excitata (1).

Argumen-
tum generale
ex conditio-
nibus circa
dogmaticum
decretum
statutis efflo-
rescens

His ita compositis nostrum insistentes iter sic progredimur. Ad dogmaticam edendam definitionem id satis Ecclesiae est, ut *implicite* saltem articulus, quo de agitur, in sacris habeatur litteris, ac eius veluti semina, quae deinceps progerminant, in primitiva contineantur traditione; vel etiam ut silentibus Scripturis ac primis etiam Patribus, saltem traditio in Ecclesiae magisterio, et communi fidelium persuasione servata fuerit, donec data tandem occasione, doctrina quae fuerat revelata divinitus sive per Patrum scripta, sive per alia monumenta in apertum veniat. Neque enim putandum est tunc primo coepisse doctrinam aliquam in Ecclesia invalescere, cum monumentorum ope, quaecumque demum haec sint, nobis illa innotescit, nisi in absurda atque erronea prolabi velimus consecraria (2). Quae potissima est causa, quare traditionem ab eiusdem traditionis instrumentis, seu vehiculis, quibus ea ad nos deducta est, apprime distinxerimus; quum potuerit existere traditio eaque divina, quin instrumenta illa nota singillatim nobis essent atque perspecta. Hac etiam de causa ratio redditur quare identidem haec ipsa traditio nonnullis Patribus seorsum

(1) Ibid. §. III.

(2) Alioquin enim non pauca dogmata essent uti novitia spectanda; eorumque fidem nonnisi sequiori saeculo primum in Ecclesia obtinuisse dicendum esset, eo quod serius tantum impugnata fuerint, atque ab Ecclesia contra novatores cuiusvis seculi definita. Exemplo sint legitimus panis azymi usus in celebratione sacrificii, quem impugnavit primum

Photius quique a s. Leone IX sanctus est; usus legitimus ac veneratio sacrarum imaginum, cum serius utrumque adorti sint iconoclastae atque iconomachi; invocatio Sanctorum, et sacrarum reliquiarum veneratio, contra quam manichaei, deinde vero Vigilantius alique nebulones temporis processu insurrexerunt: atque ita porro.

pectatis comperta satis non fuerit, ac talia proinde eis interdum e calamo exciderint, quae contraria iis sunt, quae Isthac Ecclesia definivit. Exinde illae profluunt regulae quae a theologis traduntur, ut quae et quanta Patribus concedenda auctoritas sit, approbe internoscatur (1).

Si igitur hisce in occasionibus Ecclesia fundamentis iusmodi innixa dogmaticam iure edere potuit atque adeo quandoque edidit definitionem, plane consequitur eandem et nunc posse, si id facto opus fuerit, iisdem confisam fundamentis quaestionem aliquam dogmatice dirimere, atque toti fidei obiectum credendum proponere. Multo vero magis id Ecclesia posset, si temporis progressu liquidior fieret quaestio et sententia quae definienda est; illamque tum Pastores tum fideles communiter haberent iam sibi persuasam, in eaque assensu suo plane conquiescerent. Neque enim ulla fieri ratione potest, ut Ecclesia universa erroneam ac falsam imbibat doctrinam, quippe quae iugiter a Spiritu Sancto edocta, seu a Spiritu veritatis sustentata. Quod si publica ac sollemnis eiusdem Ecclesiae professio in actis, non cultu, atque in tota agendi ratione manifestata quoad idem

(1) Consulesis Melch. Canum *De* *actis* lib. VII. cap. 3. ubi inter cetera haec scribere non dubitavit in regula secundo loco tradita. "Unius aut aliorum Sanctorum auctoritas etiam in his, quae ad sacras litteras et doctrinam fidei pertinent, probabile quidem argumentum subministrare potest, firmum vero non potest." Atque hanc conclusionem demonstrat manifesta ratione, cui nulla prorpius via occurri potest. "Quod cum sanctorum quisque, his duntaxat exceptis, qui libros canonicos ediderunt, spiritu fuerit humano locutus, potest aliquando vel in eo errarit, quod in fide spectare postea demonstratum est, aperte constat ex huiusmodi auctoritate exploratam fidem fieri

non posse. Quo in loco admonendi sunt hi, qui praeceptis theologiae nullis acceptis, post bonas, quas vocant, litteras, statim ad sanctorum veterum lectionem appellant animum. Non enim quaecumque ibi legerint, ea sunt probanda omnia. Primum, quoniam res nonnullae non erant tunc adeo in Ecclesia definitae, ut nunc esse videmus etc." Nec minus praeclarae sunt regulae, quas in usu Patrum servandas exhibet Petavius in *Prolegomenis* cap. 2, quaeque maxime ad rem praesentem faciunt. Hoc ipsum fusius prosecutus est auctor operis: *De optima legendorum Patrum methodo* Augustae Taurinorum 1742. praesertim tota Parte prima.

accedat obiectum, ne minima quidem suspicio de huius potest veritate suboriri. Haec enim sentiendi agendique ratio, praesertim cum supremi Pontificis *formalis* habetur de re sanctio, sin minus ut iuridica, at saltem ut iuridicae definitioni aequipollens re ipsa definitio existimari potest, a qua resilire sit nefas.

Applicatur
piae de im-
mac. Concep-
sententiae

Habita-
ratione com-
munis sensus
fidelium

Petavii au-
ctoritate con-
firmati

Et publici
cultus Ec-
clesiae

Age iam expendamus an haec omnia in immaculatum Virginis Conceptum quadrent, in eoque apprime vera comperiantur. Atque retroverso incedentes gradu a praesenti Ecclesiae sensu incipiamus. Ratissimum porro exploratumque est, Christifideles omnes circa hunc articulum unius esse animi, idque ita, ut maximo afficerentur scandalo, si vel minima de immaculata Virginis Conceptione quaestio moveretur. Hac pene mirabili fidelium suasionem et consensu permotum sese fatetur Petavius ad piam sectandam sententiam. Sic enim scribit: *Movet autem me, ut in eam sententiam sim propensior, communis maxime sensus fidelium omnium; qui hoc intimis mentibus, alteque defixum habent, et quibus possunt indicibus officiisque testantur, nihil illa Virgine castius, purius, innocentius, alienius denique ab omni sorde ac labe peccati procreatum a Deo fuisse. Tum vero nihil cum inferis et horum rectore Diabolo, adeoque cum qualicumque Dei offensa et damnatione commune unquam habuisse* (1). In Ecclesia vero universa cultus publicus, solemnis ac liturgicus viget de Virginis Conceptione, videlicet ut sancta et *immaculata*. Conceptio enim ita solummodo spectata potest esse et festi et cultus obiectum (2), neque aliud revera est; alioquin nec tot querelae a pia sententiae oppugnatoribus adversus hunc cultum fuissent excitatae; neque s. Bernardus in celebri ad canonicos lug-

(1) De Incarnat. lib. 14. cap. 2. §. 10.

(2) Legesis de hoc argumento Franc. Guerra episcopum gadicensem in op. *Maiestas gratiarum ac virtutum omnium Deiparae Virginis*. Hispali 1659. tom. II. Tract.

De obiecto cultus exhibiti ab Ecclesia romana in die festo immaculatae Conceptionis praesertim fragmentum IV, seqq.; item fragmentum XII Punctum I, seqq. De hoc argumento iterum inferius disseremus.

unenses epistola (1), ut impugnaret quod instituebatur festum, iis usus fuisset argumentis, quae Virginei Conceptus impetunt sanctitatem. Atque ut cetera silentio praeferam, numquam romani Pontifices universo Franciscalium ordini indulsissent, ut et peculiarem de *immaculata Conceptione* Missam legerent, et Officium seu canonicas horas eius mysterii proprias persolverent; nec pariter integris legnis ut eundem ritum ex pontificio indulto sequerentur concessissent, nisi pro certo habuissent tale huiusce cultus esse obiectum (2). Quod argumentum ex eo privilegio ma-

Agendi in
hoc ratio
rom. Pontifi-
cum erga
franciscuales

(1) Sane refragatores immaculatae conceptionis festum celebrare conveniunt *Sanctificationis*, ut notum est.

(2) Huiusce Officii invitatorium matutinum est: *Immaculatam conceptionem Virginis Mariae celebremus. Christum eius praeservemus. Adoremus Dominum.* Versus autem ad *Magnificat*: *Immaculata Conceptio est hodie B. Mariae Virginis. Cuius innocentia inextincta illustrat devotas animas.* Oratio demum in Officio et in Missa: *Deus, qui per immaculatam Virginis Conceptionem dignum Filio tuo habitaculum praeparasti etc.* Hoc vero Officium et hanc Missam convalidavit Leonardus de Nogarolis notarius seu a secretis Sixti IV. Hic auctor Pontifex tum Missam tum Officium probavit, praecepitque ut ab universo clero reciperentur, indulgentiaeque ditavit Christifideles, qui illis praesent in Constit. *Cum Praecepta* data an. 1476 cuius verba haec sunt: « Hac igitur consideratione muniti, eiusdem Omnipotentis Dei SS. Petri et Pauli Apostolorum auctoritate confisi, auctoritate apostolica, hac in perpetuum

valitura Constitutione statuimus et ordinamus, quod omnes et singuli Christifideles utriusque sexus, qui Missam, et Officium Conceptionis eiusdem Virginis gloriosae, iuxta piam, devotam et laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi de Nogarolis clerici veronensis Notarii nostri, et quae desuper a nobis emanavit, Missae et Officii huiusmodi institutionem, in die festivitatis Conceptionis eiusdem Virginis Mariae, et per octavas eius, devote celebraverint, et dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint eandem prorsus indulgentiam, et peccatorum remissionem consequantur, quam iuxta fel. record. Urbani IV in Concilio viennensi approbatas, ac Martini V et aliorum romanorum Pontificum Praedecessorum nostrorum Constitutiones, conferuntur illis, qui Missam et horas canonicas in festo Corporis et Sanguinis Domini nostri Iesu Christi a primis vespere et per illius octavas, iuxta romanae Ecclesiae constitutionem celebrant, dicunt, aut Missae, Officio, et horis huiusmodi intersunt, praesentibus, perpetuis temporibus valituris etc., Apud Harduinum *Acta concilior.* tom. IX

*Indultum
quod aiunt
Gregorii XVI*

*Rom. Pon-
tificum series
pro eiusmodi
cultu*

*Fieri nequit
ut Ecclesia
suam hac in
re doctrinam
immutaverit*

gis roboratur quo Gregorius XVI b. mem. Pontifex concessit episcopis omnibus, qui a sacra rituum Congregatione illud peterent, ut sacerdotes ante Missae canonem inter cetera praefarentur: *Et te in Conceptione immaculata*; nec non u fideles in litaniiis lauretanis Mariam invocarent *Regina sine labe originali conceptam*. Id quod reipsa magno numero sacri antistites pro suis dioecesibus ac plerique religionum familiarum praesules postularunt (1).

Exinde novimus non fidelium communi tantum consensione, sed et episcoporum seu ecclesiarum pastorum etiam sententia, una cum romanorum Pontificum serie, qui nunquam a Sixto IV ac deinceps usque ad Pium IX (quem diu pro Ecclesiae universae bono incolumem Deus sospitemque servet) a confirmando atque amplificando hoc cultu cessarunt pium placitum fulciri. Ex quo colligimus, Ecclesiam illius veritati a pluribus iam inde seculis re ipsa adstipulatam esse; immo vero et eam probasse, ita ut omnimodam nacta sit certitudinem, atque una desit *formalis*, quam vocant, definitio quo in dogmatos dignitatem provehatur (2).

Porro cum Ecclesia veluti *moralis* consideranda sit *persona* atque individua, quae a prima sui institutione semper sibi met ipsi constitit, atque ad finem usque seculi per se severanter constabit, fieri omnino nequit, ut diversam nunquam profiteatur doctrinam, multo vero minus illi contrariam quam antiquitus professa fuerit atque tenuerit. Praesens igitur Ecclesiae sensus et professio circa immunitatem B. Virginis a primigenia labe, non est nisi ulterior, ut diximus, illius germinis explicatio quod semper in ea latuit ac vigit, adeoque traditionis divinae atque apostolicae.

col. 1494. Jam vero tum Officium tum Missa eiusmodi obtinere in Ecclesia universa usque ad reformationem Missalis ac Breviarii Romani, quae facta est a s. Pio V; qui ut loquitur Benedictus XIV *De festis* cap. 15: §. 22 *Officium illud minus apposite scriptum e Breviario summo-*

vit, in cuius locum aliud substituitur Officium quo etiamnum utimur. Illud tamen Officium ex indulto apostolico retinuerunt Regna hispanicum ac lusitanum.

(1) Cf. Appendicem.

(2) Videsis Guerra op. cit. tom. II punctum 5. n. 61. seqq.

Dixi *traditionis divinae atque apostolicae*; neque vero solum quia secus nulla ratio adduci probabilis posset constantis, tamque firmæ atque universalis consensu ad plura secula vigentis tum fidelium tum Ecclesiae pastorum, nec non cultus adeo antiqui in utraque Ecclesia orientali et occidentali, uti vidimus; sed præerea quia Patrum ecclesiasticorumque scriptorum series id conspirantium hoc ipsum exigit atque exposcit. Etenim ex adductis Patrum monumentis, quæ apostolicam formæ attingunt ætatem, constat, illos vel ea statuuisse principia ex quibus Virginea immunitas profluit; vel æquivalentibus verbis illam adstruxisse, nondum formula illius unciationis invecta; vel denique concepta expressaque formula, quæ etiamnum obtinet, immaculatum, omni prorsus seclusa labe, Virginis Conceptum ad seculum usque III asseruisse. Istiusmodi traditionem rivulo non incongrue comparaveris, qui ex humili erumpit fonte, ac deinde influentibus undique aquis adauctus usque adeo concrevit, ut in exundantem mutatus fluvium aggeres omnes præcreat, proximosque late campos perfundat. Qui traditionis idem rivulus ab ipso *προτενεγγελισυ* fonte scaturit; a primo scilicet illo Dei oraculo, quo per futurum Liberatorem universæ humanæ familiae in malorum profundum dilatare promissum, gloriosa eiusdem Mater uti conterens cavet maligni invidique anguis, seu diaboli seductoris, utque vecti peccati victrix exhibetur.

Quæ cum ita se habeant et illud consequitur, fieri non potuisse ut contraria traditio, eaque divina aliquando viguerit; alioquin hæc prævaluisset in Ecclesia: nisi cum Arianianis aut maleferiatis hæreticis contendas, obscuram eam oblitteratamque, aut etiam immutatam turpiter mutasse. Quod quam impium cogitatu dictuque sit, nemo ignotus est qui non videat. Quocirca necesse est, eloquia biblicalia, quæ in omnem Adæ sobolem propagatum originale testimonium testantur, singularem B. Virginis Conceptionem minime comprehendere fateare, exceptionemque, quod sæpe dictum, admittere; prout adversarii ipsi ultro con-

Nec ut contraria traditio in Ecclesia unquam viguerit

cedunt, illa exceptio sensu quoad B. Virginis nativitatem esse usurpanda. Par enim est ratio. Necesse praeterea confateri, Patres quoque, qui a seculo Ecclesiae quinto catholico dogma contra pelagianos propugnarunt, quique propositiones universales de omnibus hominibus peccato infectis a conceptu et ortu suo constituerunt, illam pariter exceptionem pro B. Virginis Conceptione recepisse; uti re vera ipsi aequiparibus alicubi verbis, alicubi vero expressis apertisque recepere.

Argumentum instituitur quod a minori vocant ad maius

Ex iis quae praeieciimus fundamentis nobis absque ulli dubitationis ambage argumentum, quod a *minori* ad *maius* dicitur, iure concludi in rem nostram posse videtur. Ita enim rursus ratiocinamur: potuit ac potest Ecclesia traditioni innixa veritatem aliquam dogmatice definire, etiamsi nulla eidem comprobandae veritati biblica suffragentur testimonia, immo quamvis interdum nonnulla ipsi in speciem adversari videantur; ut ex adducto patet exemplo de valore baptismi ab haereticis collati, de quo ne faventia quidem anteriora Patrum monumenta Stephano romano Pontifici suppetebant cum decretum edidit suum, quod posthac niceaena Synodus confirmavit. Potuit item et potest Ecclesia explicite profiteri, et vero etiam, si id sit facto opus dogmatico sancire decreto, utpote controversiarum iudex. Christo instituta, aliquam veritatem, quae implicite ac velut in semine in altera contineatur, seu necessario nexu cum ea copuletur, quamvis eidem nonnulla Patrum effata contraria esse videantur; ut iterum liquet ex altero quod protulimus exemplo quoad sancti lavacri valorem ab infide homine administrati. Rursum potuit ac potest Ecclesia, licet Patres etiam atque scriptores ecclesiastici inter se colluctari deprehendantur, utpote inerrabili magisterio praedita veritatem aliquam dogmatice decernere; uti pariter constat luculentissime ex prolatis exemplis tum de visione beatifica Dei proxime ab obitu consequenda de qua docti disceptarunt viri; tum de coniugii solutione cum alteruter coniugum infidelis ad Christi vexillum transit; tum denuo de coniugii rati quidem at non consummati solutione ob solemnem

eligiosorum votorum nuncupationem; tum de omnimoda matrimonii christiani individuitate vel per ipsum adulterii crimen; quibus, ut caetera praeteream, et illud opportune addi potest exemplum, quod ex librorum *deutero-canonicorum* divinitate atque ut aiunt, *canonicitate* desumitur. Multo igitur potiori ratione poterit Ecclesia immaculatam B. Virginis conceptionem *dogmatice* definire, pro qua biblica testimonia non desunt; pro qua Patrum ecclesiasticorumque scriptorum auctoritas pugnat qui in utraque Ecclesia ab apostolico pene aevo ad seculum usque XII floruerunt; pro qua stant praecedentes Patrum locutiones *formales*, ut dicunt, quae illam asserant, quin ulla contradictoria ac directa eis opponi possit *formalis* negatio; et si quae reperiuntur effata quae contraria videntur, ea necessario prorsus, vel invitis ipsis oppositae doctrinae patrocinatoribus, sunt lenius exponenda; pro qua cultus hominum fere memoriam excedens publicus et sollemnis decertat; pro qua demum tot abhinc seculis universus christiani populi ac pastorum una cum romanis pontificibus consensus conspirat; prout ea quae hactenus disputavimus manifestissime evincunt.

C A P U T V.

DE SCHOLASTICORUM PLACITIS

Eo rem deduximus, ut sive *θερητικως* quaestionis status, sive *πρακτικως* spectetur, collatione rite instituta inter dogmata ab Ecclesia iamdiu definita et immaculatum Virginis Mariae Conceptum, videretur de huius definitionis possibilitate plane constare. Ultro tamen ea mentem nostram subito cogitatio eamque concutit ac torquet; quinam scilicet fieri potuerit, ut haec tum s. Bernardo, tum scholasticis non paucis fuerint incomperta. Ut hanc dubitationem propulsemus de istis disserere cogimur, quamvis praetergrediantur aetatem quam nos, pro fine quem intendimus, initio praestitutam voluimus.

Exceptioni
a scholasticis
petitae oc-
curritur

Quid lueri
ex eiusmodi
difficultatis
solutione
proveniat

Ex eiusmodi nihilominus inquisitione id capiemus lucri, quod praecipua enodabitur difficultas, quae contra ea quae praemisimus et constituimus in antecessum principia oggeri posset. Siquidem ea nobis persuadet ut expendamus quid illi de B. Virginis nativitate senserint, et cui potissimum innixi fundamento fuerint quo ita sentirent: quo facto deinceps haec ad immaculatam ipsius Virginis Conceptionem apte transferemus, hincque lucem mutuabimur ac germanam illorum doctorum mentem assequendam.

A duplici
critica quae-
stione abstinemus

Principio quidem a quaestione critica abstinemus, de quaenam scilicet conceptione tum s. Bernardus, tum Hugo ac Richardus victorini, deinde vero Magister sententiarum cum eius asseclis locuti fuerint, cum illius sanctitatem visi sunt denegare; utrum nempe de conceptione *activa*, an vero de *passiva*, cum anima primum eius informavit corpus an etiam de solo peccati contrahendi debito, aut de fomite sermonem habuerint (1). Ab alia item temperamus quae-

(1) De s. Bernardi mente diximus satis. Quod vero ad victorinos attinet Hugonem ac Richardum, neuter affirmat expresse B. Virginem contraxisse peccatum. Etenim Hugo in *Summa sent.* Tract. I c. 16. edit. Venet. 1588 tom. III fol. 194 col. I haec habet: « De carne illa, cui unitum est Verbum, quaeritur, utrum prius in Maria fuerit caro illa *obligata peccato*. Quod ita fuisse Augustinus dicat: sed in ipsa separatione per Spiritum Sanctum mundata fuit et a peccato, et a fomite peccati. Mariam vero totam prorsus a peccato, sed non a fomite peccati mundavit, quem tamen sic debilitavit, ut postea non peccasse credatur ». Quare ex primis verbis patet ipsum locutum de *obligatione* seu de debito, non autem de *infectione peccati*, prout clarius scribit lib. 2 *De Sacramentis christianae fidei* Par. I. cap. 5 fol. 208 col. 3 » Filiam Dei

de carne *obnoxia peccato* carnem assumpsisse, liberam a peccato, et ideo liberam. *quia liberatam*, nempe praeservatam. Concedit tamen in ea permansisse fomitem, qui, ut vidimus, non exigit necessario peccati originalis infectionem. Richardus vero dum scribit: « Maculam peccati (Christus) de materna carne non contraxit, sed delevit... et notandum in matre eiusque prole; quia in matre *caro mundata* in prole non mundata sed munda: in illa *purgata* in isto pura (lib. I *De Emmanuele* c. 12 p. 1 edit. Lugdun. 1534 fol. 86); de solo *fomite* loquitur, ut constat ex contextu, ac de macula *carni* inhaerente, quae certe non est peccati subiectum, ut alias monuimus. Quod demum spectat ad Magistrum sententiarum, is in lib. 3. dist. 3. « Quaeritur inquit, de carne Verbi, an priusquam conciperetur, *obligata fuerit pecca-*

stione critica de vera magni Aquinatis sententia, quam circa plurimum disceptatum est; aliis constanter eum immaculato Conceptui B. Virginis adstipulatum esse contendentibus; aliis vero acriter propugnāntibus, ipsum non modo ab illa recessisse doctrina, sed alteri, seu oppositae sententiae ad usque vitae finem adhaesisse (1).

lo: Et an talis fuerit assumpta a Verbo? Respondet autem: „Sane dici potest, et credi oportet iuxta Sanctorum attestationis convenientiam, ipsam prius peccato obnoxiam, sicut reliqua Virginis caro: sed Spiritus Sancti operatione ita mundatam, ut ab omni peccati contagione immunis iniretur Verbo. Mariam quoque totam Spiritus Sanctus in eam praeveniens a peccato prorsus purgavit, et a fomite peccati etiam liberavit, vel fomitem ipsum penitus evacuando, ut quibusdam placet, vel sic debilitando et extenuando, ut ei postmodum peccandi occasio nullatenus extiterit „ Deinde adiecit ibid. „Quod autem sacra Virgo ex tunc ab omni peccato immunis extiterit, Augustinus evidenter ostendit in lib. *De natura et gratia*, inquit: *Excepta Virgine* etc. Illa autem Virgo singulari praeventa est gratia, atque repleta; ut ipsum haberet ventris sui fructum, quem ab initio habet universitas dominum; ut illud quod nascebatur ex propagine primi hominis, tantummodo generis et non criminis originem duceret „ Quam quidem doctrinam Gualterius seu Walterus velut erroneam damnat, quod carnem a Verbo assumptam *peccato obnoxiam sicut reliquam Virginis carnem* faciat. Id ipsum Clichtoveus censuit dicens, illam *apertum continere errorem, impietatem sonare, irreverentiam in*

Christum et sacram eius Matrem, necnon irreligiositatem. Attamen doctus Carol. Du plessis d' Argentré sorbonicus doctor et episcopus tute-lensis, qui de Gualterio agit in *Collectione iudiciorum de novis erroribus* suū an. 1179 edit. Paris. 1728 tom. I pag. 117, Petrum Lombardum hac in re vindicat, ostenditque eius mentem Gualterium non esse assecutum; praeterea nititur verba illius, quae adversari piaae sententiae videntur, benigne interpretari, quasi nempe locutus tantum fuerit Magister sententiarum de solo peccati debito, quod B. Virgo ex carnali habuit generatione. Alii praeterea censent, Magistrum non de munditie ipsa ac purgatione B. Virginis disseruisse, sed de illius mundationis et purgationis *manifestatione*. Videsis Ben. Plazzam op. cit. act. VII n. 18 et seqq.; ubi praeterea ceterorum scholasticorum testimonia quae piaae refragari sententiae videntur, singillatim explanat.

(1) Dixi: *Constanter sententiae de immaculato Virginis Conceptu s. Thomam adhaesisse*. Siquidem certum est ex adducto eius loco in Par. I cap. XII huius inquisitionis, angelicum Doctorem asseruisse B. Virginem *ab originali peccato et actuali immunem servatam*. Attamen cum in sequentibus operibus, praesertim vero in *Summa*, et in *Compendio theo-*

Quare s. Bernardus et scholastici omnes sanctam nativitatem B. V. praedicaverint

Quidquid enim de his criticis disceptationibus sit, illud ratum compertumque est, s. Bernardum, aliosque quos memoravimus doctores, in primis vero s. Thomam, ad unum omnes sanctum habuisse Mariae Virginis ortum, ea impulsos ratione, quod eius Nativitatis sollemnitatis ab Ecclesia universa celebraretur. Quamvis notum id sit atque ab omnibus admissum, iuverit tamen tum Abbatis claraevallensis tum angelici Doctoris testimonia describere, quippe quae fini quem spectamus peropportuna. Haec porro sunt quae habet s. Bernardus in epistola quam saepius laudavimus ad canonicos lugdunenses : *Sed et ortum Virginis didici nihilominus in Ecclesia et ab Ecclesia indubitanter habere festivum atque sanctum, firmissime cum Ecclesia sentiens, in utero eam accepisse ut sancta prodiret . . : fuit procul dubio et Mater Domini ante sancta quam nata : nec fallitur omnino sancta Ecclesia sanctum reputans Nativitatis eius diem, et omni anno cum exultatione universae terrae votiva celebritate suscipiens* (1). Sanctus vero Thomas, propositis

logiae contrariam adstruere sententiam videatur, exinde factum, ut immaculatae Conceptionis vindices diversas iniverint vias, quibus s. Doctorem ad piae sententiae patrocinium adducerent. Nonnulli, uti card. Sfondrati in op. *Innocentia vindicata* typis monast. s. Galli 1695 in 4, allegant testimonia ex supposititiis opusculis s. Thomae, cuiusmodi est 4 *De salutatione angelica*: dein ex opusc. 6 verba proferunt ex *Comment. in Epist. ad Galatas* et ex *Comment. in Epist. ad Rom.*: quem cardinalem hac in re plures sive antiquiores sive posteriores vel praecesserunt vel secuti sunt. At fr. Bernardus Maria de Rubéis in suis *Dissertat. criticis et apologeticis*. Venet. 1750 ostendit ea esse adscititia. Alii eo se receperunt, ut contenderent illa Aquinatis loca in quibus contrariam adstruit

sententiam, quae quidem ad 15 numerantur, fuisse corrupta: verum eruditus idem auctor Diss. cit. falsum id esse luculenter evincit. Alii denique adnisi sunt ostendere, ex principiis s. Thomae aliorumque illius aetatis scholasticorum circa generationis rationem, ac circa modum transfusionis peccati originalis, huiusque naturam, eum nulla ratione in locis, quae ex ipso aliisque scholasticis adducuntur, piae adversari sententiae: quos inter eminent doctus p. Nicolaus Cichovius in cit. opusculo: *Angelici Doctoris s. Thomae Aquinatis de beatissimae Virginis Deiparae immaculata Conceptione*; et Ioan. a s. Thoma in suo Cursu theologico pariter cit. quibus ego libenter assentior. Adi quae scripsimus P. I. cap. III.

(1) Epist. cit. n. 3. et 5.

bi de more difficultatibus adversus sanctitatem nativitatis B. Virginis, ita sequitur: *Sed contra est, quod Ecclesia celebrat Nativitatem beatæ Virginis; non autem celebratur festum in Ecclesia nisi pro aliquo Sancto. Ergo B. Virgo in sua sua Nativitate fuit sancta. Fuit ergo in utero sanctificata* (1). Aliorum testimonia silentio præterimus; cum his enim ceteri omnes consentiunt. Interim constans hæc animadvertatur illatio: *Ecclesia festum celebrat Nativitatis B. Virginis: ergo B. Virgo sancta nata est.*

Hæc præstat, antequam ulterius procedamus, collationem instituere inter nativitatem B. Virginis, atque ipsius conceptionem. De ortu B. Virginis sanctitate alte silet scriptura, nulla plane facta nativitatis Marianæ mentione, sicuti et de conceptione conticescit. Ad hæc Scriptura, ut alias animadvertimus, promiscue tum de hominum conceptione tum de eorumdem ortu in peccato loquitur, ubi expressam nonnullorum exceptionem non exhibet, uti de sanctissimo Præcursore, et, quod plerisque placet, de Hieremia. Patres quoque eadem sese gessere ratione; quos inter Augustinus in epistola ad Dardanum sine ulla exceptione affirmat, neminem renasci, qui natus, seu qui in matrem editus ex matris utero non sit; sic enim scribit: *illa sanctificatio, qua efficimur et singuli templum Dei, et in unum omnes templum Dei, non est nisi renatorum, quod nisi nati homines esse non possunt* (2). . . *Dominus cum hinc loqueretur, NISI QUIS, inquit, RENATUS FUERIT DENUO, eam scilicet computans primam nativitatem, quæ fit matre partiente, non concipiente atque prægnante; quæ fit ex ea, non quæ fit in ea* (3); hinc fatetur s. Thomas, Augustinum loqui secundum legem communem, secundum quam per sacramenta non regenerantur aliqui nisi prius nati (4). Quare de sacris litteris sanctisque Patribus iuxta communem legem debuisset et ipsa Virgo Maria in peccato nasci perinde ac concipi. Tertio, Nativitatis Virgineæ festum per

Collatio inter nativitatem et conceptionem
B. M. V.

Scripturae de B. M. V. ortu prorsus tacent

Scripturae promiscue loquuntur de conceptione atque ortu hominum

Item Patres et Concilia

Festum Nativitatis B. V. diu in Ecclesia non viguit

(1) 3. p. q. 27. ar. 1.

(3) Ibid. n. 33.

(2) Epist. 187. n. 32. ed. Maur.

(4) 3. p. q. 27. ar. 1. ad 2.

Festum Con-
ceptionis fe-
stum Nativi-
tatis in Ec-
clesia prae-
cessit

multa non obtinuit in Ecclesia secula; et perinde ac Con-
ceptionis festum in orientali primitus Ecclesia coeptum
est celebrari; deinde ad Ecclesiam occidentalem eiusmodi
celebratio traducta est. Quandoquidem eiusdem primordia
seculo nonnisi septimo penes Graecos (1) occurrunt, pene
autem Latinos aliquanto etiam serius factam illius offen-
dimus mentionem. Nam Augustinus, qui supremum obiit
diem an. 433, in Sermone de nativitate s. Ioannis Bapti-
stae, aperte festum de B. Virginis ortu excludit dicens:
*Natales dies carnis nulli Prophetarum, nulli Patriarcharum,
nemini Apostolorum celebravit Ecclesia: solos duos natales
celebrat, huius (Ioannis Bapt.) et Christi* (2). Nonnulla deinde
festi huius indicia quidam deprehendere sibi visi sunt sub
aetatem Leonis M., qui ad Petri cathedram an. 440 fuit
evectus (3). Verum haec incertissima sunt. Prima monu-

(1) Dixi nonnisi VII sec. penes
Graecos primordia reperiri natalitii
festi B. M. V; quandoquidem primus
auctor, qui de eo festo agit est s.
Andreas cretensis, qui floruit an.
685, et cuius habetur *Oratio in san-
ctissimae Dei Genitricis ac semper
Virginis diem Natalem in Biblioth.
Maxima veterum Patrum* Lugdun.
1677 tom. X pag. 619. Quamvis e-
nim Baronius in notis ad martyro-
log. romanum ad diem 8 septembris
scripserit, de hac solemnitate in grae-
co codice bibliothecae Sfortianae
num. 65 Sermones legi nomine s. Io-
annis Chrysost. et s. Procli, quorum
alter vita functus est an. 407, alter
vero obiit an. 446, exploratum nunc
est illos esse pseudepigraphos. Nam
non modo Homilia s. Io. Chrysostomi
in Nativitatem Deiparae non re-
peritur in editionibus *Commeliniana*,
Saviliana, *Ducaenae*, *Maurina*
nempe Monfauconii, sed de ea Io. Alb.
Fabricius in *Biblioth. Graeca* ed.
Hamburg. 1802. vol. VIII in indice

Homil. s. Chrysostomi pag. 531. legi-
tur: *φαιδρά σήμερον ἡμέρα καὶ θαν-
μαστή. In Nativitatem Deiparae*
(spuria et omisa). De homilia iterum
s. Procli idipsum dicendum; nam in
Bibliotheca Gallandi tom. IX non
exhibentur ex edit. Combefisii nisi
tres Orationes in laudem *Deiparae*,
nulla vero inscribitur in *Nativitatem
Deiparae*: et citatus Fabricius in ea-
dem Biblioth. graeca vol. IX pag.
506 refert in Biblioth. *Paris.* in cod.
CXXXVII n. 7 et tribus aliis extare
Procli orationem modo in *Nativita-
tem Deiparae*, modo in laudem B.
Mariae scilicet *Deiparae* inscriptam,
ut alibi.

(2) Opp. edit. Maur. tom. V serm.
287. n. 1.

(3) Ex fide Richardi Wassumbur-
gii lib. 2 *Antiquit. Galliae Belgicae*
apud Io. Bollandum in *Act. SS.* fe-
bruar. tom. III pag. 12, cuius aucto-
ris iudicium criticum ibidem exhibe-
tur n. 3.

enta, quae certitudinem de celebratione B. Virginis ortus
 aliqua suppeditare ratione videntur, occurrunt in *Sacra-*
mentario Gelasiano (1), edito post an. 492 (2), et rursus
Sacramentario s. Gregorii M. qui an. 590 pontificatum
 ingressus est. In eo quippe V idus septembr. signatur: *Nati-*
uitas s. Mariae Virginis; ac praeter propriam praefationem
 et orationes leguntur, quarum adhuc tres in sacro vigent
 textu. Verum et haec non sunt plane certa (3). Deinceps
 autem magis iugiter ac magis huius festi celebratio in
 ecclesia romana invaluit adeo, ut iam inde a seculo VII
 crescente, cum Sergius Petri cathedram occuparet, inter prae-
 cipuas Virginis sollemnitates natale eius festum recensitum
 imperiatur (4). Ab Ecclesia postmodum romana temporis
 progressu in alias occidentales ecclesias pedetentim eadem
 festivitas derivata est atque universe propagata.

(1) Opp. Card. Thomasii edit. Vez-
 sington Romae 1751 tom. VI pag. 150
 s. II. *Sacramentorum*. num. LIII.

(2) Adi eiusdem cardin. praefatio-
 nem ibid. pag. II. III.

(3) Ex *Lib. Sacramentorum* opera
 Augustini Menardi restituto apud edi-
 tores Maurinos opp. s. Gregorii M. tom.
 I col. 127. Attamen heic animad-
 vertunt editores Maurini cum Gri-
 gorio abbate, sentiendum de festo hoc
 sollemnitatis, quod de festo Assumptio-
 nis, quod in eodem libro Sacramen-
 torum s. Gregorii M. refertur XVIII
 id. septembr. ibid. col. 123: omitti-
 tur autem in calendario rom. et in ca-
 lendario et in cod. regio. Ast vetustum
 esse Nativitatis B. M. V. festum pa-
 tet ex Ordine romano pag. 84, ubi e-
 am stationis ad s. Adrianum fit men-
 tio, ad quam prima collecta pertinet:
 Missa autem ad s. Mariam. Facit hu-
 jus orationis et collectae mentionem
 Radulphus Tungr. cap. 13 et 23, ubi
 constitutam hac die fuisse a d. Grego-

rio letaniam scribit a s. Adriano ad
 s. Mariam Maiorem. Hoc vero fe-
 stum et Officium habentur in cod. reg.
 suec. et in al. necnon in kalend. rom.
 ubi assignatur ad diem 9 septemb. et
 praescribitur Evangelium: *Exurgens*
Maria abiit in montana. Quapropter
 hoc videtur festum Gregoriano
 Sacramentario paulo post adiectum,
 ut nonnulla alia.

(4) Sic enim legitur in *Vitis rom.*
Pontificum sub nomine Anastasii bi-
 bliothecarii vulgatis pag. LXXXV
 sect. 164 de Papa Sergio: *Constituit*
autem, ut diebus Annunciationis Do-
mini, Nativitatis, et Dormitionis
sanctae Dei Genitricis semperque
Virginis Mariae, et sancti Simeo-
nis, quod hypapantem Graeci ap-
pellant, litania exeat a s. Adriano,
et ad Sanctam Mariam Maiorem oc-
currat. edit. Rom. Franc. Blanchinii
 1718 tom. I pag. 154, et tom. IV
 pag. 137. Assumptus autem est Ser-
 gius ad pontificatum an. 687.

Eiusdem est
conditionis
sanctitas
conceptionis
et nativitatis
B. Virginis

Inductio s.
Bernardi et
s. Thomae ex
festi Nativita-
tis celebra-
tione

Quibus præiacis fundamentis, sic pergimus. Eodem sunt in loco conceptio B. Virginis et ortus, si Bibliorum ac primaevae traditionis ratio habeatur, immo vero si et ipsa utriusque festi spectetur institutio: quandoquidem prima utriusque vestigia in seculo Ecclesiae V, aut VI reperiuntur, si iis quae in Sacramentariis Gelasiano et Gregoriano referuntur, fidem adiungimus. Secus enim in anteriorem protrahenda esset aetatem celebratio Nativitatis. At esto ut saeculo V vel VI celebrari hoc festum in Ecclesia fuerit coeptum. Quid inde? Ratum semper fixumque ex adductis monumentis manebit, Conceptionis festum aliquandiu ante Nativitatis sollemnitatem institutum fuisse (1); licet non continuo post eius institutionem in occidentis Ecclesiis fuerit adscitum. Porro tum s. Bernardus, tum s. Thomas, quem ducem totum scholasticorum agmen sequitur, sanctitatem Marianae nativitatis cum festa eiusdem natalis celebratione in universa Ecclesia vinculo ita necessario arctoque connectunt, ut ex hac ad illam tamquam ad causam ascendant. Nam hoc firmi statique apud ipsos velut theorematis loco fuit: Ecclesia Nativitatis Deiparae festum celebrat; ergo sancta fuit Virgo in sua nativitate, seu nativitas eius sancta est, atque adeo ipsa in utero saltem fuit sanctificata. Hoc autem theorema seculo Ecclesiae V aut etiam VI praedicari ac vindicari non poterat, nondum festo Nativitatis instituto: si quis enim privatus homo per illa saecula sententiam de Virginei ortus sanctitate propugnare voluisset, aequo certe iure, qui secus sensissent, illa eadem ex Bibliis et ex Patribus obicere ei potuissent, quae adversus piam de immaculato Conceptu sententiam posteriores obiecere scriptores. Ast sollemnitate Nativitatis semel per universam Ecclesiam instituta, non modo quaestio dirempta omnis est, sed unanimi prorsus consensu omnes *sanctum* B. Virginis ortum proclamavere at-

(1) Ex iis quae supra critice notata fuere, per solidum plane seculum atque ultra deprehenduntur monu-

menta pro festo Conceptionis anteriora festo Nativitatis.

ne professi sunt; ita ut Ecclesiae censuram haud fuisset
 itaturus, qui contumaci animo contrarium placitum pro-
 ugnasset. Idque iure merito; cum Ecclesia in suis acti-
 us ad cultum speciatim spectantibus Spiritu Dei ducatur,
 neque falli, neque filios suos decipere queat (1). Quae cum ita

(1) Consule Benedict. XIV. *De
 eatic. et Canonizat. Sanctorum*
 b. 1. cap. 42-45.

Quoniam hoc in Capite sermo est
 e scholasticorum placitis, commo-
 a mihi sese offert occasio profe-
 endi, prout pollicitus sum, antiquio-
 um scholasticorum sententias quo-
 d originale peccatum, ut exinde ma-
 is eluceat, quidnam sibi voluerint,
 um visi sunt adstruere B. Virginem
 onceptam in peccato fuisse.

Primus itaque esto Rupertus. ab-
 as, qui peccati originalis nomine
 on aliud intelligit quam vitium seu
 oluptatis carnalis vitium, quo exem-
 ta fuit B. Virgo in activa Christi
 esu conceptione. *Comment. in Can-*
ic. lib. 1. Opp. edit. Coloniae Agripp.
577. tom. II Par. 2. fol. 1. col. 1.
 sic enim B. Virginem alloquitur: *Non*
ueras experta vitium huius seculi,
vinum voluptatis carnalis sine cu-
us ebrietate nulla unquam mulier
raeter te concipere potuit aut po-
erit. Ex quibus facilius intelligitur
 eorum verborum sensus quae ibidem
 adiecit, et nobis obiici solent: *Et tu*
quidem veraciter dicere poteras:
Ecce enim in iniquitatibus conce-
pta sum ec. Patet enim de conceptione
 activa ipsum loqui. Ruperto suc-
 cedat abbas alter Hunaldus qui s.
 Bernardi aetate floruit. Is in Epistola
 ad Ioannem praepositum, quae extat
 inter Epistolas Philippi Abbatis Bo-
 naespei Duaci impressas pag. 97 seqq.
 videtur reponere peccatum origina-

le in carne seu concupiscentia qua
 caro progignitur: haec enim scribit
 de Christi conceptione quae in B.
 Virgine peracta est *In conceptione*
virginali non solum naturae cursus,
sed alia penitus causa primum ope-
rata est, licet aliae sint subsecutae.
Alia causa non creata supervenit,
quae carnem Verbo Dei persona-
liter uniendam de carne Virginis
sequestravit, et eandem ab origi-
nali peccato mundavit.

Tertius sit Petrus pictaviensis, qui
 in *Summa sententiar.* Par. 2. c. 19
 ex ed. Hugonis Muthoud monachi
 Maurini Paris 1655. pag. 157. scribit:
Praeter hos defectus inest etiam
quidam alius defectus humanae na-
turae post peccatum, scilicet quae-
dam foeditas, quaedam labes pro-
veniens ex ferventi coitu parentum,
quae causa originalis peccati, ET
ETIAM ORIGINALE PECCATUM; se-
cundum quosdam reatus poenae, id
est debitum quo homo obligatus est
poenae temporali vel aeternae pro
peccato primi hominis, et illud de-
bitum non est poena nec est culpa,
et ita non est peccatum, sed tantum
est originale peccatum. Sicut istud,
EST HOMO MORTUUS, NON TAMEN
EST HOMO; et dicitur originale pec-
catum, quoniam ex peccato paren-
tum obligati sunt homines poenae...
Unde pluraliter dicit Propheta: IN
PECCATIS MEIS CONCEPIT ME MA-
TER MEA, id est in concupiscentia
et ignorantia, quandoque singula-

Soliditas ar-
gumenti ex-
inde deducti

sint, ea nos ita argumentantes in rem transferimus nostram. Licet anteactis seculis, seu cum nondum Conceptionis festum ab universa Ecclesia fuerat receptum, potuerint et s. Bernardus, et s. Thomas ac reliqui scholastici aut du-

riler dicitur peccatum originale, quoniam ignorantia pendet ex concupiscentia.

Deinde pergit referens aliorum sententias pag. 159. *Dicunt quidam quod originale peccatum partim est ex vitio concupiscendi partim ex carne corrupta. Unde ad hoc ut Christus immunis esset ab originali peccato, oportuit carnem quam assumpsit mundari. Nam forte si non esset mundata, licet sine concupiscentia conciperetur, originale peccatum haberet Christus. Ex alia sententia: Non dicitur originale, quoniam a carne corrupta caro trahitur corrupta. Sic enim Christus habuisset originale peccatum; quoniam caro eius ex carne Virginis, quae per originale peccatum corrupta erat, traducta fuit; sed ideo originale dicitur, quoniam illa propagatio libidinose fit.*

Idem auctor ibidem distinguit peccatum originale a carnis corruptione. Vocat carnem corruptam ob Adae peccatum, dicitque etiam corruptam ob propriam originalem culpam, atque exinde infert carnem Christi fuisse peccato obnoxiam, in priori scilicet sensu. En eius verba: *Si quaeratur: an caro Christi fuerit obnoxia peccato, CONCEDI POTEST hoc sensu, id est caro quae est Christi. Falsa vero hoc modo: caro in Christo fuit corrupta. Nec tantum mundata fuit caro Christi in conceptione, sed etiam reliqua caro Virginis, in qua est omnino*

extinctus fomes peccati, ut postea non potuerit peccare.

Referens ibidem aliorum placita circa rationem qua per baptismum deletur peccatum ait: *Dicunt quidem quod sicut duo sunt in baptismo, id est aqua et Spiritus: ita ibi duo mundantur, scilicet anima et caro: haec ab ORIGINALI PECCATO, illa a corruptione carnis. Ex quibus patet apertissime, iuxta illius aetatis scholasticos ipsum censuisse peccatum originale inhaesisse carni ex Adam progenitae, adeoque et mundationem et sanctificationem etiam in Virgine ad carnem referri.*

Immo vero nonnulli eo progressi sunt, ut ne in sensu quidem nuper exposito admiserint in Virgine carnem maculatam aut corruptam, ut testatur idem Pictaviensis in tract. *De fide et operibus* scribens: *Quidam volunt dicere, quod sicut ante peccatum, in Adam fuit illa particula munda et sancta; ita post peccatum et in ipso Adam, et in omnibus successoribus recta linea usque ad Mariam iam conservata sit. Et hoc dicunt a Gregorio se habere. Quod ille homo ab ipsa conceptione plenus gratiae et veritatis fuit, et quod tantam habuit sapientiam, quod augeri non poterat, ut multae auctoritates testantur.*

Possem eiusmodi auctorum catalogum qui originale peccatum in carne et concupiscentia, qua generatio perficitur, constituerunt longius protrahere; at opus non est, cum

itare de eius sanctitate, aut vero etiam eam inficiari; post
amen quam illud universim celebratur, et a summis Pon-
ficibus est sancitum, profecto ipsi vi admissi theorematibus
noque ore proclamati, si aetate hac nostra in vivis age-
ent, necessario profiteri cogerentur eiusdem conceptionis
sanctitatem, seu immunitatem in hoc conceptu a quavis
abe ac sorde peccati. Hoc argumentum ineluctabile est,
neque alia indiget probatione. Quis enim neget, hos ipsos-
et auctores doctoresque ceu temerarios habituros nunc
ore illos, qui huic doctrinae refragari auderent? Ne igitur
doctores illos aut secum ipsis improvide committere
dicamus, aut *alogicos* vocemus (quod iniurium ipsis esset,
no et iniquum), fateamur necesse est, eos ad unum omnes
ex principio ab ipsis recepto, atque ex causalis vinculi ra-
tione quod intercedere professi sunt inter sanctitatem Vir-
ginei ortus ac festam eiusdem sollemnitatem in Ecclesia
gentem, causae nostrae seu patrocinio immaculatae Conce-
ptionis absque ulla dubitatione fore adstipulatu-
ros.

Exinde sequitur, scholasticos, doctoresque omnes
medii quod nuncupant aevi, quamvis primo obtutu pia-
sententiae de immaculato Conceptu adversari videantur,
eipsa tamen totidem esse sententiae eiusdem patronos.
sed et illud praeterea sequitur, haud opponi eos posse ve-
ut intermissae per eam aetatem, in qua floruerunt, traditio-
is testes; cum ipsi habendi omnino sint uti privati docto-
es, quippe qui fundamento, quod est in Ecclesiae agendi
atione et consuetudine situm, quodque praecipuum hac in
e est, carentes, propria tantum prompsere sensa: dum con-
tra quoad Virgineae nativitatis sanctitatem eiusmodi erant
fundamentum nacti. In hac porro iidem ipsi adserenda ita

Corollarium

data testimonia sufficient. Legesis
rozzi op. cit. *Controversia della
concezione ec.* lib. 3. c. 24. 25. Quis
terim miretur, eos scholasticos qui
stanter adeo de peccato originali
ripserunt, hasque peccati originalis
otiones imbiberant, B. Virginem in

peccato originis conceptam tradu-
xisse, cum per id nil aliud significa-
tum voluerint, nisi illam parentum
concupiscentia genitam fuisse? In
quo profecto nihil est quod pia-
sistat sententiae.

se gesserunt, ut veluti in antecessum implicate ac virtute sanctitatem Virginei ipsius conceptus professi sint, si quando huic illud ipsum fundamentum, festum scilicet Conceptionis ab Ecclesia celebratum, accessurum esset: quod quidem reipsa videmus a pluribus iam seculis solemniter accessisse.

Scholastici
suam protu-
lere senten-
tiam ut do-
ctores privati

Dixi praefatos auctores *privatorum doctorum* personas, quod ad hoc spectat argumentum, gessisse propria sententia promentes, non autem uti intermissae traditionis testes sese exhibuisse. Siquidem tam s. Bernardus tum Angelicus, de quorum auctoritate potissimum (saltem si adversariorum menti standum esset) solliciti esse debemus, utpote qui ceterorum agmen ducunt, se paratissimos ad propriam sententiam corrigendam ostendunt, si aliter romanae Ecclesiae, cui addictissimi erant, quoquomodo visum fuisset. His enim verbis claraevallensis Doctor epistolae suae finem imponit:

S. Bernardi
verba

*Quae autem dixi, absque praeiudicio sane dicta sint sanius sapientis. Romanae praesertim Ecclesiae auctoritati atque examini totum hoc, sicut et cetera, quae eiusmodi sunt, universa reservo: ipsius si quid aliter sapio paratus iudicio emendare. Doctor autem aquinas in illo ipso articulo in quo videtur piam improbare sententiam, infert eam non esse totaliter improbandam ex eo quod romana Ecclesia Conceptionis celebrationem in aliis ecclesiis toleret, etsi ipsa illam non celebret, ut ipse ait. Habes eius verba: *Licet romana Ecclesia Conceptionem B. Virginis non celebret, tolerat tamen consuetudinem aliquarum ecclesiarum illud festum celebrantium. Unde talis celebritas non est totaliter improbanda* (1). Quamvis autem ibidem addat s. Doctor, ideo in nonnullis ecclesiis festum Conceptionis celebratum, quod ignoraretur momentum sanctificationis; tamen oppositam doctrinam ipsemet iam tradiderat in lib. 1. Sent. dist. 44. q. 1. ar. 3. ad. 3 dicens: *Puritas intenditur per recessum a contrario, et ideo potest aliquod creatum inveniri, quo nihil esse purius potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati**

Verba s.
Thomae

(1) 3. P. q. 27. ar. 2. ad 2.

quinatum sit, et talis fuit puritas B. Virginis, quae peccato originali et actuali immunis fuit. Fuit tamen sub Deo, quantum erat in ea potentia ad peccandum (1). Ubi duo seculo sunt animadvertenda. Primo, quod Angelicus eadem ratione dixerit B. Virginem immunem ab originali peccato fuisse, quia eam immunem ab actuali noxa asseruit: iamvero eo extitit immunis Virgo Maria ab actuali peccato, quia nunquam illud admisit: ergo e s. Doctoris sententia immunisriter fuit ab originali macula, quia illam nunquam intravit. Secundo, quod compareret eius puritatem quoad recessum a peccato cum ipsa Dei puritate, ita tamen ut in ea, quippe mera creatura, *potentia ad peccandum* extiterit, quae Deo inesse non potest. Locutus proinde est Aquinas de immunitate omnimoda quam Virgo ex divina largitate ab ipso conceptu suo adeptam est. Quod vero attinet ad verum obiectum quod in Conceptionis festo proponitur, ceteris omissis, quorum alia suo loco attulimus, alia etiam infra afferemus, nunc pariter dubitatio omnis submotam est per pontificias Constitutiones perque ritum adiicendi in Missae praefatione a sacrum facientibus: *Et te in Conceptione immaculatam*; qui in Ecclesia fere universa ac Romae praesertim receptus. Quae cum ita sint, nemo per se ipsum non respicit, haud aliam unquam mentem Ecclesiae fuisse, quam insigne hoc B. Virginis privilegium in festa Conceptionis celebratione recolere.

Itaque ex hisce concludere nobis fas omnino erit, neque Bernardi neque s. Thomae, neque aliorum antiquiorum doctorum, qui eos hac in parte sunt secuti, peculiarem sententiam dogmaticae de immaculato Deiparae Conceptu definitioni obsistere quidpiam posse; cum ea praesertim crispaverint aetate, in qua nondum penitus manifeste haec agebat sententia, ac potissimo ipsi destituerentur fundamento, quod huic postmodum accessit quaestioni: hincque ut privatos doctores esse existimandos, qui propriam angularemque tulerint sententiam, non autem uti traditionis

Neque s.
Bernardus
neque s.
Thomas officiunt dogmaticae definitioni de sanctitate Conceptionis B. V.

(1) Op. edit. Rom. 1570.

Ecclesiaeque sensus testes. Et haec quidem si tum s. Bernardi, tum s. Thomae opinio reipsa uti piaae sententiae adversans traducatur: quod tamen nobis non probatur, uti ex iis, quae de germana angelici praesertim Doctoris mente suis locis attulimus, abunde constat.

Veteres
scholastici
operum anti-
quorum Pa-
trum inopia
laborarunt

Confirma-
tur ex Bel-
larmino

Sed alia hoc loco, gravis sane, praetereunda non est generalis licet animadversio, quae cum ad excusandos haec in re veteres illos scholasticos plurimum facit, tum non parum confirmat id quod contendimus, nihil nempe validum ex illorum auctoritate posse adversus piam sententiam opponi. Nam scholastici illius aetatis doctores in iis versabantur temporum rerumque adiunctis, ut tum ob veterum ecclesiasticorum monumentorum inopiam, tum ob artis criticae neglectum, tum etiam, ad graecos atque orientales Patres quod attinet, ob linguarum imperitiam et versionum defectum, germana Patrum antiquiorum scripta maximam partem ignorarent. Libet hoc cl. Bellarmini auctoritate comprobare in ea consultatione, quam de hac ipsa cui inhaeremus quaestione, de immaculato scilicet Virginis Conceptu, exaravit (1). Cum enim principio negasset Bellarminus fieri posse ut Patres omnes piaae huic sententiae refragarentur, sibi deinde ex Caietano obiicienda proponit verba s. Bonaventurae in 3. Sent. Dist. 3 ita scribentis: *Communiter sancti solum excipiunt Christum ab illa generalitate, qua dicitur: Omnes peccaverunt in Adam.* Quid porro ad haec Bellarminus? « 2. Dico, reponit, sanctum Bonaventuram nullum Patrem sanctum, nisi s. Bernardum et s. Anselmum citasse; neque enim poterat, quia paucissimos noverant illo tempore scholastici, qui Magistrum sequebantur, qui vix citat Augustinum, Ambrosium et Hilarium. Itaque verba illa Bonaventurae: *Communiter Sancti solum excipiunt Christum*, intelliguntur de paucis illis, quos noverant tunc scholastici. 3. Dico quod verba eadem s. Bonaventurae satis indicant eum

(1) In *Voto* ms. ex autographo eiusdem cardin. in Congregatione s. Inquisitionis *pro immaculata B. Vir-*

ginis Conceptione habita sub Pauli V. die 31 augusti an. 1617; quod apud me servo.

qui de Sanctis, qui non expresse loquuntur de B. Virgine, sed solum in genere dicunt solum excipi Christum peccato originali, quod est verum de illis, qui *ex vi Conceptionis* concipiuntur sine peccato originali; sed inde non sequitur excipi non debere Virginem, quae non ex vi conceptionis, sed ex gratia Christi praeservata fuit. Itaque absolute negamus omnes sanctos antiquos esse contra nostram sententiam, immo *vix unus aut alter* invenitur. Et nos habemus multos in contrarium. Ego vidi quos citat Ioannes a Turrecremata, et quos Ioannes Capreolus: et cardinalis Caietanus, qui est ultimus, adducit decem Patres et quinque scholasticos, et de Patribus dicit se distincte posuisse nomina et loca et verba. Excutiam brevis iter loca decem Patrum ». Ostendit porro Bellarminus nullum eorum penitus piae contraire sententiae; nonnullos ex iis inter Patres minime recensendos, utpote haereticos; nonnullos demum ne extitisse quidem (1). Quos cum et nos excutierimus in priori huiusce lucubrationis Parte, non vacat ea haec iterare. Ad Caietanum autem speciatim quod attinet, paulo post, unde is deceptus fuerit in decem Patribus illis recensendis, et ex ipso Melchior Canus, periemus.

Interim ex illa sanctorum Patrum tum latinorum tum notissimum graecorum ignoratione factum est, ut scholastici li veteres de gravissimis catholicae doctrinae capitibus pertractantes, cum sibi plurima traditionis internoscendae instrumenta praesto haud essent, in pelagus, ut ita dicam, humanarum ratiocinationum sese conicere coacti sint. Neque proinde mirum si aliqui ex ipsis, uti iam pridem Caius (2), postea vero eruditus auctor, quem supra laudavimus (3), scite observarunt, in hoc veluti pelago naufragium lentidem perferre debuerint; cum humanae mentis, utut subtilis ac peracutae, rationes ex se infirmae semper exi-

Quo sensu ex eod. Bellarm. veteres Patres exceperint solum Christum ab originali peccato

Quo scholasticos duxerit inopia monumentorum

(1) Quinam ii sint ex dicendis patet.

(2) *De locis* lib. 8. c. 1.

(3) Io. Bapt. Federicius ord. Bene-

dict. in op. cit. *La immacolata Concezione della B. Vergine Maria*. pag. 312. seq.

Dum *theoretice* scholastici discipabant, *practice* promovebatur Conceptionis cultus

Quare sileamus de recentioribus scriptoribus

stant ad capita christianae fidei constituenda. Id porro ipsi contigisse dici merito poterit in hac etiam de Virgineo immaculato Conceptu doctrina: quamquam, cardinali Toletio adnotante (1), non omnes antiquiores illi scholastici in adversa sententia consenserunt, sed ex illis non paucissimi minino repugnarunt. Sed dum illi *theoretice* e penitus philosophantes varia inter se promebant, pastores ecclesiarum, Christique sub illorum regimine fideles Virgineae Conceptionis cultum *practice* quotidie magis provehebant, atque hinc in eiusdem mysterii studio ac veneratione christianorum corda incalescebant.

De scriptoribus porro reliquis, qui aetatem illam scholasticorum veterum subsecuti sunt, quique magno numero ex professo de hac egerunt quaestione, nihil dicendum nobis esse duximus. Cum enim controversia isthaec in scholis theologicis late agitari coepta fuerit, prout iam animadvertimus, alii theologorum aient, alii vero neganti tenacitate adhaesere placito, sive quod reipsa ita sentirent, sive etiam quod partium studio, uti non raro fit, commoverentur: atque adeo acriter ac per diu utrimque dimicatum est. Quare in tanto animorum conflictu, non est cur huiusmodi scriptorum ulla pro re nostra ratio sit habenda. Et quamvis adversae partis sectatores in causae suae peritrocinium haud paucos e veteribus de schola theologorum proferre potuerint, tamen progressu temporis factum est, ut quantum illa pars et numero decresceret, et auctoritas caderet, tantum altera et asseclarum numero augesceret, auctoritate ita praevaleret, ut aemulam vix inde non obtinere tam diceres (2). Siquidem pleraeque omnes religiosae familiariae, academiae quotquot in Europa universa sunt celebriores, doctores scientia ac sanctitate praestantes pia

(1) *Comment. in 3. Part. s. Thomae quaest. 27*, quod manuscriptum asservatur in bibliotheca Collegii romani.

(2) Sane Caietanus in Tractatu de

Conceptione Lugduni 1841. cap. scribit: *Doctores tenentes B. Virginem esse praeservatam* (ab originali peccato) *esse numero infinitos, si modernos spectemus*. Martinus ve

utro amplexi sunt sententiam (1); immo ex academiis non
cauae sacramenti sese religione obstrinxerunt ad eam
renue defendendam (2).

Sed contentiones hasce premere magis silentio prae-
stat, quando et romani Pontifices Constitutionibus suis
silentium eisdem districte indixerunt (3); et ipsum lenius
culi huius ingenium ab eiusmodi concertationibus ab-
horrens, ut de illis taceatur facile suadet.

C A P U T VI.

DE VARIIS THEOLOGORUM PLACITIS CIRCA DOGMATICUM DECRETUM DE IMMACULATO VIRGINIS CONCEPTU

Gravis quam inivimus disceptatio de immaculati Vir-
ginei Conceptus sententia, in eum iam videtur deducta lo-
cum, ut satis in illa fundamenti inesse liqueat, quo dogma-
cae definitionis sit capax; nimirum ut veluti articulus ex
de credendus proponi ab Ecclesia possit. Sed quoniam e
centioribus theologis alii affirmant, alii vero negant, no-
rarum esse partium ducimus utrorumque singillatim ex-

Theologi di-
screpantes
circa dogma-
ticum decre-

penius in *Bibliotheca reali theo-*
y. Tom. II verb. *Mariae Conce-*
ptio immaculata, intra sec. XVII
centum et triginta septem auctores
censet, qui peculiare libros seu
tractatus ad Conceptionem immacu-
lam adserendam vindicandamque
epis vulgaverunt.

(1) Consule inter ceteros Io. Anto-
m Velasquezium *Dissertationes*
adnotationes de Maria immacu-
late concepta Lugduni 1653. Diss.
De cunctis sacris ordinibus et
ligiosis familiis Mariam immac-
ulate conceptam profitentibus et
centibus pag. 361 seqq.: nec non
ss. VIII *De cunctis orbis chri-*

stiani academiis piam de immuni-
tate opinionem tenentibus pag. 356
seqq.: praeterea Hippolytum Marra-
cium, *Bibliotheca Mariana*, et *ap-*
pendix ad Biblioth. Marianam Co-
loniae Agripp. 1683.

(2) Adi Bened. Plazzam op. cit.
Causa immac. etc. Act. VII. art. 3.

(3) Silentium istud adversanti par-
ti prior indixit Paulus V Constitut.
edita die 6 iul. 1616, ac iterum de-
creto ss. Inquisit. die 31 augusti an.
1617, quoad *actus et conciones*; po-
stea Gregorius XV decreto pariter
ss. Inquisition. die 24 maii 1621 il-
lud extendit ad *scripta* et ad *sermo-*
nes privatos.

tum de im-
maculato
Virginis Con-
ceptu

Ordo disqui-
sitionis

pendere ac simul conferre rationum momenta, quibus ad proprium placitum tuendum permoventur. Hoc enim haud parum novae lucis toti huic disceptationi allaturum confidimus, ac illud demum facilius inde constitutum, quid hac in re verum sit, aut ad verum magis videri debeat ac cedere. Ne autem si haec simul omnia complectamur prolixitas lectori fastidium creet, disquisitionem hanc quatuor exequemur paragraphis, in quarum prima theologorum affirmantium; in altera theologorum negantium afferemus argumenta, in tertia utriusque partis argumentorum collationem instituemus, in postrema demum magis idoneam, quae nobis visa est, viam indicabimus quae ad optatum finem perducatur,

§. I.

Argumenta theologorum asserentium immaculatum B. Virginis Conceptum posse definiri

Heic mens nobis non est eorum texendi catalogum qui censuerunt definiri immaculatae Conceptionis controversiam posse: siquidem hoc alii iamdiu abunde praestitere (1).

Controver-
sia definiri
potest

(1) Nempe p. Thomas Strozzi S. I. qui in sua *Historia controversiae* cit. Par. II. lib. 10. c. 6 iam retulerat, plures academias editis thesibus propugnasse immaculatae Conceptionis *definibilitatem*: cumque huic placito sese opposuisset Hyacinthus Arpalego, eum confutavit Crespi a Borghia episcopus oriolensis in op. cui titulum fecit: *Propugnaculum theologicum definibilitatis proximae sententiae pie negantis beatissimam Virginem Mariam in primo suae Conceptionis instanti originali labe fuisse innotam*. Valent. 1653. Deinde vero ibid. cap. 28 catalogum texuit auctorum qui eiusmodi *definibilita-*

tem, ut vocant, propugnarunt, ac supra viginti recenset ex diversis Ordinibus, et episcopis; septemdecim praeterea sola Soc. Iesu; quibus adiecit saltem uti privatos doctores, episcopos illos ac theologos, qui in Concilio basilensi pro definitione huius privilegii steterunt, nec non eos omnes qui in Concilio tridentino pro eadem definitione decertarunt; qui quidem, referentibus Ambrosio Catharino atque Pallavicinio, plerique fuerunt, quos inter Ludovicus Alliaga viginti quinque episcopos ex Ord. Praedicatorum recenset. His plures alii ex recentioribus adici possent, et prae ceteris honoris causa cl. card. Lambruschinum

Neque, si sermo sit de re *in abstracto*, ut aiunt, spectata circa alterutrum placitum, aliquis est qui iure id inficiari possit, cum hoc toties romani Pontifices aperte declaraverint. Quotquot enim Pontifices a Sixto IV in posterum Constitutiones hoc de argumento ediderunt, hac expressa formula usi constanter sunt: *Cum ab Apostolica sede nondum hoc fuerit decisum*, vel alia eiusmodi, qua plane significatur posse romanos Pontifices, cum id expedire iudicaverint, dogmatice rem hanc definire. Controversiae igitur cardo in eo vertitur, utrum pia sententia possit ab Ecclesia in *concreto*, ut loquuntur, definiri, et quidem quin longiori examine ac discussione opus sit, utpote satis ad liquidum explorata, atque omnimoda constans certitudine: id quod vocant *proxime definibile*. Quo quidem discriminatur ab ea definitione quae adhuc inquisitione eget, quippe cum res, qua de agitur, incerta adhuc, et dubia obscuraque permaneat: id quod ab iisdem *remote definibile* nuncupatur. Quocirca in illorum theologorum sententia, qui tenent immaculatum Virginis Conceptum *proxime definibilem* esse, necessitas excluditur aut Concilii oecumenici, aut solemniss alterius inquisitionis ad articulum hunc definiendum.

Plures porro iique gravissimi auctores ita sentiunt, quos inter eminent Ambrosius Catharinus (1), card. Toletus (2) ac Bellarminus (3), Suarezius (4), Vasquezius (5), Gregorius

Quid sit
proxime, aut
remote defi-
nibile

Plures gra-
vesque au-
ctores cen-
suere hanc

nominatum volo, qui in egregio suo opusculo de immaculata Conceptione superioribus annis Romae edito fervens desiderium suum pro hac definitione dogmatica patefecit. Cf. etiam Mazzola *De Beata Virgine* Novarae 1845.

(1) *Disputatio pro veritate immaculatae Conceptionis B. Virginis Mariae*. Senis 1532. lib. 3.

(2) *Comment.* in 3 P. s. Thomae quaest. 27 ar. 1 et 2 quod ego mss. legi.

(3) Ut patet ex cit. Consultatione seu *Voto* quod dedit card. Bellarminus in congregatione sac. Inquisit. Cardinalium habita sub Paulo V. an. 1617 die 31 augusti: quod quidem ex autographo eiusdem cardinalis delatum est ad Philippum IV Hispan. Regem, quodque nos infra afferemus.

(4) In 3. Par. Tom. II disp. 3. sect. 6.

(5) In 3. Par. Tom. II disp. 117. cap. ult.

controver-
siam esse
*proxime de-
finibilem*

Primum hu-
ius senten-
tiaeargumen-
tum

Secundum
argumentum

De nexu qui
requiritur in-
ter dedu-
ctam propo-
sitionem et
veritatem
expresse re-
velatam

de Valentia (1), ut ceteros praeteream. Horum argumenta ad ea quae sequuntur revocari facile possunt.

Primo quidem ita arguunt. Certum est Ecclesiam posse controversiam hanc *in se* spectatam in alterutram partem dirimere ac definire. Iamvero nequit Ecclēsia eam in partis adversantis favorem dirimere, cum iamdiu ac saepe sententiam de immaculato Conceptu *pīam* vocaverit ac declaraverit; cum huic ipsi Virginis privilegio recolendo ac celebrando cultum, Officium canonicum, Missam, festumque decreverit; cum denique indulgentiis, favoribus, privilegiis huius mysterii cultores cumulaverit. Constat igitur, Ecclesiam posse *pīam* unice sententiam definitione sancire (2).

Rursum: illud *definitionis* capax censetur et est, quod deducitur ex duabus propositionibus seu ut vocant *praemissis* quae ex fide sunt, aut saltem ex una *praemissa* quae ex fide est, et ex altera quae naturali ratione evidenter cognoscitur. Eiusmodi enim obiectum, seu veritas, aut, si lubet, propositio est implicite ac tacite, uti scholae loquuntur, a Deo revelata, ob *necessarium nexum* quo coniungitur cum iis, quae clare atque expresse a Deo revelata sunt. Si porro iis accedat Ecclesiae, seu romani Pontificis definitio, nemo catholicorum inficias ibit, illud obiectum, seu veritatem aut propositionem illam ab omnibus ex fide esse credendam (3).

Verum enimvero difficultas circa eiusmodi nexum versatur, quem praeserre debet propositio implicite a Deo revelata cum alia, seu cum aliis veritatibus, quae expresse, seu explicitē ab ipso Deo revelatae sunt, ut ediqueat dogmatica fidei definitio. Quandoquidem nonnulli autumant ad definitionis possibilitatem necessario exposci, ut propositio, quae definienda est, contineatur expresse atque explicitē sive in Scriptura, sive in traditione, aut saltem ut ab hisce fontibus per consequentiam certam, necessariam atque evidentem deduci possit, et quidem non eviden-

(1) In 3. Par. disp. 2. quaest. 27.

(2) Ita Suarezius loc. cit.

(3) Ita Crespius in op. cit. *Propugnaculum* 2 disp. 2.

ia modo *logica* aut *ratiocinativa*, verum etiam *physica* aut *metaphysica*, quae in ipsa *materia*, ut aiunt, et in *consequen-*
e fulgeat, cum scilicet altera praemissarum propositionum
evidens naturae lumine sit, altera vero certitudine fidei certa.
Quod si altera praemissarum propositionum *ῥῆθως καὶ ἀπλως*
seu ad verbum et simpliciter in Bibliis minime contineatur vel
reperiatur, aut altera certa quidem sit, sed sola certitudine
moralis, vel etiam solum propositione opposita probabilior,
ex horum auctorum sententia enunciatio, quae inde descen-
dit, definitu impossibilis censenda est. Plerique tamen huic
principio refragantur vehementer, quibus scilicet ad pos-
sibilitatem definitionis obtinendam satis est, ut propositio
ad christianam religionem spectans implicite in Scriptura
aut in traditione contineatur; vel saltem ut ex certa fidei
propositione atque ex altera evidente deducatur necessario,
sive isthaec evidentia e facto exurgat in Ecclesia notissi-
mo, sive moralis evidentia sit quae omnem prorsus for-
midinem contrarii excludat; idque etiamsi pauci catholici
de tali dubitent evidentia, seu de intimo ac necessario nexu
quo illa doctrina cum veritatibus expresse a Deo revelatis
copulatur.

Posterior haec conclusio, quippe quae maximi est ne-
gotii, pluribus, iisque gravissimis auctoritatis ac rationum
momentis exemplisque a suis patronis adstruitur atque il-
lustratur (1).

Ceteris porro brevitatis ergo praetermissis, eam ex
generalibus evincunt promissis quae Christus saepe fecit
Ecclesiae de iugi praesentique Spiritus Sancti ope atque
auxilio in iis omnibus, quae ad fidem moresque pertinent,
quin id ad ea coangustetur quae expresse ac diserte sunt
revelata, aut ad ea tantum quae *metaphysica* ac *physica* evi-
dentia cum iis connectuntur. Eiusmodi sunt, quae Matthaei
ultimo ieguntur: *Ecce Ego vobiscum sum* (docentibus) *omnibus*
diebus usque ad consummationem seculi: nec non Io. 14, 26

Quomodo
constituatur
sufficiencia
nexus quod e
agitur

Generales
Christi pro-
missiones

(1) Legesis Th. Strozzi Op. cit.
P. II lib. X. Plura de his scribit Sua-
rezius in *Tractatu de Fide* Disput. 2

de obiecto seu subiecto materiali fi-
dei sect. 1 seqq.

Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quaecumque dixero vobis. Hunc ipsum iam vocaverat Christus ibidem Spiritum veritatis, ut maneat vobiscum, inquit, in aeternum. Et c. 16, 12. 13. item discipulis suis dixit: Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. His aliisque pollicitationibus Ecclesia fulta haud dubitavit plures dirimere controversias identidem exortas, quamvis conceptis verbis definitae veritates in Scriptura aut traditione nusquam reperirentur, neque ille physice aut metaphysice evidens nexus cum iis, quae expresse sunt revelata, constaret.

Confirmatur

Et quidem, hi pergunt auctores, numne semel, atnequam aliqua ex eiusmodi veritatibus dogmatice ab Ecclesia definiretur, vel inter ipsos doctores catholicos maximae dubietates ortae sunt ac graves diu incaluere quaestiones? Ex quo sane apertum fit, veritates illas non ea metaphysica aut physica consecutionis evidentia affulsisse. Id porro, ceteris exemplis omissis, luculentissime videre est in controversia de librorum divinarum *canonicitate*, quam vocant; omnium scilicet illorum qui divini habentur tum veteris tum novi Testamenti, quos *deuterocanonicos* appellant. De horum enim plerisque nulla iniicitur sive aperta sive tacita mentio in libris qui *protocanonici* nuncupantur. Dein temporis successu deficientibus monumentis traditio in aliquibus ecclesiis incerta ac subobscura permansit, adeo ut paulo ante tridentinam Synodum nonnulli e catholicis adhuc in dubitatione haerent(1). Tamen a tridentinis Patribus decreto dogmatico dirempta est controversia,

(1) Sic Nicolaus de Lyra sec. XV in praefat. *super librum Tobiae* ed. Lugdun. 1590. Tom. II col. 1195. Item s. Antoninus *Chronic.* Par. I tit. 3 cap. 4 edit. Lugdun. 1586. Tom. I pag. 65. Alphonsus Tostatus *Comment. in Hieronymi prolog. Ga-*

leat. sec. XVI. *Poësofat Bibl. Complut.* 1515. Card. Caietanus *Praefat. com. in omnes libros authenticos Vet. Test.* Lege tamen quae scripsimus in tract. *De locis theol.* Par. 2. sect. 1 cap. 1 Prop. 1 n. 60 seqq.

atque uti ex fide credenda proposita fidelibus est divinitas omnium et singulorum librorum cum suis partibus omni-ous prout in editione vulgata legi consuevere (1).

Quapropter Magnus Gregorius in epistola *Ad universos Regni Childeberti episcopos* pro certo id sibi assumens scribebat: *Si quam vero contentionem, quod longe faciat divina potentia, de fidei causa evenire contigerit; aut negotium emergerit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, et pro sua magnitudine iudicio Sedis apostolicae indigeat; examinata diligentius veritate, relatione sua (episcopus arelatensis) ad nostram studeat perducere notionem; quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari* (2). Exinde s. Thomas generatim constituit: *Hoc pertinere ad auctoritatem summi Pontificis, ad quem maiores et difficiliore Ecclesiae quaestiones referuntur, ut dicitur in Decret. dist. 43 ... et cuius ratio est, quia una fides debet esse totius Ecclesiae secundum illud 1. ad Cor. 2: Idipsum dicatis omnes et non sint in vobis schismata. Quod servari non posset, nisi quaestio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiae praeest: ut sic eius sententia firmiter teneatur. Et ideo ad solam auctoritatem summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut et omnia alia quae pertinent ad totam Ecclesiam* (3). Itaque in catholicis controversiis nulla est praescribenda coarctatio ad ea tantum quae expresse sunt revelata.

His addunt, adversariorum theorema novatoribus favere, qui nihil aliud de fide admittendum esse contendunt, quam quod expresse in verbo Dei contineatur, atque hac de causa inficiantur Ecclesiam aut romanum Pontificem iudicem esse controversiarum, prout iam ante animadverterat Catharinus (4).

Cum vero praestabilitum firmiter illud sit principium, non necessario ad alicuius articuli definitionem requiri, ut hic in Dei verbo scripto aut tradito expresse contineatur.

Confirmatur
ulterius

Urgentur
adversae sen-
tentiae in-
conmoda

(1) Sess. IV.

(2) Lib. V Epist. 54. Opp. edit.
Maurin. Tom. II col. 784.

(4) In *Disputatione pro immacu-
lata B. Virginis Conceptione* lib. I.
et lib. III.

(3) 2 2 q. 1 ar. 10.

tur, sed sufficere, ut in illo veluti obvolutus saltem delitescat atque adumbratim significatus, seu, uti loquuntur, implicite reperiatur; neque item necessario postulari ut illius nexus cum divino verbo evidentia luceat *physica* vel *metaphysica* sed tantum *moralis*, hunc in modum pia sententiae patroni ad originalem B. Virginis munditiam vindicandam procedunt.

Illatio ex
praestitutis
principiis

Ex fide est, seu ex fidei constat certitudine, uti ex prolatis divinarum Bibliorum eloquiis et ex unanimi catholicorum consensione patet, Ecclesiam *columnam esse et firmamentum veritatis*, quae Spiritus Sancti numine afflata, eiusque praesenti tutela atque auxilio protecta falli in iis omnibus omnino nequit, quae ad fidem et religionem christianam spectant. Porro evidens est evidentia facti in tota Ecclesia pervulgati, Conceptionis festum primo in ecclesiis non paucis celebratum esse, romanis Pontificibus id tacite saltem probantibus, deinde vero in Ecclesia universa, ex eorundem summorum Pontificum institutione et praecepto, idque iam aliquot abhinc seculis. Rursum eadem certitudine atque evidentia apud omnes liquet obiectum huius cultus ex Ecclesiae mente, quam plus vice simplici romani Pontifices fidelibus aperuere, semper antehac fuisse atque in praesentia esse beatam Virginem ipsam spectatam uti a peccato originario praeservatam in eo temporis puncto, in quo primum eius corpusculo anima adhaesit (1). Cum igitur certum sit ex fidei certitudine Ecclesiam errare non posse in iis omnibus, quae ad fidem, christianamque pertinent religionem, ac certa praeterea sit ex evidentia facti in Ecclesia catholica notissimi festae immaculae Conceptionis celebratio, sequitur, propositionem, qua adseritur immunitas Deiparae ab omni peccati sorde in sua conceptione, implicite seu virtute habendam esse uti revelatam divini-

(1) Consulesis Eusebium Nieremberg *De perpetuo obiecto festi immaculae Conceptionis Virginis*. Valent. 1653. Fatendum quidem est hunc auctorem parum se criticum

praeferre, quoad ea praesertim quae ex antiquitate allegat: quod tamen attinet ad monumenta recentiora, diligens est et accuratus.

us, ac proinde uti *proxime* definitu possibilem, quin ultra
magiori opus sit examine, aut novi Concilii convocatione.

Rursum: ex fide credendum est B. Virginem Θεοτόκον
eu Dei esse genitricem. Iamvero evidentia constat morali,
quae assensum cuiusvis prudentis viri absque ulla oppo-
siti erroris formidine profecto elicit, non posse cum tanta
dignitate simul consistere originalis peccati maculam quae
pandidissimam Dei matris animam infuscarer, immo lethali
inficeret veneno, irae filiam faceret, diabolo manciparet,
morte spirituali perderet. Ergo ex praeiactis principiis
verum inferatur necesse est, eiusmodi immunitatem pro-
xime definiri posse, cum ea liquido constet tum ex pro-
positione quae de fide est, tum ex propositione quae evi-
dens est evidentia *moralis*, seu evidenter cum propositione,
quae de fide est, connectitur (1). Haec autem *moralis* e-
videntia novum certitudinis gradum e declaratione Triden-
tini obtinuit, quod decreto suo B. Virginem comprehen-
dere noluit, immo eam exclusit a propositionibus genera-
libus seu universalibus, quibus Apostolus ad omnes ex-
tendit homines primigeniae noxae propagationem; et prae-
terea eadem de causa tridentina ipsa Synodus declaravit
sentire se cum universa Ecclesia, B. Virginem nullo un-
quam vel levi fuisse peccato inquinatam, speciali singu-

Confirmatur

(1) *Horret auris pia et religiosa,*
erito inquit Cornel. Mussus, *dicere*
Matre Dei quae invenit gratiam
per Deum ... hanc tantam, vel per
stans, labem (originalem) fuisse etc.
Conceptiones in Canticum B. V. Ma-
RIIFICAT, ex italico idiomate in la-
tinum versae. Coloniae 1618. Huic
iam rationi innotuit card. Bellar-
minus in cit. consultatione sua pro
definitione immaculatae Conceptionis
sub Paulo V, ut inferat B. Virgi-
nem immunem omnino servatam Dei
gratia ab omni labe in suo conceptu
esse. Ait enim: Scripturae testan-

tur B. Virginem esse *veram Matrem*
Dei Luc. 2: *Concipies et paries ec.*
Patres multi dicunt, et nulli contra-
dicunt, B. Virgini, qua *Mater Dei est*
convenire dignitatem et eminentiam
sanctitatis et gratiae super omnem
puram creaturam. Chrysostomus in
liturgia, et Theodoretus in Cantica
dicunt, B. Virginem esse puriorem
et honoratiorem quam Cherubim et
Seraphim. S. Gregorius M. primo cap.
libri primi Reg. dicit, B. Virginem
esse montem in vertice montium,
quia merita sua erexit super omnes
Sanctos et Angelos etc., etc.

larique Dei privilegio (1). His non minimum pondus accedit ex tot academiis, ex tot religiosis familiis, ex tot denique gravissimis theologis doctisque viris, paucis omnino prae illis refragantibus, qui uno ore B. Virginem, pro sublimissima divinae Matris dignitate, immunem a quavis originariae culpae labe proclamaverunt (2). Haec demum omnia firmissimo veluti sigillo obsignat totius christiani populi consensus, qui uno et animo et corde et mente atque ore, ut saepe diximus, privilegium hoc in Virgine profitetur ac veneratur pro summo Dei Genitricis munere quod in ipsa suspicit; ex quo proinde universali christianorum consensu ad illam moralem de qua hucusque disseruimus evidentiam prope cumulus accedit.

§. II.

Argumenta theologorum negantium definiri posse immaculatum B. Virginis Conceptum

Auctores aequae graves
qui negant
proximam

Inter theologos, qui prorsus inficiantur controversiam quam agilamus, saltem *proxime* in eo quo explicavimus sensu, definiri posse, praecipui numerantur card. a Tur-

(1) Sess. VI can. 23 qui ita se habet: *Si quis hominem semel iustificatum dixerit... posse in tota vita sua peccata, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, anath. sit.* Cf. s. Thomam in 4. dist. 4 quaest. 2 et in *Summa* par. 3 quaest. 84 ar. 16. Item Suarezium tom. II in 3 P. disp. 4 sect. 4. Ex tridentini declaratione patet universales Scripturarum propositiones seu locutiones quibus dicitur: *non est homo qui non peccet; in multis offendimus omnes; septies cadit iustus; si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seduci-*

mus et veritas in nobis non est, aliasque eiusmodi non minus universales quam illae sint, quibus praedicatur originalis peccati in omnes Adae posterios propagatio, exceptionem admittente quoad B. Virginem. Quare igitur eadem exceptio non erit admittenda quoad immunitatem ab originali noxa in Conceptione eiusdem Virginis sanctissimae?

(2) Legesit Theophilum Raynaudum in op. *Pietas Lugdunensis* Opp. edit. Lugdun. 1665 tom. VIII *Tractationis* card. prim. §. 16. seqq. Ad etiam Marraccium in cit. *Bibliotheca Mariana eiusque appendice.*

cremata (1), Caietanus (2), Melchior Canus (3), card. Palavicinius (4), Launoïus (5), Lampridius (6). Ex his igitur notiora depromemus argumenta.

Nihil ab Ecclesia definiri ex fide potest, quod aperte atque expresse in sacris litteris, aut traditione non continetur, aut saltem non intimo connectatur nexu cum eo quod expresse revelatum est, hicque nexus evidentia affulgeat vel *physica* vel *metaphysica*, atque ideo necessario ex eo deducatur. Cum vero eiusmodi non sit articulus de immunitate B. Virginis ab originaria labe in primo eiusdem conceptionis momento, consequitur eam decreto dogmatico definiri ab Ecclesia nulla ratione posse (7).

Sane si intimius rem perscrutemur, facili deprehendemus negotio nullum piaë, quam vocant, sententiæ fundamentum sive in sacris litteris, sive in traditione transcurrere, immo has aperte satis eidem adversari; sed illam tamen ac totaliter inniti in agendi ratione quam servavit Ecclesia sequiori in ævo, et qua factum, ut festum Marianæ Conceptionis ab ea probaretur. Iam vero qui plane in theologicis disciplinis non sit, optime noverit, Ecclesiam in his instituendis, quæ ad cultum et consuetudinem spectant, ratione aut probabili aut probabiliori posse moveri, prout vel ipse animadvertit Vasquezius (8). Quæ cum ita sint, patet nullum exinde fundamentum ad dandam fidei definitionem Ecclesiæ suppetere.

definitionis
possibilitatem

Rationum
momenta

Confirmantur

(1) In Conc. Basileensi, et in op. *tractatus de veritate Conceptionis purissimæ Virginis, pro faciendâ declaratione coram patribus Concilii Basileæ* an. Domini MCCCCXXXVII. *ense Iulio*. Romæ 1547.

(2) Tom. III. *Opusc.* 6. Tract. I *de concept. B. Virginis*. Lugduni 1541. l. 70 seqq.

(3) *De locis Theolog.* lib. VII c. 3. 8 edit. Coloniae Agripp. 1585 fol. 22.

(4) In peculiari dissert. de Concept. M. V. Mss. mihi commodata.

(5) *De B. Virginis Conceptu*. de quo postea.

(6) In lib. *De superstitione vitanda* Mediol. 1740: in quo sub Lampriidii nomine latet Muratorius.

(7) Ita card. Turrecremata et Caietanus in oper. cit. Qui tamen autumant adversam sententiam definiri posse.

(8) Tom. III. in 3. Par. s. Thomæ disp. 227 c. 3, et ex eo refert probatque Franc. Veronius in *Regula fidei cath.* Cap. I §. 4.

Ulterius confirmantur ex agendi ratione quam tenuere rom. Pont. et Concil. trid.

Quam quidem ob causam neque Sixtus IV, neque lateranense Concilium sub Leone X celebratum, neque Synodus tridentina quaestionem hanc deciderunt. Quod satis cuilibet indicio est, neque romanos Pontifices neque Concilia alterutram sententiam tanquam fidel dogma definire potuisse (1). Et sane, quomodo quaestionem hanc definire potuissent, si nullum efficax testimonium pro Mariano privilegio, de quo disserimus, e Scripturis suppetit; e Patribus vero, qui in eius rei mentionem incidere, ii uno ore asseverarunt B. Virginem in peccato originali conceptam? Id videlicet Ambrosius super Psal. 118. conc. 6. Id Augustinus super Ps. 34 in illum vers.: *Ego autem cum mihi molesti essent etc.*; et lib. 2 *De Bapt. Parvul.* c. 24, et lib. 10 super *Genes. ad litter.* c. 18, et lib. 53. *contra Iulian.* cap. 9. Id Chrysostomus super *Matth.* Id Eusebius emissenus in 2 *Conc. nativit. Dom.* Id Remigius super Ps. 21, et Maximus in *Serm. De Assump. B. V.* adstruxere. Idem quoque affirmat Beda, super *Missus est*, Anselmus in lib. *Cur Deus homo* c. 16, Bernardus, ut posteriores mittamus (2); neque ullus Sanctorum contravenit. Hoc argumentum illud achilleum est, quo Erasmus omnium etiam Sanctorum testimonio non se existimat obruendum, si quando universis repugnaverit (3).

Festi Conceptionis obiectum est dubium

Adde adhuc incertum esse, num Ecclesia in festa Conceptionis Marianae celebratione sibi ut obiectum proposuerit *immunitatem* Virginei conceptus a peccato originali: quandoquidem s. Thomas cum sibi obiecisset consuetudinem nonnullarum Ecclesiarum Conceptionis festum celebrantium, respondet eiusmodi celebritatem non esse totaliter spernendam eo quod saltem toleraretur ab Ecclesia romana, quae hoc festum non celebrabat, ac deinde subdit: *Nec tamen per hoc quod festum Conceptionis celebratur, datur intelligi quod in sua conceptione fuerit sancta. Sed quia quo tempore sanctificata fuerit ignoratur, celebratur festum*

Ex s. Thoma

(1) Ita Canus loc. cit.

epocham de qua nos agimus.

(2) Quos enim hic deinceps recenset Canus, omnes praetergrediuntur

(3) Ibid. cap. I.

ctificationis eius potius quam conceptionis in die conceptionis ipsius (1).

Neque ab his discrepat card. Bellarminus, cui cum ab aeteticis obiiceretur aliquot festa falso niti fundamento, recipue vero festum Conceptionis B. Mariae, quod Bernardus nominatim reprehendit in epistola 174 ad canonicos lugdunenses, respondet primo in maiori Ecclesiae te pie credi B. Virginem sine peccato originali conceptionis: at secundo addit in rem nostram: *Fundamentum huius festi non esse Conceptionem immaculatam Matris Dei fuisse. Qualiscumque enim fuerit illa conceptio, eo ipso quod conceptio fuit Matris Dei, singulare gaudium affert mundo et memoria. Tunc enim primum habuimus pignus certum Conceptionis, praesertim cum non sine miraculo ex matre virginali concepta fuerit. Itaque hoc festum etiam illi celebrant, qui putant Virginem in peccato conceptam* (2).

Vel etiam dici potest conceptionis vocem, quae sive in Missa sive in Officio divino usurpatur, haud presse ac physico sensu pro primo momento, quo B. Virgo concepta adhiberi; sed latiori quadam ac veluti morali significatione accipi, sic ut proinde extendi possit ad aliquod temporis punctum, quod eandem conceptionem seu primum momentum subsecutum est. Ita plane cum dicimus aliquod mundi exordio contigisse, non hanc ita coarctamus locationem, ut de primo physico momento, quo mundus conatus est, intelligatur, sed eius extendimus significationem totum illud tempus quod proxime a mundi creatione fluxit. Hoc porro ex eo confirmatur, quod cum instaret ex catholicis per oratorem suum in Urbe apud Urbanum VIII, ut in congregatione s. Officii declararetur Conceptionis nomen tam in Missa, quam in horis canonicis adhiberi ab Ecclesia ad primum momentum significandum, non foetus B. Virginis animatus est, renuit constanter Pontifex, ratus eiusmodi declaratione aliquatenus definitum videri, seu ut aiunt, implicate, B. Virginem pro illo momento

Ex card.
Bellarmino

Ex conceptionis nomine

(1) 3 Par. q. 27 ar. 2 ad 3.

(2) *De cultu Sanctorum* lib. 3. c. 16.

esse obiectum venerationis, seu cultus, hincque tacite de-
cidi eam in gratia fuisse conceptam; quod summus idem
Pontifex patri Pallavicinio e Soc. Iesu, qui dein in Car-
dinalium numerum fuit adscitus, saepius testatus est (1).

Ratio ex
praemissis
animadver-
sionibus

Deest igitur fundamentum praecipuum, in quo pi-
sententiae patroni vim collocabant maximam, desumptum
ex cultu, seu ex die Conceptionis festo, aut saltem nuta-
labatque. Cum proinde sileant de hoc privilegio sacrae
litterae, sileat et traditio, eidemque non admodum suf-
fragetur Ecclesiae auctoritas, superest, ut unice innitatur
congruentiae seu decentiae, quam vocant, rationibus.

Iamvero quaecumque demum hae sint, profecto num-
quam per se efficax praebere argumentum possunt ad do-
gmaticam edendam definitionem, quae divinae revelationi
omnino innitatur necesse est. Sed praeterea eo etiam no-
mine hae labascunt, quod nos decentiae seu congruentiae
modum et gradum potius ex iis, quae menti nostrae nimi-
angustae apparent, quam ex divina mente et sapientia
ac rei ipsius veritate dimetiamur.

Elevantur
argumenta
ex congruen-
tia deducta

Id enim scite iamdiu animadverterat ac peracute Ger-
sonius, qui inter ceteros et hos canones ad rem nostram
constituit: « Christus posuit terminos nostrae cognitionis
ut non liceat de divinis alia vel aliter asserere, quam quae
divinis Scripturis habentur, vel evidenter concluduntur
vel ab Ecclesia, quae Spiritu Sancto regitur, credenda
traduntur (2) ». Item: « Christus contulit Matri suae ab ini-
tio et consequenter illas et tantas gratias, quas et quan-
tas cognovit esse convenientes secundum ordinem suae
sapientiae: et in hac veritatis soliditate debet esse contentus

Veritates
seu regulae
a Gersonio
propositae

(1) In Opusc. cit. cap. 2. Si tamen
opusculum hoc ipsius est foetus.

(2) In epist. quae extat in opp. Ger-
sonii Par. I col. 450 edit. Ellies Du
Pin. Antwerpiae 1706 et inscribitur:
*Tractatus seu epistola Io. Gersonii
doctoris et cancellarii parisiensis, ad
Provincialem Caelestinorum super*

*verba cantici Mariae: SUSCEPI
ISRAEL PUERUM SUUM. DE SUSCE-
PTIONE CHRISTI. Allegorice per
XXIV Veritates: tropologice veri-
et anagogice per XII Veritates.* E-
quam hic primo loco attulimus, e-
veritas vigesimaquarta col. 453.

quolibet christianus, quantumcumque sibi devotus (1) » Rursum: » Christus potuit dare multas gratias tam humanitati matri, quam dilectissimae Matri pure gratis, quas tamen actualiter, et de facto non contulit: et oppositum asserere, est falsum et temerarium, immo haereticale » : huiusmodi potuisset esse gratia *omnimodae impassibilitatis* (2). Ex quo concludit doctus cancellarius falsam esse hanc rationem, qua plures uti consueverunt: *Christus potuit et potest multa facere; et hoc decet eum: ergo fecit aut faciet*. Id non esse consequens docet, verum esse *fallaciam petitionis principii*; quia videlicet praesupponit in minori propositione quod est aequè ignotum vel ignotius, quam principale: ratio est, arguit ipse, quia nihil decet Deum facere, nisi secundum quod *ult fieri recte, per oppositam consuetudinem ad voluntates creatas, quae ideo volunt agere, quia praesentatur eis aliquod obiectum sub ratione boni aut convenientis; et ideo agunt, quia videtur eis bonum; et non ideo illud est bonum aut decens. Cautela est, non enim sunt regulae primae; sed regulatae a primarum simplicitate* (3). Adeoque nemo praeter Deum scit quod deceat Deum extra se producere; quia solus scit quid velit agere; ex quo subinde pertexit: *Christus potuit communicare Mariam suae in utero, quod gloriosa et consummata felicitate nati veretur, et hoc decuit ipsum facere; quia decuit eum Mariam honorare: Ergo sic fecit. Constat quod conclusio haeretica est, et tamen praemissae communiter assumuntur a nonnullis in assertionibus suis confirmandis* (4). Has regulas Petavius aureas vocavit, maximeque eas probans ponit, rivolum et nugatorium esse hoc argumentationis genus, quo plerique uti solent, ut inusitatum quodlibet gratiae genus beatæ Virginis affingant (5).

Etsi vero daretur hasce regulas exceptionem interdum fieri, ac moderatione opus esse, praesertim cum satis soda ratio decentiae, quae adstruitur, suffragetur; nihilo

Argumenta
congruentia
magis tan-
tum aut mi-

(1) Veritas duodecima ibid. col. 452. (4) Veritas decimanona col. 452.

(2) Veritas decimaquinta Ibid. (5) De Incarnat. lib. 14. c. 8. §. 9

(3) Veritas decimaseptima Ibid. seqq.

nus probabili-
lem senten-
tiam effi-
ciunt

tamen minus nemo negaverit argumenta, quae ex decenti
seu congruentia deducuntur, sententiam quidem probabili-
lem, aut vero etiam probabilissimam efficere, minim
autem certam, multo minus obiectum definitionis dogma-
ticae constituere.

Quibus omnibus rite perpensis, concludebat card. Pal-
lavicinius: haec argumenta, ut patet, evincunt probabilis-
simam secundam esse sententiam, de immaculato scilicet
B. Virginis conceptu; verum eam in certitudinis cuiusvis
gradu minime constituunt, cum ipsi non faveat vel ali-
quis Scripturae locus efficax, vel antiqua Ecclesiae tra-
ditio, vel Patrum atque scholasticorum consensus. Ex
quo infertur, romanos Pontifices eximia usos esse prudentia
dum ex una parte piaefaverunt sententiae, ex altera vero
parte constanter abstinuerunt a quavis alterius opinionis
censura (1).

§. III.

Collatio atque Epicrisis.

*argumentorum quibus theologi vel propugnant
vel impugnant, piam de immaculato Virginis Conceptu
sententiam definiri dogmatice posse*

Collatio ar-
gumentorum
quae pro
utraq; affe-
riuntur sen-
tentia

Equidem si argumentorum, quae ex utraque conten-
dentium parte allata in medium sunt, ratio habenda est,
prout haberi debet, haud possumus inficiari, quae ab ad-
versantis partis theologis urgentur, nedum non contemnen-
da, sed satis in speciem gravia apparere, adeo ut anci-
pitem quodammodo suspensumque tenere animum valeant.
Verum si accuratam singulorum analysin instituamus, atque
ea penitus rimemur, ipsa profecto nutare, ac plane con-
cidere haud difficili negotio deprehendemus. Neque tamen
idcirco, ut ingenue id fateamur, ea omnino firma rationum
momenta videntur, quae a parte proferuntur aiente, ut

(1) Opusc. cit. c. 2.

rem, qua de agitur, conficiant. Quare aliam in hoc viam
neundam censemus, quae et solidior et planior sit, atque
ad id, quo spectamus, tutius assequendum accommodatior.
Hanc vero aperiemus, postquam nonnullas animadversiones
circa argumenta utrimque proposita praemisierimus.

Ac primo Ecclesiam posse aliquid definire, quod *implied*
ite in revelatione divina continetur, sive id explicatione
conceptuum indigeat, sive id legitima ac necessaria ar-
gumentatione inde sit deducendum, atque hoc vel ex dua-
bus de fide praemissis propositionibus, vel ex una quae
ex fide sit, altera vero quae ex naturali ratione sit evi-
dens, licet non *physica* aut *metaphysica*, sed *moralis* tantum
evidentia nexus pateat, prout pia adsertores sententiae
affirmant, vix in dubium revocari posse videtur. Siquidem
primo evidentia quoque *moralis* veram illationis necessi-
tatem gignit, imo et metaphysicae ipsi evidentiae quando-
que aequipollet. Deinde si res secus esset, minus in Ec-
clesia iudicis controversiarum necessitas appareret. Nam si
illos excipias, qui destinato animo ea etiam ipsa impugnant,
de quibus liquido aperteque constat, cordati omnes sani-
que iudicii viri ea lubenti animo admittunt, quin ullam
de iis controversiam moveant. Ad haec, nimis inde coar-
ctaretur supremi illius magisterii munus, quod Christus
Ecclesiae suae concredidit, et quo ipsa de controversiis qui-
busvis iudicare, easque dirimere potest. Demum eiusmodi
sentendi ratio componi haudquaquam potest cum ea agendi
ratione, qua Ecclesia usa identidem est. Etenim haud pau-
cae dogmaticae definitiones sive a Conciliis oecumenicis,
sive a romanis Pontificibus editae sunt, quae eo, quem sen-
tentiae istius patroni postulant, evidenti nexu destitutae e-
rant, adeoque illius vi edi minime potuissent, quod nefas est
dictu (1).

Secundo: haud verum esse contendo, neque ulla ad-
mitti ratione posse Scripturam ac traditionem pie adver-

Non requi-
ritur ad defi-
nitionem ta-
lis nexus, qui
evidentia
physica, aut
metaphysica
pateat

Scriptura et
traditio pie
sententiae

(1) Recolantur exempla paulo ante
adducta, quibus ea addi possunt, quae
definitiones suppeditant de factis do-

gmaticis. Nam definitiones eiusmodi
omnes innituntur veritati, de qua non
constat nisi certitudine morali.

non adver-
santur

sari sententiae. Si enim ita se res haberet, numquam ro-
mani Pontifices *piam* illam vocassent sententiam, quae cum
Scriptura ac traditione confligeret; neque tridentinum Con-
cilium declarasset suae intentionis non esse, *comprehen-
dere in suo decreto, ubi de peccato originali agitur, bea-
tam et immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem*. Quan-
doquidem non potuisset sancta Synodus non id compre-
hendere, quod Scripturae ac traditioni est conforme, immo
quod Scriptura ac traditio ex Dei ipsius revelatione con-
tinent. Itaque si non comprehendit, argumento id inelu-
ctabili est, generales Bibliorum ac traditionis propositiones
quibus omnes Adae posterii originali noxa dicuntur infecti
admittere posse, ac vero etiam debere, exceptionem quoad
B. Virginem, secus ac adversae partis theologi asseverant.
Utrum autem eidem piae sententiae Scriptura ac traditio
positive faveant, paulo post expendemus. Heic satis si-
ostendisse neutram immaculato Virginis Conceptui adver-
sari atque opponi.

Ecclesiae
praxis per se
fidei dogma
non consti-
tuit

Tertio: assero Vasquezii doctrinam id unum evincere
usum sive praxim Ecclesiae in se spectatam haud consti-
tuere fidei dogma, neque illud necessario supponere, id quod
et ipsimet sentimus. Ast exinde inferri nequit, praxim illam
ac consuetudinem non in aliquo fundari principio *theoretico*,
unde Ecclesiae mens circa aliquod obiectum patefiat. E-
re quidem ipsa saepe Ecclesiae Doctores atque inter hosce
Augustinus, ex universalis Ecclesiae consuetudine dedu-
cebant Ecclesiae doctrinam quoad articulum quempiam, qui
forte in controversiam fuisset vocatus. Namque hipponensi
praesul ex praxi tingendi infantes colligebat adversus pe-
lagianos doctrinam in Ecclesia receptam tum de propaga-
tione originalis peccati in ipsos, tum de baptismi neces-
sitate ad illud eluendum (1). Auctor librorum *Vocationum*
gentium ex Ecclesiae pariter usu orandi pro omnibus, do-
ctrinam deducebat Ecclesiae esse, Deum velle sincere cum

(1) Lib. 6. *contr. Julian.* c. 49. n. 9 c. 24 n. 34 et ibid. c. 26 n. 39 et
lib. I *De peccator. merit. et remiss.* alibi passim.

ctorum hominum salutem (1); atque ita porro. Sane vidimus ipsum s. Bernardum, s. Thomam ceterosque scholasticos coniungere causali nexu celebritatem festi B. Virginis, quae in Ecclesia universa iam tum obtinebat, cum illius ortus sanctitate. Quidni igitur idem valeat argumentum ex celebratione Conceptionis sanctae Dei Genitricis desumptum, quam universa aliquot abhinc seculis frequentat Ecclesia tanto pietatis sensu, ad eiusdem conceptus sanctitatem constabiliendam? Quid? quod vel ipse Vasquezius hac festi celebritate utitur ad immaculatam B. Virginis Conceptionem propugnandam (2). Certe nisi Ecclesia uti sanctum haberet eiusmodi conceptum, numquam festum hoc celebraret, immo vero nec ratum haberet, si alicubi coleretur. Antiquioris autem et sequioris aevi Ecclesia una eademque est, atque ab eodem Dei Spiritu ac numine quocumque aevo illustratur ac regitur, adeo ut pro catholicis non inutilis modo, sed iniuriosa plane eiusmodi esset distinctio (3).

Summam
tamen vim
ad proban-
dum habet

(1) Lib. I cap. 12. Inter opp. s. Leonis edit. Ballerin. Venet. 1756 tom. II col. 185: de huius operis auctore confer dissert. II ibid. col. 615 seqq.

(2) Etenim Vasquezius tom. II in 3 Par. s. Thomae disp. 117 sic caput V inscribit: *Ratione ducta ex celebritate et festo Conceptionis, idem ostenditur, praeservatio scilicet B. Virginis a peccato originali. In hoc igitur capite Vasquezius primum adstruit auctoritate Sixti IV in Const. Cum praecelsa, omnes fideles invitatos fuisse ad celebrationem huius festi, et largitione indulgentiarum allectos; ab Alexandro VI, Iulio II et Leone X confirmatum Ordinem religiosorum monialium sub titulo immaculatae Conceptionis; deinde infert: « Porro autem ex celebratione alicuius rei in Ecclesia recte colligi eam*

sanctam fuisse, disput. 114 cap. 2 ex professo confirmavimus, non solum multorum scholasticorum auctoritate, sed etiam testimonio Bernardi et Idelphonsi nostri, et ratione manifesta qua utitur Idelphonsus ». Demum, ceteris omissis, solvit difficultates, quibus adversarii eiusmodi argumentum eludere satagebant, scribens: « Hoc argumento male torquentur adversarii, variisque modis illud dissolvere contendunt ».

(3) Eiusmodi enim est distinctio, quam invexerunt haeretici quavis aetate, qui ut se subducerent ab anathemate, quo eos confodiebat Ecclesia, constanter ad Ecclesiam superioris aevi se receperunt; deinde illam ianseniani eandem ob causam instaurarunt, quin adverterent eiusmodi distinctionem esse absurdam, imo et impiam: quasi nempe Christus promis-

Fidei defini-
tioni non
obstat eius
dilatio

Quarto: nullius admodum esse roboris argumentum affirmo, quod ex definitione cuiuspiam veritatis in longum dilata arcessitur. Quandoquidem novimus haud pauca dogmata nonnisi sero fuisse ab Ecclesia definita, etsi tempestive de illis mota fuerit quaestio, ac diutina aequae ex utraque parte perseveraverit contentio ac disceptatio. Hinc quamvis multa Augustinum inter et Massilienses ferveret quaestio circa fidei initium, circa omnimodam divini auxilii *gratuitatem*, aliosque articulos; attamen insequenti tantum seculo, nempe anno 529 a conc. Arausicano II, quod Bonifacius II romanus Pontifex an. 531 confirmavit, controversi articuli sunt definiti (1). Idem dicendum de Spiritus Sancti processione a Patre et Filio; de admissione animarum ad beatificam Dei visionem proxime post mortem, aliisque plane multis. Perperam profecto quispiam ante dogmaticam harum veritatum definitionem obiecisset, illam neque edici posse, neque edicendam eo quod hactenus a nullo Concilio, aut summo Pontifice edita fuisset. Itaque ex hoc quod nondum definita fuerit praesens controversia, legitime inferri nequit aut eam definiri non potuisse, aut etiam in posterum non posse.

Sine funda-
mento pleri-
que Patres
piae senten-
tiae adversa-
ri dicuntur

Quinto: falsum esse pronuncio, Patres omnes, qui in huius rei inciderunt mentionem, uno ore asseverasse Virginis conceptionem peccato fuisse contactam: contrarium enim testimoniis in medium prolatis ostendimus. Neque Ambrosius, neque Chrysostomus, neque Eusebius emis-
senus, aut Rhemigius et Maximus adstruxere quod illis falso atque iniuria adscribitur. Quandoquidem Ambrosii locus, qui afferri solebat, ipsis editoribus Maurinis adnotantibus, mendosus erat (2). Chrysostomus neque in cita-

siones suas aut ad pauca saecula, imo ad paucos annos coarctasset, aut si perpetuas fecit, eas servare non potuisset.

(1) Adi quoad capitula constituta a concilio Arausicano II Harduinum *Acta Concil.* tom. II col. 1097: quoad

eorum vero confirmationem ex parte Bonifacii II consule ibid. epistolam eiusdem Pontificis ad Caesarium arelatensem col. 1109.

(2) Bandellus scilicet hunc locum lib. cit. c. 10 primus ex Ambrosio allegavit comm. in Ps. 118 conc. VI

to loco neque alibi uspiam scripsit quae illi appinguntur; immo vero, prout Bellarminus animadvertit, neque scribere illa potuisset (1). Sermo *de Assumptione B. Virginis* Maximo taurinensi adscriptus subdititius est, cum eius aetate nondum hoc festum agi fuisset coeptum (2). Supposititii quoque sunt commentarii in Psalmos qui Rhemigio rhemensi tribuebantur, quorum verus auctor est Rhe-

haec verba: *Venit Dominus Iesus, et in carne, quae peccato in MATRE fuerat obnoxia, militiam virtutis exercevit*. A Bandello deceptus Caietanus in opusc. cit. *De Concept.* c. 4 edit. Lugdun. 1541 fol. 71 col. 1 eadem ratione descripsit; Canus vero eundem locum, etsi verba non afferat, ab utroque pariter deceptus allegavit lib. VII c. 1. Iam vero editores Maurini Opp. s. Ambrosii tom. I serm. VI in Ps. 118 col. 1039 n. 21 haec habent: « Hunc locum Catharinus opusc. *De Concept. B. Mariae* laudat; sed ita refert: *Et in carne, quae peccato in matre fuerat obnoxia* etc. Verum iam viris doctis observatum est, haec verba *in matre* nusquam apud Ambrosium inveniri. Et certe s. Doctor id tantum hoc loco significat, Christi carnem eiusdem ac nostram, quae peccato obnoxia est, naturae esse: neutiquam vero inficiatur B. Virginis immunitatem ab omni peccato; quippe quam non obscure adstruat in ultimum huius psalmi versiculum illis verbis: *Suscipe me non in carne, quae in Adam lapsa est, suscipe me non ex Sara, sed ex Maria; ut incorrupta sit Virgo, sed Virgo per gratiam, ab omni integra labe peccati* ». Ubi notandum est Maurinos ex calami lapsu *Catharinum* pro *Caietano* posuisse. Siquidem Catharinus in *Disputat. pro immacul.* ed. Rom. cit. 1551 col. 64 hac ipsa de causa ar-

guit Caietanum dicens: « Hic addam, in citandis auctorum sententiis eos (adversarios) saepe numero non fideliter citare; tanta est affectio et cupido victoriae, non veritatis... Sic citat Caietanus»: attulit enim verba ex s. Ambrosio.

(1) In *Voto* exhibito in sac. congreg. Inquisitionis sub Paulo V de quo iam supra diximus: itaque ex Bandello affertur c. 13 s. Io. Chrysostomus dicens super Matth. quod *Christus naturam humanam de peccatrice suscepit*. Hunc textum refert Caietanus opusc. cit.; et ex utroque pariter allegat Canus et hic deceptus.

(2) S. Maximi martyris nullus prorsus extat sermo. Quoad s. Maximum taurinensem in edit. Romana 1784 duo exhibentur sermones inscripti *De Assumptione* in appendice, serm. XI et XII tanquam spurii, quique inscribi potius debuissent *de Nativitate* quam *de Assumptione*. Utrumque legi; neque in iis inveni quae attulit Bandellus: *B. Virgo fuit in utero matris sanctificata, et ab omni contagione originalis culpaе, antequam nasceretur, per Spiritum s. munda*. Attamen hunc locum affert Caietanus, et ex utroque citat Canus. Quoad ea quae dixi de celebratione festi *Assumptionis* cf. Bened. XIV *De festis* lib. II c. 8 n. 15 ed. Rom. 1751. Opp. tom. X p. 497.

migijs antissiodorensis monachus Benedictinus, qui tamen illa ipsa, quae ei adscribuntur, revera non habet (1). Imo potius obiecti Patres in genuinis operibus suis ea scripsere, quae pia maxime favent sententiae (2). Quod vero ad s. Augustinum attinet, eae in ipsius operibus occurrunt locutiones, uti suo loco expendimus, quae sensum admittere possunt et vero etiam debent, quo cum immunitate B. Virginis a primigenia labe optime componuntur. Beda autem, si ad vivum eius resecarentur verba, nedum Virginis privilegio quo de agimus, sed sanctificationi eius in utero atque etiam immunitati a concupiscentia et a desideriis temporalibus adversari comperirentur (3). Quoad Anselmi ac Bernardi mentem diximus, quantum satis (4).

(1) Adi Bellarm. *de Scriptor. ecclesias'icis* cum additamentis Labbei edit. Venet. 1728 p. 311: nec tamen verba adducta a Bandello, deinde a Caietano, postea citata a Cano leguntur.

(2) Ut constat ex adductis testimoniis s. Ambrosii, s. Maximi etc. Atque hic adnoto, a Cano citari post Bandellum et Caietanum verba B. Herardi seu Erardi episcopi et mart. ex *serm. de Nativitate B. V.* ita dicentis: *Felix puella, quae concepta in peccato, purificatur ab omni peccato* etc. At tamen numquam extitit eiusmodi sanctus Martyr, neque auctor huius nominis. Bellarminus in *Voto* cit. *Non habemus*, inquit, *in martyrologio, nec scimus quis sit.* Et reipsa nusquam reperitur. Consule Plazzam op. cit. act. II. p. 117.

(3) Canus citat Bedam in *Hom. super Missus est.* Porro Beda in hac homilia, quae reperitur in Opp. edit. Basileae 1563 Tom. VII haec habet col. 470. *Superveniens in Virginem Spiritus Sanctus duobus modis, in ea divinae suae potentiae efficaciam ostendit: quia et mentem illius adeo,*

quantum humana fragilitas patitur, AB OMNI VITIUM SORDE cascificavit, ut caelesti digna esset partu... Cbumbra vit autem beatae Dei Genitrici virtus Altissimi: quia Spiritus Sanctus cor illius cum implevit, AB OMNI AESTU CONCUPISCENTIAE CARNALIS temperavit, EMUNDAVIT A DESIDERIIS TEMPORALIBUS, ac donis caelestibus mentem simul illius consecravit et corpus. Quis autem adversariorum haec in B. Virgine admittet?

(4) Nil de Eusebio emisseno seu emeseno dixi, ex cuius Homiliis nobis auctoritas obicitur, quia quae sub Eusebii emisseni viri ariani nomine circumferuntur homiliae, illius foetus non sunt, sed a variis auctoribus collectae, ac diversis etiam scriptoribus tribuuntur a criticis. Cf. Petavium *De incarn.* lib. XIV c. 2 §. 5 qui tamen Eusebii auctoritatem adducit. Ast etiam omissis oculis illis *per se*, non aliud hic auctor, quisquis tandem is sit, in obiectis verbis significat, quam debitum quo tenebatur B. Virgo contrahendi peccatum, de quo debito nos non disputamus.

chilleum igitur Erasmi argumentum nullo solvi negotio
otrat, negando quod audacter nimis criticus ille asseruit.

Sexto: item affirmo exploratum omnino esse, Ecclesiam
universalem, quidquid sit de peculiaribus ecclesiis quas
Thomas commemorat, non aliud sibi unquam proposuisse
obiectum in festa Conceptionis Marianae celebratione, quam
immunitatem ab originali noxa in ipso *animationis*, quam
vocant, momento. Ceteris enim omissis, quae haud paucā
sunt, id declaratum habemus luculentissime in Constitutio-
ne Alexandri VII *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* edita die
5 decembr. an. 1661, in qua haec ad verbum leguntur:
*Nos considerantes, quod sancta romana Ecclesia de inteme-
ratae semper Virginis Mariae Conceptione festum solemniter
celebrat, et speciale, ac proprium super hoc Officium olim
ordinavit, iuxta piam, devotam, et laudabilem institutionem,
quae a Sixto IV praedecessore nostro tunc emanavit; vo-
lentesque laudabili huic pietati, et devotioni et festo, ac cul-
ui secundum illam exhibito in Ecclesia romana post ipsius
cultus institutionum NUMQUAM IMMUTATO rom. Pontificum
praedecessorum nostrorum exemplo favere, nec non tueri pie-
tatem et devotionem hanc colendi, et celebrandi beatissimam
Virginem, praeveniente scilicet Spiritus Sancti gratia a pec-*

Ecclesia in
Conceptionis
festo semper
ut obiectum
Virginem a
peccato origi-
nali immu-
nem coluit

Id ab Ale-
xandro VII
in sua Consti-
tutione de-
claratur

Auctores reliquos a Melch. Cano
allegatos, quamvis non pauca de iis
dici possent, persecuti non sumus,
quia omnes sunt posteriores epocha
a nobis constituta. Illud tamen sine
animadversione praeterire non possu-
mus, ne cuiuspiam eius auctoritas sit
fraudi, quod citet s. Augustinum lib.
53 contra Iulianum, prout constanter
in omnibus editionibus legitur inci-
piendo ab edit. Coloniensi an. 1585
qua et ego utor, usque ad Migne *Curs.
complet. Theol.* an. 1837; cum tamen
Augustinus in utroque opere contra
Iulianum non exaraverit nisi sex li-
bros. Citat praeterea Damas. *lib. III
Sentent.* cum neque Damasus Ponti-

fex, neque Damascenus unquam li-
bros sententiarum scripserint. Demum
citatur Hugonem de sancto Victore Sa-
cram. part. 2 cap. 4. Iam vero Hugo
victorinus in libr. de sacram. qui ex-
tant in tom. III edit. Venetae 1588
a fol. 207, neque in par. 2 libri I cap.
4, neque in par. 2 libri II c. 4 ullum
verbum, quod huc referri possit, fa-
cit.

Contra Caietanum autem praeter
Catharinum in *Disputat.* citata con-
sule Hyppolitum Marraccium in op.
*Fides Caietana in Controversia
Conceptionis B. V. M.* Panormi
1655.

cato originali praeservatam . . . Constitutiones, et Decreta a romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, et praecipue a Sixto IV Paulo V Gregorio XV edita in favorem sententiae asserentis, animam beatae Mariae Virginis in SUA CREATIONE ET IN CORPUS INFUSIONE Spiritus Sancti gratia donatam, et a peccato originali praeservatam fuisse, nec non et in favorem festi, et cultus Conceptionis eiusdem Virginis Deiparae, secundum piam istam sententiam, ut praefertur, exhibiti, innovamus, et sub censuris et poenis in eisdem Constitutionibus contentis observari mandamus (1). Et clarius adhuc iam praemiserat Alexander VII eadem in Constitutione: Vetus est Christifidelium erga eius beatissimam Matrem Virginem Mariam pietas, sentientium, eius animam IN PRIMO INSTANTI creationis atque infusionis in corpus fuisse speciali Dei gratia, et privilegio, intuitu meritorum Iesu Christi eius Filii, humani generis Redemptoris, a macula peccati originali praeservatam immunem, atque IN HOC SENSU eius Conceptionis festivitatem solemniter colentium et celebrantium (2).

Ita rom. Pontifices anteriores sensere

Ex his perspicue et ulla absque ambage novimus tum obiectum cultus ac festi Conceptionis B. Virginis esse, quinimo et fuisse semper primum illud momentum quo eius anima creata atque in foetum infusa est, et in quo divina gratia praevenita singulari privilegio immunis servata est ab originali peccato per Iesu Christi Redemptoris merita; tum non aliam ullo unquam tempore fuisse et adhuc dum esse sanctae romanae Ecclesiae mentem in huius festi institutione et celebratione; tum denique romanos Pontifices eius praecessores, praecipue vero Sixtum IV, Paulum V, Gregorium XV, non aliud sibi obiectum proposuisse in cultu hoc probando amplificandoque.

Quo sensu scripserit Bellarminus quae ex eo obiciuntur

Quae cum ita se habeant, nullus dubitandi relinquitur locus circa verum festivitatis obiectum, quod sibi in colenda Virginis Conceptione proposuit ac proponit Ecclesia. Quo-

(1) Extat in Bullar. Rom. tom. VI par. V pag. 182 §. 4.

(2) Ibid. §. I.

circa Bellarminus in adducto textu refellens haereticos, respondet *hypothetice*, nempe stante etiam adversa sententia, quam tamen ipse non probat, (quum praemiserit *in maiore parte Ecclesiae credi B. Virginem sine peccato originali conceptam*) minime inferri posse quod haeretici autumabant; cum *fundamentum praecipuum* (non autem *obiectum*) huius festi sit in quacumque sententia *conceptio Matris Dei futurae*, cuius memoria singulare gaudium affert mundo; tunc enim primum habuimus pignus certum redemptionis. Ex quibus verbis patet, Bellarmino auctore, divinam Dei Matris dignitatem fuisse rationem ut immaculae Conceptionis, ita et festi in huius memoriam colendam instituti (1). Ceterum doctus piusque cardinalis cum ex propria sententia de B. Virginis Conceptione locutus est, non modo eam immaculatam propugnat (2), sed et argumentum, quo id evincat, instituit ex cultu quem eidem sub hoc titulo Ecclesia tribuit (3). Nobis heic satis erit verba eius adducere ex laudata iam consultatione qua suam aperuit sententiam in congregatione eum in finem habita sub Paulo V: haec enim in ea scribit: *Probatur, quia hoc esset dicere, quod Sedes apostolica praeferat in approbando Officio Conceptionis, et tota Ecclesia praeferat in eo recipiendo, quod certe falsissimum et erroneum est. Neque potest responderi, quod in Officio Conceptionis non approbatur conceptio corporalis immaculata, sed sanctificatio in utero post animationem. Nam Sixtus IV qui approbavit Officium, declaravit animum suum tum in Extravagante GRAVE* *veris, quae est in Corpore iuris: tum in approbando Officio Leonardi de Nogarolis, in cuius collecta dicitur: Virginem per merita Christi praevisa, praeservatam ab omni*

Bellarminus
Conceptionem
immaculatam
propugnans
argumentum
ducit ex ob-
iecto festi

Eiusdem
cardinalis
consultatio
sub Paulo V

(1) Legesis Euseb. Nieremberg. op. . *De perpetuo obiecto festi immaculatae Conceptionis*. V. cap. 31 p. 272 seqq.
(2) Sane in lib. 4 *De amissione gratiae et statu peccati* tria solida capita constituendae ac vindicandae immaculae B.M. Virginis Conceptionis destinata, nempe cap. 15, 16 et 17.

(3) Ibid. cap. 15 in quo post adductas Scripturae, et sanctorum Patrum auctoritates ad veritatem pie sententiae probandam, gradum facit ad auctoritatem Ecclesiae, atque ita exorditur §.: *Venio ad consensum Ecclesiae etc.*

*macula. Praeterea in responsorio nono dicitur sancta conceptio: at non est conceptio nisi in illo primo instanti, in quo infusa est anima corpori, in quo coepit esse in rerum natura persona integra Virginis. Alioquin si accipiatur conceptio pro sanctificatione post animationem, etiam Ieremias et Ioannes Baptista dicentur concepti sine peccato originali. Denique communis sensus fidelium est, celebrari Conceptionem solius Virginis, quia ipsa sola vere concepta est sine peccato originali. Obiicientibus porro adversariis, Patres omnes pro affirmativa stare parte, pro maculato videlicet conceptu, id impossibile omnino asserit, dicens: Ad hoc argumentum respondeo, non posse fieri, ut omnes Sancti fuerint nobis contrarii: nam sic nostra Ecclesia erraret, et Sixtus IV errasset. At Ecclesia numquam errat, quia est columna, et firmamentum veritatis, et contra quam portae inferi non praevalebunt: neque Pontifex errat, dum Ecclesiam docet, cum Christus pro illo oraverit, ut non deficiat fides eius. Demum ad sedandam de Mariana Conceptione controversiam, usque eo dum definitur, isthoc suggessit consilium: *Seu si non placet nunc illa formalis definitio, saltem deberet fieri praeceptum omnibus ecclesiasticis secularibus et regularibus, ut recitarent Officium de Conceptione quomodo recitat Ecclesia, sic enim sine definitione haberetur intentum (1).**

Eius consilium ad sedandam controversiam

Refellitur
Pallavicinius

Exinde non modo evidentissime patet Bellarmini mensura circa verum festi Conceptionis cultum, nec non circa de finitionis possibilitatem; verum etiam via praecluditur Pallavicinio interpretandi *conceptionis* vocem de tempore quo proxime conceptionem sit subsecutum. Sane si admitti eius modi expositio posset, cum dicimus sanctam fuisse nativitatem B. Virginis, de sanctitate ex aequo id intelligi posset quam B. Virgo tempore a nativitate proximo esset adeptae, quod nemo quidem sanus dixerit. Nec valet comparatio deducta ex recepta phrasi, qua dum aliquid continetur *mundi initio* dicitur, non de primo *physico* creationis momento id necessario intelligitur, sed de proximo quo

(1) In *Voto* cit.

am temporis intervallo: nam et usus loquendi et materia, qua de agitur, latiore hunc sensum facile admittunt: sed quod in re nostra secus omnino se habet. Quod vero ad Urbanum Pontificem huius nominis octavum attinet, qui semper regis catholici postulationi restitit; id enimvero consensum cuiusdam oeconomiae gratia fecisse dicendum. Ceterum quod praestare renuit Urbanus, praestitit paulo postea cumulatissime, uti vidimus, Alexander VII, a quo et Joseph Pallavicinius in Patrum Cardinalium collegium cooptatus est.

Inconcussum igitur ratumque maneat, fundamentum quod praecipuum pro pia sententia dicitur, ex festi celebratione constitutum, una cum argumentis reliquis sive Scriptura sive ex traditione desumptis, pro singulari hoc comparae privilegio in sua firmitate subsistere.

Quod demum spectat ad congruentiae rationes, nos non nisi ultro fassi sumus illas non praestare satis efficax definitioni dogmaticae fundamentum, nec nisi persuasibilem facere sententiam cui suffragantur. Admittimus proinde, nec non absque temperamento aliquo, Gersonii regulas: quibus tamen ipse ex prima, quam descripsimus, veritatem confert de immaculato Virginis Conceptu (1). Ast et illud adii-

Inconcussum
manet argu-
mentum ex
festi cele-
bratione pe-
titum

Difficultates
rationibus
congruentiae
obiectae ni-
hil ad rem
nostram fa-
ciunt

(1) En Gersonii verba ex undecima veritate: « Christus praeservando Matrem suam ab originali, non ob hoc dedit dignitatem aequalem sibi ipsi, etiam secundum humanitatem Matricem (ut nonnulli obiciebant aduersus immaculatam Conceptionem). Ratio, quia numquam Christus habuit necessitatem originale peccatum contrahendi, quia non descendit per naturalem propagationem; propterea ratio sumpta ex hac aequalitate, quod Maria contraxit originale, prorsus est invalida; similiter et altera, quod Maria non indiguisset redemptione; ratio valet Apostoli consequentia, Christus pro omnibus mortuus est,

ergo omnes mortui sunt, 2 cor. 5, 14. Hoc, inquam, argumentum potius est ad oppositum: quia si Christus fuit omnium perfectissimus Redemptor mortem pro omnibus sustinens, deducit quod Matrem perfectissime redimeret: hoc autem non potuit convenientius fieri, quam praeservando ne caderet, potius quam iam lapsum releveret. Veritas haec probabilis est et pia, super quam mirum est quod nonnulli volentes Virginem benedictam super limites honorare, praedicant nihilominus quod contraxit originale », Edit. cit. tom. I col. 451. Plura alia omitto, quae ex eodem Gersonio possem adducere.

cimus, eas minus oportunas ad rem nostram videri, quia neque ex congruentia, neque ex mera decentia vindicamus Virginem in Conceptu immaculatam, sed ex argumentis positivis, uti satis constat ex dictis, et satius ex iis quae mox dicturi sumus constabit.

Nobis tamen
non probatur
ea argumen-
tandi ratio
quam plures
piae senten-
tiae patroci-
natores se-
ctantur

Septimo: denique haud diffitemur neque nobis eam probari argumentandi rationem, quam haud pauci piaer sententiae patrocinatores sectantur, ut evincant dogmaticae definiri posse quaestionem de qua est sermo. Quasi nempe ad definitionem veritatis de immaculata Virginis conceptione omnino syllogismo indigeremus, cuius aut ambae propositiones praemissae, aut alterutra saltem ex fide esset: altera autem evidentiā polleret ut minimum *moralī*. Quod autem secundo loco adstruitur de inerrabili Ecclesiae auctoritate, profecto id unum ostendit, Ecclesiam haud falli posse sive in edendis definitionibus dogmaticis, si quae edixerit, sive in obiecto cultus proponendo, quod nequid esse erratum aut perversum, cum hoc foret contra praesentissimum ipsi divinitus iuge ac praesens auxilium. Verum tamen nondum id plane evincit, immaculatum Mariae Conceptum esse obiectum dogmaticae definitionis capax, quod de re tandem inquiritur. Multo vero minus quidpiam conficitur ex tertio quod afferebatur argumento; illud enim in congruentiae rationes relabitur, de quibus paulo ante discussuimus.

His igitur in utramque partem pro veritate discussis reliquum est, ut eam aperiāmus viam cui hac in re insistendum esse ducimus, quippe quae solidior nobis omnino appareat, omnibusque ambagibus expedita.

§. IV.

*Possibilitas immaculati Conceptus dogmaticae definiendi
rursus excutitur ac magis firmatur*

Quo aliqua veritas ad christianam religionem pertinet dogmaticae queat esse definitionis obiectum, minime necessarium esse, ut ea ῥηθως atque ἀπλως, expressis se-

et conceptisque verbis in verbo Dei revelato contineatur, id plane sufficere, si in ipso *implicite* saltem habeatur, institutum in antecessum a nobis est, exemplisque variis confirmatum. Verum enimvero et illud est a nobis declaratum, non uno id, sed pluribus contingere modis posse: qui tamen modi ad duo haec demum capita revocantur. Nam aut aliquid ex veritatibus expresse revelatis vi necessarii nexus atque consecutionis, legitima argumentatione instituta, deducitur: vel in verbo Dei implexius, contractius, ac subobscurius aliquid indicatur, quod clariori dein conceptione explicatione atque ampliori paraphrasi evolvi potest, ac veluti delitescens in apertam lucem proferri. Primi generis veritates *mediate* seu *in altero* revelatae dici possunt; veritates alterius generis, licet subobscurae, *proxime* tamen atque *in se* sunt revelatae.

Quae porro graviter disceptant theologi de naturae nexu, qui intercedere debet inter eas veritates, quae revelatae expresse sunt, atque illas quae naturae lumine deducuntur, ut istae *implicite* revelatae haberi debeant, primum pertinent veritatum genus. Quandoquidem de his, quae altera illa ratione in revelatione continentur, nulla potest esse neque est apud theologos controversia. Atque statutum nobis fixumque est, immaculati Virginei Conceptus mysterium *implicite* quidem, sed hoc altero modo in verbo Dei revelato haberi, adeo ut nulla egeat syllogistica argumentatione, qua per necessarium nexum naturae lumine evidentem inde deducatur. Quare graves illae theologorum disceptationes ab hac quaestione nostra alienas placebit arbitramur: et quamvis circa naturam illius nexus de quo inter eos disputatur, satis nostram aperuerimus mentem, non in eo tamen vim argumenti ad hanc de immaculato Conceptu controversiam dirimendam collocamus. contendimus quippe B. Virginis ab omni prorsus labe immunitatem, licet implexe, contracte ac subobscurae, proxime tamen et *immediate* tum in verbo Dei scripto revelatam esse, tum, quod caput est, ita verbo Dei tradito commissam fuisse, ut per omnia traditionis numquam interruptae ve-

Veritates
quae *implicite*
in verbo
Dei conti-
nentur, ad
duo capita
revocari
queunt

Ad quod ex
istis capit-
ibus veritas
immac. Con-
ceptus perti-
neat declara-
tur

Quae de ne-
xu disceptant
theologi cum
veritate ex-
presse reve-
lata, huc non
spectant

Proxime et
immediate
immaculatus
Virginis Con-
ceptus in ver-
bo Dei conti-
neri dicen-
dus est

hacula magis semper ac magis explicata atque in conceptu suo distincta sese progressionem quadam perpetua prodideret, donec in apertissimam demum lucem veniret. Quod si ita se res habet, ecquid porro reliquum esse poterit dubitationis, num illa dogmatico valeat decreto definiri. Hoc ergo, veluti coronidis loco, illustrandum suscipimus duplici iterum ratione, *negative* scilicet ac *positive* retotam excutiendo.

Probatur
primo *negative*

Ex verbo
Dei scripto

Ac *negative* primum. Quandoquidem neque in verbo Dei scripto, neque in verbo Dei tradito quidpiam occurrit quod impedire vel minimum possit quo minus immaculatus Conceptus veritas uti hoc pacto revelata divinitus habeatur. Non quidem in verbo Dei scripto. Quid enim obsisteret aliud in eo posset, nisi generalissimae illae sententiae de primigenia noxa, quibus omnes plane homines, nullo excepto, comprehendi viderentur? Atqui generalissimae aequales in Bibliis sententiae occurrunt quibus aut omnes homines in peccato nasci aut concupiscentiae obnoxii, aut levioribus saltem noxis inquinati dicantur. Ergo (liceat id sacrosanctius inculcare) si haec ad litterae rigorem exigenter aequo profecto iure tum B. Virginis ortus sanctitatem, tum eius immunitatem siue a concupiscendi fomite, siue a actualibus quibusvis vel levissimis culpis impeterent.

Et ex verbo
Dei tradito

Sed idem, si te ad traditionis monumenta, quae Conceptui immaculato refragari videntur, convertas, omnino dicam oportet. Nam si in Patribus et Conciliis generales occurrunt de primaeva in omnes homines derivata labe enunciationes generalia pariter de iis quae altero loco hic memorabamus et fata deprehenduntur (1). Quid? quod Patres nonnulli eo de-

(1) Iam supra biblica produximus testimonia, quibus generalibus effatis non modo homines *conciipi* in peccato, verum etiam *nasci* dicuntur; nunc praestat id ipsum ex Conciliis ac Patrum testimoniis, prout sumus polliciti, conficere. Atque ut aliquid prius de Conciliis dicamus, Concilium

milevitanum II celebratum anno 446 in can. 2 haec habet: *Item placuit, ut quicumque parvulos recentes ab utero matrum baptizandos nuntiaverint, aut dicant in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, se nihil ex Adam trahere originale peccati, quod regenerationis lavacro*

um usque progressi sunt ut aliquot B. Virgini naevos re-
 impegissee videantur (1). Iamvero equisnam catholico-
 rum est, praesertim post Concilium tridentinum, qui id-
 circo subdubitet aut de virginalis ortus sanctitate, aut de

Nonnulli Pa-
 tres inter-
 dum disse-
 rentes de B.
 Virgine ali-
 quid humani
 passi sunt

pietur ... *anath. sit.* (apud Har-
 in. *Acta Concil.* Tom. I col. 1217).
 Concilium item foroiulienae an. 791
Symbolo fidei dicit: *Solus enim*
Dei Filius) sine peccato natus est
mo, quoniam solus et incarnatus
Spiritu Sancto, et immaculata
Virgine novus homo (Ibid. Tom. IV
 col. 856). Ex Patribus vero sese of-
 fert s. Ambrosius, qui lib. 1. *de Poe-*
ti. c. 2 col. 3 scribit: *Omnes ho-*
mines sub peccato nascuntur, quo-
rum ipse ortus in vitio est, sicut
Abel lectum dicente David: Ecce
iniquitatus sum; et in delicto
concepit me mater mea. Quem textum
 fert s. Augustinus in lib. 2. *De*
peccato originali c. 41 n. 47: qui
 id. alium allegat ex s. Ambrosio lo-
 cum, nempe ex lib. 2. in Lucam n. 56.
Non enim virilis coitus vulvae vir-
ginalis secreta reservavit, sed imma-
culatum semen inviolabili utero
Spiritus S. infudit. Solus enim per
omnia ex natis de foemina sanctus
dominus Iesus, qui terrenae conta-
minis corruptelae immaculati partus
puritate non senserit, et caelesti
castitate depulerit. Iam attuli etiam
 Augustini testimonium ex epist.
 ad Dardanum; nunc ex eodem adicio,
 quae scribit lib. 1 *De peccatorum*
meritis et remiss. c. 29. *Solus sine*
peccato natus est, quem sine virili
complexu etc. et lib. 4. *Opp. imperf.*
contra Iulianum c. 76. *Ex homi-*
nibus qui nascuntur in mundo peri-
unt, nisi renascantur in Christo; et
 eorum contra eundem Iulianum pas-

sim adstruit, quod *nullus hominum*
propter Christum est sine peccato in-
fantilis exorsus, etiam si unius diei
sit super terram; et in lib. 3 *De pec-*
cat. meritis c. 6 etiam ad hoc allegat
 auctoritatem s. Hieronymi ex cap. 3
Comment. super Ionam. Omitto
 s. Gregorium M. et s. Hilarium, qui
 adducunt verba s. Ambrosii supra re-
 citata. Huc referuntur omnes antiqui
 Patres, qui verba Ps. 50 legerunt:
et in peccato peperit me mater mea,
 quos ingenti numero refert Sabatier
 in *Veteri Italia* Tom. II pag. 103.
 Ex quibus luculenter patet sive Con-
 cilia sive Patres promiscue, uti Scri-
 pturam, locutos esse tum de homi-
 num omnium conceptione, tum de
 nativitate, neque excipere nisi solum
 Christum; adeoque, ut consequens
 est, si eiusmodi testimonia urgeantur
 ab adversariis, ex aequo impetere san-
 ctitatem nativitalis Virgineae, quam
 tamen, illis non obstantibus, ad unum
 omnes sanctam proclamant.

(1) Horum testimonia Petavius re-
 fert lib. 14. *De Incarn.* c. 1: sunt
 autem s. Basilii, qui B. Virginem
 fluctuationem et scandalum passam
 dicit in morte Christi; Io. Chrysosto-
 mus, qui eandem vanam gloriolam
 captasse asserit non semel, aliaque in-
 digna de ea affirmat; item Cyrillus
 alex., Amphilochius seu auctor Orat.
 III *De Occursu Domini*, Proclus in
 Orat. VI, Maximus taurinensis hom.
 1. in *Epiphaniam*, Anselmus in lib.
De excellentia B. Virginis, seu po-
 tius Eadmerus verus huius libri au-

eiusdem exemptione omnimoda a quavis vel levi actuali peccati labecula? Id sane et ab Ecclesiae christianaeque plebis sensu, atque adeo a catholica veritate alienum foret. Quamobrem si generalia Biblicorum testimonia, si universales Patrum, Conciliorumque affirmationes privilegiis B. Virgine recensitis nullo pacto officiant, eccur uni immaculatae Conceptionis privilegio generalia eiusmodi effata sive Scripturarum sive Patrum, sive Conciliorum officere poterunt? Haec, fateor, mihi plane ineluctabilia videntur.

Ad haec, si de Patribus loquamur, nullum est apud ipsos testimonium, in quo expresse directeque Deipara in peccato originali conceptam fuisse, asseratur; quod certe, uti alias animadvertimus, divino propemodum consilio factum esse dixeris. Sed vel eos ipsos ecclesiasticos scriptores, qui prima fronte eidem praerogativae videntur adversari, tali usi sunt temperamento, ut ad aliam plane sententiam haud incommode possint, aut potius debeant traduci. Certe praecipuum difficultatum caput ex eo peti vidimus quod caro Virginis vocata a nonnullis Patribus fuerit *caro peccati*. Atqui et illud inter cetera adnotatum a nobis est vel ipsam *Christi carnem* ab aliquibus Patribus *peccati carnem*, ratione scilicet originis ex Adae carne, fuisse appellatam. Rursus magnum facessere negotium videbatur quod quidam e Patribus Virginis carnem dixerint *mundatam, purgatam, sanctificatam* fuisse. At, praeter quam quod germana harum locutionum vis minime necessario importat uti suo loco declaravimus, aliquam quae praecesserit iniquinationem corruptionemque, scholasticos non defuisse vidimus, qui Christi ipsius carnem mundatione eguisse affirmarint. Imo et apud veteres etiam scriptores eiusmodi

Veterum dicta posse ac debere cum pia sententia componi iterum urgetur

ctor, Origenes hom. 17 in Lucam, Tertullianus in lib. *De carne Christi*; Auctor *Quaestionum in Novum Testamentum*, ut alios praetereamus quos etiam allegat Huetius in *Origenianis* lib 2 *Quaest. quarta*, praesertim §. 3 pag. 66 et seq. Quod si haec, quam-

vis diserte apud Patres non paucos legantur, patroni maculati conceptus non admittunt, qua ratione urgere poterunt nonnulla generalia Patrum effata ad immaculatam Conceptionem Virginis impetendam?

rmatio nova plane non est (1). Quid autem inde? Con-
tendum ne propterea erit, scriptores hosce vere existi-
sse aut Christum originale contraxisse peccatum, aut
nem eius immundam aliquando extitisse? Nemo profe-
sanus id dixerit. Quare per has iisque similes locu-
nes nec de B. Virgine alterutrum significare dicendi
ut pauci illi Patres scriptoresque antiqui, qui eas usur-
unt, neque a Patribus reliquis dissentire in singulari
B. Virginis privilegio agnoscendo. Difficultates quae e
ioris aevi binis ternisve liturgicis monumentis opponi
erant, satis alibi dilutae a nobis sunt: reliqua porro tra-
ionis internoscendae instrumenta immaculato Conceptui
riano suffragantur quam quae maxime. *Negative* igitur
res spectetur, nihil quod vere solidum sit, nobis oc-
erit, in quo haerere animus debeat.

Age nunc *positive* rem expendamus, in quo totius
estionis summa et cardo consistit, atque a verbo Dei
ipto exauspicemus. Unum quidem nobis biblicum praesto
testimonium, illud nempe quod πρωτευγγελίου nomine
ait: at eiusmodi est, ut dum ea quae adversus immunita-
B. Virginis a primigenia labe afferuntur e Scripturis te-
monia elidi multiplici ratione possunt, hoc vero non pos-
Indubium porro est heic per *mulierem* καὶ ἑξοχήν cuius
ntio cum liberatoris promissione coniungitur, quaeque
eri opponitur mulieri, quae humani generis ruinae causa

Positivus

Ex verbo
Dei scripto

(1) Sane Origenes tom. 14 in Lu-
a scribit: *Ergo Iesus purgatione
ignis, et immundus fuit, aut ali-
a sorde pollutus. Temerarie for-
an videor dicere, sed Scriptura-
n auctoritate commotus. Vide
id in Iob scriptum est: Nemo
undus a sorde, nec si unius qui-
n diei fuerit vita eius; non dixit:
mo mundus a peccato; sed: Nemo
undus a sorde. Neque enim idi-
m significant sordes atque pec-
a* (Opp. edit. De la Rue Paris. 1700
n. III. pag. 947). Ambrosiaster i-

tem in *Comment.* in Epist. ad Rom.
c. 8 v. 3: *Quamvis*, inquit, *eadem*
caro (Christi) sit, quae et nostra;
non tamen ita facta in utero est et
nata, sicut et caro nostra. Est enim
SANCTIFICATA in utero, et na-
ta sine peccato... EXPIATA est enim
a Spiritu Sancto caro Domini, ut
in tali corpore nasceretur quale
fuit Adae ante peccatum (Opp. Am-
brosii edit. Maurin. tom. II in append.
col. 70). De huius auctoris nomine
et aetate confer admonitionem edito-
ris Maurini, scilicet Nourryi.

facta erat, beatam Redemptoris ipsius Matrem divinitus significari. Indubium item est aliquid de ea praedicari singulare prorsus ac mirum, quod cum pleno qui de morte de peccato, deque diabolo ferendus erat triumpho arctissime copulatur. Quid vero adamus huic respondere rationi potest, nisi Mulieris huius, per quam nova hominibus generi conditio salutis instauratrix exorsura erat, a quavis diaboli ipsius servitute exemptio, a quavis peccati labe immunitas? Habes ergo non tantum in verbo Dei scripto verum luti in semine delitescens, quantum fere iam progerminans immaculati Deiparae Conceptus mysterium. Fateor hoc unum biblico testimonio rem ἀποδεικτικῶς non definiri; sed quidnam repones, cum tanta traditionis vis accedat, quae id tota conspiret ut mysterium ipsum, paullo adhuc implicitum explicet, adumbratum enucleet, contractum dilates ac micantissima luce perfundat?

Ex verbo
Dei tradito

Hoc igitur superest ostendendum, ut nempe verbum Dei scriptum cum verbo Dei tradito ad unum collineare constet, ac mutuo sese subsidio excipere ac fulciri tanto hoc B. Virgini privilegio adserendo. Singula igitur traditionis instrumenta persequentes, accedamus ad Patres quorum iam multos ab apostolica aetate ad Augustinum plures ab Augustino ad Bernardum usque in priori huius lucubrationis Parte protulimus. Sed quoniam haec in traditionis vi insistendum potissimum est, iuverit alios haec paucos adiicere quibus haec opima iam seges magis additescat. Neque omnes omnino qui afferri possent aucebimur: alii forte industriam nostram effugient, alios consulto omittimus, ut potius hac in re parci ac delectu quam dam utentes, quam nimis effusi ac faciles videamur.

Nova Patrum ac scriptor. eccles. testimonia proferuntur

Ex s. Petro chrysologo

Sese in primis nobis commendat s. Petrus Chrysologus qui anno 440 florebat. Is aperte affirmat B. Virginem, cum adhuc fieret, seu in ipsa conceptione a Verbo seu Christo in sponsam sibi oppignoratam fuisse iis verbis: *Pervolans ad sponsam festinus interpret, ut a Dei sponsa humanae de sponsationis arceat, et suspendat affectum, neque auferat a Ioseph Virginem, sed reddat Christo, cui est in utero opp*

norata CUM FIERET. *Christus ergo suam sponsam recipit, non aueripit alienam: nec separationem facit, quando suam sibi ipsam iungit in uno corpore creaturam* (1).

Nec minus praeclara ad Virginis privilegium vindicandum ea sunt, quae s. Sabbas, qui an. 486 adhuc in saeculis agebat, sparsim de Deipara scripsit in Graecorum quibus quae collegit *Menaeis* in usum liturgicum adscitis. Siquidem in Ode I quae ad profestum pertinet Annunciationis, sic B. Virginem affatur: *Hic* (Archangelus Gabriel) *te brevis conveniet, ceu unicam pulchritudinis incorruptae columbam, et plane recreationem generis nostri. Idem ille, o Virgo a omni genere sanctitatis perfecta, sonora te voce salvere continebit* (2). Et luculentius adhuc in Ode II Deiparam alloquens: *In te*, inquit, *quae NULLI UNQUAM CULPAE affinis fuisti, omnem meam repono. Nemo, ut tu Domina, inculpatus est aequae, nec praeter te incontaminatus quisquam, o naevo nulli subiecta* (3)! Hanc vero ab omni labecula immunitatem ad praeservationem ab ipsa originali macula e sancti ipsius mente protendi constat per ea quae habet in Ode XIV in qua scribit: *In te primi parentis SUBSTITUIT lapsus, ultra progredi facultate sublata* (4); tum ex verbis illis quibus ita prorenitores B. Virginis compellat: *O Ioachim afflate divino sacrocore! Tu quoque Anna divinitus clara! Vos genuini estis*

Ex s. Sabba

(1) Serm. 140 *De Annunciatione B. M. V.* in Biblioth. Patr. Lugdun. tom. II pag. 953 col. 1. Solent quoque nonnullis non omnino indulgentius, ac satis etiam criticis, adduci in hanc rem verba Fausti ex abbate leinensi ad episcopalem regiensem secessum evecti an. 475 ex eius opusculo: *De ratione fidei*, quae ita efferuntur: *Item de Mariae Virginis generatione. Porta clausa, id est sinaculum pudoris, immaculatae carnis integritas: non enim violata ante partum, quae magis sanctificata est conceptu, quae ABSQUE OMNI PECCATO CONCEPTA EST IN UTERO.*

Verum postrema haec verba, in quibus tota vis ponitur, in opusc. cit. desiderantur, et a pio quodam Virginis cultore adiecta sunt contra mentem et scopum auctoris. Hoc Fausti opusculum reperies in *Haereseologia* vol. fol. Basileae 1556 pag. 700.

(2) Apud Bolland. *Acta SS. mens. mart.* tom. III p. 536 col. 1.

(3) Apud Hyppolitum Marraccium in *Mariali s. Germani* Romae 1650 in nota 4 ad *Orationem de zona sanctissimae Dei Matris*. pag. 235.

(4) Apud Vangnereckium in lib. cui titulus: *Pietas Mariae* pag. 212.

*lychni, a quibus orta est lampas circa quam NULLUM UMBRAE
FESTIGIUM cernimus* (1). Quae quidem duo postrema testi-
monia decretoria plane sunt, eoque pluris facienda, quod
luculenter iis definiatur verum festi Virgineae Conceptio-
nis obiectum, quod scilicet festum idem s. Sabbas in suo
Typico, seu *Ordine recitandi officium*, ut suo loco vidi-
mus (2), inter cetera refert sua iam aetate recepta. Exinde
enim liquet immunitatem Marianam ab originali labe eo
fuisse celebratam. Cum porro hic cultus ex Graecis ad
Italos migrarit, ac deinceps per universam Occidentis
Ecclesiam peragratus sit, constat non aliud unquam obie-
ctum festae huius extitisse celebrationis.

Ex Esychio
hierosolym.

Sed ut ad alios progrediamur, Esychius hierosolymitanus
pariter ecclesiae presbyter an. 595 in hom. 2. *de Virgine
Maria* scribere de ea non dubitavit: *Ecce virgo in utero
concupiet Quenam? Mulierum egregia, e virginibus e-
lecta, praeclarum naturae nostrae ornamentum, gloria luti
nostri, quae Evam pudore, et Adamum comminatione liberavit,
AUDACIAM DRACONIS abscidit: quam concupiscentiae fumus non
attigit, neque vermis voluptatis eam laesit* (3). Quae sane
quid aliud innuunt, quam fomite ex primigenia conta-
gione derivato caruisse Mariam, eo quod ab illa omnino
fuit exempta, adeo ut inde revera *Draconis audaciam con-
triverit?*

E s. Andrea
cretensi

Sed uti modo s. Sabbam, ita etiam audire praestat
s. Andream cretensem, qui et ipse celebritatem eiusdem
Virginei Conceptus memorat, et ipsius obiectum nova lu-
ce adspergit. Namque is in Encomio s. Zonae B. Virgi-
nem vocat *OMNI PECCATO ET SORDE sublimiorem* (4); et in
Orat. I *De Nativ.*: *Hodie*, inquit, *Creatoris omnium crea-
tum delubrum exaedificatum fuit; a creatura divinum Crea-
tori nova decentique ratione praeparatur hospitium
Hodie ex nobis, nostri loco, Adamus primitias Deo offerens*

(1) Ibidem.

(2) Part. I cap. XII pag. 69.

(3) *Biblioth. Patr. Graec. Lat.*
Paris, 1624 tom. II pag. 423.

(4) *In Biblioth. Max. Patrum*
tom. XII pag. 997 col.2. In quod En-
comium cf. admonit. praeviam p.
Combesisji.

ariam primitias facit ; et ex toto fermento, *EA NON FERMENTATA*, per ipsam formatur panis ad humani generis reformationem (1). Ac paullo post ad ea, quae ex actis passionis s. Andreae Apostoli a nobis iam exhibita sunt, arte alludens, prosequitur: Cum Redemptor generis, non priori succedaneam nativitatem ac formationem exhibere luisset, quemadmodum illic prius accepto limo ex virgine illibata terra primum Adam effinxit: sic et hic modo, ipse incarnationis auctor, alterius, ut sic dicam, vice trae, mundam hanc, immaculatissimamque Virginem e tota creatura eligens, nostrumque ex nobis in ea figmentum novatione componens, Adae fictor, novus Adam effectus est, recens ipse, temporibusque nihilominus superior, veteri illi lutis causa foret (2). Quo sane nil pro re nostra disers.

(1) In *Biblioth. Max. Patr.* tom. pag. 618 col. 2. Heic nonnulla vertenda sunt; ac primo, quod verba *ea non fermentata*, exciderint ex Orationis editori; secundo, quod p. Combefisius, qui hanc ipsam formationem ex graeco vertit, edidit eam una cum aliorum graecorum Patrum operibus Paris. 1644 tom. II pag. 1 seqq. pag. 4 obscure valde Andreae sententiam reddat: his videm verbis latine eam exhibet: *Hodie ex nobis pro nobis Deo offeramus primitias offerens, Mariam primitias facit, iisque, quae tota conspersione nihil inquinanti senserunt, in panem formatur, ad recreationem generis.* Qua remissa interpretatione, nota 7 solum Christum coarctat illam ab inquinamento originalis peccati imunitatem dicens: « Porro primitiae, quas de tota conspersione, exstris his primitiis, et Maria, in panis formatas, ait non inquinatas, Christus Iesus sunt, panis ille viato-

rum in eius utero factus, quem solum Scripturae phrasi, aliis quoque Patribus receptissima, ab omni peccati contagio eximit. » At perperam. En graecum s. Andreae textum: *Σήμερον ἐξ ἡμῶν ἀνθ' ἡμῶν ἀπαρχὴν ὁ Ἀδὰμ τῷ Θεῷ προσφέρει, τὴν Μαρίαν ἀπαρχεται, καὶ τοῦ ὅλου φυράματος Ἡ ΜΗ ΨΥΡΑΘΕΙΣΑ δι' αὐτῆς ἀρτοποιεῖται, πρὸς τὴν τοῦ γένους ἀνάπλασιν.* Qui sic verbo ad verbum latine reddendus est: *Hodie ex nobis pro nobis primitias Adam Deo offerens, Mariam primitias facit, et tota massa fermentata, per ipsam conficitur panis ad novam generis plasmationem.* Hoc vidit Gallandius, qui quamvis una cum graeco textu referat versionem Combefisii tom. XIII suae Bibliothecae Patrum pag. 95, tamen in margine haec apposuit: *Nota Mariam sine labe conceptam.*

(2) Ibid. pag. 620 col. 1 et in edit. cit. Combefisii pag. 6. 7.

Ex Alcuino
seu Albino
Flacco

Gemina fere sunt quae habet Alcuinus, Albinus Flaccus nuncupatus, qui anno floruit 780, ita in *Serm. de B. Virginis Nativitate* B. Virginem ipsam alloquens: *Et recte quidem aurorae implesti officium. Ipse enim Sol iustitiae de te processurus, ortum suum quadam matutina irradiatione praeueniens, in te lucis suae radios copiose transfudit, quibus potestates tenebrarum, quas Eva induxerat, in fugam convertit.... Tu pulchra es ut luna, imo et pulchrior luna, quia tota pulchra es et macula non est in te, neque vicissitudinis obumbratio (1).*

Ex epist.
syn. Theodo-
ri patr. hie-
rosolym.
probata in
Concil. ni-
caen. II.

Nec minus perpiscue id ipsum adstruitur in epistola synodica Theodori patriarchae hierosolymitani, quae omnium consensione probata fuit in Concilio oecumenico VII seu nicaeno II an. 782 celebrato. In ea haec de B. Virgine leguntur: *Quae vere Dei Mater est, et antepartum et post partum virgo, atque omnis intelligibilis ac sensibilis naturae gloria et claritate CREATA sublimior (2)*

Ex Patribus
Concilii fran-
cofordiensis

Idem vero testimonium Deiparae reddit Concilium alterum nempe francofordiense eadem ferme aetate in Occidente coactum, scilicet an. 794, in quo Patres ita felicianos seu adoptianos perstringunt: *Sed et hoc volumus a vobis audire an Adam primus humani generis pater, qui de terra virgine creatus est, liber esset conditus, sive servus? Si servus quomodo tunc imago Dei? Si liber, quare et Christus quoque non ingenuus de Virgine? Meliore quidem terra, etiam animata ET IMMACULATA, Spiritu Sancto operante factus est homo, dicente Apostolo: Factus est primus homo de terra terrenus, secundus de coelo caelestis. Si terrenum liberum conditum confitemur, quare non multo magis caelestem liberum confitemur? Unde Adam fuit servus factus, nisi ex peccato (3)? Si enim Virgo terra fuit illa terra virgine potior ex qua plasmatum fuit prioris Adae corpus, immo e*

(1) In *Biblioth. Virginali* Petri Alva Tom. I pag. 631 col. 1 Martini 1648. Hic Sermo desideratur in op. Alcuini edit. Andreae Quenctani Lutetiae 1617 vol. un. fol. A Labbeo

tribuitur Paulo diacono qui antea Alcuino est; nam floruit an. 774.

(2) In *Collect. Concil. Coleti* Venet. 1768. Tom. XII col. 1140.

(3) Ibid. Tom. XIII col. 893.

maculata fuit iuxta Patres francofordienses, liquidum
t ex istorum mente immunem semper eam a macula ex-
isse.

Quae ex his Conciliis attulimus in mentem nobis revocant
ae in Concilio, longe antiquiori eoque oecumenico, videli-
t ephesino, praeclare omnino in rem hanc tota plaudente
nodo protulit in homilia quam habuit in die Natalis Domi-
Theodotus episcopus ancyranus. Is quippe ex triplici
nte theologico commendat B. Virginem, quam primo com-
rat cum terrestri paradiso; secundo cum Eva; tertio cum
so Redemptore. Sed praestat eiusdem sanctissimi prae-
lis, qui post s. Cyrillum primas partes habuit in dogmate
tholico adversus Nestorium tuendo, verba ipsa proferre,
ae ad primam comparisonem spectant, et haec sunt:

*Virginem, quae ipsum vicit deliciarum paradisum! Ille
mque genus sativarum stirpium protulit, ex virgine terra
ortis plantis: haec autem virgo melior est illa terra. Non
im pomorum protulit arbores, sed virgam Iesse fructum
lutarem hominibus asserentem: et illa terra virgo erat, et ista
rgo: sed ibi quidem arbores nasci praecepit Deus; huius autem
rginis ipse Creator secundum carnem factus est germen. Neque
a terra ante arbores plantaria suscepit; neque haec ex partu
rginitatem laesit. Virgo paradiso gloriosior facta est. Ille
im Dei cultura factus est; haec autem secundum carnem
eum ipsum excoluit, ubi voluit hominis copulari naturae.
idisti quomodo factum est admirabile sacramentum transcen-
ns naturae rationem. Rem supernaturalem vidisti sola Dei
rtute factam (1).*

Porro cum ex eiusdem sanctissimi antistitis oratione
tra Concilium recitata alterum praebuerimus testimo-
um (2), eidem adnectere heic lubet verba patriarchae con-
antinopolitani non minus doctrina ac sanctitate illustris,
ilicet s. Germani, cuius aliud pariter in priori huius lucu-
ationis Parte testimonium adduximus (3). Hic igitur in

Ex homilia
Theodoti an-
cyr. habita in
Concil. ephes-
sino

E s. Germa-
no patr. con-
stantinop.

(1) Ibid. Tom. V col. 186; cele-
bratum autem est Concilium ephes-
um an. 431.

(2) Par. 1 cap. XI pag. 61.

(3) Ibid. pag. 65.

Encomio venerandae Zonae sanctissimae Deiparae palmarum
haec habet, quae praetermitti nullo modo poterant: *Ex-*
stimo eum (Davidem) manifestissime, et sine contradictione d-
cere eam, quae vere est electa et omnibus superior, non de-
morum excellentia, et altitudine excitatorum aedificiorum: s-
divinarum et sublimium virtutum magnitudine, et puritate
omnibus antecellentem, Mariam, NULLI PENITUS CULPAE AFFE-
NEM (1).

**E Ioanne
Geometra**

Sed ut regrediamur ad ordinem chronologicum paulu-
lum intermissum, seculo X, circa annum videlicet 980, Ioan-
nes cognomento Geometra praeterquam quod in commenta-
rio in Lucam B. Virginem *Terram semper sui similem* nura-
cupavit, *quae et plena sit reperta divinis alimentis* (2), i-
hymnis quos in eiusdem Deiparae laudem composuit, eam
dem ut gaudeat hortatur ex eo quod corpus in Olympo
seu in paradiso efformatum concretumque habuerit sin-
vitii originalis labe, hisce carminibus:

*Gaude concretum sublimi corpus Olympo,
Et vitii nostri crimine, Virgo carens.
Gaude, quae Christo corpus mortale dedisti;
Gaude PRIMAEVI LIBERA LABE PATRIS (3).*

Ex Herveo

Quibus postremis verbis expresse piam enunciavit sententiam
Hoc et praestitit doctus Herveus s. Bernardo suppa-
in commentario in epistolas s. Pauli, ubi haec in re-
nostram praeclara habet: *Omnes itaque mortui sunt in pec-*
catis, nemine prorsus excepto, DEMPTA MATRE DEI, sive ori-
ginalibus, sive etiam voluntate additis, vel ignorando, ve-

(1) In s. Germani Mariali Hip-
polyti Marraccii. Romae 1650 pag.
133 seq.

(2) Apud Corderium in *Catena se-*
xagintaquinque. Patrum Graeco-
rum in s. Lucam, Antwerpiae 1628: in
cap. I v. 36 pag. 15 col. 1. Lege quae
in praefat. n. XXXII scribit Corde-

rius de Ioanne Geometra.

(3) Hymn. III In *Beatissimam*
Dei Genitricem; extant graeco-latine
in Collect. graecor. poetarum lyrico-
rum Lectii Tom. III pag. 746 seqq.
latine tantum in Biblioth. Max. Pa-
trum Tom. XXVII pag. 472.

sciendo, nec faciendo quod iustum est (1); qui iam ibidem adstruxerat B. Virginis carnem mori debuisse propter Adae peccatum, licet ab eo divinitus praeservata fuerit. Habes eius verba: *Maria ex Adam, mortua propter peccatum, NISI DIVINITUS EXEMPTA FUISSET; et caro Domini ex Maria mortua propter delenda peccata* (2). Quibus verbis Herveus describere, seu potius enarrare voluisse visus est magni Augustini locum ex epistola, ut olim adducebatur, 34: *Adam est mortuus propter peccatum, Maria ex Adam mortua est propter peccatum Adae; caro Domini ex Maria mortua propter delenda peccata*. Ex quo deinceps piae sententiae impugnatores argumentum pro suo placito promere adnisi sunt, licet non absque aliqua eiusdem textus depravatione (3).

Adeo vero ratum fixumque sub aetatem s. Bernardi erat, B. Virginem sine labe fuisse conceptam, ut Fulbertus carnotensis episcopus, qui anno 1007, solido videlicet ante claraevallensem Abbatem seculo, floruit, non modo et ipse perspicue hoc privilegium B. Virgini vindicet, sed praeterea rationem reddat, quare vetustiores Patres parcius hoc expresserint mysterium. Ac primo quidem vindicat privilegium immaculati Conceptus, cum in quodam de B. Virginis Nativitate sermone inter cetera et haec scribit: *Quanta putamus provisio fuerit sanctorum Angelorum circa tam Deo gratissimos parentes ab initio suae procreationis, et excubatio*

Ex Fulberto
carnotensi

(1) In II epist. ad Cor. c. 5, v. 14 inter opera s. Anselmi cantuariensis, qui olim eiusmodi commentarium tribuebatur, edit. Colon. Agrippinae an. 1612 Tom. II pag. 196 col. 1.

(2) Ibid. Tom. II in epist. ad Rom. c. 8 v. 1 seqq. pag. 48 col. 1.

(3) Nempe card. Caietanus, qui in opp. cit. *De veritate Conceptionis*. inter decem Patres, quos recenset, hunc allegat Augustini textum, atque sic enna effert: *Adam est mortuus propter peccatum, Maria ex Adam mor-*

tua est propter peccatum. Caro Domini etc.: quem locum expendens Belarminus in Voto manuscripto, quod citavimus, pro eo quo praeditus erat animi candore, respondet: Hic deest unum verbum; dicit enim Augustinus: Maria mortua est propter peccatum ADAE, ex quo omnes morti addicti sumus, etiam post peccatum deletum; non tamen Maria est mortua propter peccatum sibi inhaerens.

super tam insignem sobolem? Numquid abfuisse credendus est Spiritus Sanctus ab ista eximia puella, quam sua obumbrare disponebat virtute? Laetare, Tu Mater omnium, non solum, quia evertisti proscriptionis excidium; sed etiam quia de tua consimili prole profudisti Eum in seculum, qui te tamquam progeniem mortis de compede misericorditer eruit (1). Rationem vero reddit de prudenti, qua usi sunt cautione veteres Patres cum de Mariae primordiis disserterent, inquit: Sane si qui sollicita mente et studiosa investigatione perquirant, cur Sanctorum praecedentium memoriae huius praefatae Virginis temporanea initia suis fidelibus sequacibus enucleatim non exornaverunt, ut ad omnium notitiam vulgarent; noverint non ignaros eos exitisse haereseos, quae pro insigni et admirando huius sacrae puellae praeconio exortura erat; et ob id si quid ex eius ortu protulerunt, sagaci industria celandum aemulis et infidelibus decreverunt, ne inveniret caeca garrulitas perfidorum, unde maternum sinum Ecclesiae verberaret sua multiplici fallacia (2).

Quid ex tot
Patrum et
scriptor. ec-
cles. testimo-
niis sequa-
tur, colligi-
tur

Porro si nova haec testimonia cum iis coniungantur, quae in priori huius operis Parte allata sunt, quadraginta et amplius habebimus Patres, vel in Conciliis id testantes, scriptoresque ecclesiasticos pietate omnes, doctrinaque praestantes, qui ab aevo fere apostolico ad sanctum usque Bernardum continentem seriem seu potius catenam pro nostra causa efformant: quot in paucis aliis dogmatibus forte reperiēs. Omnes siquidem in hoc Conceptionis virgineae privilegium, licet diversis modis, digitum veluti intendisse videntur. Nam aut ea ponunt principia, quae illud necessario involvunt, aut illud acquipollentibus verbis significant, aut disertis etiam conceptisque formulis exhibent, ita ut revera nihil aliud praestent, nisi illud pedetentim magis ac magis explicare, evolvere, illustrare, quod in Bibliorum oraculo subobscurē fuerat

(1) *Sermo in ortu almae Virginis
Mariae inviolatae in Biblioth. Max.*

Patr. Tom. XVIII pag. 40-41.

(2) *Ibid. pag. 40.*

nificatum. Quid enim sibi volunt aliud veteres Patres cum Mariam conferunt aut cum ea *immaculata terra* qua plasmatus fuit Ada, aut cum *lignis corruptioni non obnoxiiis*, aut cum Eva *incorrupta* adhuc atque *innocente* quae diabolo seductori indulgens communis facta est causa ruinae, dum contra B. Virgo Angelo nuntianti obsequens causa nobis omnibus est facta salutis? Quid cum eam aut *venenosis serpentis afflatibus minime infectam* praedicant; aut *servatam incorruptam, et usque ad caput benedictam* dicunt; aut eum fuisse docent *modum conceptus et ortus eius, quem solus noverit Deus*? Atqui haec in primi, secundi, ac tertii seculi Patribus occurrunt. Iam vero si seculi quarti et quinti testimonia percurres, Mariam praedicatam invenies uti *ab omni sorde et labe peccati alienissimam, per gratiam INTEGRAM ab OMNI LABE peccati, omni culpa vacantem, sanctam corpore et spiritu, ex mundo formatam luto, idoneum Christo PRO GRATIA ORIGINALI habitaculum; per eam Draconis audaciam contritam; per eam omnia serpentis venena domita; eam paradisum deliciarum micisse, aliisque huiusmodi praeconiis exornatam, quibus nil pro re nostra luculentius potest desiderari. Quo magis vero temporum processu progredieris, eo rem ad vivum magis expressam, eo explicatas ac definitas magis loquenti formulas deprehendes. Iam vero e quonam fonte tanta haec antiquitatis ecclesiasticae in id conspiratio, numquam sane interrupta atque intercisa, sed novas semper sumens vires, seseque in dies magis aperte explicans ac dilatans profluere potuit, nisi ex traduce apostolicae traditionis? Virgo omnino dicendum est, hanc de immaculato Virginis Conceptu veritatem in divini verbi traditi deposito conneri.*

Atque haec si unum tantum ex pluribus vehiculis deamus, per quae ad nos pervenit, nobisque patefit divina traditio. Quid si cetera persequamur? Cuinam porro illi causae, nisi huic ipsi apostolicae traditionis germini, quod magis semper ac magis explicabatur, antiquissimus describendus est cultus immaculato Virginis Conceptui

Alia traditionis instrumenta expendantur

tributus? Cultus scilicet ille quem iam a seculo Ecclesiae saltem quinto in Oriente coepisse, ac non ita postmodum in Occidente etiam inolevisse vidimus, idque ante ipsam quoque festam Nativitatis Partheniae institutionem, et priusquam utriusque festi celebratio parili gradu in Ecclesia progredi inciperet? Iam si praeterea spectetur mira huius ipsius festivitatis propagatio, quae paullatim procedens universam demum Ecclesiam complexa est; si romanorum Pontificum auctoritas consideretur, quorum iteratis decretis illa sancita est, ac simul aperte declaratum obiectum illius et perpetuo fuisse et esse primum conceptionis momentum, scilicet illud in quo B. Virginis anima creata est, corporique coniuncta; si ob oculos habeatur, quod alibi a nobis est animadversum, fieri non posse quin consuetudo et praxis Ecclesiae aliquo principio *θεωρητικῶ* seu speculativo innitatur; si demum ratio habeatur consensionis ac persuasionis adeo constantis atque universalis, quae apud Christifideles de hoc mysterio viguit ac viget; profecto tot inde argumenta habemus, quae iterum nobis apostolicam illam, quam defendimus, pro immaculato Conceptu traditionem testantur. Vere igitur ille veluti rivulus, qui ex *πρωτευαγγελίου* oraculo primum emersit, per omnes traditionis canales suas late aquas derivavit, atque in amplissimum demum ac nobilissimum fluvium excrevit.

Argumentum ex *comparatione* petitum instauratur

Hic porro rursus ac luculentius adhuc se prodit vis argumenti illius, quod ex *comparatione* pia immaculati Conceptus sententiae cum non paucis ex iis veritatibus, quae defuitae ab Ecclesia diversis temporibus sunt, deducebamus. Vidimus quippe, allatis in medium exemplis, hasce interdum vel nullo sacrarum litterarum oraculo fultas fuisse, vel nullis disertis antiquitatis monumentis munitas, paucis quandoque suffragantibus Patribus, quandoque etiam aut aliquo Bibliorum in speciem testimonio, aut Patrum auctoritate refragante. Quae tamen nullo fuere impedimento, quo minus Ecclesia dogmaticam de iis veritatibus ferret sententiam, idque postquam etiam in longum de-

gumento ipso pro utraque fuisset parte disceptatum. quidem illud semper in memoria habendum, quod plures inculcavimus, traditionis divinae dignoscendae subsidia instrumenta non esse cum divina ipsa traditione persciscenda; quae scilicet, praeter quam ex Patribus, vivo ecclesiae ipsius magisterio ac praxi iugiter perseverante, saepe ratione potest patelieri. Atqui si in eiusmodi rerum coniunctis, in quibus veritates illae versabantur, tuto potest Ecclesia ad earum definitionem procedere; illud plane constabit, multo eam magis ad hanc nostram devenire posse, quam nulla opposita argumenta concutiunt, quam omnigena argumenta, seu potius positiva revelati verbi divini monumenta tradunt, atque confirmant.

CONCLUSIO.

Ut igitur huic disceptationi finem imponamus, nobis liceat tandem ita illam concludere. Si id omne ac solum definitionis dogmaticae est capax, quod divinitus revelatum esse constiterit; si id censendum est revelatum quod in verbo Dei scripto vel tradito sive explicite sive implicite continetur; si denique id existimandum est in Dei verbo implicite saltem contineri, quod et in sacris Bibliis aliqua ratione insinuat, et in Patrum continuata serie ad plura saecula testatum invenitur; et in universali Ecclesiae consuetudine, quae principio *theoretico* innititur, et in iugius Ecclesiae ac vivo magisterio, et in publico communione fidelium sensu receptum est; et in pontificiis diplomatis aperte saltem suggestum; et a plerisque ex episcopatus ordine expetitum (1); et a cunctis fere religiosis familiis

Concluditur

(1) Praeter ingentem episcoporum numerum, qui ex universis ferme totius orbis partibus expetierunt antea- nis annis a Gregorio XVI beatae memoriae P et nuper a PIO IX feliciter

regnante facultatem ut in suis dioecesis adici posset in Praefatione Missae de Concept. *Et Te in conceptione immaculata*, atque in litaniis lauretanis invocatio *Regina sine labe o-*

admissum; et a florentissimis academiis defensum; cur-
talis ex dictis sit pia de immaculato Virginis Concepti-
sententia sive *negative* sive *positive* discussa spectetur, id
que tum absolute tum comparative; rite inferitur sufficien-

riginali concepta, quorum omnium
antistitum catalogum in Appendice
exhibebimus, iuverit huc afferre quae
de episcopis Hispaniarum scripsit
Vincentius Georgius in *Adnotatio-
nibus suis in Commentarium Ma-
riani Parthenii e soc. Iesu de vita
et studiis Hieronymi Lagomarsini
ex eadem Soc.*

Haec igitur habet Georgius adno-
tat. 10. « Facere hoc loco non possum,
quin humanissimos lectores, felicissi-
mi cuiusdam eventus, qui dum haec
scribo, mirifica me voluptate cumula-
vit, certiores faciam; quo ad B. Virgi-
nis purissimum Conceptum tuendum
venerandumque ardentiori studio
semper incumbant. Insuperanti enim
mihi contigit, ut dum neglectam
quamdam, sordibusque obsitam scri-
ptorum molem apud infimae sortis
familiam evolverem, in scriptum vo-
lumen inciderem exaratum a Ludo-
vico Andrutio, aliis editis iam operi-
bus de catholica fide egregie merito,
quo Deiparae purissimum Conceptum
tueri sibi proposuerat, statueratque
illud in lucem emittere, si diutius
vivere contigisset. Tum duo alia re-
perta volumina, quibus autographae
litterae omnium totius fere Hispani-
ae episcoporum, Academicarum, reli-
giosorum Ordinum continebantur,
quibus Clementem XII P. M. enixe
rogabant, ut solemni ex Cathedra
iudicio, Deiparae sine ulla labe Con-
ceptum assereret, ut de singulari hoc
Virginis ornamento, non iam privato
sensu pro arbitrio suo iudicare quis

posset, sed, ut de re Ecclesiae firmi-
simo iudicio definita, nefas esse du-
ceret contrarie sentire. Quibus pro-
fecto testimoniis, cum non solum va-
lidissimum optimae causae para-
praesidium agnoscerem, sed novum
pro Pontifice cum *ex cathedra lo-
quitur*, fallere, et falli nescio argu-
mentum, ex unanimi tot episcoporum
consensione arbitrarer, nihil anti-
quius habui, quam ut de tota re am-
plissimum cardinalem *Hiacynthum
Gerdilium*, omni pietatis et doctri-
nae laude praestantem certiore fac-
cerem, enixeque illum rogarem, ut
pro summa in Deiparam, qua praesta-
pietate, et pro singulari illa qua mi-
immerentem benevolentia comple-
ctitur, sanctissimo Ecclesiae Pontifici
Pio VII consilium quod mihi hac le-
re capiendum videbatur, exponere
non gravaretur; ut quando ex apo-
stolico tabulario haec olim fuisset
deprompta volumina dubitari non
poterat, remitti Romam illico iube-
ret, iusta quadam remuneratione iis
qui ea hactenus retinuerant, proposi-
ta; quod cum ille probasset, tum ss.
Pontificis adsensu implorato, sic dati-
ad me humanissimis, ut solet, litteris
respondit: *Notificai l'acquisto, o ri-
cupera degl' interessantissimi ori-
ginali anche per intendere la retribu-
zione da darsi ec. Il s. Padre ha
sentito con molto piacere la ricupera-
de' menzionati originali ec.* (Roma
21 aprile 1801. G. card. Gerdil.).
Cf. *Iosephi Mariani Parthenii de
vita et studiis Hieronymi Lagomar-*

ad eam dogmaticè decernendam haberi fundamentum, ita ut tuto possit Ecclesia seu romanus Pontifex hanc dirimere controversiam. Talis est conclusio, ad quam evincendam tota haec lucubratio nostra, qualis demum cumque ea sit, collineat, et in qua tandem, veluti in meta, stadium nostrum emensi iucundissime conquiescimus.

Quae porro heic postremo loco subnectuntur non attingunt nisi variam multiplicemque rationem huius edendae definitionis, et causas quae ut ea feratur movere possunt.

C A P U T VII.

DE VARIA EDENDAE DEFINITIONIS RATIONE

Quamvis omni perspicuitate fulgeat veritas, quam adstruximus, nonnullorum tamen animos cogitatio forte sollicitat, arduum videri, ut sub anathematis interminatione, atque sub haereseos nota credendum id proponatur, quod tot seculorum tractu, postque tot disceptationes in hominum arbitrio relictum fuerit. Verum praeterquam quod eiusmodi exceptio communis est tot dogmatibus, quae nonnisi serius, quam putaretur, ac diuturna praemissa concertatione definita sunt, quaeque impune antea, sarta fide, aut negabantur aut in dubium saltem revocari poterant, cuiusmodi sunt et processio Spiritus Sancti etiam a Filio, et gratiae necessitas ad fidei initium, et admissio ad beatificam visionem concessa animabus plene purgatis proxime post obitum, aliaeque id genus veritates haud paucae; altera suppetit via qua optatus obtineatur finis, quin reluctantes anathematis poena mulcentur, aut haereseos nota inurantur.

Etenim multiplici ratione firmari ac definiri aliqua veritas catholica potest, aut *directe* videlicet aut *indirecte*, idque rursus aut *expresse* aut *tacite*. Directe quidem, cum veri-

Difficultas
quae circa
decretum e-
dendum su-
boriri posset
diluta

Multiplici
ratione veri-
tas catholica
definiri po-
test

*sini e soc. Iesu Commentarius a Franc. Carrara Bergomate enar-
rationibus auctus et illustratus, et*

*nunc primum novis additis adno-
tationibus editus a Vincentio Geo-
gio. Venet. 1801.*

Directe, Indirecte

Expresse, tacite

Exemplis e Tridentino petitis res illustratur.

tas sub anathematis poena credenda proponitur; indirectum *in obliquo*, ut aiunt, res tenenda proponitur, *in recto* autem infallibilitas Ecclesiae, quae ita docet esse sentientiam. Expresse dum conceptis verbis ius credendum exprimitur; tacite demum dum factum cum iure servandum seu factum, quod a iure pendet atque in eo fundatur, adstruitur.

Diversas huiusmodi rationes in edenda definitione dogmatica luculenter videre est in exemplis apprimè perspicuis quae tridentina suppeditat Synodus. Nonnulla ex hisce in rem nostram delibemus. Primum definitionum ordinem canones fere omnes, qui adversus novatores sanciti sunt exhibent; uti sess. VII can. 1 de baptismo: *Si quis dixerit, baptismum Ioannis habuisse eandem vim cum baptismate Christi, anathema sit*, atque alii huius similes. Ad secundum definitionum ordinem spectat exemplum can. 7 sess. XXIV, in quo cum vellent tridentini Patres, ut supra diximus, parcere Graecis qui autumant matrimonium christianum propter adulterium coniugis alterutrius posse dissolvi cumque simul vellent eadem definitione percellere novatores, qui ob contrariam Ecclesiae doctrinam et consuetudinem erroris eam incusabant, ipsi canonem suum, orator supplicante veneto, ita attemperarunt ut catholica veritas fuerit asserta, novatoresque damnati, Graeci vero ab anathemate abierint immunes. Siquidem illum in haec verba quae alias retulimus, expressere: *Si quis dixerit, Ecclesia errare, cum docuit et docet, iuxta evangelicam et apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum matrimonii vinculum non posse dissolvi . . . anathema sit*. Tertii ordinis definitiones tot subministrat eadem Synodus, quod veritates catholicas diserte credendas proponit; atque ut in eadem sess. XXIV sistamus, cum can. 1 constituit: *Si quis dixerit matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem legis evangelicae sacramentis a Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre; anathema sit*. Quarti denique ordinis ex illis quos recensuimus, exempla praestat eadem Synodus sess.

VIII De baptismo can. 2, qui ita se habet: *Si quis dixerit in Ecclesia romana, quae omnium ecclesiarum mater est et magistra, non esse veram de baptismi sacramento doctrinam, anathema sit.* Quo canone, ut patet, dum expresse doctrinae veritas constabilita est, quae circa baptismum eiusque administrationem in Ecclesia romana obtinet, tacite sancita est forma quam Ecclesia haec in baptismi collatione adhibet, ritusque pariter probatus, quo eadem per infusionem tingere consuevit. Item in sess. XIII can. 9: *Si quis negaverit, omnes et singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, iuxta praeceptum sanctae matris Ecclesiae, anathema sit.* Per hunc canonem dum obligatio sancitur communicandi singulis annis, adstruitur simul ius quod Ecclesia habet eiusmodi obligationem statuendi, atque imponendi praeceptum. Sic etiam in sess. XXII in cuius can. 7 definitur: *Si quis dixerit, caeremonias, vestes, et externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis esse magis, quam officia pietatis, anathema sit.* Et in can. 9: *Si quis dixerit Ecclesiae romanae ritum, quo submissa voce pars canonis, et verba consecrationis proferuntur, damnandum esse; aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere; aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem; anathema sit.* Horum canonum obiectum per se mere disciplinam attingit; attamen canones dogmatici sunt, eo quod ius involvant seu potestatem Ecclesiae in eiusmodi disciplina sancienda.

Haec porro si in rem traducantur nostram, primum erit cuiuspiam intelligere, Ecclesiam, si quando ipsi opportunitum fuerit visum, posse immaculatum Deiparae Conceptum dogmatice definire per quemlibet eorum quos recensuimus, modum. Videlicet aut per anathematis interminationem, aut per solemnem declarationem quae fideles ad ita sentiendum adstringat, aut directe etiam aut indirecte, aut expresse aut tacite, uti antea planissime exposuimus.

Dicta ad
rem nostram
accommodantur

Si directa
ferretur defi-
nitio firmior
esset

Finis etiam
per solam
definitionem
indirectam
obtineretur

Aut etiam
per tacitam
definitionem

Ratio habenda
eorum
qui pro con-
traria decer-
tarunt sen-
tentia

Si primo edicatur modo dogmatica definitio, solidior facile crit, neque oppugnationi locum relinquet apud catholicos, quotquot tales et nomine et re extiterint. Tamen quia apud nonnullos, qui morosiores sunt ac difficiliiores, facile inde exoriri querimoniae contentionesque possent, ideo satius fortasse foret ab eo abstinere. Ceterum alia suppetit via quae et planior est et omni asperitate carens, qua finis quo spectamus obtineri ex aequo posset; directe videlicet definiendo Ecclesiam non falli circa veritatem obiecti cultu hoc propositi, quo nempe recolitur B. Virginis ab omni labe immunitas in primo eius Conceptionis momento: aut etiam, ut aliis idipsum efferamus verbis, definiendo Ecclesiam non falli dum iuxta piam, veram atque ab omnibus tenendam sententiam B. Virginis ab omni labe immunitatem in primo eius Conceptionis momento celebrandam proponit. Quandoquidem si ita se res haberet, haereseos notam tantum incurrerent, qui eiusmodi inerrantiae refragarentur; quod ex catholicis profecto nemo unus tentaverit; cum veritas haec penes omnes firma sit ac rata. Interim sartum tectumque obiectum de quo agitur maneret: Ecclesiae namque mente ita declarata, nemo unus citra insignis temeritatis notam illud in dubium vocare, multo vero minus impugnare posset. Quod si neque haec arriserit definiendi ratio, nihilo secius propositum obtineri posset per tacitam definitionem, qua decerneretur sanctitas ecclesiastici ritus, cuius fit usus in colendo B. Mariae Virginis Conceptu, prout nunc obtinet. Hac sane ratione tridentina Synodus, ut vidimus, plures Ecclesiae ritus eorumque sanctitatem sancivit, qui cum iure coniuncti sunt, ac finem quem sibi praestituit est assecuta.

Quoniam vero dogmatica unius sententiae sanctio necessario improbationem proscriptionemque sententiae adversantis includit, quam non pauci insignes doctique viri propugnarunt, et quorum in Ecclesiam merita praeclara extitere, ratio illorum pariter habenda est. Quocirca ita decreti verba emollire par esset, ut dum alterum placitum adstruitur, alterius placiti patronis nulla inuratur nota;

nno potius et zelus et pietas ipsorum commendanda forent, et omnibus palam fieret, eos, qui contrariae sententiae antea saeculis sunt adstipulati, id veritatis amore impulsos praesertisse. Eo vel magis, quod iis destituti fuerint praesidiis, quae postea accesserunt, quaeque nunc ipsorum animos, principiorum quae ab ipsis constituta sunt, in piam sententiam certo inclinarent. Quo sane pacto omnis amor emeretur invidia ab opposita sententia, ob cuius reiectionem nonnulli facile possent offendi.

Haereticorum autem convicia nulla sunt ratione pertimescenda, tum quia illorum magna pars in *rationalismi*, ut a dicam, barathrum prolapsa est, neque de hisce ullam sollicitudinem gerit, imo elato ea supercilio contemnit; tum quia notum est, sectas omnes in pium erga Beatam Virginem cultum studiumque odio ferri, ita ut eiusmodi aversio ac furor sit veluti propria illarum tessera; ac proinde neque mirum neque plane curandum si tali permoverentur decreto; tum demum quia nihili faciendi sunt canum strepitus ad aedis fores collatrantium, si perbreve illud excipias instiduum, quod ex eiusmodi temporario latratu auribus praesertim teretibus creari solet.

Ceterum totum negotium ad modum etiam quod attinet illud definiendi, prudentiae sapientiaeque supremi ecclesiae Moderatoris est permittendum. Ideo vero nos multiplicem edendae eius qua de agimus definitionis rationem insinuavimus, ut aspellerentur difficultates, quae enascerentur, dum ad eam ventum fuerit. Absit a nobis tumor aut multa arrogantia docendi doctores nostros, qui omnium nos discipulos lubentissimo animo profiteamur. Sed negligenda obacula penitus non erant, quae iter obstruerent, omnesque viarum asperitates, quoad eius fieri poterat, complandae. Siquidem dissimulare non possumus nervosiores difficultates, quae sese dogmatico iudicio in re nostra edentibus opponit, minime illi e natura rei, aut ex causae, ut ita loquar, visceribus, sed ab externis potius quibusdam considerationibus obvenire. Hae namque sunt, quae potissimum retardare possent auspicatum rei exitum. Quapro-

Non sunt timenda haereticorum convicia

Totum negotium prudentiae summi Pontificis relinquendum

pter sicuti cum acriter nimis negotium urgetur, improvise amittitur quod inconsulto intenditur zelo; ita cum ea quae par est prudentia quis procedit, longe facilius optatam pertinget metam. Porro hac de causa varias proposuimus rationes, quibus et dogmaticum edi queat decretum, et sinum animi qui offendi possent, nimium non percellantur, unusquisque, qui eas perpenderit, facile per se percipiet.

C A P U T VIII.

DE CAUSIS QUAE PERSUADERE POSSUNT UT DOGMATICUM DECRETUM DE IMMACULATO VIRGINIS CONCEPTU RE VERA EDATUR

Argumenta
quae defini-
tionem ut in-
consultam
traducunt

Inquirenti mihi ac sedulo cogitanti, quaenam potissimum causae suadeant, ut immaculatus Deiparae Conceptus dogmaticis fidei articulis adnumeretur, occurrebat animus neutiquam defuturos, qui me inconsiderato quodam animi aestu abreptum, atque immoderata quadam in Deiparae religione elatum traducerent. Quorsum, inquiunt, spectare videris, nisi eo ut dogmaticam definitionem alieno plane tempore elicias, vel potius extorqueas? Quotus enim quisque est, quem definitio haec anxium in praesentia habeat atque sollicitum? Haec certe cura neque privatis quibusque christianis insidet, cum eo, quo Deiparae Conceptum prosequuntur obsequio contenti, nihil praeterea requirant; neque regibus virisque principibus, quippe qui hanc a Sede apostolica implorare atque exposcere iamdiu desivere; quod etiam de episcopis plerisque est dicendum. Quid igitur causae est, quamobrem animos catholicorum concordia, quod a hanc attinet controversiam, coniunctissimos distrahas, et iurgia, dissensiones, ac dissidia commoveas; cum praesertim nullam sanctissimae Dei Matri honoris laudisque accessum nem, neque Ecclesiae universae emolumentum aliquid isthaec sit definitio allatura? Sed si haec ita sunt, nemo profecto non sentit, totam hanc disputationem, quae sine gravi aliquorum offensione institui non potest, silentio consultius praeter-

reundam fuisse; ut in aliis bene multis sit magna cum laude, de quibus non ita pridem inter se catholici disceptabant. Haec aliaque id genus, quae forte obiicientur, adeo me non permovent, ut ne moveant quidem. Sunt enim pleraque aut penitus a veritate aliena, aut etiam eiusmodi, quae in rem meam convertere facili negotio possim.

Ac primum quidem eo spectare nos ut definitionem extorqueamus; id enimvero nobis imponitur, qui non profiteamur solum, sed et contendimus, ad unum pertinere supremum Ecclesiae Moderatorem decernere, expediat necne controversiam dogmatica definitione dirimere, et statuere quo potissimum tempore, quibus in rerum adiunctis, quibusque verborum formulis sit definienda, neque eiusdem anteverti iudicium a privato quopiam theologo sine insigni temeritate posse. Quod ergo toto in hoc opere nobis ipsimet praestituimus, cum in definitionis causas inquisivimus, illud unum fuit ut ipsam quaestionem in se ac *theoretice*, ut aiunt, examinarem. Hasce vero causas expendere pro virili atque in omnes versare partes, ne quid veritatis latens maneat, quod in lucem non proferatur, nemo prudens perquam utile esse negaverit.

Neque vero illud cum veritate consentire putandum est, quod confidenter affirmatur, neque privatos quosque, neque reges, neque principes, neque episcopos curare admodum, ut pia de immaculato Deiparae Conceptu sententia pontificio firmetur decreto. Sed ponamus id esse verissimum; demus et christianorum animos teterrima illa sacrarum rerum incuria quam vulgo *indifferentiam* nuncupant, tamquam peste afflatos, nihil esse de hac definitione sollicitos; demus regum studia alio esse conversa; demus etiam, si placet, episcoporum plerosque aliis curis oppido gravissimis in tanta hac temporum acerbitate distentos atque distractos, nihil de nostra hac controversia cogitare: quid tandem inde erit consequens? Illud videlicet, quod adversarii nostri minime volunt, nihil posse hac definitione opportunius accidere. Et re sane vera, uti quos veternus forte aliquis oppresserit, nullum esse praesentius

Diluuntur

Res in se ac
theoretice
spectatur

Nulla est ea
quae obiici-
tur incuria

Verum et
hac incuria
concessa, de-
finitio inter-
veniret op-
portuna

remedium putatur, quam eos excutere atque excitare; ita ad renovanda pietatis studia, et ad christianorum animos si quidem omnes fere gravis ille torpor aut somnus, quem dictitant, pervasisset, erigendos, praevalido aliquo impulsu opus esse cordatus quisque necesse est fateatur. Atqui huius morbo tam periculoso, tam longe lateque pervagato nulum eo praesentius, quod supra memoravi, afferri possit remedium putarem. Non enim extincta est, sed adhucdum in populorum animis viget erga sanctissimam Dei Matrem pietas, quae numquam non habita est uti tessera ac nota, quae catholica Ecclesia fallacibus a sectis certissime dignosci possit atque secerni. Mihi vero persuasissimum est, si Deiparae deus tam eximium, tamque singulare pontificio decreto asseratur, fore ut omnium pectora vehementissimo illius amore incendantur atque inflammentur, eaque morum conversio sit consecutura, quam germanae in Deiparam observantiae fructum esse certissimum magistri pietatis unanimi consensu tradunt, superiorum aetatum exempla testantur, hodieque experientia confirmat. Quis porro dubitabit, quin eiusmodi definitio cum tanto christianorum populorum coniuncta emolumento pia ad se sacrorum antistitum, principumque catholicorum studia sit conversura? Quamquam igitur adversariis darem, minimum christianis curae esset ut immaculatus Dei Matris Conceptus dogmatico firmetur decreto, neutiquam efficerent aetatem hanc nostram parum esse huic dirimendae controversiae opportunam.

Sollicitudo
plurimum epi-
scoporum

Verum non ita se res habet, ut adversariis argutari placet. Quis enim ignorat, sacrorum antistites ex orbe fere universo supplices libellos apostolicae Sedi obtulisse, ut liceret ea verba usurpare in Missae praefatione: *Et te in Conceptione immaculata*, lauretanis vero quas dicunt litaniis ea verba apponere: *Regina sine labe originali concepta*: eorumque antistitum numerum in dies adhucdum magis augeri? Nihilo vero remissius, aut etiam fortasse vehementius idipsum postularunt religiosi Ordines sane plurimi (1): idipsum non pauci efflagitarunt reges ac princi-

Religioso-
rum Ordi-
num

(1) Adi Appendic.

pes germane catholici, quibus pro eo quo Deiparam venerantur obsequio, nihil optatius dogmatica illa definitione posset contingere. Quemadmodum autem populorum animos immaculatus Deiparae Conceptus afficiat, non est cur explicem pluribus; quandoquidem hoc nomine privatis in precibus eam decorant frequentissime, in publicis vero sacris ipsi ministris *Reginam sine labe originali conceptam* invocantibus laetissime concinunt. Pervulgata haec sunt atque eiusmodi, quae in omnium oculos facile incurrant, ac dogmaticum de quo disserimus decretum omnium ordinum gratulatione ac laetitia exceptum iri vel moroso cuique non suadeant modo, sed persuadeant.

Tantus profecto est in hominibus innatus veritatis amor, ut illam assecuti magna afficiantur voluptate, idque tunc etiam cum neque fructibus ullis aut emolumentis, utilitatibusque alliciuntur, neque ipsa rerum nobilitas atque praestantia ad illius cognitionem eos invitat. Egregie, ut solet, Augustinus: *Quid fortius desiderat anima quam veritatem* (1)? Quidni ergo ea qua de loquimur definitio, piis omnibus catholicis accidat iucundissima? Et sane cui laetandum non sit cum perspiciat, firmitate qua maior in terris haberi nequit, illam constabiliri sententiam, de qua pios omnes vidimus sollicitissimos; quae pietati erga Deiparam fovendae confert tantopere; quae seculis elapsis tot nobilissima torsit ingenia? Quis aut est aut esse potest Matris amantissimae laudum tam negligens, qui non sit exultaturus laetitia, et prope gaudio triumphaturus, cum intelligat immaculatum eiusdem Conceptum ita fuisse tandem assertum, et vindicatum, ut dubitationi locus superesse iam possit nullus? Nonne ita natura sumus homines comparati, ut quae decora et ornamenta in eum conferuntur quorum magna nobis benevolentia intercedit, ea magnopere ad nos pertinere propemodum arbitremur, quodque eidem gratum esse novimus, id nostros animos non minori fortasse voluptate perfundat? Iam vero etsi plurima sunt, quae ho-

Principum

Et Christifidelium univ-
erse

Omnibus op-
plata accide-
ret haec de-
finitio

(1) Tract. 6. in Ioan. n. 5.

norificentissime de Virgine praedicantur, haud scio tamen, hoc unum si exceperis, quod Dei Mater appelletur et sit, haud scio, inquam, an aliquid in maiorem eius laudem cedat, quam quod ne minimum quidem labis in suo conceptu contraxerit.

B. Virgini
perhonorifi-
ca

Quid est enim ad laudem praeclarius, vel ad gloriam luculentius quod singularem Dei in suam Genitricem benevolentiam manifestet? Ceteri quidem homines, cum iacerent, erecti sunt; cum certo interiissent naufragio, tumultuosis e fluctibus erepti; cum gravissimo servitutis iugo premerentur, in libertatem sunt vindicati. At enimvero Mariam non iacentem et prostratam Deus excitavit, sed ipse, ne corrueret, sustentavit et fulsit; non procellis iactatam et iam demersam liberavit, sed ne naufragium ipsum subiret, ipse sua manu prohibuit; non iugum ab eius cervice depulit, sed humani generis hostem infensissimum pedibus eius nequidquam reluctantem subiecit. Sed piget me diutius in re perspicua, atque aperta immorari, et ratiocinando colligere quo pium quemque animo in Marianam esse Conceptionem deceat. Quod enim omnes animo sint optimo, satis luculenter patet consideranti, quo studio adnitantur sacrum eidem Conceptui diem sancte transigere, atque ieiunia instituant, precibus et obsecrationibus vacent, animique sortibus salutari confessionis lavacro deterisis ad mensam dominicam confluant frequentissimi.

Nullum pe-
riculum ex
definitione
pertimes-
cendum

At si haec vera sunt, ut sunt certe verissima, non illud dumtaxat effecimus, hanc scilicet definitionem magnopere curae esse catholicis; sed illud praeterea evicimus, nullum scilicet impendere periculum, ne discordiae excitentur ac turbae. Res enim eo deducta est, ut seriae contentioni locus vix esse possit. Quin et hoc mihi videtur affirmari posse verissime, decretum istud iis omnibus gratissimum fore, qui sanctum Virginis Natalem credunt et confitentur, catholicis videlicet universis. Id quod non ideo affirmo, quod Natalis sanctitatem cum sanctitate Conceptus connecti necessario existimem ab illoque pendere. Quis enim neget, ab originali labe, siquidem eam Virgo contraxisset, in utero

Cederet et-
tiam in illo-
rum favorem

matris, quod de Ioanne praecursore factum accepimus, de-
 ergi potuisse? Sed tamen cum Natalis sanctitas non fir-
 iori nitatur fundamento quam quo Conceptus sanctitas
 indicatur, hac semel dogmatice constituta, quivis per se
 cile intelligit, ipsam Natalis sanctitatem firmari et asseri,
 etque adeo dotes simul egregias, quibus catholici theologi
 eiparam supra quam dici aut concipi possit locupletis-
 me ornatam agnoscunt et confitentur.

Atque ista quidem quae hactenus disputavimus etsi
 usmodi sunt, quae ad hanc edendam definitionem permovere
 vehementissime videantur, tamen quae dicenda restant,
 multo sunt graviora. Ex quibus nihilominus hoc unum
 commemorabo, definitionem istam plurimum emolumenti at-
 que utilitatis (contra atque nostrae sententiae adversarii
 extremo loco ponebant) Ecclesiae universae esse allaturam.
 Nam sanctissimam Dei Matrem vel minima quaeque obse-
 quia atque officia cumulatissime remunerari, catholicorum
 nemini non est persuasissimum. Quid est igitur, quod Ec-
 clesia ab eadem Dei Matre iure optimo expectare non de-
 eat, illo edito decreto ex quo tantum gloriae in illam ne-
 esse est redundare? Cuinam dubium esse potest, quin
 a, quae populi christiani nullo non tempore fuit patrona
 salutaris columenque firmissimum, cuius opem et praesi-
 dium nemo unquam frustra imploravit, a qua haeresum
 omnium monstra devicta ac profligata sunt, cuinam, in-
 quam, dubium esse potest, quin hoc inusitato obsequio
 permota catholicam Ecclesiam, tot undique acerbissimo hoc
 tempore septam et vallatam periculis, singulari studio tu-
 endam et defendendam suscipiat? Non diffiteor equidem,
 Ecclesiam ipsam aetate hac nostra, frustra obnitentibus
 hostibus, propagari latissime, et fructus edere uberri-
 mos; at illud etiam video, acatholicos qui undique illam cir-
 cumstant, omnia moliri, omnes exserere vires, ut eam, si
 eri possit, qua vi, qua fraudibus, concutiant, subruant,
 obefactent. Quo ergo illi validius atque acrius student
 efaria struere consilia atque perficere, eo magis Reginae
 clementissimae ope et praesidio indigemus, ut impios eo-

qui Virginei
 ortus propu-
 gnant sancti-
 tatem

In bonum
 cederet Vir-
 ginem colen-
 tium atque
 adeo Eccle-
 siae univer-
 sae

rum impetus retundamus. Quamquam vota nostra tam angustis terminis definiri non decet; sed sperandum est, ve confidendum potius, fore ut auspice ac duce Dei Matris sanctissima, victricia signa in ipsa inferamus adversariorum castra, eorumque animos vi veritatis perculsos tandem aliquando expugnemus. Quod quidem victoriae genus est tum nobile in primis atque praeclarum, cum vero etiam aetate hac nostra frequentissimum; ut aperte testantur viri plurimi, multisque nominibus insignes, qui ubique terrarum, sed in Anglia praesertim, in America et Germania eiuratis sectarum erroribus, romanae Ecclesiae nomen dediderunt. Optandum propterea est, atque enixis precibus a Deo postulandum, ut quorum mentibus adhuc tenebrae offuscae sunt, horum etiam oculos splendor veritatis percellat.

Comprobatur experimento celebris sodalitatis in honorem Virginis immaculatae in Galliis institutae

Id vero esse nos a Deo Optimo Maximo impetraturos exorata Virgine in suo conceptu intemerata, non coniciendo solum affirmamus, sed pignus etiam certissimum tanti beneficii hisce temporibus nacti sumus. De illa loquor sodalitate percelebri quae ad impiorum animos a secularum contagione liberandos salutari prorsus consilio instituta immaculatum Cor Virginis praecipuo cultu, atque obsequio veneratur; idque tam laeto exitu, ut plurimos ubique gentium homines flagitiosos ac perditos a vitiis atque impietate ad honestatem pietatemque traduxisse ac porro in dies traducere eiusdem sodalitatis annales probent luculentissime (1). Quid igitur sperandum non est, cum animi catholicorum dogmatico hoc decreto de immaculato Virginis Conceptu inflammati ardentiori pietatis sensu ac tandem confugient?

Propulsatur enthusiasmi incriminatio

At enimvero, dum isthaec scribo, videor mihi audire qui clamitent, superstitionem hanc esse, non religionem; neque ab alio hanc proficisci potuisse, nisi ab eo, qui aestui pietatis improvido, atque *enthusiasmo*, ut nuncupant

(1) Consulesis *Annales de l'Archiconfrérie du très-saint et immaculé Coeur de Marie publiés par M. l'abbé Dufrique - Desgenettes curé*

de la paroisse de Notre-Dame-des Victoires à Paris et recteur de l'Archiconfrérie. Paris 1841 1842 1843 1844 etc.

maximas permittat habenas. Quidnam his ego non arguentis, sed conviciis respondebo? Hoc unum nempe: si superstitiosum est et animi non satis providentis singulari prosequi affectu immaculatum Deiparae Conceptum, et optare vehementissime atque etiam postulare ut a supremo ecclesiae Moderatore dogmatica asseratur definitione; non inquam in unum de multis haec in me convicia convenire, sed singulari plane ratione confiteor: tantum enim abest ut a moleste feram, ut maximae potius mihi laudi illa ducam. Nam et illud Virginis decus veneror quam qui maxime, eiusque definitio ita mihi est in optatis, ut summopere curam ad illum me diem beatissimum reservari, cum tantum ad eandem Virginem ornamentum tantusque honor accedet. Hanc enim definitionem tandem aliquando editum iri, nullus dubito; ipsaque rei expectatione mirifice recreor, et maxima laetitia perfundor.

Scriptoris
votum

Haec sunt quae mihi visum est de tota hac controversia disputare; de qua cum in theologicis praelectionibus propositus mihi finis certam thesim constituere non sineret; ne cui aspicio oboriretur me animo haerentem quoad immaculatum Mariae Conceptum fuisse, volui quaecumque hoc meae erga eam pietatis et observantiae monumentum posteritati commendare. Quem quidem laborem a me Virginis immaculatae causa susceptum oro, ut ipsa benignissima Virgo propitia et volens respiciat, in cuius fidem ac tutelam totum me tradidi meaque omnia, quamque uti Matrem amantissimam diligo, et cuius suavissimo adspectu me aliquando recreatum mihi confido in perpetuas aeternitates.

APPENDICES

APPENDIX I.

CONTINENS LIBELLOS SUPPLICES, QUIBUS A DIVERSIS RR. CARDINALIBUS, ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PETITA FUIT FACULTAS AB APOSTOLICA SEDE ADIICIENDI IN PRAEFATIONE MISSAE DE CONCEPTIONE B. V. VOCEM *IMMACULATA*.

HISPALENS.

In ordinariis sacrorum Rituum Congregationis comissis ad Quirinales Aedes sub infrascripta die habitis presentissimum, et reverendissimum dominum Cardinalem nunc Franciscum Marco-y-Catalan relatorem proponente instantia eminentissimi, et reverendissimi domini Cardinalis Archiepiscopi Hispalensis cum suae Cathedralis Capitulo, requirentis extensionem ad memoratam Archiepiscopalem indulti iam pridem concessi Ordinibus sancti Iosephi, addendi nimirum in Praefatione Missae pro Conceptionis Beatae Mariae Virginis verbum - *Immaculata* - adeo ut legi queat - *Et te in Conceptione Immaculata* - eminentissimi, et reverendissimi Patres sacris ritibus praepositi, re mature perpensa, diligenter examini subiecta, respondendum censuerunt - Propterea - Atque ita rescripserunt, ac in universa Hispalensi archidioecesi in posterum servari posse mandarunt. Die septembris 1834.

Pro Eñño, et Rñño D. Card. Pedicini Praefecto.

C. CARD. ODESCALCHI.

LUGDUNENS.

Beatissime Pater

Ioannes Paulus Pastor de Pini Archiepiscopus Amasenus Administrator apostolicus Dioecesis Lugdunensis a pedes Sanctitatis Vestrae humiliter provolutus, Eam deprecatur quatenus in Praefatione Missae pro Festo Conceptionis Beatae Virginis Mariae verbum ~ *Immaculata* ~ in cunctis praedicta Lugdunensi Dioecesi addi posse benigne concedat ad instar similis concessionis pro Dioecesi Hispalensi iam a Sanctitate Vestra impertitae. Quare ec.

Ex audientia Sanctissimi die 11 ianuarii 1838.

Sanctissimus de speciali gratia benigne annuit iuxta preces Archiepiscopi Oratoris non solum, sed etiam Oraculo vivae vocis expressit, ut omnibus petentibus idem indultum in posterum concedatur.

C. M. Episcopus Praenestinus Card. Pedicinius
S. R. C. Praefectus.

EPISCOPORUM GALLIAE

Ut primum ad aures pervenit reverendissimi
Episcopi de huius Sanctae Apostolicae Sedis benignitate nonnullas in Gallia Dioeceses amplioribus coonestatas fuisse privilegiis in instituendo Festo Conceptionis Beatae Mariae Virginis, pastoralis sui muneris esse duxit Sanctissimum Dominum Nostrum Gregorium XVI Pontificem Maximum humillimis adire precibus, enixeque efflagitare ut ad suam etiam Dioecesim eorundem privilegiorum extensionem facere dignetur ut sibi commissi fideles, quae peculiari pietatis affectu Beatissimam Virginem sine labe conceptam prosequuntur, ex hac ipsa solemnitate uberius percipiant spiritualia emolumenta. Huiusmodi precibus Sanctitatem suam clementer exceptis, referente me infrascripto sacrorum Rituum Congregationis Secretario, de special

ratia benigne indulsit, ut in universa, qua late patet . . .
 . . Dioecesi deinceps Festum Conceptionis Deiparae celebrari queat dominica secunda sacri adventus cum unica missa solemni in qualibet ecclesia celebranda ut sexto idus decembris, addito Praefationi huius sollemnitatis verbo - *Immaculata* - adeo ut legi queat - *Et te in conceptione immaculata* - uti octavo idus septembris 1834 Archiepiscopi Hispalensi fuit indultum, et cum plenaria indulgentia ab omnibus utriusque sexus Christifidelibus vere poenitentibus et sacra synaxi reffectis quamcumque ecclesiam memorata dominica visitantibus, et ibi iuxta mentem sollemnitatis Suae orantibus lucranda in forma Ecclesiae concesso. Contrariis etc.

Beatissimae Virginis Mariae cultum inter sibi commissis fideles impensius promoturus reverendissimus . . .
 . . Episcopus Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XVI. Pontifici Maximo humillimas porrexit preces efflagitans, ut in sua Dioecesi litiis post verbum - Regina Sanctorum omnium - addi queat aliud Deiparae encomium, nimirum - *Regina sine labe originali concepta* - Sanctitas Sua, deferente me subscripto sacrorum Rituum Congregationis Secretario, benigne annuit; dummodo iisdem tantummodo privatim, quam publice aliud non addatur, nisi obtenta a Sancta Apostolica Sede; quibuscumque in contrarium disponentibus minime obstantibus, ac praesertim secreto sa. me. Clementis Papae VIII die 6 septembris 1601. Quibus in hoc casu Sanctitas Sua pro hac vice tantum derogatum voluit. Die etc.

Reverendissimus Episcopus Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XVI Pontifici Maximo supplicavit, ut ad suam etiam Dioecesim extendere dignaretur indultum aliis Dioecesibus concessum, addendum nempe Praefationi Missae Conceptionis Beatae Mariae Virginis verbum - *Immaculata* - adeo ut legi valeat - *Et te in conceptione immaculata* - insuper et addendi litiis praefationis post verbum - Regina Sanctorum omnium - aliud Deiparae encomium, nimirum - *Regina sine labe originali concepta* - Quibus precibus peramanter exceptis, re-

ferente me subscripto sacrorum Rituum Congregationis
Secretario, Sanctitas Sua benigne annuit iuxta petita.
Die etc.

ELENCHUS I.

ORDINE CHRONOLOGICO DIGESTUS

*Dioecesium, Ordinum Religiosorum, aliarumque Ecclesiarum
quibus concessum est, addere Litanis Lauretanis Enco-
mium Regina sine labe originali concepta (*).*

- 1 Foroiulien. die 20. Septembris 1839. Instante Rmo Epi-
scopo.
- 2 Gandaven. die 20. Septembris 1839. Instante Rmo Epi-
scopo.
- 3 Iuliae Caesareae die 20. Septembris 1839. Instante Rmo
Episcopo.
- 4 Sancti Flori die 20. Septembris 1839. Instante Rmo E-
piscopo.
- 5 Lemovicen. die 12. Novembris 1839. Instante Rmo Epi-
scopo.
- 6 Parisien. die 26. Novembris 1839. Instante Rmo Ar-
chiepiscopo.
- 7 Aurien. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 8 Paun. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 9 Albaracinen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo E-
piscopo.
- 10 Caesaraugustan. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo
Episcopo.

(*) *Tum Elenchum hunc, tum insequentem authentice
confectos a Sac. Rituum Congregatione accepti.*

- 11 Calagurritan. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 12 Mindonen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 13 Oriolen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 14 Pampelonen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 15 Tudelen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 16 Vallisoletan. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 17 Albien. die 10. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 18 Brugen. die 10. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 19 Gratianopolitan. die 10. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 20 Cadicen. die 31. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 21 Placentin. Provinciae Podoustattan. die 31. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 22 Sancti Deodati die 14. Februarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 23 Augustudonen. die 23. Martii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 24 Nanneten. die 23. Martii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 25 Salmantinen. die 6. Aprilis 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 26 Ruthenen. die 18. Maii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 27 Tutelen. die 29. Maii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 28 Boianen. die 24. Iulii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 29 Montis Pessulan. die 4. Septembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 30 Baiocen. die 11. Septembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 31 Nemausen. die 20. Novembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 32 Mimaten. die 4. Decembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 33 Petrocoren. die 10. Decembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 34 Burdegalen. die 15. Ianuarii 1841. Instante Rmo Episcopo.

- 35 Tornacen. die 5. Februarii 1841. Instante Rmo Episcopo.
- 36 Annecien. die 14. Februarii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 37 Dignen. die 14. Martii. 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 38 Lugdunen. 10. Iunii 1842. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 39 Aginnen. die 29. Iulii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 40 Bellovacen. die 14. Novembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 41 Cameracen. die 14. Novembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 42 Congregationi Trappensium die 28. Novembris 1842. Instante Rmo Superiore Generali.
- 43 Mutinen. die 9. Decembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 44 Tarvisien. die 3. Februarii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 45 Ferrarien. die 11. Martii. 1843. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 46 Cadurcen. die 27. Martii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 47 Nullius Nonantulae die 27. Martii 1843. Instante Rmo Episcopo Mutinen. Abbate.
- 48 Sancti Claudii die 7. Aprilis 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 49 Castellaneten. die 19. Maii. 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 50 Sypontin. die 2. Iunii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 51 Vestan. die 2. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Archiepiscopo.
- 52 Auxitan. die 23. Iunii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 53 Gallipolitan. die 23. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 54 Veronen. die 23. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 55 Abellinen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 56 Acheruntin. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 57 Materanen. die 26. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Archiepiscopo.
- 58 Asculan. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 59 Cerinolien. die 26. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Episcopo.
- 60 Bovinen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.

- 61 Conversanen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
62 Larinen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
63 Licien. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
64 Melphien. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
65 Rapollen. die 26. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Episcopo.
66 Melphiten. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
67 Iuvannecen. die 26. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Episcopo.
68 Terlitien. die 26. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Episcopo.
69 Nucerinæ Paganorum die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
70 Nuscan. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
71 Ruben. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
72 Bituntin. die 26. Iunii 1843. Instante eodem Rmo Episcopo.
73 Puteolan. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo
74 Tarentin. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
75 Tranen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
76 Venusin. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
77 Alben. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
78 Andrien. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
79 Calaritan. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
80 Lucerinæ die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
81 Congregationi Theatinorum die 21. Iulii 1843. Instante Rmo Praeposito Generali.
82 Hydruntin. die 21. Iulii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
83 Reatin. die 18. Augusti 1843. Instante Rmo Episcopo.
84 Sabinen. die 18. Augusti 1843. Instante Emo Card. Lambruschini Episcopo.
85 Salernitan. et Acernen. die 1. Septembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
86 Hieracen. die 1. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
87 Baren. die 1. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
88 Bellunen. et Feltren. die 7. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.

- 89 Nullius Sublacen. die 13. Septembris 1843. Instante Emo Card. Polidori Abbate.
- 90 Turritan. die 13. Septembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 91 Ordini s. Benedicti Congregationis Gallicae die 29. Septembris 1843. Instante Rmo Abbate.
- 92 Oppiden. die 27. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 93 Nancien. et Tullen. die 27. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 94 Anconitan. die 10. Novembris 1843. Instante Emo Card. Cadolini Episcopo.
- 95 Algaren. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 96 Boianen. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 97 Bosanen. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Vicario Capitulari.
- 98 Cotronen. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 99 Novarien. pro Instituto Charitatis die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Superiore.
- 100 Panormitan. die 17. Novembris 1843. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 101 Pisaren. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 102 Praten. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 103 Aturen. die 27. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 104 Ravennaten. die 27. Novembris 1843. Instante Emo Card. Falconieri Archiepiscopo.
- 105 Urbevetan. die 1. Decembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo Episcopo.
- 106 Triventin. die 1. Decembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 107 Alatin. die 1. Decembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 108 Taurinen. die 8. Decembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 109 Ordini Capuccinorum die 8. Decembris 1843. Instante Rmo Procuratore Generali.
- 110 Clodien. die 15. Decembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 111 Faventin. die 15. Decembris 1843. Instante Rmo Episcopo.

- 12 Ordini Carmelitarum Excalceatorum die 15. Decembris 1843. Instante Rmo Procuratore.
 - 13 Bobien. die 12. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 14 Ordini Eremitarum Camaldulensium die 12. Ianuarii 1844. Instante Rmo Procuratore Generali.
 - 15 Pederbonen. die 12. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 16 Lauretan. et Recineten^s die 12. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 17 Oritan. die 19. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 18 Congregationi Clericorum Regularium Minorum die 26. Ianuarii 1844. Instante Rmo Praeposito Generali.
 - 19 Ordini s. Benedicti Congregationis Cassinen. die 26. Ianuarii 1844. Instante Emo Card. Acton.
 - 20 Lausanen. et Geneven. die 26. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 21 Asten. die 9. Februarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 22 Forolivien. die 9. Februarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 23 Imolen. die 9. Februarii 1844. Instante Emo Card. Mastai Episcopo nunc vero Pio IX Pont Max. feliciter regnante.
 - 24 Ordini Minimorum s. Francisci de Paula die 9. Februarii 1844. Instante Rmo Generali.
 - 25 Arboren. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 26 Carpen. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 27 Cuneen. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 28 Engolismnen. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 29 Novarien. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 30 Sarsinaten. et Bricinorien. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 31 Societati Iesu die 4. Martii 1844. Instante Rmo Praeposito Generali.
 - 32 Tarantasien. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
 - 33 Uxellen. et Terralben. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
-

ELENCHUS II.

ORDINE CHRONOLOGICO DIGESTUS

*Dioceseon, Ordinum Religiosorum, aliarumque Ecclesiarum,
quibus indulta est adiectio vocis IMMACULATA Praefatio-
ni in Missa Conceptionis Beatae Mariae Virginis.*

- 1 Hispalen. 6. Septembris 1834. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 2 Lugdunen. 11. Ianuarii 1838. Instante Rmo Archiepiscopo Administrat.
- 3 Malacitan. 9. Februarii 1838. In Sacello Familiae Heredia.
- 4 Oxomen. 9. Februarii 1838. In Sacello eiusdem Familiae.
- 5 Corduben. die 9. Februarii 1838. In Sacello eiusdem Familiae.
- 6 Ecclesiae Regiae Nationis Hispanae 9. Februarii 1838.
- 7 Congregationi Piorum Operariorum 9. Februarii 1838. Instante Rmo Procuratore.
- 8 Ordini Carmelitar. Discalceator. Congregationis Hispanae 9. Februarii 1838.
- 9 Ordini Excalceatorum SS^{mae} Trinitatis 9. Februarii 1838 Instante Rmo Procuratore Generali.
- 10 Ordini Beatae Mariae Virginis de Mercede 9. Februarii 1838. Instante Rmo Procuratore.
- 11 Maiorien. die 16. Februarii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 12 Sutrin. et Nepesin. 16. Februarii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 13 Clero saeculari Urbis 14. Martii 1838. Instante Emo Card. Vicario.
- 14 Ravennaten. 14. Martii 1838. Instante Emo Card. Falconieri.

- 15 Ariminen. 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 16 Bricinorien. et Sarsinaten. 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 17 Cesenaten. die 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 18 Comaclen. die 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 19 Faventin. die 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 20 Forolivien. 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 21 Imolen. die 14. Martii 1838. Instante Emo Episcopo.
- 22 Burgi Sancti Sepulchri 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 23 Catacen. die 14. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 24 Florentin. 14. Martii 1838. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 25 Sabinen. 14. Martii 1838. Instante Emo Card. Odescalchi Episcopo.
- 26 Mutinen. 23. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 27 Nullius Nonantulen. 23. Martii 1838. Instante eodem Episcopo Abbate Commen.
- 28 Calaguritan. 27. Aprilis 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 29 Cadicen. die 27. Aprilis 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 30 Ordini SSmae Trinitatis 27. Aprilis 1838. Instante Rmo Procuratore Generali.
- 31 Tirasonen. 27. Aprilis 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 32 Patriarchali Basilicae Vaticanae 18. Maii 1838. Instante Emo Card. Giustiniani.
- 33 Baiocen. die 23. Maii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 34 Corduben. die 23. Maii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 35 Ordini Cisterciensium strictioris Observantiae die 25. Maii 1838. Instante Rmo Abbate.
- 36 Ordini Carmelitarum Discalceatorum Congregationis Italiae die 1. Iunii 1838.
- 37 Ordini Carmelitarum Reformatorem in Sicilia 15. Iunii 1838.
- 38 Patriarchali Basilicae Liberianae 15. Iunii 1838. Instante Rmo Capitulo.
- 39 Conchen. die 22. Iunii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 40 Nucerinæ die 22. Iunii 1838. Instante Rmo Episcopo.

- 41 Nullius SS. Vincentii et Anastasii ad Aquas Salvias die 22. Iunii 1838. Instante Emo Card. Patrizi.
- 42 Tiburtin. die 6. Iulii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 43 Urbinaten. die 6. Iulii 1838. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 44 Capuan. die 3. Augusti 1838. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 45 Fanen. die 3. Augusti 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 46 Neapolitan. die 11. Augusti 1838. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 47 De-Iviza die 24. Augusti 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 48 Sanctimonial. adorationis perpetuae SSm̃i Sacramenti Neapoli die 24. Augusti 1838.
- 49 Palentin. die 24. Augusti 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 50 Pacen. die 7. Septembris 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 51 Aquinaten. Pontiscurvi, et Soran. 22. Septembris 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 52 Cariatē. die 22. Septembris 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 53 Messanen. die 22. Septembris 1838. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 54 Recinetin. et Lauretan. die 22. Septembris 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 55 Teatin. 22. Septembris 1838. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 56 Aurien. die 16. Novembris 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 57 Minoricen. die 16. Novembris 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 58 Aquen. die 11. Ianuarii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 59 Castri-Marī die 11. Ianuarii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 60 Lucen. die 11. Ianuarii 1839. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 61 Placentin. Provinciae Compostellen. die 1. Februarii 1839. Instante Rmo Episcopo.

- 62 Suessionen. et Laudunen. die 1. Februarii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 63 Tolosan. die 2. Martii 1839. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 64 Carcassonen. die 2. Martii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 65 Apamien. die 2. Martii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 66 Montis-Albani die 2. Martii 1838. Instante Rmo Episcopo.
- 67 Tornacen. die 8. Martii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 68 Aurelianen. die 23. Martii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 69 Virdunen. die 19. Aprilis 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 70 Anicien. die 13. Maii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 71 Bituntin. die 13. Maii 1839. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 72 Seccovien. et Leobien. die 7. Iunii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 73 Corduben. die 19. Iulii 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 74 Barchinonen. die 30. Augusti 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 75 Gandaven. die 20. Septembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 76 Iuliae Caesareae die 20. Septembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 77 Sancti Flori die 27. Septembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 78 Lemovicen. die 12. Novembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 79 Albaracinen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 80 Caesaraugustan. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 81 Calagurritan. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 82 Mindonen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 83 Oriolen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.

- 84 Pampelonen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 85 Tudelen. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 86 Vallisoletan. die 9. Decembris 1839. Instante Rmo Episcopo.
- 87 Albien. die 10. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 88 Brugen. die 10. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 89 Gratianopolitan. die 10. Ianuarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 90 Rothomagen. die 14. Februarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 91 Sancti Deodati die 14. Februarii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 92 Bellicen. die 10. Martii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 93 Augustodunen. die 23. Martii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 94 Nanneten. die 23. Martii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 95 Salmanticen. die 6. Aprilis 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 96 Ruthenen. die 18. Maii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 97 Tutelen. die 29. Maii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 98 Vicent. die 5. Iunii 1840. Instante Rmo Vicario Capitulari.
- 99 Rupellen. die 10. Iulii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 100 Boianen. die 24. Iulii 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 101 Montis-Pessulan. die 4. Septembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 102 Nemausen. die 20. Novembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 103 Mimaten. die 4. Decembris 1840. Instante Rmo Episcopo.
- 104 Burdegalen. die 11. Ianuarii 1841. Instante Rmo Episcopo.
- 105 Barbastren. die 23. Aprilis 1841. Instante Rmo Episcopo.
- 106 Varsalien. die 30. Aprilis 1841. Instante Rmo Episcopo.
- 107 Lucjonen. 25. Iunii 1841. Instante Rmo Episcopo.

- 08 Nanceyen. die 25. Iunii 1841. Instante Rmo Episcopo.
- 09 Sebanicen. die 27. Augusti 1841. Instante Rmo Episcopo
- 10 Petrocorien. die 27. Septembris 1841. Instante Rmo Episcopo.
- 11 Annecien. die 14. Ianuarii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 12 Anicien. die 14. Ianuarii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 13 Atrebaten. die 14. Ianuarii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 14 Molinen. die 28. Ianuarii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 15 Dignen. die 14. Martii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 16 Melden. die 15. Aprilis 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 17 Lugdunen. die 10. Iunii 1842. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 18 Agennen. die 29. Iulii 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 19 Bellovacen. die. 14. Novembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 20 Cameracen. die 14. Novembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 21 De-Guadimala in Indiis die 14. Novembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 22 Congregationi Trappensium 28. Novembris 1842. Instante Rmo Abbate
- 23 Venetiarum die 28. Novembris 1842. Instante Emo Card. Patriarcha.
- 24 Aversanae die 1. Decembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 25 Sancti Salvatoris in America die 16. Decembris 1842. Instante Rmo Episcopo.
- 26 Tarvisin. die 3. Februarii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 27 Ferrarien. die 11. Martii 1843. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 28 Cadurcen. die 27. Martii 1843. Instante Rmo Episcopo.

- 129 Sancti Claudii die 7. Aprilis 1843. Instante Rmo Ep
scopo.
- 130 Gallipolitan. die 7. Aprilis 1843. Instante Rmo Ep
scopo.
- 131 Balneoregien. die 12. Maii 1843. Instante Rmo
piscopo.
- 132 Tolosan. die 12. Maii 1843. Instante Rmo Episcop
- 133 Castellaneten. die 19. Maii 1843. Instante Rmo
piscopo.
- 134 Engalismen. die 19. Maii 1843. Instante Rmo Episcop
- 135 Sypontin. die 2. Iunii 1843. Instante Rmo Archiepiscop
- 136 Vestan. die 2. Iunii 1843. Instante Rmo Archiepisc
po Administratore.
- 137 Auxitan. die 23. Iunii 1843. Instante Rmo Archi
piscopo.
- 138 Veronen. die 23. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 139 Abellinen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 140 Acheruntin. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo A
chiepiscopo.
- 141 Materanen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Archiep
scopo.
- 142 Puteolan. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 143 Asculan. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 144 Cerinolien. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 145 Bovinen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 146 Conversanen. die 26 Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 147 Larinen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 148 Lycien. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 149 Melpchien. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 150 Rapollen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 151 Melpbiten. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 152 Iuvannecen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 153 Terlitien. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 154 Nucerrinae Paganorum die 26. Iunii 1843. Instante R
Episcopo
- 155 Nuscan. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop
- 156 Tranen. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcop

- 157 Ruben. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 158 Venusin. die 26. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 159 Alben. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 160 Andrien. die 7. Iunii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 161 Calaritan. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 162 Lucerin. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 163 Feretran. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 164 Bituntin. et Ruben. die 7. Iulii 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 165 Congregationi Theatinorum die 21. Iulii 1843. Instante Rmo Praeposito.
- 166 Hydiuntin. die 21. Iulii 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 167 Reatin. die 7. Augusti 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 168 Sabinen. die 7. Augusti 1843. Instante Emo Card. Lambruschini.
- 169 Salernitan. et Acernen. die 1. Septembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 170 Hieracen. die 1. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 171 Baren. die 1. Septembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 172 Bellunen. et Feltren. die 7. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 173 Nullius Sublacen. die 13. Septembris 1843. Instante Emo Card. Polidori Abb. Comm.
- 174 Turritan. die 13. Septembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 175 Ordini s. Benedicti Congregationis Gallicae die 22. Septembris 1843. Instante Rmo Abbate.
- 176 Caputaquen. die 27. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 177 Oppiden. die 27. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 178 Panormitan. die 27. Septembris 1843. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 179 Tridentin. die 27. Septembris 1843. Instante Rmo Episcopo.

- 180 Volaterran. die 10. Octobris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 181 Anconitan. die 10. Novembris 1843. Instante Emo Card. Episcopo.
- 182 Algaren. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 183 Boianen. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 184 Rosanen. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Vicario Capitulari.
- 185 Cotronen. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 186 Alumnis Instituti Charitatis Novarien. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Superiore.
- 187 Pisauren. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 188 Praten. die 17. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 189 Aturen. die 27. Novembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 190 Alatin. die 1. Decembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 191 Taurin. die 8. Decembris 1843. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 192 Ordini Praedicatorum die 10. Decembris 1843. Instante Rmo Magistro Generali.
- 193 Clodien. die 15. Decembris 1843. Instante Rmo Episcopo.
- 194 Bobien. die 12. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 195 Ordini Eremitarum Camaldulensium die 12. Ianuarii 1843. Instante Rmo Procuratore Generali.
- 196 Paderbonen. die 12. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 197 Oritan. die 19. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 198 Congregationi Regularium Minorum die 26. Ianuarii 1844. Instante Rmo Praeposito.
- 199 Ordini S. Benedicti Congregationis Cassinensium die 26. Ianuarii 1844. Instante Emo Card. Acton Protectore.
- 200 Lausanen. et Geneven. die 26. Ianuarii 1844. Instante Rmo Episcopo.

- 201 Asten. die 9. Februarii 1844. Instante Rmo Episcopo
202 Imolen. die 9. Februarii 1844. Instante Emo Card.
Mastai Episcopo, nunc vero PIO IX Pont. Max. feliciter regnante.
203 Ordini Minimorum s. Francisci de Paula die 9. Februarii 1844. Instante Rmo Correctore Generali.
204 Arboren. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Archiepiscopo.
205 Carpen. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
206 Cuneen. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
207 Novarien. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
208 Sarsinaten. et Brictinorien. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
209 Societati Iesu die 4. Martii 1844. Instante Rmo Praeposito Generali.
210 Tarantasiën. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
211 Uxellen. et Terralben. die 4. Martii 1844. Instante Rmo Episcopo.
Quum Sanctissimus Dominus praeceperit, ut deinceps unico Decreto extenderetur tum Praefatio Conceptionis, tum etiam Encomium « Regina sine labe originali concepta », quae adnotantur Dioeceses utraque facultate donantur.
212 Aesin. die 19. Aprilis 1844. Instante Emo Card. Belli Episcopo.
213 Aquen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
214 Bugellen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
215 Calataieronen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
216 Casalen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
217 Congregationi Missionis s. Vincentii a Paulo, et Filia-bus Charitatis die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Procuratore Generali.
218 Culmen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
219 Derthonen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
220 Neritonen. die 19. Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
221 Ordini Sancti Benedicti die 19. Aprilis 1844. Instante Emo Card. Acton Protectore.

- 222 Valvein. Sulmonen. die 19 Aprilis 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 223 Spoletan. die 17. Maii 1844. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 224 Agrigentin. die 5. Iulii 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 225 Bononien. die 12. Iulii 1844. Instante Emo Card. Opizzoni.
- 226 Tridentin. die 12. Iulii 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 227 Drepanen. die 9. Augusti 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 228 Netin. die 9. Augusti 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 229 Ordini Eremitarum s. Augustini die 9. Augusti 1844. Instante Rmo Procuratore Generali.
- 230 Viglievan. die 9. Augusti 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 231 Venetiarum pro Encomio tantum die 13. Augusti 1844. Instante Emo Card. Patriarcha.
- 232 Fesulan. die 9. Septembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 233 Placentin. die 9. Septembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 234 Funen. pro Encomio tantum die 20. Septembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 235 Montis Regalis Provinciae Pedemontan. die 20. Septembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 236 Pisan. pro Praefatione tantum die 15. Novembris 1844. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 237 Signin. die 15. Novembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 238 Amerin. die 22. Novembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 239 Auximan. die 22. Novembris 1844. Instante Emo Card. Episcopo.
- 240 Cingulan. die 22. Novembris 1844. Instante eodem Card. Episcopo.
- 241 Bisarcien. die 22. Novembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 242 Sancti Angeli Lombardorum die 22. Novembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 243 Firman. die 22. Novembris 1844. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 244 Ugentin. die 22. Novembris 1844. Instante Rmo Episcopo.

- 245 Albinganen. die 6. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 246 Aquependien. die 6. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 247 De - Olinda die 6. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 248 Ipporegien. die 6. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 249 Verullen. die 6. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 250 Liburnen. die 13. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 251 Olomucen. die 13. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 252 Ventimilien. die 13. Decembris 1844. Instante Rmo Episcopo.
- 253 Augustan. Provinciae Pedomontan. die 10. Ianuarii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 254 Camerinen. et Treien. die 10. Ianuarii 1845. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 255 Albanen. die 24. Ianuarii 1845. Instante Emo Card. Episcopo.
- 256 Meten. die 24. Ianuarii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 257 Forosempronen. die 11. Martii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 258 Nursin. die 11. Martii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 259 Vapinun. die 11. Aprilis 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 260 Aquinaten. Pontiscurvi, et Sosan. die 29. Aprilis 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 261 Saeusien. die 23. Maii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 262 Interamnen. die 6. Iunii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 263 Calven. et Theanen. die 6. Iunii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 264 Burgi Sancti Domnini die 4. Iulii 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 265 Abellinen. die 26. Septembris 1845. Instante Rmo Episcopo.

- 266 Mazarien. die 21. Novembris 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 267 Parmen. die 21. Novembris 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 268 Senogallien. die 21. Novembris 1845. Instante Emo Card. Episcopo.
- 269 Maurianen. die 28. Novembris 1845. Instante Rmo Episcopo.
- 270 Ordini Discalceatorum SSmae Trinitatis die 23. Ianuarii 1846. Instante Rmo Procuratore.
- 271 Cassanen. die 30. Ianuarii 1846. Instante Emo Card. Episcopo.
- 272 Bovien. die 14. Martii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 273 Spalaten. die 14. Martii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 274 Tudertin. die 16. Martii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 275 Comaclen. pro Encomio tantum die 30. Martii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 276 Alatrin. pro Encomio tantum die 30. Martii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 277 Callien. et Pergulan. die 30. Martii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 278 Syracusan. die 30. Martii 1846. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 279 De Mandchuria die 24. Aprilis 1846. Instante Rmo Vicario Apostolico.
- 280 Societati Marianae die 30. Aprilis 1846. Instante Rmo Moderatore Generali.
- 281 De Sutchuen. Provinciae Sinarum die 6. Maii 1846. Instante Rmo Vicario Apostolico.
- 282 Nolan. die 6. Maii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 283 Liman. die 21. Maii 1846. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 284 Mechlinien. die 10. Iulii 1846. Instante Emo Card. Archiepiscopo.
- 285 Sancti Marci die 10. Iulii 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 286 Bisinianen. die 10. Iulii 1846. Instante Rmo Episcopo.

- 287 Montis Regalis die 4. Septembris 1846. Instante Rmo Archiepiscopo.
- 288 Concordien. die 11. Septembris 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 289 Fabrianen. et Mathelicen. die 11. Septembris 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 290 Suesson. die 20. Novembris 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 291 Monacen. et Frisingen. die 27. Novembris 1846. Instante Rmo Episcopo.
- 292 Leopoliem. die 29. Novembris 1846.
- 293 Primislien. die 29. Novembris 1846. Instante Rmo Archiepiscopo Leopoliem.
- 294 Ragusin. Marianen. et Tribunen. die 8. Ianuarii 1847. Instante Rmo Episcopo.
- 295 Brundusin. et Ostunen. die 13. Ianuarii 1847. Instante Rmo Episcopo.
- 296 Ceneten. die 15. Ianuarii 1847. Instante Rmo Episcopo.
- 297 Elnen. die 22. Ianuarii 1847. Instante Rmo Episcopo.
- 298 Nullius Baren. die 12. Martii 1847. Instante Rmo Ordinario.
- 299 Basilicae Sancti Nicolai Baren. die 12. Martii 1847.
- 300 Durien. et s. Gallen. die 7. Maii 1847. Instante Rmo Episcopo.

A D N O T A T I O

Quas episcopi Hispaniarum studiosissimas postulationes superiori seculo apud Apostolicam Sedem interposuerint pro immaculato B. Mariae Virginis Conceptu dogmatice definiendo, suo loco dictum a nobis est (pag. 221 seq.). Sed hac ipsa aetate nostra non pauci e diversis regnis ac provinciis episcopi supplices ad eandem Sedem Apostolicam dedere libellos, quibus enixe ab ea efflagitarunt, ut dogmaticum eiusmodi decretum edere dignaretur. Horum porro libellorum, quae ipse perlegi autographa extant apud sacram Congregationem ritibus tuendis praepositam: novaque fit in dies illis accessio.

APPENDIX II.

COMPLECTENS MONUMENTA SPECTANTIA AD VEN. ORDINEM
PRAEDICATORUM

Dum grato, reverentique animo rñus p. Fr. Angelus Ancarani Magister generalis Ordinis Praedicatorum repetit, Ordinem ipsum sub singulari patrocinio Beatissimae Mariae Virginis non modo fuisse institutum, verum ad animarum salutem continuo profuisse, efflorentibus undique viris pietate et affectu erga Deiparam insignibus, queis potissimum curae fuit exemplo, et eloquio undequaque Ipsius venerationem excitare, ac impensius promovere, perpetuis beneficiis clementissima Matre eorundem studia, ac universum Ordinem cumulante, id in praesentiarum expetit maxime, ut utriusque sexus sui Ordinis alumni avitam erga Beatissimam Virginem pietatem exquantur, ac uberius Ipsius patrocinii utilitate augeantur. Enixis proinde precibus Sanctissimum Dominum Nostrum Gregorium XVI Pontificem Maximum adiens enixe rogavit, ut de apostolica benignitate concedere universo suo Ordini Praedicatorum dignaretur indultum, deinceps, iuxta proprium ritum, Festum Conceptionis Deiparae celebrandi cum octava solemni prout celebrantur Festa Annunciationis, Assumptionis, ac sacratissimi Rosarii Beatae Mariae Virginis. Sanctitas Sua referente eñno et rño Domino Cardinali Aloisio Lambruschini Episcopo Sabinensi, de speciali gratia benigne annuit iuxta petita. Quibuscumque in contrarium disponentibus minime obstantibus. Die 10 decembris 1843.

A. CARD. LAMBRUSCHINI EP. SABINORUM

L. ✠ S.

I. C. Fatati S. R. C. Secretarius

Quum de anno 1834 octavo idus septembris ad preces cñi et rñi domini Cardinalis Archiepiscopi Hispalen. sacra Rituum Congregatio benigne indulserit, ut illa in Archidioecesi deinceps Praefationi Missae Conceptionis Beatae Mariae Virginis adderetur verbum - *Immaculata* - ut legi valeret - *Et te in Conceptione immaculata* - uti ex apostolica concessione fieri assolet penes Ordines sancti Francisci, rñus P. F. Angelus Ancarani Ordinis Praedicatorum Magister generalis Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XVI Pontifici Maximo supplicavit enixe, ut ad universum suum Ordinem Praedicatorum utriusque sexus idem indultum de apostolica benignitate extendere dignaretur. Huiusmodi precibus a Sanctitate Sua peramanter exceptis, referente eñò et rñò Domino Cardinali Aloisio Lambruschini Episcopo Sabinensi, de speciali gratia benigne annuit iuxta petita. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 10. Decembris 1843.

A. CARD. LAMBRUSCHINI EPISCOPUS SABINENSIS

L. ✠ S.

I. G. Fatati S. R. C. Secretarius.

Dum reverendissimus P. Fr. Angelus Ancarani Ordinis Praedicatorum generalis Magistri munere fungeretur ab apostolica hac sancta Sede quarto idus decembris de anno 1843 impetravit pro universo sibi commisso Ordine, ut Festum Conceptionis Beatae Mariae Virginis iuxta brevii Ordinis rubricas deinceps institueretur cum octava solemnì; ac insuper ut Praefationi Missae Conceptionis ipsius adderetur verbum - *Immaculata* - ac proinde tam in ecclesiis, quam ab alumni Ordinis ipsius legeretur - *Et te in Conceptione Immaculata* - Quae quidem duo Decreta apprime conformia singulari pietati, quam usque a sua institutione erga Beatissimam Virginem Mariam Praedicatorum Ordo constanter profitetur, etsi communiter exultanti animo singulae per Orbem Praedicatorum familiae

exceperint, placuit tamen eidem reverendissimo Patri Ancarani firmitatem etiam maiorem a se gestis conciliare, futurisque quibusvis temporibus ne dubitatio ulla suboriretur super legitima huiusmodi Decretorum impetratione, sacrorum Rituum Congregationi nonnulla proposuit Dubia, ex quorum accurata solutione decimo octavo kalendas iulii superiori anno 1845 accepta comparuit: I. Superiorem generalem Ordinis Praedicatorum nullimode indigere consensu Superiorum inferiorum, vel Capituli generalis ad hoc ut a sancta Sede obtineat pro universo Ordine novum Officium, vel elevationem ritus Officii iam concessi. II. Non esse in potestate Superiorum inferiorum non acceptare novum Officium, vel ritus elevationem a Superiore generali impetratam. III. Sibi succedentem Superiorem in hoc munere generalem nullo sub praetextu respuere posse, vel a Calendario expungere novum Officium, vel ritus elevationem. IV. Unumquemque per consequens omnino teneri se conformare apostolicis concessionibus, quamvis ab unico Superiore generali impetratis, atque obtentis. Verum quum accidere possit ut aliquis detrectet Decretis ipsis apostolicis se conformare, vel quia sentit Beatissimam Virginem Mariam conceptam fuisse in culpa originali, vel quia veretur religionem frangere iuramenti, quo adstringitur ad sectandam doctrinam sancti Thomae Aquinatis, quem (etsi omnino perperam) paucissimi asserunt tenuisse Beatam Virginem incurrisse in anima culpam originalem; hinc reverendissimus ipse Pater Ancarani satius consilium assumpsit in novis Dubiis sacrorum Rituum Congregationi exponere quae singula respiciunt tum impetratam ritus elevationem in Festo Conceptionis Deiparae, tum etiam additionem Praefationi Missae Conceptionis apponendam, ut sacrae ipsius Congregationis, ac Sanctissimi Domini Papae sententiam clarius accipiat, sicque via omnis praeccludatur cuicumque ulteriori interpretationi proprio lubitu iisdem Decretis dandae. Dubia itaque ab ipso proposita sic se habent.

I. An Magister generalis Ordinis Praedicatorum potuerit absque consensu Capituli generalis et Superiorum

inferiorum Ordinis eiusdem legitime obtinere a sancta Sede, et acceptare pro toto Ordine octavam solemnem in Festo Conceptionis Beatae Mariae Virginis, et additionem particulae - *Et te in Conceptione immaculata* - apponendam Praefationi Missae Conceptionis, non obstante quod in aliquo Capitulo generali Ordinis antedicti (uti asseritur) praescribatur, nullum novum Officium posse acceptari in Ordine nisi a Capitulo generali? Et quatenus possit.

II. An ea facultas obtinendi, et acceptandi, de qua supra, ita conveniat Superiori generali, ut non indigeat consensu Capituli generalis etiam si aliquando decretum fuerit a sancta Sede (uti aliqui volunt) acceptari non debere nova Officia, nisi a Capitulo generali, quum Magister generalis iuxta constitutiones apostolicas, et Ordinis Praedicatorum possit solus facere id, quod ipse agere potest cum definitione Capituli generalis?

III. An stante acceptatione solius Magistri generalis, sit in facultate sibi succedentium Superiorum generalium, vel Capituli generalis, vel Superiorum inferiorum acceptare vel non praefatam octavam solemnem, et particulam - *Et te in Conceptione immaculata* - eo quod in Decretis concessionis datis die 10 decembris 1843 nullum imponatur debitum, sed tantum dicitur - *Sanctitas Sua . . . de speciali gratia benigne annuit iuxta petita*? Et in casu negativo:

IV. An omnes fratres et moniales Ordinis Praedicatorum ex praecepto adigantur celebrare Festum Conceptionis Beatae Mariae Virginis cum octava solemni: et omnes sacerdotes eiusdem Ordinis ex praecepto pariter teneantur addere Praefationi Missae verbum - *Immaculata* - et dicere - *Et te in Conceptione immaculata* - ac idem servandum sit in omnibus utriusque sexus Ordinis ecclesiis? Et si affirmative:

V. An hoc ipso praecepto adstringantur etiam ii omnes, qui sentiunt Beatam Virginem conceptam fuisse in culpa originali, et illi qui iureiurando adiguntur ad sectandam doctrinam sancti Thomae Aquinatis, supposito quod Angelicus Doctor tenuerit Beatam Virginem incurrisse in anima culpam originalem?

VI. In casu affirmativae responsionis ad quartum, et quintum Dubium, quaeritur an censendi sint agere ex contemptu ii omnes, qui propriae sententiae inhaerentes, vel praetextu sectandi doctrinam Angelici Praeceptoris, renunt se submittere responsis Sanctae Sedis ad praesentia Dubia, etiamsi tantum omittant in Praefatione Missae verbum - *Immaculata*? -

VII. An Decreta a sacra rituum Congregatione emanata, et responsiones quaecumque ab ipsa propositis Dubiis scripto formiter editae, eandem habeant auctoritatem ac si immediate ab ipso Summo Pontifice promanarent, quamvis nulla facta fuerit de iisdem relatio Sanctitati Suae?

Et sacra eadem Congregatio ad Vaticanum subsignata die coadunata in ordinario coetu, audita a me subscripto Secretario fideli relatione, expositisque rationum diligenter consideratis rescribendum censuit.

Ad I. Posse iuxta Decretum diei 14 Iunii 1845 et allatam rubricam.

Ad II. Non indigere ut ad proximum.

Ad III. Non esse amplius in facultate.

Ad IV. Affirmative in casu proposito.

Ad V. Affirmative, et quatenus opus sit, consulendum Sanctissimo pro absolutione.

Ad VI. Ex praecedentis Dubii solutione consulant conscientiae suae.

Ad VII. Affirmative.

Atque ita rescripsit. Die 23 maii 1847.

Et facta de praemissis omnibus Sanctissimo Domino Nostro PIO IX Pontifici Maximo per eundem subscriptum Secretarium fideli relatione, Sanctitas Sua rescripta a sacra Congregatione in omnibus et singulis adprobavit, confirmavitque, ac omnes et singulos, quatenus opus sit, ab emissi iurisiurandi vinculo, uti in quarto Dubio, absolvens, et eximens, Apostolica Auctoritate Sua praecepit ut memorata duo decreta super elevatione ritus Festi Conceptionis Deiparae, et additione verbi - *Immaculata* - in Praefatione Missae Conceptionis ipsius a sa. me. Gregorio Pa-

pa XVI. universo Praedicatorum Ordini concessa quarto idus decembris 1843 plenissime observentur tum ab omnibus et singulis alumni Ordinis Praedicatorum, tum in omnibus pariter Ordinis ipsius ecclesiis, contrariis quibuscumque disponentibus minime obstantibus. Die 17 iulii 1847.

APPENDIX III.

DECRETUM

SACRAE CONGREGATIONIS GENERALIS DE PROPAGANDA FIDE
HABITAE DIE 25 IANUARIJ ANNO 1847 QUO PROBATUR
ADLECTAM A SYNODO VI BALTIMORENSI IN PATRONAM PROVINCiarUM FOEDERATARUM B. VIRGINEM SUB TITULO
IMMACULATE CONCEPTAM.

Cum R. P. D. Archiepiscopus Baltimorensis eiusque suffraganei Episcopi concilium VI provinciale mense maio anno 1846 celebrantes supplices petiissent, ut a S. Sede approbaretur electio quam ipsi in Concilio fecerunt Beatae Mariae Virginis sine labe originali conceptae in Patronam Septentrionalis Americae Foederatae Provinciarum, nulla tamen inducta obligatione audiendi Missam et a servilibus operibus abstinendi in ipso festo die Conceptionis Beatae Mariae; atque ita ut ea solemnitas, nisi festum in dominicam inciderit, transferri debeat in dominicam proxime sequentem, in qua Missae tam privatae quam solemnes de festo illo translato celebrantur, vespertinumque Officium de eodem recitetur: eminentissimi, ac reverendissimi PP. in Congregatione generali de P. F. habita die 25 ianuarii an. 1847, referente eminentissimo, ac reverendissimo D. Iacobo Philippo S. R. E. Presbytero Card. Fransonio

S. C. Praefecto censuerunt supplicandum SS. Domino Nostro, ut pientissimis Concilii votis annuere dignaretur.

Hanc vero S. C. sententiam ab R. P. D. Ioanne Brunelli Archiepiscopo Thessalonicensi S. C. Secretario SS. Domino Nostro relatam in audientia die 7 februarii 1847 habita, SS. Dominus Noster Pius PP. IX benigne probavit in omnibus, Decreto s. m. Urbani PP. VIII super electione Patronorum, et aliis quibuscumque non obstantibus.

Dat. ex Aed. dic. Sac. Cong. die 2 iulii 1847.

CONSPECTUS OPERIS

PROOEMIUM	pag.	1
PARS PRIMA HISTORICO-CRITICA		7
Controversiae status - Est de <i>facto</i> non de <i>iure</i> .		
CAPUT I. — DE CONTROVERSIAE ORIGINE		9
S. Bernardus celebrationem festi Conceptionis impetit - S. Bernardi mens.		
CAPUT II. — DE CONTROVERSIAE PROGRESSU POST S. BERNARDI OBITUM USQUE AD IOANNEM SCOTUM		11
S. Bernardus impugnatur - Nicolaus monachus s. Albani - Petrus cellensis cisterciensis - Controversia de festo - Continuata controversia - Non omnes festi impugnatores fuerunt adversarii immaculatae Conceptionis - Festi obiectum - Quaestio agitata de ipso immaculati Conceptus privilegio - Quinam primi impugnatores fuerint privilegii - Propugnatores eiusdem privilegii.		
CAPUT III. — CONTROVERSIAE STATUS A SCOTO USQUE AD CONCILIUM TRIDENTINUM		15
Incertum quo sensu impugnaretur immaculata Conceptio - S. Bonaventura - Disputatio Scoti - Fructus illius disputationis - Controversia recrudit - Diversus pugnae exitus - Theses Ioannis a Montesono - Controversiae instauratio - Disceptatio in Concilio basileensi - P. Ioannes a Montenigro - P. Ioannes Segoviensis - Decretum Concilii basileensis - Novae excitatae turbae - Constitutio Sixti IV - Altera eiusdem Pontificis Constitutio - Tertia Constitutio Sixti IV.		
CAPUT IV. — CONTROVERSIAE STATUS A TRIDENTINA SYNODO AD NO- STRA USQUE TEMPORA		24
Concilium tridentinum - Declaratio Concilii tridentini - Neque sic sopita contentio - Propositio Bani a s. Pio V proscripta - Officium Conceptionis - Scandala a Paulo V. repressa - Decretum s. Inquisitionis - Silentium adversae parti a Gregorio XV indictum - Expuncta <i>sanctificationis</i> vox e sacra liturgia - Nova de epitheto <i>immaculatae</i> contentio - Constitutio Alexandri VII - Sublata disceptatio - Gregorius XVI indulget episcop. petentibus additamentum in liturgia - Promovet cultum in Galliis.		

- CAPUT V. — TESTIMONIA BIBLICA QUAE PIAE SENTENTIAE DE IMMACULATA B. VIRGINIS CONCEPTIONE ADVERSARI VIDENTUR 31
Duplex biblicorum testimoniorum classis contra Virginis privilegium - B. Virgo excipi nequit.
- CAPUT VI. — SANCTORUM PATRUM ATQUE SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM TESTIMONIA QUAE VIDENTUR IMMACULATAE VIRGINIS CONCEPTIONI ADVERSARI. 43
Auctores qui Patrum testimonia collegerunt adversus immaculatam Conceptionem - Exiguus illorum numerus - Quinque Patrum classes - Tres priores classes rem non attingunt - Duae classes posteriores - S. Augustinus - Eusebius emissenus - S. Fulgentius - Ferrandus diaconus - S. Hildelphonsus - S. Petrus Damiani - Rupertus abbas - S. Anselmus cantuariensis - Hugo Victorinus - S. Bernardus.
- CAPUT VII. — QUAE EX ANTIQUAE ECCLESIAE SENSU ADVERSUS IMMACULATUM VIRGINIS CONCEPTUM VIDENTUR PETI POSSE. 41
Officia contraria immaculatae Conceptioni - Festum sanctificationis in ecclesia s. Mariae Maioris - Concilia - Romani Pontifices.
- CAPUT VIII. — ARGUMENTA THEOLOGICA AD IMPUGNANDAM IMMACULATAM B. VIRGINIS CONCEPTIONEM AFFERRI SOLITA. 44
Argumenta theologica - Primum desumptum ab universali vitii originalis propagatione - Secundum ex *poenalitibus* - Tertium ex redemptione - Quartum ex ratione conceptionis.
- CAPUT IX. — BIBLICA TESTIMONIA QUAE AB IMMACULATI CONCEPTUS PATRONIS ADDUCI SOLENT. 47
Quae favent Conceptioni immaculatae - E sacris literis - Gen. III, 14-15 - Neque obstat diversa lectio textus originalis - Testimonia minus idonea.
- CAPUT X. — PATRES QUI AD AUGUSTINUM USQUE PRO PIA SENTENTIA DECERTARE VIDENTUR. 51
Apud Patres veteres non est quaerenda expressa formula - Auctor epistolae de passione s. Andreae - Utrum genuina sit censenda illa epistola - S. Dionysius alexandrinus - Comparatio apud veteres recepta Evam inter et Mariam - S. Iustinus m. - S. Hippolytus m. - Origenes - S. Ephraem - S. Ambrosius - Antiquus auctor.
- CAPUT XI. — PATRES ET SCRIPTORES ECCLESIASTICI RECENSENTUR QUI AB AUGUSTINO AD BERNARDUM USQUE IMMACULATO B. VIRGINIS CONCEPTUI FAVERE VISI SUNT. 59
S. Augustinus - S. Maximus taurinensis - Theodotus ancyranus - S. Proclus - Sedulius - Anonymus auctor tractatus *Contra quinque haereses* - Auctor Com-

mēt. in Psalmos sub Hieronymi nomine - S. Fulgentius - S. Paschasius Ratbertus - S. Germanus - S. Ioannes damascenus - Scriptores saec. IX - Sophronius seu vetus auctor saec. IX - S. Petrus Damiani - S. Anselmus cantuariensis - S. Bruno.

CAPUT XII. — QUAE E SACRIS LITURGIIS PRO IMMACULATA B. VIRGINIS CONCEPTIONE ADDUCUNTUR. 68

Liturgiarum auctoritas - Liturgia Iacobi - Institutio festi in saec. V - Seculis insequentibus continuata festi celebratio - Apud Graecos quadam cum solemnitate celebratum - Festi celebratio in Occidente - In Hispania et in Anglia.

CAPUT XIII. — DE ECCLESIAE SENSU CIRCA IMMACULATUM B. M. VIRGINIS CONCEPTUM 74

Unde colligatur Ecclesiae sensus circa immaculatam Conceptionem - Ex Ecclesiae pastoribus - Ex fidelibus - Eius antiquitas - Qua ratione se prodiderit.

CAPUT XIV. — ARGUMENTA THEOLOGICA, QUAE A PIAE SENTENTIAE PROPUGNATORIBUS PROFERUNTUR. 77

Vis argumenti congruentiae - Prima ratio ex decetia - Ex multiplici relatione B. Virginis cum singulis Trinitatis Personis - Cum Dei Filio - Cum Patre et Spiritu S. - Ex eius desponsatione cum Spiritu S. - Ex connubio Verbi cum B. Virgine - Ex eo quod facta sit Mater omnium viventium - Ex divina eius Maternitate.

CAPUT XV. — EORUM QUAE UTRIMQUE ALLATA SUNT EPICRISIS 84

Argumentorum collatio.

§. I. — *Argumenta biblica pro utraque sententia expenduntur* ibid.

Nulla pro utraque sententia decretoria Bibliorum testimonia - Vis adimitur textibus biblicis pro contraria sententia - Ex Concilio tridentino et pontificiis Constitutionibus - Excluduntur quae e necessitate redemptionis promuntur - Duplex redemptionis ratio - B. Virgo ex se obnoxia peccato originali - Nulla testimonia biblica decretoria ad adstruendum Virginis privilegium - Satis firmum argumentum eruitur ex Genes. III, 15. - Ostenditur - Confirmatur - Conclusio.

§. II. — *Patrum atque scriptorum ecclesiasticorum testimonia quae alterutri placito favere videntur, conferuntur simul atque expenduntur* 88

Expenduntur testimonia Patrum pro adversa sententia - Eliditur illorum vis - Patres favent B. Virgini post s. Augustinum - Plerique Patres e vetustioribus etiam favent - Patres, qui adversari videntur, dicta

sua emolliunt - S. Augustinus congrue exponi potest - Imo et debet - Quomodo componantur quae in speciem contraria scripsit s. Augustinus - Quo sensu Patres vocaverint carnem Mariae *carnem peccati* - Explanantur Patrum verba - Patres interdum vocarunt Christi carnem *carnem peccati* - Nemo ex Patribus expresse dixit B. Virginem fuisse in peccato conceptam - Contrarium vero Patres aliqui expresse dixerunt - Quid sentiendum de mente s. Bernardi - Videtur locutus de Conceptione Virginis *activa* - Ita antiquiores s. Bernardi mentem intellexerunt - Confirmantur quae de mente s. Bernardi dicta sunt - Sententiam suam apostolicae Sedis auctoritati subiecit - Mabillonii difficultates refutantur.

§. III. — *Quid de germano Ecclesiae sensu circa B. Virginis Conceptionem sentiendum videatur, disquiritur* 101

Indicia sensus Ecclesiae erga aliquam doctrinam - Recentiora sunt quae ab adversariis afferuntur ex divinis Officiis - Nec plane adversantur piae sententiae - Quae ex s. Leone afferuntur ab adversariis rem non conficiunt - Antiquitas monumentorum pro immaculata Conceptione - Antiquitas cultus in Ecclesia occidentali - In ecclesia neapolitana - Apud monachos Ord. Benedictini in Italia - S. Ambrosius aut Paulus diaconus - Prudentius - Universalis populi consensus - Iam inde ab aetate s. Augustini - Consectaria.

§. IV. — *Theologica utriusque sententiae argumenta conferuntur atque expenduntur*. 109

Collatio argumentorum quae theologica dicuntur - Quatuor argumenta pro contraria sententia - Eorum vis enervatur, et primum quod ex generatione promittitur - Secundum desumptum ex *poenaltatibus* - Tertium ex necessitate redemptionis - Quartum ex doctrina veterum - Corollarium - Argumenta pro pia sententia vel ipsi adversarii recipere coguntur - Quo revocetur controversia - Nulla suppetit adversariis ratio quare piam non admittant sententiam - Spectata intrinsecus rei veritate.

CONCLUSIO — 117

Biblica testimonia immaculatae Conceptioni non officiant - Neque officiant Patres - Imo traditio favet - Favent argumenta theologica - Methodus a Launoio proposita in hac controversia - Tractatus Launoii - Praescriptio I - Praescriptio III - Fal-

so asserit Launoius Scotum primum fuisse assertorem immaculatae Conceptionis - Praescriptio II - Launoius suum propositum non evincit - Praescriptio IX - Impudentia Launoii - Nihil in antiquitate expresse adversatur immaculatae Conceptioni - Conclusio.

PARS SECUNDA THEOLOGICO - CRITICA 129

Quid nobis in altera hac parte sit agendum.

CAPUT. I. — DE CONDITIONIBUS AD DOGMATICAM ALICIUS DOCTRINAE DEFINITIONEM NECESSARIIS. *ibid.*

Duae conditiones ante dogmatici decreti editionem requisitae - Dei revelatio - Ecclesiae propositio. Exempla - Multiplici modo aliquid in verbo Dei continetur - Explicite - Implicite - Idque variis modis - Quomodo articulis fidei accessio fieri possit - Patrum hac de re testimonia - Tantum ab Ecclesia dogmaticus revelationis sensus haberi potest - Neque Scripturae dumtaxat sed etiam traditionis - Quandoque *indirecte* ab Ecclesia controversiae diremptae.

CAPUT II. — DE RATIONE QUA EIUSMODI CONDITIONES COMPLERI QUERUNT. 135

Qua ratione binae illae conditiones habeantur. - Quibus criteriis dignoscatur aliquid in divina revelatione contineri - Haec recensentur - Coniuncte vim habent per modum unius - Confirmantur et declarantur quae dicta sunt - S. Irenaeus - Tertullianus - Traditio transmissa per episcoporum successionem - Quin extiterint scripta Patrum - Quanti faciendus in rebus fidei sensus fidelium - Iuxta recentiores theologos - Iuxta veteres Patres, et scriptores ecclesiasticos.

CAPUT III. — DE FIDEI DECRETIS QUOVIS TEMPORE EDITIS IUXTA CONSTITUTAM RATIONEM. 145

Confirmantur ac declarantur exemplis quae supra dicta sunt - Ex controversia sub s. Cypriano - Ex Spirituali Angelorum natura - Ex visione beatifica - Ex individuitate coniugii - Ex matrimonii rati non consummati dividuitate - Ex dividuitate coniugii in infidelitate contracti - Patres non constituunt unicum agnoscendae traditionis instrumentum.

CAPUT IV. — DE IMMACULATA VIRGINIS CONCEPTIONE QUOAD EIUS DOGMATICAM DEFINITIONEM. 153

Quae dicta sunt, ad argumentum de immaculata Conceptione transferuntur - Praenotantur aliqua - Argumentum generale ex conditionibus circa dogmaticum decretum statutis efflorescens - Applicatur

pliae de immaculata Conceptione sententiae - Habita ratione communis sensus fidelium - Petavii auctoritate confirmati - Et publici cultus Ecclesiae - Agendi in hoc ratio romanorum Pontificum erga Franciscos - *Indultum*, quod aiunt, Gregorii XVI-Romanorum Pontificum series pro eiusmodi cultu - Fieri nequit ut Ecclesia suam hac in re doctrinam immutaverit - Nec ut contraria traditio in Ecclesia unquam viguerit - Argumentum instituitur quod a minori vocant *ad maius*.

CAPUT V. — DE SCHOLASTICORUM PLACITIS. 161

Exceptioni a scholasticis petita occurritur - Quid luri ex eiusmodi difficultatis solutione proveniat. A duplici critica quaestione abstinemus - Quare s. Bernardus et scholastici omnes sanctam nativitatem B. V. praedicaverint - Collatio inter nativitatem et conceptionem B. M. V. - Scripturae de B. M. V. ortu prorsus tacent - Scripturae promiscue loquuntur de conceptione atque ortu hominum - Item Patres et Concilia. Festum Nativitatis B. V. diu in Ecclesia non viguit - Festum Conceptionis festum Nativitatis in Ecclesia praecessit - Eiusdem est conditionis sanctitas conceptionis et nativitatis B. Virginis - Inductio s. Bernardi et s. Thomae ex festi Nativitatis celebratione - Soliditas argumenti exinde deducti - Corollarium - Scholastici suam protulere sententiam ut doctores privati - S. Bernardi verba - Verba s. Thomae - Neque s. Bernardus neque s. Thomas officiunt dogmaticae definitioni de sanctitate Conceptionis B. V. - Veteres scholastici operum antiquiorum Patrum inopia laborarunt - Confirmatur ex Bellarmino - Quo sensu ex eodem Bellarmino veteres Patres exceperint solum Christum ab originali peccato - Quo scholasticos duxerit inopia monumentorum - Dum *theoretice* scholastici disceptabant, *practice* promovebatur Conceptionis cultus - Quare sileamus de recentioribus scriptoribus.

CAPUT VI. — DE VARIIS THEOLOGORUM PLACITIS CIRCA DOGMATICUM DECRETUM DE IMMACULATO VIRGINIS CONCEPTU . 177

Theologi discrepantes circa dogmaticum decretum de immaculato Virginis Conceptu - Ordo disquisitionis.

- §. I. — *Argumenta theologorum asserentium immaculatum B. Virginis Conceptum posse definiri* 178
- Controversia definiri potest - Quid sit *proxime*, aut *remote definibile* - Plures gravesque auctores cen-

suere hanc controversiam esse *proxime definibilem* - Primum huius sententiae argumentum - Secundum argumentum - De nexu qui requiritur inter deductam propositionem et veritatem expresse revelatam - Quomodo constituatur sufficientia nexus quo de agitur - Generales Christi promissiones - Confirmantur - Confirmantur ulterius - Urgentur adversae sententiae incommoda - Illatio ex praestitutis principiis - Confirmatur.

§. II. — *Argumenta theologorum negantium definiri posse Immaculatam B. Virginis Conceptionem.* . . . 186

Auctores aequae graves qui negant *proximam* definitionis possibilitatem - Rationum momenta - Confirmantur - Ulterius confirmantur ex agendi ratione quam tenuere Romani Pontifices et Concil. trid. - Festi Conceptionis obiectum est dubium - Ex s. Thoma - Ex card. Bellarmino - Ex conceptionis nomine - Illatio ex praemissis animadversionibus - Elevantur argumenta ex congruentia deducta - Veritates seu regulae a Gersonio propositae - Argumenta congruentia magis tantum aut minus probabilem sententiam efficiunt.

§. III. — *Collatio atque Epicrisis argumentorum quibus theologi vel propugnant vel impugnant piam de immaculato Virginis Conceptu sententiam definiri dogmaticè posse.* . . . 192

Collatio argumentorum quae pro utraque afferuntur sententia - Non requiritur ad definitionem talis nexus, qui evidentia physica, aut metaphysica pateat - Scriptura et traditio piae sententiae non adversantur - Ecclesiae praxis per se fidei dogma non constituit - Summam tamen vim ad probandum habet - Fidei definitioni non obstat eius dilatio - Sine fundamento plerique Patres piae sententiae adversari dicuntur - Ecclesia in Conceptionis festo semper ut obiectum Virginem a peccato originali immunem coluit - Id ab Alexandro VII in sua Constitutione declaratur - Ita Rom. Pontifices anteriores sensere - Quo sensu scripserit Bellarminus quae ex eo obiciuntur - Bellarminus Conceptionem immaculatam propugnans argumentum ducit ex obiecto festi - Eiusdem cardinalis consultatio sub Paulo V - Eius consilium ad sedandam controversiam - Refellitur Pallavicinius - Inconcussum manet argumentum ex festi celebratione petatum - Difficultates rationibus congruentiae obiectae nihil ad rem nostram faciunt - Nobis

tamen non probatur ea argumentandi ratio quam plures pia^s sententiae patrocinatores sectantur.

§. IV. — *Possibilitas immaculati Conceptus dogmatice definiendi rursus excutitur ac magis firmatur.* 204

Veritates quae *implicite* in verbo Dei continentur ad duo capita revocari queunt - Ad quod ex istis capitibus veritas immac. Conceptus pertineat declaratur - Quae de nexu disceptant theologi cum veritate expresse revelata, huc non spectant - Proxime et *immediate* immaculatus Virginis Conceptus in verbo Dei contineri dicendus est - Probat^{ur} primo *negative* - Ex verbo Dei scripto - Et ex verbo Dei tradito - Nonnulli Patres interdum disserentes de B. Virgine aliquid humani passi sunt - Veterum dicta posse ac debere cū pia sententia componi iterum urgetur - *Positive*. - Ex verbo Dei scripto - Ex verbo Dei tradito - Nova Patrum ac scriptorum ecclesiasticorum testimonia proferuntur - Ex s. Petro chrysologo - Ex s. Sabba - Ex Ezechio hierosolym. - Ex s. Andrea cretensi - Ex Alcuino seu Albino Flacco - Ex epist. synod. Theodori patr. hierosolym. probata in Concilio niceano II. - Ex Patribus Concilii francofordiensis - Ex homilia Theodoti ancyran. habitā in Concilio ephesino - Ex s. Germano patr. constantinop. - Ex Iohanne Geometra - Ex Herveo - Ex Fulberto carnotensi - Quid ex tot Patrum et scriptorum eccles. testimoniis sequatur, colligitur - Alia traditionis instrumenta expenduntur - Argumentum ex *comparatione* petitum instauratur.

CONCLUSIO 221
Concluditur.

CAPUT VII — DE VARIA EDENDAE DEFINITIONIS RATIONE 223

Difficultas quae circa decretum edendum suboriri posset diluta - Multiplici ratione veritas catholica definiri potest - *Directe, Indirecte, Expresse, tacite* - Exemplis e Tridentino petitis res illustratur - Dicta ad rem nostram accomodantur - Si directa ferretur definitio firmior esset - Finis etiam per solam definitionem indirectam obtineretur - Aut etiam per tacitam definitionem - Ratio habenda eorum qui pro contraria decertarunt sententia. Non sunt timenda haereticorum convicia - Totum negotium prudentiae summi Pontificis relinquendum

CAPUT VIII. — DE CAUSIS QUAE PERSUADERE POSSUNT UT DOGMATICUM DECRETUM DE IMMACULATO VIRGINIS CONCEPTU REVERA EDATUR. 228

Argumenta quae definitionem ut inconsultam traducunt - Diluuntur - Res *in se* ac *theoretice* spectatur - Nulla est ea quae obicitur fidelium incuria - Verum et hac incuria concessa, definitio intervenire opportuna - Sollicitudo plurium episcoporum - Religiosorum Ordinum - Principum - Et Christifidelium universe - Omnibus optata accideret haec definitio - B. Virgini perhonorifica - Nullum periculum ex definitione pertimescendum - Cederet etiam in illorum favorem, qui Virginei ortus propugnant sanctitatem - In bonum cederet Virginem colentium atque adeo Ecclesiae universae - Comprobatur experimento celebris sodalitatis in honorem Virginis immaculae in Galliis institutae. Propulsatur *enthusiasmi* incriminatio - Scriptoris votum.

APPENDICES

APPENDIX I. CONTINENS LIBELLOS SUPPLICES, QUIBUS A DIVERSIS RR.

CARDINALIBUS, ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PETITA
FUIT FACULTAS AB APOSTOLICA SEDE ADIICIENDI IN
PRAEFATIONE MISSAE DE CONCEPTIONE B. V. VOCEM
IMMACULATA 239

ELENCHUS I. ORDINE CHRONOLOGICO DIGESTUS *Dioeceseon, Ordinum Religiosorum, aliarumque Ecclesiarum, quibus concessum est, addere Litaniis Lauretanis Encomium, Regina sine labe originali concepta.* . . . 242

ELENCHUS II. ORDINE CHRONOLOGICO DIGESTUS *Dioeceseon, Ordinum Religiosorum, aliarumque Ecclesiarum quibus indulta est adiectio vocis IMMACULATA Praefationi in Missa Conceptionis Beatae Mariae Virginis* 248

ADNOTATIO 261

APPENDIX II. COMPLECTENS MONUMENTA SPECTANTIA AD VEN. ORDINEM PRAEDICATORUM. 262

APPENDIX III. DECRETUM SACRAE CONGREGATIONIS GENERALIS DE PROPAGANDA FIDE HABITAE DIE 25 FEBRUarii ANNO 1847
QUO PROBATUR ADLECTAM A SYNODO VI. BALTIMORENSI
IN PATRONAM PROVINCIARUM FOEDERATARUM B. VIRGINEM SUB TITULO IMMACULATAE CONCEPTAM . . . 267

NIHIL OBSTAT

Ioannes Baptista Palma Censor Theologus

IMPRIMATUR

F. D. Buttaoni O. P. S. P. A.

Magister

IMPRIMATUR

Ios. Canali Patriarcha Constantinop.
Vicesgerens.

233.82

P429

30752

AUTHOR

PERRONE, S.I.,

Giovanni

De Immaculato B.V. Mariae Conceptu

TITLE

(sit.

An Dogmatico Decreto Definiri Pos-

DATE
LOANED

BORROWER'S NAME

STORAGE = CBPL

30752

